

VÝROČNÍ ZPRÁVA

o stavu a rozvoji vzdělávání
v České republice v roce
2023

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

VÝROČNÍ ZPRÁVA

**o stavu a rozvoji vzdělávání
v České republice v roce**

2023

Vzdělávání v roce 2023 v datech

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice v roce 2023

Vzdělávání v roce 2023 v datech

Zpracovatel: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

© MŠMT, Praha 2024

ISBN : 978-80-87601-58-7

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání v České republice je zpracovávána v souladu s ustanovením § 10 odst. 1 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) a § 87 odst. 1 písm. b) zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách)

Úvodní slovo ministra

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávání tradičně shrnuje nejpodstatnější informace o dění v našem školství v minulém roce. Rád bych na tomto místě vyzdvihl některé významné kroky uplynulého období a akcentoval úkoly, kterým jsme se věnovali jak při řešení aktuálních existujících problémů, tak při plnění dlouhodobějších cílů spojených s modernizací celého školství.

Nejviditelnější změnu přinesla úspěšná digitalizace podávání přihlášek a úprava procesu přijímání na střední školy. O správnosti rozhodnutí zavést digitalizaci v rekordně krátkém čase svědčí fakt, že možnost podat přihlášku elektronicky využila drtivá většina uchazečů. Díky elektronizaci systému jsme navíc získali potřebná data, na jejichž základě mohou zřizovatelé postupně sladit nabídku studijních oborů a jejich kapacit s poptávkou ze strany žáků, rodičů i zaměstnavatelů, a to s přihlédnutím ke specifickým potřebám regionů.

Ze strany ministerstva jsme pro to vytvořili podmínky ve vládou schváleném Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy pro léta 2023–2027, který mimo jiné umožňuje posílit všeobecné vzdělávání ve středním školství.

Závěr roku jsme věnovali přípravě důležitých změn pro zajištění udržitelného financování regionálního školství. Současně jsme připravovali novelu školského zákona, jež umožní více zacílit finanční podporu školám, které plní ve vzdělávacím systému specifickou roli, a lépe ukotvit práci školních psychologů a speciálních pedagogů na základních školách. Ve spolupráci s reprezentacemi vysokých škol jsme finalizovali práce na novele vysokoškolského zákona, která představuje důležitý krok směrem k posílení mezinárodní prestiže českých vysokých škol a má výrazně pozitivní dopad na podmínky doktorského studia v České republice. Zahájili jsme přípravu programu, jehož cílem je motivovat veřejné vysoké školy ke snížení mzdových nerovností.

Z úkolů, které nás v současné chvíli čekají, bych připomněl pokračování prací na revizi Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání, dokumentu, který bude mít zásadní vliv na to, kam budeme v rámci systému výuky a vzdělávání do budoucna směřovat.

Úspěšné plnění všech výše uvedených úkolů, ale i celé řady dalších, které jsou shrnuty v předložené výroční zprávě, by nebylo možné bez přispění všech aktérů ve vzdělávacím systému, od žáků přes vyučující a vedení škol až po všechny pedagogické i nepedagogické pracovníky. Rád bych proto všem poděkoval za výbornou práci, obětavost, nasazení, přístup a spolupráci při zajišťování co možná nejlepší kvality vzdělávání v České republice nejen v roce 2023.

doc. PhDr. Mikuláš Bek, Ph.D.
ministr školství, mládeže a tělovýchovy

Obsah

Vzdělávání v roce 2023 v datech

1. Vzdělávání v roce 2023 v České republice	13
1.1. Úvod – obecný pohled na vývoj vzdělávání v roce 2023	14
1.1.1. Ukrajinská krize	14
1.1.2. Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+	14
1.1.3. Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR 2023–2027	15
1.1.4. Strategický záměr ministerstva pro oblast vysokých škol na období od roku 2021 a Strategie internacionalizace vysokého školství na období od roku 2021	15
1.1.5. Digitalizace přijímacího řízení na střední školy	16
1.2. Změny v organizačním a legislativním základu	17
1.2.1. Novelu Lex Ukrajina školství a souvisejících vyhlášek	17
1.2.2. Zákon č. 183/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů	17
1.2.3. Novela školského zákona a nová vyhláška o přijímacím řízení ke střednímu vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři	17
1.2.4. Novela školského zákona v rámci novely stavebního zákona	18
1.2.5. Zákon č. 276/2023 Sb., o zrušení obsoletních právních předpisů	18
1.2.6. Prováděcí právní předpisy	18
1.3. Financování vzdělávání	20
1.3.1. Systém financování	20
1.3.2. Financování regionálního školství	22
1.3.3. Financování vysokého školství	23
1.4. Operační programy	27
1.4.1. Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání	27
1.4.2. Operační program Jan Amos Komenský	32
1.5. Informační systém vzdělávání	38
1.6. Realizace Národního plánu obnovy v roce 2023	39
1.6.1. Inovace ve vzdělávání v kontextu digitalizace – 4,8 mld. Kč	39
1.6.2. Adaptace školních programů	39
1.6.3. Excelentní výzkum a vývoj v prioritních oblastech veřejného zájmu ve zdravotnictví – 5 mld. Kč	40
1.6.4. Strategicky řízený a mezinárodně konkurenceschopný ekosystém výzkumu, vývoje a inovací	41
1.6.5. Příspěvek škol – podpora zelených dovedností a udržitelnosti na vysokých školách (REPOWEREU) – 1 mld. Kč	41
1.7. Činnost školského ombudsmana v roce 2023	42

2. Vybraná témata regionálního školství	45
2.1. Hlavní události v regionálním školství v roce 2023	46
2.1.1. Novinky ve školním roce 2023/24.	46
2.1.2. Vývoj v oblasti předškolního vzdělávání v mateřských školách	49
2.1.3. Revize RVP PV	49
2.1.4. Revize RVP ZV	50
2.1.5. Vývoj v oblasti základních uměleckých škol	50
2.1.6. Podpora vícejazyčnosti	51
2.1.7. Primární prevence rizikového chování	51
2.1.8. Inovace oborové soustavy	52
2.1.9. Pokusná ověřování	53
2.1.10. Vývoj v oblasti středních odborných škol: revize RVP ICT středního odborného vzdělávání	56
2.1.11. Vývoj v oblasti konzervatoří	56
2.1.12. Vývoj v oblasti vyšších odborných škol	56
2.1.13. Vývoj v oblasti dalšího vzdělávání	57
2.2. Dopady ukrajinské krize do vzdělávacího systému regionálního školství	57
2.2.1. Změny v přijímacích zkouškách do středního vzdělávání v roce 2023 z důvodu ukrajinské krize	57
2.2.2. Vzdělávání cizinců v mateřských a základních školách	60
2.2.3. Vzdělávání cizinců ve středních školách	60
2.2.4. Úprava některých pravidel v konání maturitní zkoušky v roce 2023 a změny v přihlašování k maturitní zkoušce v roce 2023 k jarnímu a podzimnímu zkušebnímu období 2024 z důvodu ukrajinské krize	60
2.3. Dotační výzvy pro oblast regionálního školství	61
2.3.1. Dotační výzva Podpora školního stravování žáků základních škol v roce 2023	61
2.3.2. Výzva na podporu integrace romské menšiny v roce 2023	61
2.3.3. Výzva na podporu romských žáků a studentů středních škol, konzervatoří a vyšších odborných škol v roce 2023	62
2.3.4. Výzva pro podávání žádostí o poskytnutí dotace „Podpora zvýšení účasti dětí na předškolním vzdělávání na rok 2023	62
2.3.5. Dotační výzva na podporu primární prevence rizikového chování a podporu duševního zdraví ve školách a školských zařízeních pro rok 2023	63
2.3.6. Dotační výzva na podporu integračních aktivit v regionálním školství v roce 2023	63
2.3.7. Dotační výzva „Na učitelích záleží“ v roce 2023	63
2.3.8. Dotační výzva Podpora vzdělávacích aktivit národnostních menšin v roce 2023	64
2.3.9. Dotační výzvy pro oblast regionálního školství – program 133 330 a 133 340	64
2.4. Rovné příležitosti ve vzdělávání a hodnocení jeho průběhu	65
2.4.1. Vzdělávání dětí, žáků a studentů se SVP	65
2.4.2. Vzdělávání cizinců	67

2.4.3. Vzdělávání dětí, žáků a studentů sociálně znevýhodněných a plnění opatření k výkonu rozsudku D. H.	68
2.4.4. Podpora a rozvoj nadání.	70
2.4.5. Genderová rovnost ve vzdělávání.	71
2.5. Výsledky vzdělávání žáků středních škol.	74
2.5.1. Jednotná přijímací zkouška.	74
2.5.2. Obory ukončené maturitní zkouškou.	76
2.5.3. Obory ukončené závěrečnou zkouškou s výučním listem.	80
2.6. Změny v oblasti zájmového vzdělávání.	81
2.6.1. Střediska volného času a školní kluby.	81
2.7. Další vzdělávání.	81
2.7.1. Implementace a rozvoj Národní soustavy kvalifikací.	81
2.7.2. Akreditované rekvalifikační vzdělávání.	82
2.8. Realizace opatření vzdělávací politiky v oblasti digitálního vzdělávání.	83
2.8.1. Inovace ve vzdělávání v kontextu digitalizace.	83
2.9. Podpora celkového zdraví dětí, žáků a studentů.	84
2.10. Individuální projekty systémové v rámci OP JAK.	86
2.10.1. IPs Datově-analytická podpora pro hodnocení a řízení vzdělávací soustavy v ČR.	86
2.10.2. Střední články podpory.	87
2.10.3. Podpora kurikulární práce škol.	88
2.11. Projekty realizované v rámci OPZ.	90
2.11.1. Projekt Upskilling – Systémové prostředí k prohlubování kompetencí.	90
3. Vybraná témata vysokého školství.	93
3.1. Hlavní události v oblasti vysokého školství v roce 2023.	94
3.1.1. Bezpečnost na vysokých školách.	96
3.2. Dopady ukrajinské krize do vzdělávacího systému vysokého školství.	98
3.3. Národní plán obnovy pro oblast vysokých škol.	99
3.3.1. Komponenta 3.2.1.	99
3.3.2. Komponenta 7.4.	100
3.4. Vyhodnocení činnosti Národního akreditačního úřadu v roce 2023.	102

4. Vzdělávání v roce 2023 v číslech – statistický přehled	107
4.1. Úvod	108
4.2. Regionální školství v roce 2023	112
4.2.1. Předškolní vzdělávání	112
4.2.2. Základní vzdělávání	115
4.2.3. Střední školy	118
4.2.4. Konzervatoře	124
4.2.5. Vyšší odborné školy	126
4.2.6. Zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy	127
4.2.7. Zařízení zájmového vzdělávání	129
4.2.8. Pracovníci v regionálním školství	132
4.3. Vysoké školství v roce 2023	137
4.3.1. Vysokoškolské vzdělávání	137
4.3.2. Pracovníci ve veřejném vysokém školství	141
4.4. Tematické okruhy	143

1. Vzdělávání v roce 2023 v České republice

Vzdělávání v roce 2023 v datech

1.1. Úvod – obecný pohled na vývoj vzdělávání v roce 2023

1.1.1. Ukrajinská krize

V roce 2023 čelilo MŠMT mnoha výzvám, které byly spojeny s integrací ukrajinských dětí do českého vzdělávacího systému. Už v předchozím roce byly v rámci zákona Lex Ukrajina položeny základy, jež umožnily těmto dětem uplatňovat právo na vzdělání a školám toto právo realizovat. Opatření usnadňující začlenění ukrajinských dětí do školního prostředí pokračovala i v roce 2023. Opatření zahrnovala přizpůsobení standardního vzdělávacího obsahu a možnost angažovat ukrajinské pedagogy či asistenty pedagoga, kteří neměli povinnost splňovat jazykové požadavky.

Současně MŠMT během celého roku provozovalo infolinku v češtině a ukrajinštině a informační kanál na Telegramu v ukrajinském jazyce poskytující informace o novinkách, důležitých termínech a možnostech jak se učit český jazyk. Školám byly k dispozici metodické semináře a také tlumočnické služby prostřednictvím Národního pedagogického institutu a dostupné byly i materiály usnadňující komunikaci s dětmi, které mají nedostatečnou znalost češtiny jako vyučovacího jazyka. V průběhu celého roku pokračovala také spolupráce s UNICEF, v rámci které realizační partneři poskytovali podporu asistentům pedagoga, pedagogům, dětem i jejich zákonným zástupcům.

1.1.2. Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+

Rok 2023 byl závěrečným rokem první třetiny (1.implementační fáze 2020–2023) realizace Strategie 2030+. V rámci těchto let jsme dosáhli řady pokroků u cílů stanovených v pěti kartách opatření. V oblasti předškolního vzdělávání byl vytvořen aktualizovaný Rámcový vzdělávací program a byl spuštěn pilotní projekt na snížení odkladů školní docházky. V základním vzdělávání probíhaly práce na revidovaném RVP s důrazem na klíčové kompetence a průřezová témata tak, aby finální návrh byl předložen a schválen v roce 2024 a aby byl zahájen projekt Podpora kurikulární práce škol, který v návaznosti na revizi RVP poskytne praktickou pomoc školám a široké spektrum vzdělávání pro učitele a pedagogické sbory. Byl také představen kompetenční rámec absolventa učitelství a bylo spuštěno národní šetření připravenosti absolventů. Pokračovala práce na inovaci oborové soustavy středního vzdělávání s důrazem na současné potřeby. V oblasti podpory a řízení škol byl model středního článku podpory rozšířen z pilotního provozu do plného provozu do všech krajů ČR a probíhá pilotní ověřování modelu institucionalizace specializovaných pozic ve školách.

V roce 2023 byl také z potřeby otevření většího dialogu s odbornou veřejností z impulzu pana ministra Mikuláše Beka zřízen Národní konvent o vzdělávání. Jde o odbornou diskuzní platformu, kde na pravidelných zasedáních probíhá otevřený dialog o připravovaných plánech v oblasti školství. Členové Konventu, kterých je vedle tříčlenného předsednictva celkem 89, jsou jak politici, tak zástupci státní i veřejné správy, vzdělávacích institucí, školských asociací či neziskového sektoru. Své místo zde však má i veřejnost, která může jednat online a stejně tak se může k návrhům otevřeně vyjadřovat. K Národnímu konventu je zřízena webová stránka: <https://www.edu.cz/konvent/>

Dále také proběhla 14. 12. 2023 výroční konference Strategie 2030+, která zhodnotila průběh realizace a plnění opatření a představila nový plán v podobě Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR 2023–2027.

1.1.3. Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR 2023–2027

Resort školství, sekce vzdělávání a mládeže, se v roce 2023 intenzivně věnovala tvorbě, včetně zapojení veřejných konzultací, Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR 2023–2027, který je v souladu s hlavními cíli Strategie 2030+ a je připraven jako implementační dokument pro další období (2023–2027). Jeho součástí je také interní evaluace Strategie 2030+ za první 3 roky a vyhodnocení předchozího Dlouhodobého záměru ČR 2019–2023.

Vláda ČR dokument schválila na svém jednání dne 20. 12. 2023 vládním usnesením č. 980 a materiál je zveřejněn na <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/dlouhodoby-zamer-cr-2023-2027> i na metodickém portálu EDU.cz. Jde o koncepční plán pro modernizaci školství na následující čtyři roky. Jedním z jeho hlavních cílů je změna oborové struktury středních škol a posílení všeobecného vzdělávání. Dlouhodobý záměr ČR 2023–2027 počítá s dokončením zahájených reforem v předškolním a základním vzdělávání – zejména se zavedením revidovaného RVP a intenzivní podporou škol. A dále s inovací oborové soustavy středního vzdělávání založené na vyváženém podílu všeobecně vzdělávacích oborů (gymnázia a lycea, tj. včetně oborů všeobecného vzdělávání podporujících určitou profílaci) a odborných oborů a na úsilí o lepší provázanost obojího na systémy podporující další profesní dráhu absolventů.

Dalším tématem, které řeší Dlouhodobý záměr ČR 2023–2027 a které nadále patří mezi nejpálčivější problémy školství v ČR, je nerovnost v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání. Výsledky národních i mezinárodních dat (zprávy ČŠI, PISA 2022 aj.) ukazují, že v České republice stále závisí úspěch žáků do značné míry na jejich rodinném zázemí, a je proto třeba pokračovat v opatřeních a aktivitách zaměřených na žáky, kteří takovou podporu nemají.

V neposlední řadě se Dlouhodobý záměr ČR 2023–2027 zabývá přípravou pedagogů a leaderů škol. Kvalita pregraduální přípravy a kvalita fakult připravujících učitele má pro vzdělávání na všech stupních škol zásadní význam. S tím souvisí i reforma přípravy učitelů a učitelek v ČR. MŠMT připravuje inovovanou koncepci pregraduální přípravy pedagogických pracovníků na léta 2025 až 2028, která se následně promítne do opatření na úrovni vysokých škol.

Stejně jako předcházející, určuje i nově platný republikový dlouhodobý záměr rámec pro dlouhodobé záměry krajů a obecně sjednocuje přístup státu a jednotlivých krajů, zejména v oblasti nastavení parametrů vzdělávací soustavy a vzdělávacích cílů České republiky.

1.1.4. Strategický záměr ministerstva pro oblast vysokých škol na období od roku 2021 a Strategie internacionalizace vysokého školství na období od roku 2021

Strategický záměr pro oblast vysokých škol a Strategie internacionalizace vysokého školství jsou vzájemně provázané a veřejně dostupné ústřední koncepční dokumenty pro rozvoj vysokého školství ČR. Dokumenty vznikly po dlouhodobé detailní přípravě společně s relevantními aktéry (především vysokými školami, NAÚ atd.). V souladu s nimi vznikly i strategické záměry jednotlivých vysokých škol. Kontinuální relevanci zajišťují každoroční aktualizace v podobě Plánu realizace pro daný rok. Strategický záměr je členěn do šesti prioritních cílů, které zahrnují škálu oblastí od těch velmi konkrétních, jako je zvýšení efektivity a kvality doktorského studia, přes postupné snižování administrativní zátěže, až po témata s širším záběrem, jako je rozvoj kompetencí přímo relevantních pro život a praxi v 21. století. Internacionalizace je považována za natolik důležitou, že byla se Strategickým záměrem propojena skrze samostatný dokument

věnující se např. rozvoji globálních kompetencí aktérů VŠ, internacionalizaci studijních programů nebo zjednodušení procesu uznávání zahraničního vzdělání.

Účelem Plánů realizace je prezentovat konkrétní opatření na daný rok a zároveň postupně doplňovat aktuální potřebná témata. Od vydání Strategického záměru i Strategie internacionalizace bylo a stále je potřeba reagovat na řadu nečekaných společenských výzev. V roce 2023 tak bylo kromě dlouhodobých kontinuálních témat potřeba zohlednit stále i dopady pandemie onemocnění covid-19 a také války na Ukrajině zapříčiněné agresí Ruské federace. Mezi její vlivy patří především příliv lidí prchajících před válkou, mezi kterými je i řada současných nebo potenciálních studentů VŠ, proměny mezinárodní spolupráce na úrovni vysokého školství nebo výrazné finanční náklady na podporu ukrajinských studentů, akademických a výzkumných pracovníků. V oblasti vzdělávání je potřeba se věnovat i vzájemným sociálním vztahům různých kultur – např. lidí z České republiky, Ukrajiny, Ruska nebo Běloruska, a to ať už na úrovni studentů, nebo v celé společnosti. Mezi dalšími oblastmi se pak objevilo využívání závěrů předsednictví České republiky v Radě EU z druhé poloviny roku 2022 a pokračovaly též práce na novele zákona o vysokých školách, včetně důležité reformy doktorského studia. Dlouhodobým a nadále zpracovávaným úkolem bylo i zvyšování přístupnosti vzdělání všem bez rozdílu nebo podpora propojování s praxí.

1.1.5. Digitalizace přijímacího řízení na střední školy

Na podzim 2023 byla schválena novela školského zákona, kterou se zavedly systémové změny přijímacího řízení ke střednímu vzdělávání s účinností od 1. 1. 2024. Hlavním cílem digitalizace přijímacího řízení na střední školy bylo zjednodušení procesů u všech zainteresovaných stran (uchazeči a jejich zákonní zástupci, školy, Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání). Významnou výhodou pak je skutečnost, že v okamžiku vydání rozhodnutí o přijetí bude eliminována doba nejistoty, která souvisela s možností podání zápisových lístků v desetidenní lhůtě. Díky prioritnímu seřazení škol na přihlášce budou mít všichni zainteresovaní okamžitou informaci o své škole, a tedy zmizí problém s velkým počtem neumístěných uchazečů v první fázi přijímacího řízení. Pro první i druhé kolo přijímacího řízení už nebudou aplikovány zápisové lístky.

Digitalizace přijímacího řízení na střední školy přinese tyto hlavní změny:

- Evidence všech přihlášek, jak do maturitních oborů, tak oborů s výučním listem v jednotném informačním systému.
- Možnost podat v 1. a ve 2. kole přihlášky až na 3 školy (až na 5 v případě podání přihlášek do oborů vzdělání s talentovou zkouškou), toto se bude týkat oborů vzdělání s maturitní zkouškou i oborů vzdělání s výučním listem.
- Zachování 2 pokusů možnosti konat testy jednotné přijímací zkoušky (JPZ), a to nově i pro uchazeče, kteří se hlásí pouze na jeden maturitní obor.
- Střední školy nebudou mít zákonnou povinnost zohlednit jako jedno z kritérií přijímacího řízení výsledky předchozího vzdělávání ze ZŠ, zůstane však možnost toto kritérium použít.
- Školní část přijímacích zkoušek bude skládána v průběhu delšího období, a to i před konáním JPZ.
- Systém bude bezprostředně po vyhodnocení výsledků přijímacích zkoušek (JPZ a školní části) řediteli středních škol na základě prioritizace uchazeče přiřazovat uchazeče ke konkrétním školám.

Rozšířily se možné způsoby podání přihlášky ke střednímu vzdělávání o plně digitální a hybridní formu, z celkem 150 000 přihlášených elektronickou cestu využilo přibližně 90 % všech uchazečů.

1.2. Změny v organizačním a legislativním základu

1.2.1. Novely Lex Ukrajina školství a souvisejících vyhlášek

Novela zákona vyhlášená pod č. 20/2023 Sb. upravila termín a pravidla pro zvláštní zápis k předškolnímu a základnímu vzdělávání, který mohl být určen pro uchazeče s dočasnou ochranou. Dále se zjednodušený postup pro vyřazení cizince ze vzdělávání rozšířil i na mateřské školy. Novela nabyla účinnosti 24. 1. 2023.

Dále byla přijata novela č. 454/2023 Sb., která prodloužila platnost zákona do 31. 8. 2025 a s účinností od 1. 9. 2024 upravila pravidla v oblasti školství. Od uvedeného data mj. bude možné upravit školní vzdělávací program pouze žákům s dočasnou ochranou do 1 roku a dále se zruší výjimka z požadavku na znalost českého jazyka u pedagogických pracovníků s dočasnou ochranou.

Novelou vyhlášenou pod č. 266/2023 Sb. dále došlo k novele vyhlášky o středním vzdělávání. Zde se rozšířily podmínky pro poskytování kurzů jazykové přípravy pro cizince ve středním vzdělávání. Zároveň byla prodloužena účinnost právní úpravy do 31. 8. 2024. K prodloužení účinnosti došlo i u základního vzdělávání, kde se týká vyšší dostupnosti určených škol.

1.2.2. Zákon č. 183/2023 Sb., kterým se mění zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 183/2023 Sb. s účinností od 1. 9. 2023 (některá ustanovení účinná od 1. 1. 2024) přinesl řadu změn, které vyplynuly jak z potřeb a požadavků škol, tak z návrhů odborné veřejnosti. K nejdůležitějším patří: možnost zaměstnat absolventa vysokoškolského nepedagogického magisterského programu nebo odborníka z praxe na 2. stupni ZŠ a na středních školách až na dobu 3 let, změna kvalifikačních předpokladů asistenta pedagoga, zakotvení školského logopeda jako samostatné kategorie pedagogického pracovníka, změna nejvyšší přípustné délky řetězení smluv u pracovního poměru pedagogických pracovníků na dobu určitou ze 3 let na 9 let, zrušení akreditace průběžného dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, zakotvení dvouletého adaptačního období začínajících učitelů, zakotvení podpůrných pracovních pozic (uvádějící učitel, provázející učitel, třídní učitel), nový právní rámec velikosti rozpočtu školství na platy učitelů, svěření stanovení úplaty za vzdělávání v mateřské škole, školní družině a školním klubu do pravomoci zřizovatele.

1.2.3. Novela školského zákona a nová vyhláška o přijímacím řízení ke střednímu vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři

Novela školského zákona vyhlášená pod č. 421/2023 Sb. upravila nový systém přijímání ke střednímu vzdělávání. Novela má za cíl celkově zjednodušit a zdigitalizovat přijímací řízení. Hlavními změnami jsou umožnění plně elektronického podání, rozšíření počtu oborů vzdělání bez talentové zkoušky na přihlášce ze 2 na 3, zrušení zápisových lístků a zrušení

povinného kritéria hodnocení z předchozího vzdělávání. Nová vyhláška č. 422/2023 Sb. upravila zejména náležitosti vyhlášení a přihlášky nebo termíny související s přijímacím řízením. Nová právní úprava je účinná od 1. 1. 2024.

1.2.4. Novela školského zákona v rámci novely stavebního zákona

V rámci novely stavebního zákona vyhlášené pod č. 152/2023 Sb. došlo k dílčí změně ve školském zákoně. Zde se upřesnily podmínky pro zázemí a výdejnu lesní mateřské školy, kde nově platí, že toto zázemí a výdejna může být stavbou. Pokud bude stavbou, pak musí splňovat podmínky drobné stavby.

1.2.5. Zákon č. 276/2023 Sb., o zrušení obsoletních právních předpisů

Zákon zrušil nebo prohlásil za výslovně zrušené přes 10 tisíc (10 261) právních předpisů z doby od vzniku první republiky do konce roku 2018, čímž došlo k zpřehlednění právního řádu a posílení právní jistoty jeho adresátů. Zákon zrušil řadu „vyhaslých“ předpisů, které sice už neměly právní účinky a nepoužívaly se, ale byly dosud formálně platné, protože nebyly zrušeny. Dále bylo výslovně zrušeno i množství dalších právních předpisů, které byly v minulosti už zrušeny obecným zrušovacím ustanovením dřívějších právních předpisů, ale bylo vhodné odstranit pochyby o jejich právním stavu; resp. bylo o nich konstatováno, že „se považují za výslovně zrušené“. Na přípravě zákona spolupracovalo s MV i MŠMT, neboť část rušených předpisů náleží do jeho působnosti. Jako často uváděný příklad zmíněných předpisů lze uvést např. zákon z roku 1919 o zrušení celibátu učitelek/zákon č. 455/1919 Sb. z. a n., kterým se zrušuje celibát literních a industriálních učitelek na školách obecných a občanských (měšťanských) v republice Československé.

1.2.6. Prováděcí právní předpisy

Vyhláška č. 291/2023 Sb., kterou se mění vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 291/2023 Sb. s účinností od 1. 10. 2023 především reflektovala změny, které přinesla novela zákona o pedagogických pracovnících v oblasti dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Kromě celkového zpřehlednění a zjednodušení druhů studia v rámci dalšího vzdělávání novela zavedla zvláštní pravidla pro studium pedagogiky pro učitele druhého stupně základní školy a učitele střední školy a dále stanovila nové povinnosti vzdělávacích institucí zahrnující např. rozsah, způsob vedení a dobu uchovávání dokumentace o uskutečňování vzdělávacích programů nebo povinnost stanovení systému vnitřního hodnocení kvality vzdělávacích programů.

Nařízení vlády č. 265/2023 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků, ve znění pozdějších předpisů

Novela s účinností od 1. 9. 2023 upravila nařízení vlády pouze dílčím způsobem, zejména stanovila rozsah přímé pedagogické činnosti nově zavedené kategorie pedagogického pracovníka – školského logopeda a dále zakotvila

pravomoc ředitele školy a školského zařízení stanovit rozsah přímé pedagogické činnosti těm pedagogickým pracovníkům, kterým jej nestanovují přílohy nařízení.

Nařízení vlády č. 236/2023 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 123/2018 Sb., o stanovení maximálního počtu hodin výuky financovaného ze státního rozpočtu pro základní školu, střední školu a konzervatoř zřizovanou krajem, obcí nebo svazkem obcí, ve znění nařízení vlády č. 195/2019 Sb.

a

Vyhláška č. 237/2023 Sb., kterou se mění vyhláška č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, ve znění pozdějších předpisů

Novela nařízení vlády č. 123/2018 Sb. a vyhlášky č. 48/2005 Sb. spolu úzce souvisí. Novelou vyhlášky č. 48/2005 Sb. byla sjednocena dosavadní nejednotná praxe v evidování žáků vzdělávajících se v zahraničí, případně na zahraniční škole na území České republiky. Zcela nově se nastavilo pravidlo ohledně evidence žáků ve třídě, kteří nekonají zkoušky v kmenové škole. Takoví žáci jsou nově evidováni v příslušném ročníku a třídě podle svého věku. Jde-li o žáky konající zkoušky v kmenové škole, je žák evidován ve třídě podle výsledků těchto zkoušek.

Novelou nařízení vlády č. 123/2018 Sb. bylo výslovně upraveno, že třídy tvořené výhradně ze žáků vzdělávajících se v zahraničí, případně na zahraniční škole na území České republiky, a žáků v individuálním vzdělávání se nezapočítávají do počtu tříd rozhodných pro stanovení výše maximálního počtu hodin výuky financovaného ze státního rozpočtu.

Nařízení vlády, kterým se mění nařízení vlády č. 31/2016 Sb., o prokazování znalosti českého jazyka pro účely získání povolení k trvalému pobytu, ve znění pozdějších předpisů

Novela nařízení vlády rozšířila výčet rovnocenných jazykových zkoušek o zkoušku z českého jazyka pro účely státního občanství a o probační zkoušku, která je rovnocenná z toho důvodu, že je celá vedena v českém jazyce.

Současně bylo reagováno na novelu zákona o pobytu cizinců, která zavedla úplatu za zkoušku z jazyka. Novela nařízení pak úplatu za zkoušku z jazyka blíže specifikuje a stanovuje její výši.

Vyhláška č. 13/2023 Sb., kterou se mění vyhláška č. 107/2005 Sb., o školním stravování, ve znění pozdějších předpisů

Z důvodu vysokého růstu spotřebitelských cen potravin byl novelou vyhlášky navýšen finanční limit na nákup potravin. Rozpětí finančních limitů je mimo jiné rozhodné pro nastavení výše finančního normativu, který určuje výši úplaty za školní stravování v zařízeních školního stravování zřízených státem, krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí.

Vyhláška č. 218/2023 Sb., kterou se mění vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů

Novelou vyhlášky byla aktualizována příloha vyhlášky č. 74/2005 Sb., která obsahuje tabulku s celkovým maximálním týdenním počtem hodin přímé pedagogické činnosti (tzv. „PHmax“) ve školní družině zřizované krajem, obcí nebo svazkem obcí. Před novelou byl PHmax nastaven pouze pro školní družiny do počtu 21 oddělení. V současnosti však již vznikají školní družiny s vyšším počtem oddělení, pro které by tak nebyl nastaven žádný PHmax.

Z uvedeného důvodu již vyhláška č. 74/2005 Sb. nestropuje počet oddělení pro stanovení PHmax, ale upravuje výpočet tak, aby mohl být PHmax nastaven i školním družinám s vyšším počtem oddělení.

Vyhláška č. 423/2023 Sb., kterou se mění vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, a vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů

Novela vyhlášek navazuje na novelu ustanovení § 123 odst. 4 školského zákona účinné od 1. 1. 2024. Novela školského zákona přenáší odpovědnost za stanovení úplaty v mateřské škole, školní družině a školním klubu zřízených státem, krajem, obcí nebo svazkem obcí na zřizovatele. Z uvedeného důvodu bylo nutné provést novelu vyhlášky č. 14/2005 Sb. a vyhlášky č. 74/2005 Sb. a zakotvit nová pravidla ohledně stanovení výše úplaty. Zároveň byla maximální výše úplaty navázána na určitou procentuální výši základní sazby minimální mzdy za měsíc, která je platná v době stanovení výše úplaty. Změny vyhlášek jsou účinné od 1. 1. 2024.

1.3. Financování vzdělávání

1.3.1. Systém financování

Ministr financí svým dopisem č. j. MF-18 496/2022/1402-2 ze dne 30. 6. 2022 zaslal instrukce k sestavení návrhu zákona o státním rozpočtu na rok 2023 a střednědobého výhledu na léta 2024 a 2025 včetně závazných parametrů pro kapitolu MŠMT. Na základě těchto rozpočtových limitů zpracovalo MŠMT **podle vyhlášky č. 133/2013 Sb.**, kterou se stanoví rozsah a struktura údajů pro vypracování návrhu zákona o státním rozpočtu a termíny jejich předkládání, **návrh rozpočtu kapitoly na rok 2023.**

Ke schválení návrhu zákona o státním rozpočtu České republiky na rok 2023 vládou České republiky došlo **usnesením č. 808 ze dne 26. 9. 2022.** V Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR byl rozpočet kapitoly 333 dne 30. 11. 2022 schválen **usnesením PSP ČR č. 445 jako součást zákona č. 449/2022 Sb., o státním rozpočtu České republiky na rok 2023.**

Při hodnocení výdajů v kapitole 333 je nutné se zaměřit na **oblast vzdělávání a školské služby, oddíl 31 a 32 odvětvového třídění rozpočtové skladby.** V roce 2023 činil objem výdajů **pro oblast vzdělávání ve schváleném rozpočtu 259 827,2 mil. Kč, v rozpočtu po změnách 260 512,0 mil. Kč, v konečném rozpočtu 271 434,8 mil. Kč, skutečnost k 31. 12. 2023** byla vykázána ve výši **262 150,6 mil. Kč,** plnění na 100,6 % rozpočtu po změnách a 96,6 % konečného rozpočtu. **Schválený rozpočet** se oproti srovnatelnému údaji roku 2022 **zvýšil o 12 692,3 mil. Kč,** tj. narostl o 5,1 %, **rozpočet po změnách se zvýšil** proti roku 2022 o **14 114,5 mil. Kč,** tj. o 5,7 %, **konečný rozpočet se zvýšil** proti roku 2022 o **15 759,6 mil. Kč,** tj. o 6,2 % a **skutečnost 2023 byla vyšší** oproti skutečnosti předchozího roku o **18 276,1 mil. Kč,** tj. o 7,5 %.

Index 2023/2019 celkových výdajů pro oblast vzdělávání **za pětileté období** činí ve schváleném rozpočtu 137,8, v rozpočtu po změnách 132,9 a ve **skutečných výdajích 133,3.**

Srovnání těchto výdajů pouze za kapitolu 333 není pro hodnocení v oblasti vzdělávání plně vypovídající, pro zjištění celkových výdajů na vzdělávání v ČR je nutno do nich zahrnout konsolidované údaje veřejných rozpočtů včetně výdajů krajů, obcí, dobrovolných svazků obcí a ostatních kapitol státního rozpočtu.

V souladu s Programovým prohlášením vlády pokračoval v roce 2023 trend rostoucího objemu výdajů na vzdělávání

a školské služby, stejně jako trend rostoucího objemu celkových výdajů kapitoly MŠMT (o 20,1 mld. Kč, tj. o 8,0 % meziročně). V důsledku vysoké míry růstu nominálního HDP, ovlivněné silnými inflačními vlivy, však došlo v roce 2023 k mírnému poklesu podílu skutečných výdajů kapitoly MŠMT na nominálním HDP (z 3,69 % na 3,68 %).

Dne 1. 3. 2023 schválila vláda ČR aktualizaci Programového prohlášení vlády, ve které mj. upravila garanci kvalitního platového ohodnocení z původně uvedených pedagogických pracovníků na učitele, vůči kterým se vláda ČR nadále zavázala udržet jejich platy na úrovni 130 % průměrné hrubé měsíční mzdy. Souběžně došlo v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR ke změně původního vládního návrhu novely školského zákona zakotvující závazek vůči pedagogickým pracovníkům. Od roku 2024 tak bude MŠMT povinno provést rozpis rozpočtu pro regionální školství územních samosprávných celků tak, aby byl rozepisovaný průměrný hrubý nominální plat učitele alespoň na úrovni 130 % průměrné hrubé nominální měsíční mzdy v národním hospodářství, přičemž se vláda ČR v průběhu roku 2023 shodla, že pro rok 2024 bude poměr stanoven ke skutečnosti za rok 2022 (tj. n-2).

I v roce 2023 řešilo MŠMT důsledky invaze vojsk Ruské federace na území Ukrajiny promítající se do potřeby vzdělávání uprchlíků. K 30. 9. 2023 bylo v českých mateřských, základních a středních školách 48 090 dětí a žáků ukrajinských uprchlíků, což představovalo v průměru napříč všemi druhy škol podíl 2,6 %. MŠMT pokračovalo v průběhu celého roku 2023 ve finanční podpoře ukrajinských asistentů pedagoga, kteří mají za úkol pomáhat při výuce a začleňování cizinců s udělenou dočasnou ochranou do třídních kolektivů, i jazykového vzdělávání Ukrajinců tak, aby docházelo k jejich úspěšné integraci. Další jazyková podpora byla cizincům poskytnuta prostřednictvím dotace přidělené ve výzvě „Jazyk jako brána: Soustavné jazykové vzdělávání pro Ukrajince – migranty směřující k jejich terciárnímu vzdělávání v českém jazyce“. Účelem bylo podpořit integraci ukrajinských migrantů s vízem strpění nebo udělenou dočasnou ochranou v České republice prostřednictvím rozvoje jejich komunikačních kompetencí v českém jazyce obecného i odborného zaměření, které by pomohlo k jejich potencionálnímu studiu na veřejných vysokých školách v českojazyčných studijních programech.

MŠMT v roce 2023 pokračovalo v aktivitách směřovaných k integraci ukrajinských dětí nejen do české vzdělávací soustavy, ale i do české společnosti. Finanční podpora byla směřována k tzv. adaptačním skupinám pro děti od 3 do 15 let, jejichž cílem byla adaptace a socializace ukrajinských dětí na české prostředí, podpora rozvoje jazykových dovedností, zejména řečových v českém jazyce a příprava dětí na nástup do českých škol. V neposlední řadě měly adaptační skupiny podpořit duševní pohodu a duševní zdraví dětí. K tomuto účelu alokovalo MŠMT částku 100 mil. Kč. V období letních prázdnin – konkrétně v měsíci srpnu – podporovalo MŠMT jazykové kurzy pro děti od 14 do 18 let s cílem intenzivně podpořit rozvoj dovedností v českém jazyce před začátkem školního roku. K tomuto účelu bylo vyčleněno 10 mil. Kč.

V roce 2023 pokračovalo také intenzivní zapojení ministerstva do Národního plánu obnovy. Jedná se zejména o revize rámcových vzdělávacích programů a na ně navazující investice do digitálního vybavení škol, podporu škol s nadprůměrným zastoupením znevýhodněných žáků, doučování žáků ohrožených školním neúspěchem, přípravu investic do rozvoje kampusů a akademických pracovišť, rozvoj nových studijních programů na vysokých školách, podporu excelentního výzkumu, strategické řízení ekosystému výzkumu, vývoje a inovací a podporu zelených dovedností a udržitelnosti na vysokých školách. Realizace jednotlivých aktivit probíhá podle předem stanoveného plánu složeného z milníků a cílů. Za splnění prvních milníků obdrželo MŠMT v roce 2023 platbu ve výši 5,692 mld. Kč.

1.3.2. Financování regionálního školství

Financování škol a školských zařízení zřizovaných krajem, obcí, nebo dobrovolným svazkem obcí je tzv. normativně nákladové. Pedagogická práce v mateřských, základních a středních školách, konzervatořích a školních družinách je financována na základě skutečného počtu hodin přímé pedagogické činnosti realizovaného těmito školami v souladu s příslušnými rámcovými vzdělávacími programy a školní družinou v souladu s § 118 školského zákona. Pedagogická práce ve vyšších odborných školách je financována normativně na studenta v akreditovaném vzdělávacím programu. Nepedagogická práce v mateřských, základních, středních a vyšších odborných školách a konzervatořích je financována normativně na základě kombinace jednotek výkonu ředitelství (právnícká osoba), další pracoviště školy a třída mateřské, základní a střední školy, žák konzervatoře a student vyšší odborné školy. Základní umělecké školy jsou financovány normativně na žáka. Výši normativů pro školy a pedagogickou práci ve školní družině stanovuje centrálně MŠMT. Školská zařízení s výjimkou pedagogické práce ve školních družinách jsou financována prostřednictvím krajských normativů na jednotku výkonu stanovenou vyhláškou č. 310/2018 Sb., o krajských normativních, ve znění pozdějších předpisů. Krajské normativy stanovují v přenesené působnosti krajské úřady a MHMP.

Přímé výdaje na vzdělávání z rozpočtu MŠMT na zvláštní účet jednotlivých krajů a HMP jsou přidělovány pro jednotlivé právnické osoby vykonávající činnost mateřské školy, základní školy, střední školy, konzervatoře, vyšší odborné školy, základní umělecké školy nebo školní družiny (pouze pedagogická práce) ve výši stanovené MŠMT podle § 161 odst. 3 písm. a) až h) a § 161 odst. 4 školského zákona. Pro školská zařízení (s výjimkou pedagogické práce ve školních družinách) jsou prostředky přidělovány prostřednictvím republikových normativů, jejich rozpis jednotlivým právnickým osobám vykonávajícím činnost školských zařízení provádí krajské úřady a MHMP prostřednictvím krajských normativů dle vyhlášky č. 310/2018 Sb. Součástí přidělených přímých výdajů na vzdělávání jsou také prostředky na podpůrná opatření podle skutečného počtu doporučených, poskytovaných a vykázaných podpůrných opatření (s požadavkem na finanční prostředky) ve školách a školských zařízeních v příslušném kraji či HMP.

Republikové normativy stanovuje MŠMT podle ustanovení § 161a a § 161b školského zákona jako výši výdajů připadajících na jednu rodinnou skupinu dětského domova, jedno lůžko kapacity ostatního školského zařízení pro výkon ústavní výchovy, ochranné výchovy, nebo školského zařízení pro preventivně výchovnou péči, jednoho ubytovaného ve školském zařízení podle § 117 odst. 1 písm. b) školského zákona, jedno dítě, žáka nebo studenta v mateřské a základní škole a v denní formě vzdělávání ve střední škole, konzervatoři a ve vyšší odborné škole. Součástí republikových normativů je také vyjádření počtu zaměstnanců.

Dále je v souladu s § 161c odst. 3 písm. c) rozepsána jednotlivým krajským úřadům a MHMP rezerva finančních prostředků na základě kritérií stanovených MŠMT. V roce 2023 byla kritéria pro zvýšení této rezervy stejně jako v roce 2022 doplněna o kritérium, na základě kterého MŠMT zohlednilo významnou zvýšenou potřebu finančních prostředků v souvislosti s uplatněním ustanovení zákona č. 67/2022 Sb., o opatřeních v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace vyčíslenou krajskými úřady a MHMP. Podle tohoto kritéria bylo v roce 2023 poskytnuto krajským úřadům a MHMP celkem 150,0 mil. Kč.

V roce 2023 byly dále mateřským školám, základním školám, středním školám a konzervatořím zřizovaným krajem, obcí, nebo dobrovolným svazkem v souvislosti s válečným konfliktem na Ukrajině poskytnuty další finanční prostředky podle § 161 odst. 7 školského zákona na financování ukrajinských asistentů pedagoga (čerpáno 275,2 mil. Kč).

Celkový objem finančních prostředků na přímé výdaje na vzdělávání a školské služby tak dosáhl výše 182 989,2 mil. Kč (126 276,9 mil. Kč pro školy a školská zařízení zřizované obcemi a dobrovolnými svazky obcí, 56 712,3 mil. Kč pro školy a školská zařízení zřizované kraji).

Financování soukromých škol a školských zařízení probíhá normativně, na základě uzavřených veřejnoprávních smluv uzavřených mezi krajským úřadem (MHMP) a právníkou osobou vykonávající činnost školy nebo školského zařízení, v souladu se zákonem č. 306/1999 Sb., o poskytování dotací soukromým školám, předškolním a školským zařízením, ve znění pozdějších předpisů. V roce 2023 byly z MŠMT poskytovány finanční prostředky na financování činnosti 1 069 soukromých škol a školských zařízení. Celkový objem prostředků pro soukromé školství dosáhl 12 560,8 mil. Kč (vč. prostředků na vzdělávání a školské služby souvisejících s válečným konfliktem na Ukrajině ve výši 143,8 mil. Kč), což je o 9,8 % více než v roce 2022, např. v porovnání s rokem 2019 došlo k nárůstu o 85,5 %. Počet subjektů působících v regionálním školství se za toto období zvýšil o 135.

Financování církevních škol a školských zařízení je rovněž realizováno normativně, přičemž MŠMT v souladu s § 162 a § 160 odst. 1 písm. b) školského zákona, poskytuje dotace přímo jednotlivým právníkům osobám vykonávajícím činnost škol a školských zařízení. K 31. 12. 2023 bylo financováno 142 právníků osob, které jsou zapsány v rejstříku škol a školských zařízení. Církevní školy a školská zařízení obdržely v rámci normativního financování celkem 2 890,5 mil. Kč. Meziročně došlo k nárůstu výdajů na normativní financování církevního školství o 5,2 %, v porovnání s rokem 2019 pak došlo k nárůstu o 54,3 % (v roce 2019 bylo financováno 138 církevních škol a školských zařízení).

Růst objemu dotace v soukromém a církevním školství v uvedených letech je způsoben zejména zvyšováním platů ve veřejném školství, dynamickým růstem počtu dětí, žáků a studentů a od roku 2020 také změnou principů stanovení normativů v návaznosti na změny realizované ve financování škol a školských zařízení zřizovaných kraji, obcemi a dobrovolnými svazky obcí.

MŠMT komplexně ekonomicky zabezpečilo 68 jím zřizovaných škol a školských zařízení poskytujících vzdělávání a školské služby (z toho 11 škol pro děti, žáky a studenty se speciálními vzdělávacími potřebami a 57 školských zařízení zajišťujících ústavní a ochrannou výchovu). Výše příspěvku na provoz těchto přímo řízených organizací dosáhla v roce 2023 výše 3 771,3 mil. Kč, což je nárůst o 5,3 % oproti roku 2022.

1.3.3. Financování vysokého školství

Financování vysokých škol vychází ze zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů. Konkrétní postupy financování pro rok 2023 byly pro veřejné vysoké školy stanoveny resortními Pravidly pro poskytování příspěvku a dotací veřejným vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy č. j. MSMT-1468/2023-2, pro soukromé vysoké školy Pravidly pro poskytování dotací soukromým vysokým školám Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy na stipendia podle § 40 odst. 2, § 91 odst. 2 písm. e) a § 91 odst. 3 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, č. j. MSMT-5216/2019-1.

Veřejným vysokým školám je ze státního rozpočtu podle zákona o vysokých školách poskytován příspěvek na vzdělávací a vědeckou, výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou nebo další tvůrčí činnost, dotace na rozvoj vysoké

školy a dotace zejména na ubytování a stravování studentů. Pro stanovení výše příspěvku je rozhodný typ a finanční náročnost akreditovaných studijních programů a programů celoživotního vzdělávání, počet studentů a dosažené výsledky ve vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové a inovační, umělecké nebo další tvůrčí činnosti. Výši příspěvku i poskytnutých dotací rovněž ovlivňuje strategický záměr dané školy a strategický záměr pro oblast vysokých škol vypracovaný ministerstvem.

Soukromé vysoké školy jsou v souladu se zákonem o vysokých školách povinny zajistit finanční prostředky na svou vzdělávací a vědeckou nebo výzkumnou, vývojovou a inovační, uměleckou a další tvůrčí činnost. Dotace, které jim jsou na základě zákona o vysokých školách poskytovány ze státního rozpočtu, jsou určeny na ubytovací a sociální stipendia studentů.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy na základě zákona o vysokých školách poskytuje finanční prostředky i státní vysoké škole Univerzitě obrany na podporu studia studentů, kteří nejsou vojáky v činné službě. Tyto finanční prostředky, rozpočtované v kapitole 333, jsou na počátku roku převáděny rozpočtovým opatřením do kapitoly Ministerstva obrany a nejsou v dále uváděných číselných hodnotách obsaženy.

V roce 2023 bylo z rozpočtu MŠMT vysokým školám vyplaceno včetně programů EU celkem 45 943,1 mil. Kč.¹

Z této částky bylo poskytnuto 41 095,7 mil. Kč, tj. 89,45 %, jako neinvestiční prostředky a 4 847,4 mil. Kč, tj. 10,55 %, jako prostředky investiční.

Z pohledu účelového členění objem 32 955,5 mil. Kč představuje výdaje na činnosti mimo výzkum a vývoj (v tom zejména činnost vzdělávací), zbývajících 12 987,6 mil. Kč jsou výdaje na výzkum a vývoj.

Rozhodující část finančních prostředků na činnost mimo výzkum a vývoj je veřejným vysokým školám, kterých v roce 2023 v ČR působilo 26, přidělována formou příspěvku. V roce 2023 se jednalo o částku 30 001,8 mil. Kč tedy o 91,04 %. V roce 2023 byl, na rozdíl praxe předchozích let, z důvodů rozdílných požadavků na nakládání s ním příspěvek poskytnut formou dvou oddělených příspěvků, část ve výši 1 695,8 mil. Kč na realizaci projektů Národního plánu obnovy (NPO) a rozhodující objem ve výši 28 305,9 mil. Kč standardně na vzdělávací a ostatní tvůrčí činnost ve smyslu zákona o vysokých školách. Převažující část příspěvku na vzdělávací a ostatní tvůrčí činnost je poskytována prostřednictvím rozpočtového okruhu I (cca 80 % rozpočtu vysokých škol). Její výše je stanovena normativně odvozením od rozsahu a finanční náročnosti vzdělávací činnosti vysoké školy (tzv. ukazatel A) a vyhodnocením činnosti veřejných vysokých škol prostřednictvím vybraných indikátorů výkonu a kvality (ukazatel K). V rozpočtovém okruhu I je dále obsažen ukazatel P, jehož prostřednictvím jsou financovány tzv. společenské priority, tzn. vzdělávání v deficitních oborech, kde nedostatek odborníků na trhu práce představuje celospolečenský problém a jedná se o záležitost, kterou vysoké školy v potřebném rozsahu v rámci standardního mechanismu financování nejsou schopny ekonomicky zvládnout. V roce 2023 byla tato společenská poptávka pokryta částkou 600 mil. Kč na zajištění Dlouhodobého finančního opatření k navýšení kapacit lékařských fakult veřejných vysokých škol v ČR o 15 %, částkou 115 mil. Kč na zlepšení podmínek vysokoškolských pedagogů na pedagogických fakultách veřejných vysokých škol, částkou 85 mil. Kč na podporu studijních programů, ve kterých jsou vzdělávání budoucí učitelé základních a středních škol a od roku 2021 částkou 30 mil. Kč na podporu studijních programů na nepedagogických fakultách, ve kterých jsou vzdělávání budoucí učitelé v deficitních aprobacích (biologie, fyzika, chemie, informatika a matematika). Prostřednictvím tohoto ukazatele byla dále r. 2023 ve výši 6,8 mil. Kč realizována podpora činnosti ekonomické knihovny CIKS na VŠE.

¹ Jedná se o finanční prostředky zúčtované pod položkami 5332 a 6352.

Součástí příspěvku jsou též finanční prostředky alokované do rozpočtového okruhu II, určené pro úhradu stipendií (stipendia studentů doktorských studijních programů, ubytovací a sociální stipendia). V porovnání s předchozím rokem zůstaly sazby jednotlivých stipendií na stejné výši, pouze u sociálního stipendia došlo ve vazbě na růst minimální mzdy k navýšení částky z 4 050 Kč v roce 2022 na hodnotu 4 330 Kč. Příspěvek byl dále poskytnut prostřednictvím rozpočtového okruhu III na zajištění Programu na podporu strategického řízení VŠ a na podporu internacionalizace studia a prostřednictvím rozpočtového okruhu IV a v něm obsaženého Fondu vzdělávací politiky na další aktivity, které se ministerstvo rozhodlo finančními nástroji podpořit. Z Fondu vzdělávací politiky byly v roce 2023 poskytnuty prostředky na podporu zajištění činnosti veřejných vysokých škol za situace mimořádného růstu cen energií (800,0 mil. Kč), na podporu ukrajinských studentů (198,1 mil. Kč) na podporu běloruských studentů (15,9 mil. Kč) a na úhradu DPH u projektů Národního plánu obnovy (192,6 mil. Kč). Z fondu vzdělávací politiky v roce 2023 také pokračovalo poskytování prostředků na podporu financování zvýšených nákladů VVŠ na studium studentů se specifickými potřebami (SSP) a poskytování prostředků na podporu vzdělávání seniorů prostřednictvím Univerzit třetího věku (U3V).

Formou neinvestičních výdajů mimo výzkum a vývoj byly vysokým školám poskytnuty prostředky ve výši 29 030,6 mil. Kč, z toho veřejným vysokým školám na:

- vzdělávací a další s ní související činnosti (příspěvek ve celkové výši 22 006,2 mil. Kč);
- společenské priority (příspěvek ve výši 835,2 mil. Kč);
- stipendia studentům doktorských studijních programů v prezenčním studiu (příspěvek ve výši 1 537,7 mil. Kč);
- podporu tvůrčí umělecké činnosti (příspěvek 100,0 mil. Kč);
- fond vzdělávací politiky (příspěvek ve výši 1 188,9 mil. Kč);
- podporu mezinárodní spolupráce (příspěvek ve výši 19,4 mil. Kč);
- ubytovací stipendia (příspěvek ve výši 785,0 mil. Kč);
- rozvojové programy a program na podporu strategického řízení VŠ (příspěvek a dotace ve výši 1 232,8 mil. Kč);
- sociální stipendia (příspěvek ve výši 17,8 mil. Kč);
- ubytování a stravování (dotace ve výši 74,2 mil. Kč);
- projekty programového financování (dotace ve výši 105,5 mil. Kč).

Neinvestiční prostředky mimo výzkum a vývoj byly veřejným vysokým školám dále poskytnuty na projekty realizované prostřednictvím OP VVV jako dotace ve výši 48,4 mil. Kč a na projekty Národního plánu obnovy jako příspěvek ve výši 1 039,4 mil. Kč.

Z ostatních finančně podpořených aktivit se dále jednalo o:

- podporu studia zahraničních studentů a zahraniční rozvojovou a humanitární pomoc (98,9 mil. Kč);
- podporu činnosti Egyptologického ústavu UK (dotace 25,0 mil. Kč);
- podporu provozu arktické stanice MU (dotace 20,0 mil. Kč);
- využití volného času dětí a mládeže (17,8 mil. Kč);
- prevenci rizikového chování (3,0 mil. Kč);

- podporu univerzitního sportu (16,7 mil. Kč);
- letní školu slovanských studií (14,1 mil. Kč);
- podporu národnostních menšin (4,2 mil. Kč).

Investiční prostředky mimo VaV byly vysokým školám poskytnuty na činnost ve výši 3 724,6 mil. Kč, v tom veřejným vysokým školám na:

- projekty realizované prostřednictvím programového financování, tj. EDS/SMVS (dotace ve výši 2 149,3 mil. Kč);
- investiční potřeby vzdělávací činnosti mimo EDS/SMVS, v tom zejména zajištění programu na podporu strategického řízení vysokých škol, úhrady DPH u projektů Národního plánu obnovy a splátky NFV (příspěvek ve výši 726,2 mil. Kč);
- rozvojové programy (dotace ve výši 16,0 mil. Kč);
- projekty Národního plánu obnovy (prostředky ve výši 656,4 mil. Kč);
- projekty realizované prostřednictvím OP VVV (dotace ve výši 176,8 mil. Kč).

Výdaje na programové financování v celkové výši 2 254,8 mil. Kč byly poskytnuty částkou 1 617,4 mil. Kč na investiční program 133 220 Rozvoj a obnova materiálně technické základny veřejných vysokých škol, který byl připravován přímo ve spolupráci s vysokými školami na základě jejich investičních a rozvojových potřeb. Ze státního rozpočtu je na jeho financování v letech 2018 až 2027 alokována částka 12,5 miliardy Kč. Finanční prostředky z programu jsou směřovány nejen na výstavbu či rekonstrukci budov a na pořízení nového přístrojového vybavení, program zároveň otvírá cestu k potřebnému zlepšení stavu studentských kolejí a menz, což umožní zajistit důstojnější sociální podmínky pro studenty. Poskytnuté prostředky ve výši 637,4 mil. Kč byly dále využity na realizaci projektů programu 133 240 – Rozvoj a obnova materiálně technické základny lékařských a pedagogických fakult veřejných vysokých škol jako synergické opatření s podporou společenských priorit v oblasti vzdělávání lékařů a budoucích pedagogů. Program byl zpracován a Ministerstvem financí schválen v září 2019 s alokací 3,5 mld. Kč.

Významnou součástí činnosti veřejných vysokých škol je oblast výzkumu a vývoje. Její financování upravuje zákon č. 130/2002 Sb., o podpoře výzkumu, experimentálního vývoje a inovací z veřejných prostředků a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o podpoře výzkumu a vývoje, experimentálního vývoje a inovací), ve znění pozdějších předpisů a Nařízení vlády č. 397/2009 Sb., o informačním systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací. Na výzkum a vývoj bylo vysokým školám v roce 2023 poskytnuto celkem 12 987,6 mil. Kč, z toho neinvestiční prostředky tvořily 91,4 % (11 864,8 mil. Kč) a investiční 8,6 % (1 122,8 mil. Kč).

Neinvestiční výdaje na výzkum a vývoj byly u VŠ v roce 2023 směřovány zejména do oblasti

- institucionální podpory vysokých škol jako výzkumných organizací (8 565,9 mil. Kč);
- účelové podpory na specifický vysokoškolský výzkum (1 154,5 mil. Kč);
- projektů OP VVV a OP JAK (860,7 mil. Kč);
- podpory mezinárodní spolupráce ve VaV – programy INTER-EXCELLENCE (89,1 mil. Kč);
- projektů ERC CZ (99,0 mil. Kč);
- výdajů na velké výzkumné infrastruktury (513,8 mil. Kč);
- výdajů na komponentu 5.1 Národního plánu obnovy (456,7 mil. Kč).

Investiční výdaje na výzkum a vývoj zejména do oblasti

- institucionální podpory vysokých škol jako výzkumných organizací (249,8 mil. Kč);
- účelové podpory na specifický vysokoškolský výzkum (2,6 mil. Kč);
- komponenty 5.1 Národního plánu obnovy (239,9 mil. Kč);
- výdajů na velké výzkumné infrastruktury (2,2 mil. Kč);
- projektů OP JAK a OP VVV (627,9 mil. Kč);
- projektů ECR (0,4 mil. Kč).

Soukromé vysoké školy v roce 2023 vyčerpaly celkem 66,1 mil. Kč neinvestičních prostředků. Tato částka obsahuje výdaje mimo výzkum a vývoj ve výši 35,9 mil. Kč, v tom prostředky na sociální stipendia a na ubytovací stipendia v celkové výši 20,6 mil. Kč (dotaci čerpalo 24 SVŠ), prostředky poskytnuté soukromé vysoké škole, Vysoké škole zdravotnické, o. p. s., v celkové výši 15,2 mil. Kč jako vyrovnávací platba za závazek veřejné služby spočívající v uskutečňování akreditovaného studijního programu „ošetřovatelství“ a studijního programu „porodní asistence“ a prostředky ve výši 0,1 mil. Kč pro Vysokou školu logistiky, o.p.s. na program CEEPUS. Na výzkum a vývoj bylo soukromým vysokým školám poskytnuto 30,2 mil. Kč, z toho 23,2 mil. Kč na RVO, 4,3 mil. Kč specifický vysokoškolský výzkum a na 2,7 mil. Kč na projekty OP JAK.

1.4. Operační programy

1.4.1. Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání (OP VVV) dokončuje v programovém období 2014–2020 svou realizaci – je tedy ve své závěrečné fázi. V rámci alokace i konceptu OP VVV byly již vyhlášeny veškeré výzvy, celkem jich bylo 76, bylo předloženo více než 23 000 žádostí o podporu, z toho bylo podpořeno a realizováno více než 21 000 projektů.

V oblasti výzkumu a vývoje (VaV) bylo již evaluacemi ověřeno, že intervence do podpory VaV financované z OP VVV přinesly především pozitivní posun v oblasti výzkumných infrastruktur a vybavení, došlo k rozvoji odborných kapacit pracovníků ve VaV, rozvíjela se internacionalizace a spolupráce se zahraničními výzkumnými pracovníky, zvýšila se intenzita spolupráce s praxí/firmami, došlo ke zlepšení podmínek pro vznik a realizaci výzkumně zaměřených vzdělávacích programů a rozvíjelo se strategické řízení VaV institucí nebo řízení výzkumu na národní úrovni.

Intervence do podpory terciárního vzdělávání financované z OP VVV přinesly především pozitivní posun v oblasti kvality výuky, její internacionalizace, infrastrukturního vybavení vysokých škol (VŠ), strategického řízení a zvyšování/rozšíření kvalifikace akademických i neakademických pracovníků vysokých škol.

Výsledky komplexního vyhodnocení naplnění cílů a vytyčených výsledků v oblasti regionálního školství budou k dispozici v roce 2024.

Při implementaci a realizaci projektů OP VVV bylo průběžně pracováno s výsledky evaluací a šetření, jejich výsledky byly taktéž promítnuty do přípravy strategických a koncepčních dokumentů MŠMT včetně reflexe

relevantních zjištění v návazných intervencích a výzvách. Výstupy evaluačních aktivit, stejně jako další podrobné informace o programu, jsou k dispozici na webových stránkách OP VVV <https://opvvv.msmt.cz/>.

Data, informace, znalosti a zkušenosti získané evaluačními aktivitami OP VVV jsou předpokladem pro kvalitní evaluace Operačního programu Jan Amos Komenský (OP JAK), který je implementován v programovém období 2021–2027.

OP VVV sestává ze tří věcných prioritních os.

Prioritní osa 1 je zaměřena na vytvoření podmínek pro dosažení špičkové úrovně výzkumu v ČR v mezinárodním měřítku, na rozvoj spolupráce ve výzkumu, zkvalitnění infrastrukturních podmínek pro přípravu budoucích výzkumníků, vytvoření prostředí pro kvalitní řízení výzkumu a zvýšení přínosů výzkumu pro společnost. V rámci této prioritní osy je využíván nástroj Integrovaných teritoriálních investic (ITI). Projekty jsou podporovány z Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF).

V prioritní ose 2 jsou podporována opatření na zvýšení relevance vysokoškolského studia pro trh práce a potřeby společnosti, rozvoje lidských zdrojů v oblasti výzkumu a vývoje a zlepšení podmínek pro výuku propojenou s výzkumem, posilování mezinárodního prostředí a spolupráce na VŠ, na zkvalitnění podmínek poskytování celoživotního vzdělávání na VŠ či popularizaci vědy. Jedná se o multifundovou prioritní osu, kde je podpora hrazena jak z Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF), tak i z Evropského sociálního fondu (ESF).

Bližší informace k prioritní ose 3 jsou uvedeny v následující části.

Prioritní osa 3 „Rovný přístup ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání“

Prioritní osa 3 se zaměřuje na podporu kvalitního vzdělávání s cílem podpořit potenciál každého jednotlivého dítěte či žáka a rozvíjet jeho kompetence během celého života. Jsou zde podporovány aktivity pro zajištění rovného přístupu ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání odpovídajícímu potřebám každého dítěte a žáka. Dále jsou zde podporovány aktivity na změnu kultury vzdělávání, na sociální integraci dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, na zvýšení kvality předškolního vzdělávání a na rozvoj strategického řízení a kvality vzdělávání a odborné přípravy. Projekty jsou podporovány z Evropského sociálního fondu.

V roce 2023 byla postupně ukončována realizace projektů tzv. šablon mateřských a základních škol z třetí vlny šablon (projekty byly ukončeny nejpozději do 30. 6. 2023).

Do realizace šablon třetí vlny se zapojilo přes 72 % mateřských a základních škol. Mezi nejčastěji čerpané šablony v mateřských školách patřil školní asistent a projektový den, na základních školách se jednalo o šablonu doučování, klubů pro žáky a školního asistenta.

Celková podpora ve třech vlnách výzev se dohromady přiblížila 15 mld. Kč. Využily je školy a školská a zařízení nejvíce v Moravskoslezském (83,80 %), Olomouckém (79,53 %) a Zlínském kraji (77,24 %), naopak nejméně v Plzeňském kraji (55,80 %), Hlavním městě Praha (65,75 %) a Středočeském kraji (66,73 %). 53,91 % alokace

bylo využito pro personální podporu a dále na extrakurikulární, zájmové a rozvojové aktivity (19,27 % alokace) a aktivity osobnostně sociálního a profesního rozvoje pedagogů (18,52 % alokace).

Za klíčový výsledek realizace zjednodušených projektů ve všech třech vlnách byl označen fakt, že se na školách podařilo zkvalitnit výuku a posunout ji k jejím zážitkovým formám, zkvalitnit metodickou, pedagogicko-psychologickou a asistenční podporu a celkově zlepšit podmínky pro inkluzivní vzdělávání. Na středních a vyšších odborných školách se prostřednictvím projektových aktivit zjednodušených projektů podařilo zkvalitnit výuku s vazbou na trh práce a kariérové poradenství a zvýšit spolupráci škol a zaměstnavatelů.

Nadále také probíhala realizace projektů zaměřených na podporu místního a krajského akčního plánování včetně implementačních aktivit v krajích. Cílem projektů je podpora společného plánování a sdílení aktivit v území vedoucí ke zlepšení kvality vzdělávání ve školách tím, že bude podpořena spolupráce zřizovatelů, škol a ostatních aktérů ve vzdělávání včetně organizací neformálního vzdělávání v místě zaměřená zejména na společné informování a plánování partnerských aktivit pro následné společné řešení místně specifických problémů a potřeb a vyhodnocování přínosů spolupráce.

Dále byly nadále v realizaci projekty výzev zaměřených na podporu dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, intervence na podporu sociálně vyloučených lokalit a implementaci koordinovaného přístupu k sociálnímu vyloučení, probíhala podpora projektů pedagogického výzkumu pro oblast zavádění inovací ve výuce a sledování dopadů vybraných opatření vzdělávací politiky v oblasti předškolního, základního a středního vzdělávání. V neposlední řadě byly nadále v realizaci projekty výzev zaměřených na podporu pregraduální přípravy budoucích učitelů a podpora zvyšování kvality neformálního vzdělávání prostřednictvím projektů nestátních neziskových organizací.

Individuální projekty systémové

Od začátku realizace programu bylo vyhlášeno pět výzev pro individuální projekty systémové (IPs), v jejichž rámci bylo podpořeno celkem 12 IPs za více než 3 mld. Kč. V roce 2023 byla ukončena ke dni 30. 6. 2023 realizace posledního projektu Systém podpory profesního rozvoje učitelů a ředitelů (SYPO). Všech dvanáct úspěšně ukončených IPs dostalo svých cílů a účelu. Vytvořené výstupy jsou pak zveřejněny v Databázi výstupů projektů OP VVV na adrese <https://databaze.opvvv.msmt.cz/>.

Souhrn IPs OP VVV k 30. 6. 2023 je uveden v následujícím přehledu.

Název projektu	Příjemce podpory	Datum zahájení realizace	Stav realizace	Anotace projektu
Czech Academic and Research Discovery Services (CARDS)	NTK	01.01.2023	v realizaci	Projekt má vytvořit a v pilotním provozu ověřit novou společnou knihovně-informační platformu pro segment výzkumných a akademických knihoven, která zajistí prostřednictvím centrálního vyhledávače a dalších služeb VaV komunitě ČR kvalitní vyhledatelnost a dostupnost zdrojů a výsledků výzkumu bez ohledu na jejich umístění. Dále se podílí na vytvoření společného zázemí pro implementaci datově orientovaných součástí strategie Open Science v ČR, a to především v rámci pilířů Open/FAIR Data a EOSC.
European Open Science Cloud Czech Republic	MUNI	01.01.2023	v realizaci	Hlavním cílem individuálního projektu systémového EOSC-CZ je vytvoření komplexního společného zázemí pro implementaci EOSC v ČR a zajištění aktuální a budoucí potřeby české výzkumné komunity v oblasti nakládání s výzkumnými (FAIR) daty dle Architektury implementace iniciativy EOSC v ČR a v souladu s celoevropskou strategií implementace EOSC. Tím rovněž dojde k naplňování datově orientovaných součástí strategie Open Science v ČR, a to především v rámci pilířů FAIR Data a EOSC.
Datově-analytická podpora pro hodnocení a řízení vzdělávací soustavy ČR	MŠMT	01.03.2023	v realizaci	Pro účinné intervence vedoucí ke zvyšování kvality a výkonnosti vzdělávací soustavy je třeba disponovat komplexní sadou kvalitních dat, přesvědčivými modely efektivity intervenčních nástrojů i dlouhodobými analýzami jejich dopadů. Prostřednictvím realizace národních a mezinárodních šetření, pokročilých sekundárních analýz jejich výsledků i nastavení metodického prostředí pro evaluaci vzdělávací soustavy posílí MŠMT kapacity pro efektivní rozhodování a řízení vzdělávací politiky na základě dat.

Název projektu	Příjemce podpory	Datum zahájení realizace	Stav realizace	Anotace projektu
Podpora kurikulární práce škol	NPI ČR	01.04.2023	v realizaci	Projekt podpoří modernizaci obsahu, metod a forem vzdělávání ve školách se záměrem zlepšit úroveň klíčových kompetencí, znalostí a dovedností žáků a sekundárně snížit nerovnosti ve vzdělávání. Tato podpora bude poskytována prostřednictvím širokého spektra forem vzdělávání a bude založena na vzájemné spolupráci, vzájemném sdílení a vzájemném učení učitelů a škol v metodických kabinetech. V souvislosti s touto podporou bude systemizován přístup k učebním a metodickým materiálům.
Systémová podpora implementace a řízení Národní RIS3 strategie 2023+	MPO	01.04.2023	v realizaci	Hlavním cílem projektu je zlepšit implementaci a řízení Národní RIS3 strategie tak, aby intenzivně podporovala rozvoj silných stránek VaVal systému na národní i regionální úrovni, reagovala na nové výzvy/trendy/megatrendy vyplývající z procesu objevení podnikatelských příležitostí, posilovala průmyslovou transformaci a digitalizaci a rozvíjela meziregionální a mezinárodní spolupráci.
Střední článek podpory	MŠMT	01.07.2023	v realizaci	Střední článek představuje doplnění vzdělávacího systému o zásadní strukturální prvek podpory v institucionální oblasti, který se prostřednictvím procesů a znalostí prostředí zasadí o profesionalizaci vedení škol, podporu zřizovatelů, efektivní nastavení vzdělávací soustavy, vytváření rovných podmínek pro vzdělávání a v důsledku tak přispěje k naplňování cílů Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030 a zvyšování kvality vzdělávání.

Zdroj: databáze MŠMT

1.4.2. Operační program Jan Amos Komenský

Cílem Operačního programu Jan Amos Komenský (OP JAK) je podpora rozvoje otevřené a vzdělané společnosti založené na znalostech a dovednostech, rovných příležitostech rozvíjejících potenciál každého jednotlivce, která povede k růstu konkurenceschopnosti České republiky a zlepšení životních podmínek jejích obyvatel.

Pro OP JAK je vyčleněna alokace 84 mld. Kč², z toho 41 mld. Kč je určeno na podporu výzkumu a vývoje, 17 mld. Kč na vysoké školství a 26 mld. Kč na regionální školství. Od zahájení realizace OP JAK do konce roku 2023 došlo k zaregistrování téměř 8,5 tis. žádostí o podporu. Uzavřený právní akt mělo téměř 8 tis. projektů v celkové hodnotě více než 29 mld. Kč (celkových způsobilých výdajů).

OP JAK navazuje na řadu podporovaných aktivit z OP VVV a současně přináší novinky reagující na aktuální globální výzvy jako jsou klimatické a společenské změny, posílení konkurenceschopnosti prostřednictvím digitalizace či robotizace. Struktura OP JAK reflektuje prioritní témata financovaná z fondů Evropské unie v programovém období 2021–2027 a zkušenosti z předchozích operačních programů v gesci Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. OP JAK je rozdělen na dvě věcné priority: Priorita 1 – Výzkum a vývoj a Priorita 2 – Vzdělávání.

Podrobné informace o OP JAK a o vyhlášených i plánovaných výzvách jsou k dispozici na webových stránkách <https://OPJAK.cz>.

Priorita 1 – Výzkum a vývoj

Priorita 1 – Výzkum a vývoj je zaměřena na podporu rozvoje zázemí a kapacit výzkumného prostředí v České republice s cílem vytvořit dostatečně kvalitní podmínky pro rozvoj špičkového výzkumu, jehož výsledky budou reagovat na aktuální potřeby a trendy. Intervence si kladou za cíl větší uplatnitelnost výsledků realizovaného výzkumu v praxi a posílení konkurenceschopnosti České republiky. Zároveň je zaměřena na podporu strategického řízení oblastí výzkumu, vývoje a inovací na národní a regionální úrovni a jejich funkční propojení.

V roce 2023 bylo vyhlášeno 10 výzev s alokací více než 14 mld. Kč, celkově bylo od zahájení implementace OP JAK v Prioritě 1 vyhlášeno již 16 výzev za více než 35 mld. Kč. Objem požadovaných prostředků v předložených projektech ve všech výzvách zaměřených na podporu VaV dosáhl téměř 54 mld. Kč.

Za zásadní v roce 2023 je možné označit intervence na spolupráci mezi výzkumnými organizacemi a aplikační sférou, jednalo se o výzvy Mezisektorová spolupráce a Mezisektorová spolupráce pro ITI. Mezisektorová spolupráce s alokací 1,7 mld. Kč a Mezisektorová spolupráce pro ITI s alokací 2,5 mld. Kč mají stejný cíl, ale rozdílné prostředky k jejich dosažení – první vybere nejlepší projekty propojování akademického a aplikačního sektoru v celorepublikové soutěži, druhá podpoří ty, které budou mít nejvyšší dopad na metropolitní oblasti, nositele ITI.

Pro oblast VaV jsou taktéž podstatné výzvy Výzkumné infrastruktury I s alokací 3,4 mld. Kč a Výzkumné e-infrastruktury I s alokací ve výši 0,9 mld. Kč, které mají za cíl podpořit rozvoj klíčové infrastrukturní základny pro oblast výzkumu, vývoje a inovací v ČR, a to prostřednictvím upgradu a modernizace tzv. velkých výzkumných infrastruktur. Modernizované velké výzkumné infrastruktury budou díky této podpoře následně moci poskytovat lepší podmínky pro výzkumné aktivity svých uživatelů, jimiž jsou jak výzkumné organizace, tak podniky a další subjekty z členských států EU i ze světa.

² Celková alokace závisí na kurzu CZK/EUR.

Další výzvy vyhlášené v roce 2023 zahrnují intervence zaměřené na podporu rozvoje potenciálu společenských a humanitních věd prostřednictvím podpory špičkových výzkumných záměrů a posílení spolupráce mezi jednotlivými výzkumnými organizacemi nebo na podporu projektů úspěšných ve výzvě Teaming for Excellence programu Horizont Evropa, která směřuje k rozvoji excelentních výzkumných center pomocí spolupráce se zahraniční vedoucí vědeckou institucí.

Současně pokračuje podpora implementace iniciativy EOSC – v roce 2023 byla vyhlášena výzva Open Science I, která navazuje na již realizované projekty EOSC-CZ a CARDS a jejímž cílem je vybudování distribuované Národní repozitářové platformy jako klíčového stavebního prvku Národní datové infrastruktury (NDI), která vytvoří základní prostředí v ČR pro správu výzkumných dat, jejich ukládání, sdílení a práci s nimi v souladu s principy FAIR.

S cílem umožnit dokončení některých strategických projektů podpořených z prostředků OP VVV výrazně negativně ovlivněných objektivními příčinami (jako byla pandemie covid-19 nebo důsledky ruské agrese vůči Ukrajině a související sankční mechanismy) byly také vyhlášeny výzvy Fázované projekty I a Fázované projekty II.

Priorita 2 – Vzdělávání

Priorita 2 – Vzdělávání se zaměřuje na podporu žáků a studentů s cílem dosahovat jejich maximálního potenciálu ve škole, která dbá na přiměřený rozvoj jejich znalostí a dovedností. Podporovány budou zejména aktivity reagující na strategické a společensky potřebné oblasti definované především Strategií vzdělávací politiky ČR do roku 2030+, tzv. Národní RIS3 strategií nebo Strategickým záměrem ministerstva pro oblast vysokých škol na období od roku 2021. V oblasti vysokých škol budou podporovány investice do rekonstrukcí a dobudování nevyhovujících vzdělávacích prostor, prostor pro praktické a kolaborativní učení, pořizování studijních pomůcek či vybavení knihoven studijními zdroji. Cílem podpory bude také zpřístupnění prostor (i ubytovacích) pro studenty se specifickými potřebami a nákup vybavení pro tyto studenty.

V roce 2023 bylo vyhlášeno 6 výzev s alokací téměř 20 mld. Kč, celkově bylo v Prioritě 2 vyhlášeno již 9 výzev za více jak 33 mld. Kč. Objem požadovaných prostředků v předložených projektech ve všech výzvách zaměřených na vzdělávání dosáhl prozatím 17 mld. Kč.

V roce 2023 v oblasti regionálního školství začínala či pokračovala realizace projektů v klíčových výzvách Šablony pro MŠ a ZŠ I a Šablony pro SŠ a VOŠ I s celkovou alokací 11 mld. Kč, které byly vyhlášeny v květnu 2022. Ve výzvě Šablony pro MŠ a ZŠ I realizuje svůj projekt 6 812 subjektů (mateřských a základních škol vč. školních družin a klubů, základních uměleckých škol, středisek volného času a pedagogicko-psychologických poraden), což je přes 82 % uvedených škol a školských zařízení v ČR. Ve výzvě Šablony pro SŠ a VOŠ I realizuje projekty 1 067 subjektů (středních a vyšších odborných škol, domovů mládeže a internátů), které tvoří přes 77 % všech uvedených škol a školských zařízení v ČR. Šablony umožňují další aktivity společného vzdělávání, posilují podpůrné pedagogické pozice ve školství a rozvoj pedagogických pracovníků s cílem zlepšit kvalitu vzdělávání a zajistit úspěch každého žáka. Zaměřují se i na podporu dětí ohrožených školním neúspěchem, za ně jsou považovány i děti ukrajinských běženců, které mohou být z šablon rovněž podpořeny (novinkou je např. pozice dvojjazyčného asistenta).

Ve výzvě Šablony pro MŠ a ZŠ I dochází k pilotnímu ověření nového způsobu financování podpůrných pedagogických pozic školního speciálního pedagoga a školního psychologa v základních školách. Významná část alokace v této výzvě je věnována právě pozicím školního speciálního pedagoga a školního psychologa v základních školách – základní školy mají samostatnou alokaci na pozice školního speciálního pedagoga/školního psychologa do 31. 12. 2024, a to v závislosti na počtu žáků a poměru žáků se SVP. Do výzvy jsou dále zapojeny pedagogicko-psychologické poradny, které poskytují sdíleného školního speciálního pedagoga a sdíleného školního psychologa základním školám do 179 žáků, taktéž do 31. 12. 2024.

Za zásadní intervence v roce 2023 pro oblast regionálního školství lze označit vzájemně provázané výzvy Akční plánování v území – MAP (tj. místní akční plány rozvoje vzdělávání) s alokací 1,7 mld. Kč a Akční plánování v území – IDZ (tj. implementace dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy kraje) s alokací 2,3 mld. Kč. Výzva Akční plánování v území – MAP je zaměřena na spolupráci aktérů ve vzdělávání v obcích s rozšířenou působností, cílem je podpořit společné řešení místně specifických problémů s důrazem na sociálně vyloučené lokality. Obce, dobrovolné svazky obcí, místní akční skupiny či městské části Prahy budou realizovat aktivity vedoucí ke zlepšení kvality vzdělávání v mateřských a základních školách v celém jejich ekosystému a zlepšení vztahů různých stakeholderů. Kraje a hlavní město Praha návazně ve výzvě Akční plánování v území – IDZ podpoří implementaci aktivit a opatření uvedených v dlouhodobých záměrech vzdělávání a krajských akčních plánech. Ve stejné výzvě je rovněž zajištěna komplementární podpora MAP v přípravě a implementaci inkluzivních opatření a podpora vybraných obcí při tvorbě a implementaci aktivit vedoucích k desegregaci.

V oblasti terciárního vzdělávání byla vyhlášena tzv. trojvýzva pro vysoké školy s celkovou alokací přesahující 15 mld. Kč, která zahrnuje ESF+ výzvu pro VŠ s alokací 2,5 mld. Kč, ERDF výzvu pro VŠ – kvalita s alokací 12 mld. Kč a ERDF výzvu pro VŠ – studenti se SP s alokací 1 mld. Kč.

Aktivity ESF+ výzvy pro VŠ cílí na podporu vzdělávání pracovníků institucí, na práci se studenty a na rozvoj vnitřního řízení vysokých škol. Zaměřují se tak nejen na zvýšení dovedností akademických a neakademických pracovníků, ale přispívají i k řešení problémů spojených s vysokou mírou studijní neúspěšnosti a podporou talentovaných i handicapovaných studentů. Podpořena bude také tvorba nových a rozvoj stávajících studijních programů zavádějících praxi nebo reagujících na nové výzvy současnosti, případně podpora internacionalizace studia, která může být naplňována pomocí zavádění povinných předmětů v cizím jazyce či navazováním spolupráce se zahraničními institucemi vedoucím ke společné výuce.

ERDF výzva pro VŠ – kvalita reaguje na potřebu zvýšení kvality vybavení českých vysokých škol, a to jak prostřednictvím umožnění pořízení nového vybavení, tak rekonstrukce či dobudování stávajících prostor, které jsou využívány ke vzdělávací činnosti.

ERDF výzva pro VŠ – studenti se SP přispěje k usnadnění studia na vysoké škole studentům se specifickými potřebami tak, aby vzrostla jejich šance uplatnění na trhu práce a tím i kvalita jejich dalšího života. Intervence se zaměřují na pořízení nového vybavení pro studenty se specifickými potřebami nebo pořízení nového vybavení pro pracovníky center, která se jim věnují. Zároveň jsou intervence zaměřeny na rekonstrukci vzdělávacích prostor či prostor se vzděláváním souvisejících. V rámci této výzvy lze také pořídit pomůcky a adaptovat prostory pro talentované či nadané studenty.

Individuální projekty systémové

Od začátku realizace programu byly vyhlášeny dvě výzvy pro individuální projekty systémové (IPs), v jejichž rámci bylo podpořeno celkem 6 IPs za téměř 4 mld. Kč. V roce 2023 byla tedy zahájena realizace celkem šesti IPs, přičemž v rámci první vyhlášené výzvy č. 02_22_004 z Priority 1 – Výzkum a vývoj byla k 1. 1. 2023 zahájena realizace projektů Czech Academic and Research Discovery Services (CARDS) a European Open Science Cloud Czech Republic (EOSC-CZ) a ke dni 1. 4. 2023 pak realizace projektu Systémová podpora implementace a řízení Národní RIS3 strategie 2023+ (NRIS3). Dále byla v rámci druhé vyhlášené výzvy pro IPs č. 02_22_005 z Priority 2 - Vzdělávání zahájena realizace projektů Datově-analytická podpora pro hodnocení a řízení vzdělávací soustavy ČR (Data) ke dni 1. 3. 2023, Podpora kurikulární práce škol (Kurikulum) ke dni 1. 4. 2023 a Střední článek podpory ke dni 1. 7. 2023.

Souhrn IPs OP JAK k 31. 12. 2023 je uveden v následujícím přehledu, některým IPs se pak věnuje podrobněji kapitola 2.10 této zprávy.

Název projektu	Příjemce podpory	Datum zahájení realizace	Stav realizace	Anotace projektu
Podpora krajského akčního plánování (P-KAP)	NPI ČR	01.03.2016	realizace ukončena	Projekt podporuje vzdělávání ve středních a vyšších odborných školách, a to v souladu se vzdělávací strategií MŠMT a s využitím akčního plánování. Zajišťuje metodickou a supervizní podporu při využívání akčního plánování na úrovni kraje - příprava krajského akčního plánu i na úrovni škol - příprava školních akčních plánů /plánů aktivit rozvoje vzdělávání. Umožní efektivní podporu škol prostřednictvím projektů ESF a koncentraci investic do školské infrastruktury podle potřeb.
Strategické řízení a plánování ve školách a v územích (SRP)	NPI ČR	01.03.2016	realizace ukončena	Projekt vytváří podmínky pro efektivní strategické řízení a plánování ve školách a v územích s akcentem na pedagogické vedení (leadership). Bude vytvořen a ověřen systém intenzivní podpory škol směřující k podpoře kompetencí pedagogických pracovníků v oblasti strategického managementu vedoucí ke zvyšování kvality vzdělávání. Projekt prohloubí spolupráci mezi vedením škol, zřizovateli a dalšími aktéry při tvorbě místního akčního plánu.
Podpora kvalitních poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních zaměřených na podporu inkluze: Kvalita - Inkluze - Poradenství - Rozvoj (KIPR)	NPI ČR	01.05.2016	realizace ukončena	Projekt je určený na podporu školských a školních poradenských služeb v ČR. Realizace projektu přispěje ke zvýšení profesních kompetencí pracovníků školských poradenských zařízení a pedagogických pracovníků škol, k identifikaci a poskytování podpůrných opatření ve vzdělávání, k nastavení jednotné úrovně poradenských služeb a k jejich koordinaci. Projekt posiluje kapacitu školního a školského poradenství v poskytování efektivní podpory žákům, přispívá k nastavení pravidel pro poskytované služby a vyhodnocování jejich efektivity.
Inkluzivní a kvalitní vzdělávání v územích se sociálně vyloučenými lokalitami (IKV)	MMR ČR	01.07.2016	realizace ukončena	Projekt vytváří systém pro podporu plné integrace tématu inkluzivního a kvalitního vzdělávání do komplexu činností a intervencí realizovaných Agenturou v územích se sociálně vyloučenými lokalitami. V zapojených lokalitách podporuje uplatnění principů inkluzivního a kvalitního vzdělávání a vytváří podmínky pro dlouhodobé udržení a rozvoj v rámci projektu formulovaných opatření.

Zdroj: databáze MŠMT

Název projektu	Příjemce podpory	Datum zahájení realizace	Stav realizace	Anotace projektu
Podpora práce učitelů (PPUČ)	NPI ČR	01.12.2016	realizace ukončena	Cílem projektu je posílit rozvoj základních gramotností ve všech vzdělávacích oblastech kurikula mateřské a základní školy, a tím zvýšit kvalitu vzdělávání s cílem podpory každého žáka. Toho bude dosaženo systematicky vedenou metodickou a technologickou podporou učitelů v oblasti přípravy a realizace výuky.
Komplexní systém hodnocení (KSH)	ČŠI	01.02.2017	realizace ukončena	Realizací projektu dojde k propojení externího a interního hodnocení škol na všech úrovních, tedy na úrovni hodnocení vzdělávací soustavy ČR, kde je externí hodnocení vykonáváno prostřednictvím mezinárodních šetření a interní hodnocení v tomto kontextu realizuje Česká školní inspekce, a na úrovni hodnocení školy, kde externí hodnocení zajišťují Česká školní inspekce a zřizovatel a interní hodnocení je prováděno autoevaluačními nástroji.
Národní centrum pro elektronické informační zdroje - CzechElib	NTK	01.01.2017	realizace ukončena	Předmětem projektu je systémová změna zajištění přístupu k informačním zdrojům VaVal v souladu s Národní RIS3 strategií s cílem zvýšit výkonnost VaVal vybudováním Národního licenčního centra CzechElib. Projekt poskytne i věrohodné statistiky a podporu hodnocení vědy.
Modernizace odborného vzdělávání (MOV)	NPI ČR	01.05.2017	realizace ukončena	Projekt směřuje k posílení a podpoře kvality odborného vzdělávání ve středních školách v souladu se strategií vzdělávací politiky do roku 2020, vytvoří podporu provázanosti systému počátečního vzdělávání v oblasti kurikula odborného vzdělávání s potřebami trhu práce a pomůže využitím profesních kvalifikací propojit oblast počátečního a dalšího vzdělávání. Přispěje k uplatnitelnosti absolventů na trhu práce v souladu s požadavky zaměstnavatelů.

Název projektu	Příjemce podpory	Datum zahájení realizace	Stav realizace	Anotace projektu
Společné vzdělávání a podpora škol krok za krokem (APIV A)	NPI ČR	01.05.2017	realizace ukončena	Cílem projektu je podpořit zavádění a realizaci společného vzdělávání a zajistit efektivní implementaci určených úkolů Akčního plánu inkluzivního vzdělávání.
Podpora společného vzdělávání v pedagogické praxi (APIV B)	NPI ČR	01.04.2017	realizace ukončena	Projekt se zaměřuje na zajištění podpory implementace Akčního plánu inkluzivního vzdělávání, a to především prostřednictvím posílení osobnostních a profesních kompetencí pedagogických pracovníků potřebných k realizaci společného vzdělávání v předškolním, základním, středním a zájmovém a neformálním vzdělávání a dále realizací informační a osvětové kampaně zaměřené na školy, odbornou a širokou veřejnost.
Systém podpory profesního rozvoje učitelů a ředitelů (SYPO)	NPI ČR	01.01.2018	realizace ukončena	Hlavním cílem projektu je vytvoření, ověření a implementace systému ucelené modulární podpory přispívající ke zvyšování profesního rozvoje vedoucích pracovníků v oblasti pedagogického řízení škol a učitelů v oblasti oborových didaktik prostřednictvím profesních společenství využívajících širokého spektra forem kolegiální podpory a DVPP s definovanými kritérii kvality.
Systémová podpora implementace a řízení Národní RIS3	MPO	01.03.2020	realizace ukončena	Cílem projektu je vytvoření podmínek pro dlouhodobou transparentní, systematickou a nadregionální identifikaci oblastí specializace a trendů orientovaného a aplikovaného výzkumu, experimentálního vývoje a inovací prostřednictvím Národní RIS3 strategie.

Zdroj: databáze MŠMT

1.5. Informační systém vzdělávání

Aktuálně budovaný **Informační systém vzdělávání eEdu** (dále jen „ISV eEdu“) je informační systém MŠMT, jehož cílem je **efektivní správa dat a informací týkajících se vzdělání a vzdělávání** a jejich **zpřístupnění** ve vhodné formě občanům i veřejné správě na jednom centrálním místě.

ISV eEdu je systémem modulárním a dále rozšiřitelným, do kterého postupně budou implementovány další vybrané registry a agendy MŠMT **za účelem optimalizovat, digitalizovat a automatizovat správní úkony** ze strany veřejné správy a **naplňování principu „Obíhají data, nikoli lidé“** v běžné praxi veřejné správy ČR.

Budování ISV eEdu je rozloženo do dílčích, návazných etap.

Aktuálně probíhá realizační fáze etapy první, která byla zahájena v lednu 2022 a jejíž ukončení se předpokládá v průběhu roku 2024. Zároveň probíhají přípravy na etapu druhou, jejíž zahájení je plánováno v první polovině roku 2024.

První etapa budování ISV eEdu zahrnuje vytvoření **funkčního „jádra“ celého systému**, které bude podporovat všechny implementované agendy a jehož součástí je, mimo jiné, veřejně přístupný portál umožňující autentizaci a autorizaci uživatelů, centrální správa uživatelů, podpora publikace otevřených dat, podpora elektronického podání nebo centrální správa resortních číselníků. V rámci této etapy dochází k implementaci **a nové elektronizaci agend:**

- Rejstříku školských právnických osob (RŠPO);
- Rejstříku škol a školských zařízení (RŠSZ);
- Registru vysokých škol a uskutečňovaných studijních programů (RegVŠ);
- Národního akreditačního úřadu (NAÚ).

Průběh realizace projektu je kontrolován na různých úrovních vedení a monitorován prostřednictvím pravidelných monitorovacích zpráv. Jednotlivé vývojové verze jsou předváděny formou průběžných prezentací, které jsou následně testovány a připomínkovány ze strany MŠMT.

Současně s probíhající realizací první etapy budování ISV eEdu se připravují podklady a zadávací dokumentace pro veřejnou zakázku na předimplementační analýzu k **druhé etapě** budování tohoto systému, jejímž cílem je **rozšířit systém o další „páteřní“ registry a funkcionality:**

- Registr žáků mapující průchod občana vzdělávací soustavou;
- Registr zaměstnanců ve školství, umožňující efektivní výkon a rozhodování veřejné správy v oblasti školství;
- Systém na podporu sběru a prezentace statisticko-administrativních dat.

Data z těchto registrů budou dle oprávnění k dispozici prostřednictvím veřejně přístupného portálu a propojeného datového fondu dalším orgánům veřejné správy a současně budou zčásti přístupná občanovi.

V souvislosti s budováním ISV eEdu byly zahájeny přípravy na zakotvení tohoto systému v platné legislativě, a to přípravou **zákonu o registrech ve vzdělávání**, jehož účelem je zakotvení připravovaných registrů v české legislativě, specifikace zmocnění ke shromažďování a zpracování resortních dat v nově budovaných registrech, stanovení povinnosti školám a školským zařízením zaznamenávat primárně rozhodné údaje o dětech, žácích a studentech do registru žáků a předávat údaje do registru zaměstnanců ve školství tak, aby data v nově vzniklých registrech byla **trvale aktuální**.

1.6. Realizace Národního plánu obnovy v roce 2023

Národní plán obnovy České republiky (dále jen „NPO“) je financován Evropskou unií z fondu Next Generation prostřednictvím Nástroje pro oživení a odolnost (Recovery and Resilience Facility) (dále jen „RRF“). V roce 2023 obdržela Česká republika první platbu z RRF ve výši 22 mld. Kč. MŠMT se na této částce podílelo splněním milníků a cílů za 2,5 mld. Kč, které byly určeny na podporu digitalizace vzdělávání, výzkumu a transformace vysokých škol.

NPO byl v průběhu roku 2023 revidován. Na základě vyjednávání mezi ČR a Evropskou komisí byla v říjnu 2023 schválena aktualizovaná verze NPO. Kromě nových komponent a vyšší alokace přináší aktualizace také novou kapitolu RePower, která má za cíl urychlit přechod na čistou energii a dosáhnout odolnějšího a méně závislého energetického systému celé Evropy.

MŠMT má po aktualizaci NPO v gesci celkem pět komponent za téměř 26,2 mld. Kč. Stávající komponenty doplnily komponenty 5.3 Strategicky řízený a mezinárodně konkurenceschopný ekosystém výzkumu, vývoje a inovací a 7.4 Přizpůsobení škol – podpora zelených dovedností a udržitelnosti na vysokých školách.

1.6.1. Inovace ve vzdělávání v kontextu digitalizace – 4,8 mld. Kč

Komponenta se skládá z aktivit, které na sebe vzájemně navazují – reformu kurikula doplňuje investice na vybavení škol digitálními technologiemi a na podporu digitálních dovedností učitelů. Reforma kurikula zavádí do rámcového vzdělávacího programu novou klíčovou digitální kompetenci. Digitální kompetence se nově budou prolínat všemi předměty. Školy musí tyto změny promítnout do svého školního vzdělávacího programu a začít podle nej učít na prvním stupni nejpozději od 1. 9. 2023 a na druhém stupni od 1. 9. 2024.

V roce 2023 obdržely školy 1,2 mld. Kč na pokročilé digitální učební pomůcky pro rozvoj informatického myšlení dětí a jejich digitálních kompetencí a na vytvoření fondu mobilních digitálních pomůcek s cílem předcházet digitální propasti. Prevence digitální propasti bude pokračovat i v roce 2024. Při tvorbě nového školního vzdělávacího programu nabízí Národní pedagogický institut od roku 2022 školám metodickou podporu, konzultace s IT odborníky a současně tvoří funkční IT ekosystém, který podpoří učitele v profesním rozvoji. Na tyto aktivity obdržel NPI ČR prostřednictvím výzvy vyhlášené v prosinci 2021 téměř 400 mil. Kč. Jednotlivé aktivity budou naplňovány průběžně do roku 2026. Konečným cílem komponenty je přizpůsobit vzdělávání měnícím se potřebám trhu práce, řešit nedostatek IT odborníků a pokročilých digitálních dovedností u ekonomicky aktivního obyvatelstva a zajistit dlouhodobou zaměstnatelnost.

1.6.2. Adaptace školních programů

Transformace vysokých škol s cílem adaptace na nové formy učení a měnící se potřeby trhu práce – 3 mld. Kč

Dne 14. 12. 2021 byla vyhlášena výzva pro veřejné vysoké školy s cílem přizpůsobit obsah a formy výuky digitální transformaci a měnícím se potřebám trhu práce. Na výzvu reagovalo všech 26 veřejných vysokých škol. Do roku 2026 vznikne nejméně 35 nových studijních programů, které budou odpovídat aktuálním potřebám trhu práce. Zájemci o studium si budou moci vybírat obory jako environmentální inženýrství, udržitelná mobilita, Big Data Analytics nebo

chytré a zelené budovy v cirkulárním stavitelství. Modernizace informačních systémů a technologií zvýší kvalitu i komfort výuky a přispěje ke vzdělávání kvalifikovaných odborníků v souladu s požadavky moderní doby. Nové studijní programy budou vznikat postupně až do roku 2026.

Podpora škol – 2 mld. Kč

Za účelem snižování sociálních nerovností poskytuje Národní pedagogický institut ČR od roku 2022 vybraným školám přímou podporu, a to formou nabídky dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a aktivit podporujících předávání zkušeností mezi školami a pedagogy. Také jim pomůže posílit spolupráci s rodinou žáků a podpoří specializované pozice ve škole. Aktivity za 0,2 mld. Kč probíhají od roku 2022 a ukončeny budou v březnu 2026. Součástí subkomponenty je také přímá finanční podpora pro vybraný okruh škol. Finanční prostředky mohou školy využít ve třech oblastech: personální podpora, zajištění přímé podpory žáků a na další vzdělávání a rozvoj pedagogických pracovníků. V prvním kole výzvy bylo v roce 2022 podpořeno 256 škol částkou 1,2 mld. Kč. Druhé kolo výzvy bylo vyhlášeno v květnu 2023 a podpořeno z něj bylo celkem 144 škol částkou 439 mil. Kč.

Doučování žáků škol – 1 mld. Kč

V rámci NPO byla vyčleněna 1 mld. Kč na doučování žáků, kteří jsou ohroženi školním neúspěchem v důsledku uzavření škol během pandemie. Prostředky byly využity i na doučování žáků, kteří přišli do ČR jako uprchlíci z Ukrajiny. Doučování z NPO navázalo od ledna 2022 na Národní plán doučování a pokračovalo až do srpna 2023. Podporu mohly čerpat veřejné, soukromé a církevní školy a neziskové organizace.

Investice do rozvoje vybraných klíčových akademických pracovišť – 9,4 mld. Kč

Na zvýšení kapacit univerzit a modernizaci vybavení v oblasti lékařství, biomedicíny a farmaceutické vědy je určeno 9,4 mld. Kč. Aktualizací NPO byla alokace na tuto komponentu navýšena o cca 2,3 mld. Kč. Tím bylo zajištěno financování zvýšených nákladů z důvodu změny cen ve stavebnictví. Výzva na dostavbu kampusu Univerzity Karlovy Měšská 2 v Hradci Králové a Biocentra na Albertově a na BioPharma Hub Masarykovy univerzity byla vyhlášena již v roce 2022. Investice směřují do oblasti lékařství, biomedicíny a farmaceutické vědy. Nová zařízení umožní inovaci akademických programů, rozšíření praktické výuky, rozvoj mezioborového výzkumu a větší internacionalizaci.

1.6.3. Excelentní výzkum a vývoj v prioritních oblastech veřejného zájmu ve zdravotnictví – 5 mld. Kč

V prosinci 2021 byla vyhlášena 1. veřejná soutěž ve výzkumu a experimentálním vývoji a inovacích programu EXCELLES, jehož cílem je vytvoření národních výzkumných autorit, které přinesou kvalitativní změnu v oblasti vědeckých výstupů i fungování státní správy ČR. K 30. 6. 2022 byly podepsány smlouvy na řešení pěti vítězných projektů. Úspěšná realizace projektů bude mít pozitivní dopad nejen na kvalitu výzkumu a vývoje ve vybraných zdravotnických oborech, ale především posílí schopnost výzkumných kapacit reagovat na aktuální společenské potřeby a výzvy, kterým Česká republika čelí v souvislosti s výskytem závažných onemocnění s vysokou smrtností a s dopady jejich systémových rizik.

Výstupy jednotlivých konsorcií lze dohledat na jejich webových stránkách:

- Národní institut virologie a bakteriologie – Ústav organické chemie a biochemie AV ČR, v. v. i.;
- Národní ústav pro výzkum rakoviny – Univerzita Karlova;
- Národní ústav pro neurologický výzkum – Fakultní nemocnice u sv. Anny v Brně;
- Národní institut pro výzkum metabolických a kardiovaskulárních onemocnění – Institut klinické a experimentální medicíny;
- Národní institut pro výzkum socioekonomických dopadů nemocí a systémových rizik – Masarykova univerzita.

1.6.4. Strategicky řízený a mezinárodně konkurenceschopný ekosystém výzkumu, vývoje a inovací

Cílem této komponenty je zvýšit konkurenceschopnost, socioekonomické přínosy a dopady výzkumu, vývoje a inovací (dále jen VaVaI) podporou excelence, posílením mezinárodní spolupráce a strategickým rozvojem lidského kapitálu. Cíle bude dosaženo zlepšením procesu tvorby, provádění, monitorování a hodnocení politiky VaVaI, harmonizací metodického prostředí pro veřejnou podporu VaVaI a podporou mezinárodně konkurenceschopných týmů, které dosahují excelence ve VaVaI.

Komponenta podporuje plnění specifického doporučení Rady č. 3 na rok 2019, podle něhož by Česko mělo odstranit překážky bránící rozvoji plně funkčního inovačního ekosystému. Na reformu nejsou vázány finanční prostředky. Ukončena bude 30. 6. 2025.

1.6.5. Přizpůsobení škol – podpora zelených dovedností a udržitelnosti na vysokých školách (REPOWEREU) – 1 mld. Kč

Komponenta přispívá k řešení výzev souvisejících s ekologickou transformací vzdělávacího systému, a to zejména podporou rozvoje zelených dovedností u studentů vysokých škol a obyvatelstva obecně. Cíle bude dosaženo vytvořením nových studijních programů a revizí stávajících programů veřejných vysokých škol a vytvořením nabídky kurzů celoživotního vzdělávání, které jsou dostupné široké veřejnosti. Nové nebo revidované studijní programy budou zaměřené na oblast udržitelnosti, změny klimatu, ochrany životního prostředí a biologické rozmanitosti s náležitým zohledněním environmentálních, sociálních a ekonomických aspektů.

Dne 8. 11. 2023 byla vyhlášena výzva pro veřejné vysoké školy. Na jejím základě bude vytvořeno nejméně 20 nových studijních programů, 50 nových kurzů a 20 nových kurzů celoživotního vzdělávání. Aktivita za 1 mld. Kč bude dokončena do 31. 12. 2025.

Závěr

RRF je postaven na výkonnostním principu. Česká republika musí splnit předem domluvené milníky a cíle. Po prokázání jejich splnění podá Evropské komisi žádost o platbu a obdrží předem stanovenou částku. V další žádosti o platbu, která bude podána na podzim roku 2024, má MŠMT zařazeny dva milníky a cíle:

- Milník 325 – Vyhlášení výzvy pro vysoké školy na podporu zelených dovedností a udržitelnosti
- Cíl 183 – Doučování žáků – 500 000 individuálních přihlášek k doučování

1.7. Činnost školského ombudsmana v roce 2023

V sedmém roce působení PaedDr. Ladislava Hrzala ve funkci školského ombudsmana ve srovnání s minulým školním rokem opět vzrostl celkový počet podnětů. Nejvíce stížností přišlo na vyřizování Rozhodnutí o posouzení postavení studia na vysoké škole v zahraničí.

Postup při vyřizování podání

Většina podání adresovaných školskému ombudsmanovi je v Oddělení metodického řízení a podpory PŘO MŠMT roztríděna na dotazy (těch je přibližně tři čtvrtiny) a na stížnosti. Následně jsou vybrané stížnosti předány školskému ombudsmanovi, ostatní stížnosti a dotazy jsou rozesílány na věcně příslušné útvary MŠMT s žádostí o zodpovězení a s požadavkem, aby byly odpovědi v kopii zasílány na vědomí školskému ombudsmanovi

V případě, že se stěžovatelé se svým problémem obrátí přímo na školského ombudsmana, se nejprve zjišťuje, zda dodrželi postup od projednání s třídním učitelem, s výchovným poradcem, s vedením školy, zřizovatelem, ČŠI atd. Až v případě, že nejsou s řešením spokojeni a domnívají se, že byla porušena jejich práva, měli by se obrátit na školského ombudsmana.

V rámci šetření konkrétních stížností se školský ombudsman vždy obrací na všechny účastníky sporu se žádostí o součinnost a poskytnutí potřebných informací, na ČŠI se žádostí o informaci, zda na uvedené škole proběhlo v poslední době šetření a s jakými závěry, v případě agrese nebo šikany se obrací na odborné poradce či etopedy.

Závěrem šetření je shrnutí poznatků a názor školského ombudsmana na danou stížnost. Závěr šetření je poslán stěžovateli.

Velký dík patří všem útvarům a pracovníkům MŠMT, kteří na odborném zpracování odpovědí spolupracují, dotazům se věnují a vytvářejí tak pozitivní image MŠMT jako úřadu, který je vstřícný k lidem, naslouchá jejich problémům a potřebám a pomáhá je řešit.

Kladně je hodnocena také spolupráce s ČŠI, které jsou přeposílány některé stížnosti se žádostí o inspekci. Zároveň jsou při řešení některých stížností velmi cenné závěry inspekčních zpráv.

Rok 2023 v číslech (v závorce jsou pro srovnání uvedeny údaje z minulého roku)

- Na adresu školského ombudsmana bylo doručeno celkem 3 166 (2 944) podnětů, z toho: přímo školskému ombudsmanovi 277 (192);
- mailem přišlo 2 479 (2 335) podání;
- klasickou poštou přišlo 105 (105) podnětů;
- telefonem si žádalo o radu nebo si stěžovalo přímo školskému ombudsmanovi 305 (294) občanů;
- osobně jednal ombudsman s 12 (6) stěžovateli;
- ombudsman navštívil 15 (12) škol;
- absolvoval 7 (6) besed s řediteli, učiteli a žáky škol a 2 (0) besedy s rodiči.

V rámci ankety Zlatý Ámos školský ombudsman besedoval s 57 pedagogy a jejich žáky.

Příchozí podněty z hlediska řešených témat

Témata dotazů do značné míry kopírují aktuální období školního roku. Před koncem prázdnin a začátkem školního roku je velké množství dotazů na přijetí či nepřijetí dětí do mateřských, základních či středních škol. V období přijímacích zkoušek na střední školy nebo maturitních zkoušek naprosto zásadně převládají stížnosti na průběh zkoušek a žádosti o přezkum výsledků.

Témata podle počtu podnětů:

- 45 % stížností mířilo do oblasti vysokoškolského vzdělávání, zejména se jednalo o otázky ohledně uznávání zahraničního studia – zde výrazně vzrostl počet stížností na několikaměsíční nebo dokonce roční nereagování na podněty – jedná se o jediný okruh témat, kde se stížnosti na výrazné prodlevy a nereagování objevují;
- 25 % problematika pracovněprávní – výpovědi, konkurzy, kvalifikace, kompetence pedagogických i nepedagogických pracovníků;
- 12 % podnětů bylo cíleno na oblast šikany a narušených vztahů mezi pedagogy ve školách;
- 10 % stížností bylo zaměřeno na kvalitu vzdělávání v mateřských, základních a středních školách;
- 5 % podnětů bylo cíleno na oblast šikany a narušených vztahů mezi žáky ve školách;
- 3 % dotazů se týkala ostatních problémů, např. žádostí o přezkum hodnocení ve školním prostředí (maturity, zkoušky, známky na vysvědčení apod.).

2.

Vybraná témata regionálního školství

Vzdělávání v roce 2023 v datech

2.1. Hlavní události v regionálním školství v roce 2023

2.1.1. Novinky ve školním roce 2023/24

Byla přijata a od 1. 1. 2024 je účinná zásadní změna zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, upravující nové, digitální pojetí přijímacího řízení ke střednímu vzdělávání včetně možnosti podání až tří přihlášek. Zároveň ministerstvo připravilo další novelu školského zákona, upravující zejména přístupnější podmínky praktického vzdělávání pro žáky mladší 18 let doposavad omezené bezpečnostně pracovní právními předpisy a propojení spádových obvodů mateřských a základních škol s RUIAN, která byla předložena vládě ČR.

Strategie 2030+ a příprava DZ 2023–2027

V posledním roce prvního implementačního období Strategie 2030+ a opatření Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2019–2023 docházelo k dalším pokrokům při realizaci stanovených opatření. Realizace cílů Strategie 2030+ v rámci prvního implementačního období probíhala prostřednictvím pěti karet opatření:

- Podpora předškolního vzdělávání;
- Revize RVP ZV a metodická podpora školám (a také s tím související reforma pregraduální přípravy pedagogů);
- Podpora a řízení škol (zejména klíčová aktivita zavedení Středního článku podpory);
- Inovace oborové soustavy;
- Zvyšování kvality vzdělávání ve strukturálně postižených regionech.

V průběhu roku 2023 se uskutečnila řada úspěšně realizovaných kroků vedoucích k naplnění karet opatření pro vybrané oblasti.

V oblasti předškolního vzdělávání vznikla v roce 2023 první aktualizovaná verze Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. NPI ČR vydal příručku Pedagogické diagnostikování v mateřské škole s příklady inspirativní praxe, která navazuje na příručku pro pedagogy věnující se pedagogickému diagnostikování z předchozího roku, ale oproti prvnímu dílu se zaměřuje více na praktické komentáře, inspirativní praxe a je obohacena o videoukázky. Třídenní vzdělávací program pedagogického diagnostikování pro pedagogy MŠ, který byl spuštěn v roce 2022, bylo ve spolupráci s UNICEF v roce 2023 umožněno nabízet zdarma. V dubnu 2023 byl zahájen pilotní projekt Pilotní ověření jednotného postupu snížení odkladů školní docházky v ORP Tábor. Cílem projektu je nastavení a ověření jednotného postupu vedoucího ke snížení odkladů školní docházky, na základě sjednocení postupů na úrovni systému školských poradenských zařízení, pedagogického diagnostikování učitelů MŠ a individualizace vzdělávání na počátku povinné školní docházky. Součástí projektu je i osvětová kampaň směrem k zákonným zástupcům dětí v povinném předškolním vzdělávání.

V roce 2023 pokračoval proces tvorby RVP pro základní vzdělávání a byl připraven a schválen systémový projekt z OP JAK Podpora kurikulární práce škol (IPs Kurikulum), jehož realizaci zahájil NPI ČR od 1. 4. 2023. Projekt si klade za cíl podpořit školy v modernizaci a inovaci vzdělávání dětí, žáků a studentů. Hlavní aktivitou projektu je široké

spektrum vzdělávání učitelů a celých pedagogických sborů v problematice modernizace obsahu, metod a forem vzdělávání se zaměřením na kompetence a gramotnosti. Součástí je rozšíření sítě metodických kabinetů jako nástroje kolegiální podpory a učící se komunity. Projekt se také soustředí na systematizaci stávajících otevřených vzdělávacích zdrojů a koordinaci přípravy nových metodických a výukových materiálů vznikajících v projektech IPo OP JAK podporujících práci škol s ŠVP.

V říjnu 2023 byl oficiálně představen kompetenční rámec absolventa a absolventky učitelství, který vznikl jako jeden z výsledků spolupráce fakult připravujících učitele s MŠMT na Reformě pregraduální přípravy učitelů a učitelek v ČR. Jedná se o dokument, který popisuje profesní kompetence, jimiž má být vybaven každý absolvent a každá absolventka vzdělávacího programu vedoucího ke kvalifikaci učitele. Popisuje 18 profesních kompetencí, které rozděluje do 6 oblastí. Dokument je společnou vizí pro kvalitu přípravy učitelů a má sloužit k dalšímu zkvalitňování přípravy učitelů v ČR. Na kompetenční rámec je navázáno Národní šetření připravenosti absolventů, které umožňuje získávat každoročně data v oblasti přípravy učitelů.

Pokračovala fáze inovace oborové soustavy, tedy úpravy oborové soustavy středního vzdělávání tak, aby reflektovala současné potřeby. Inovace oborové soustavy předchází plánované revizi RVP. Od října 2023 začaly pracovat odborné platformy složené ze zástupců zaměstnavatelské sféry, školské sféry, vybraných resortů a dalších odborníků včetně odborů a zástupců krajů. V poslední části roku 2023 se soustředily zejména na obory kategorie E, H a L.

V rámci plnění opatření oblasti Podpory a řízení škol pokračovala do poloviny roku 2023 realizace modelu středního článku podpory v okresech Semily a Svitavy. V rámci šetření Technologické agentury ČR byla provedena Masarykovým ústavem vyšších studií ČVUT v Praze jeho externí evaluace. Zpětná vazba získaná od zřizovatelů a ředitelů základních a mateřských škol prostřednictvím evaluačního výzkumu včetně zhodnocení přínosu středního článku v těchto okresech umožnila nastavit model regionálních týmů středního článku podpory, které se od začátku července 2023 rozšířily do 13 krajů ČR. Systémový projekt „IPS Střední článek“ z OP JAK zajistí tuto celorepublikovou realizaci do roku 2029, následně by měl být tento systém financován ze státního rozpočtu. Dále pokračovalo pilotní ověřování modelu institucionalizace specializovaných pozic ve školách prostřednictvím výzvy Šablony pro MŠ a ZŠ I z OP JAK, z něhož mohou základní školy/pedagogicko-psychologické poradny čerpat finanční prostředky na školní psychology a/nebo na školní speciální pedagogy, nárokově na vyšší úvazku podle předem daných kritérií (počet žáků ve škole, podíl žáků se speciálními vzdělávacími potřebami). Zapojení škol a pedagogicko-psychologických poraden je průběžně sledováno, model byl ze strany ČŠI evaluován.

V květnu 2023 byla vyhlášena druhá část výzvy NPO, která byla zaměřena na podporu škol s nadprůměrným zastoupením sociálně znevýhodněných žáků. Otevřena byla pro dalších 130 základních škol a nově i 30 středních škol. Podpora z dotačního programu na podporu zvýšení účasti dětí na předškolním vzdělávání v Karlovarském a Ústeckém kraji, která obsahovala jak podporu odstranění finančních bariér přístupu k předškolnímu vzdělávání (obědy, vybavení), tak personální podporu komunikace s rodinou a depistáže, byla od roku 2023 nově v rámci výzvy rozšířena na celou ČR s celkovou alokací 20 mil. Kč.

Současně s realizací Strategie 2030+ se vzhledem k blížícímu se naplnění termínu jejího prvního implementačního období v roce 2023 připravoval nový Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy na období 2023–2027, který je implementačním dokumentem Strategie 2030+ pro druhé realizační období a je plně v souladu s hlavními cíli Strategie 2030+, kterými jsou:

- Zaměřit vzdělávání více na získávání kompetencí potřebných pro aktivní občanský, profesní i osobní život;
- Snížit nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a umožnit maximální rozvoj potenciálu dětí, žáků a studentů.

MŠMT v průběhu roku 2023 intenzivně pracovalo na Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR (dále jen „DZ ČR 2023–2027“) na období 2023–2027. V rámci veřejného projednávání obdržel odbor vzdělávací politiky, který jeho přípravu koordinoval, celkem 198 podnětů od veřejnosti a 583 připomínek od krajů, odborných asociací a sociálních partnerů. K dokumentu bylo možné se vyjádřit do poloviny srpna 2023. Následně byly podněty zapracovány a úpravy zveřejněny. Upravený dokument prošel dále ještě meziresortním připomínkovým řízením a konzultací s kraji. V prosinci 2023 byl finální dokument předložen Vládě ČR ke schválení a dne 20. 12. 2023 byl strategický dokument, který udává směr pro modernizaci vzdělávacího systému podle cílů Strategie 2030+, schválen.

DZ ČR 2023–2027 uvádí základní tendence a cíle vzdělávací politiky na dané období, stanovuje opatření na úrovni státu a vymezuje prostor pro konkrétní řešení na úrovni krajů. Prioritní témata vychází ze Strategie 2030+, vyhodnocení předchozího dlouhodobého záměru ČR, veřejného a meziresortního projednávání a dostupných dat, realizovaných výzkumů a analýz. Svou podstatou tak umožňuje reagovat na změny, které hýbou současnou společností. Pro nadcházející období 2023–2027 stanovilo MŠMT v oblasti vzdělávací politiky pro regionální školství tři priority:

- Děti a mládež: Osobnostní rozvoj a motivace pro celoživotní učení;
- Školy a pedagogové: Moderní vzdělávání a připravení pedagogové;
- Efektivní systém školství: Udržitelný a efektivní systém založený na odpovědnosti za výsledky.

Pro druhé implementační období Strategie 2030+ byla expertní cestou vybrána k realizaci opatření, která jsou pro systém školství a jeho rozvoj klíčová nebo/a zároveň přímo navazují na předchozí kroky – jsou identifikována z vyhodnocení předchozího Dlouhodobého záměru ČR 2019–2023 a vyhodnocení realizace implementačních karet v prvním období Strategie 2030+. Jednotlivé karty opatření v DZ ČR 2023–2027 se věnují následujícím tématům:

- Kvalitní a dostupné předškolní vzdělávání;
- Moderní základní vzdělávání pro 21. století;
- Všeobecné a odborné vzdělávání pro uplatnění v dalším studiu i v praxi;
- Podpora a rozvoj pedagogů a leaderů škol;
- Rovný přístup a efektivní podpora pro všechny žáky bez rozdílů;
- Prevence rizikového chování a náhradní výchovná péče;
- Systémová podpora a řízení škol;
- Vzdělávání v celoživotní perspektivě;
- Strategie dalšího rozvoje sítě škol a školských zařízení.

V novém dlouhodobém záměru jsou vymezena také průřezová témata a opatření, kterým je dle MŠMT nezbytné věnovat v příštím období pozornost a začleňovat je do strategií rozvoje regionálního školství. Mezi tato průřezová témata patří vzdělávání pro udržitelnost, digitální vzdělávání a umělá inteligence ve vzdělávání, vzdělávání dětí a žáků s nedostatečnou znalostí vyučovacího jazyka, wellbeing, duševní zdraví, bezpečné prostředí a podpora pohybových aktivit,

rovnost příležitostí ve vzdělávání, zajištění potřebných kapacit středních a vyšších odborných škol a jejich oborové struktury odpovídající očekávaným životním drahám a potřebám společnosti. V rámci každého průřezového tématu jsou definovány strategické kroky MŠMT, doporučení pro kraje/krajské úřady, zřizovatele a školy.

2.1.2. Vývoj v oblasti předškolního vzdělávání v mateřských školách

Předškolní vzdělávání tvoří důležitou součást českého vzdělávacího systému. Hraje významnou roli v celkovém procesu socializace dítěte a je předpokladem jeho všestranné přípravy na školu. Podporuje zdravý rozvoj a prospívání každého dítěte i jeho společenskou kultivaci, s ohledem na jeho potřeby a individualitu. Pojem předškolní vzdělávání v sobě zahrnuje všechny aspekty výchovy, vzdělávání a péče. Kvalitní předškolní vzdělávání má nezpochybnitelný vliv na úspěšnost dítěte/žáka na vyšších stupních vzdělávání. Tento efekt je výraznější u dětí z méně podnětného sociokulturního prostředí. Účast na předškolním vzdělávání po dobu dvou až tří let podle mnoha studií snižuje riziko předčasného odchodu ze vzdělávání mnohem výrazněji než pouhý jeden rok docházky do mateřské školy.

Prostřednictvím nabídky dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků DVPP byla průběžně zajišťována podpora individualizace vzdělávání a podpora snižování počtu dětí s odkladem povinné školní docházky. Byla navržena aktualizace nového znění Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání (RVP PV) tak, aby předpokládané kompetence dětí získané zde byly provázány s kompetencemi následně rozvíjenými v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání (RVP ZV). Obsah aktualizovaného RVP PV zohledňuje osvojování nejen klíčových kompetencí, ale i podporu motorického vývoje, fyzických aktivit a zdatnosti dětí. Podněcuje jejich iniciativnost, samostatnost, řešení problémů, tvořivost, spolupráci v týmu nebo využití technologií přiměřeně jejich věku.

2.1.3. Revize RVP PV

V roce 2023 došlo k podstatné revizi Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání (RVP PV) v souladu s implementační kartou „Podpora předškolního vzdělávání“ strategie 2030+. Revize byla uskutečněna na základě detailně definovaných procesů a principů, které byly stanoveny v dokumentu „Proces a principy aktualizace RVP PV“ z roku 2022. Do revizního procesu byli zapojeni zástupci učitelů a učitelů z praxe, akademici, Česká školní inspekce a další odborníci, což zajistilo komplexní pohled na potřeby a výzvy předškolního vzdělávání. Revize byla zaměřena na několik klíčových oblastí. Hlavními cíli bylo zdůraznění osvojování klíčových kompetencí, individualizace vzdělávání na základě pedagogického diagnostikování, zachování rovnováhy mezi sociálně-emočním a kognitivním rozvojem dětí, zajištění návaznosti na základní vzdělávání a posílení spolupráce s rodinami. Byly definovány čtyři vzdělávací oblasti a posíleny inkluzivní principy vzdělávání. Revize rovněž zavedla sjednocení klíčových kompetencí s Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání a odstranila duplicitu v očekávaných výstupech. Aktualizovaný RVP PV byl navržen s ohledem na maximální uživatelskou přívětivost pro ředitelky a ředitele a učitelky a učitele mateřských škol. Zahrnuje jasné a jednoznačné formulace a je doplněn metodickými podklady a podporou školám, včetně příkladů dobré praxe a vizuálních materiálů. Součástí revize byla také příprava na další implementaci aktualizovaného programu, včetně metodické podpory učitelům a osvěty pro veřejnost, aby bylo zajištěno hladké přijetí změn a jejich efektivní začlenění do praxe předškolního vzdělávání. V roce 2024 proběhne veřejná

konzultace aktualizovaného RVP PV. Dobrovolné zapojení škol do nového RVP PV je plánováno od září 2025, s povinným náběhem se počítá od září 2026.

2.1.4. Revize RVP ZV

Během roku 2023 vstoupil proces tvorby RVP pro základní vzdělávání ze strany NPI ČR do závěru třetí fáze, která byla zaměřena na užší provázání vzdělávacích obsahů a odstranění duplicit napříč vzdělávacími oblastmi. Pracovními skupinami byly připraveny návrhy tzv. očekávaných výstupů za jednotlivé obory. Do očekávaných výstupů byly začleněny klíčové kompetence, základní gramotnosti, průřezová témata a byla zohledněna adekvátnost výstupů vzhledem k vývojovým etapám dětí/žáků. První draft revidovaného Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání předložil MŠMT Národní pedagogický institut ČR 15. 12. 2023. MŠMT tento draft posoudilo ve spolupráci s externí odbornou skupinou vzhledem k zadáním uvedeným ve Strategii vzdělávací politiky ČR do roku 2030+, v Hlavních směrech revize RVP ZV a v Zadání pro NPI ČR. V roce 2024 proběhne veřejná konzultace aktualizovaného RVP ZV. Výuka dle nového RVP ZV ve školách v 1. a 6. ročníku bude možná od září 2025, povinná bude od září 2027 v 1. a 6. ročníku, ve všech ročnících pak od září 2031. V kontextu probíhajících revizí RVP ZV došlo v březnu 2024 k zahájení prací na aktualizaci Rámcového vzdělávacího programu pro základní školu speciální (RVP ZŠS).

2.1.5. Vývoj v oblasti základních uměleckých škol

V roce 2023 jsme dosáhli významného pokroku v procesu aktualizace Rámcového vzdělávacího programu pro základní umělecké vzdělávání (RVP ZUV), který je základním kamenem pro zajištění kvality a směřování základního uměleckého vzdělávání v České republice. Tento pokrok následoval po dotazníkovém šetření, jehož cílem bylo vyhodnotit stávající RVP ZUV a získat zpětnou vazbu od všech zainteresovaných stran.

Zásadním milníkem v tomto procesu bylo zpracování průběžné zprávy na základě získaných dat z dotazníkového šetření. Tato zpráva se stala jedním z klíčových výstupů pro další fázi procesu a byla intenzivně komunikována s praxí, aby zajistila, že všechny změny v RVP ZUV budou odpovídat aktuálním potřebám a požadavkům základního uměleckého vzdělávání. Na základě těchto příprav a zpětné vazby byla v roce 2023 jmenována Pracovní rada k revizi RVP ZUV. Tato rada, složená z odborníků v oblasti uměleckého vzdělávání, má za úkol navrhnout konkrétní změny a aktualizace, které zajistí, že RVP ZUV bude i nadále reflektovat nejnovější trendy a potřeby v oblasti uměleckého vzdělávání.

V souladu s implementací Strategie 2030+ byly dále naplánovány jednotlivé kroky celého procesu revize, který se nyní připravuje na svou tvůrčí fázi. Od roku 2024 přechází agenda aktualizace RVP ZUV do samostatného Oddělení kurikula, což podtrhuje důležitost a prioritu, kterou Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy přikládá tomuto procesu. Příští rok se tak můžeme těšit na intenzivní práci na revizi RVP ZUV, která přinese nové impulsy pro rozvoj základního uměleckého vzdělávání v naší zemi.

Tento pokrok je důkazem našeho pevného závazku neustále zdokonalovat kvalitu a relevanci uměleckého vzdělávání, aby bylo možné co nejlépe vyhovět potřebám a aspiracím našich studentů. Jsme přesvědčeni, že aktualizovaný RVP ZUV otevře nové možnosti pro rozvoj nadání a podpoří kreativitu našich studentů v nadcházejících letech.

2.1.6. Podpora vícejazyčnosti

Evropská jazyková cena Label podporuje kvalitní inovativní projekty z oblasti jazykového vzdělávání, zajišťuje jejich větší publicitu, inspiruje další učitele k přejímání těchto aktivit ve výuce jazyků, pomáhá jim zařadit nové inovativní prvky do jazykové výuky a celkově zvyšuje zájem o oblast jazykového vzdělávání. Na základě doporučení Evropské komise a odborné poroty programu Label byly pro rok 2023 stanoveny priority:

- podpora nově příchozích migrantů a vysídlených dětí a mladých lidí v jejich potřebách jazykového vzdělávání;
- profesní rozvoj učitelů se zaměřením na začleňování a mezikulturní dialog, zejména pokud jde o zvýšenou jazykovou rozmanitost ve třídě;
- podpora projektů zaměřených na menšiny a regionální jazyky jako prostředek šíření myšlenky rovnosti, sociální soudržnosti a aktivního občanství;
- studium jazyků, které podporuje osobní růst dospělých účastníků vzdělávání;
- podpora projektů zaměřených na propojování jazykových a neязыkových obsahů.

V roce 2023 bylo oceněno 7 jazykových projektů škol.

V rámci Česko-německého strategického dialogu se uskutečnila dne 16. 5. 2023 konference k podpoře výuky německého jazyka v ČR, která zahájila Německý jazykový maraton #DerDieDas. Konferenci připravilo MŠMT ve spolupráci s Česko-německým fondem budoucnosti a Goethe-Institutem. Jejím cílem bylo mapovat výuku němčiny v ČR, informovat o možnostech podpory výuky a financování společných česko-německých projektů, o přípravě vyučujících a představit příklady dobré praxe.

Pro učitele cizích jazyků i jiných vzdělávacích oborů a vedení škol realizovalo dne 2. 11. 2023 MŠMT ve spolupráci s NPI ČR a Zastoupením Evropské komise v ČR 12. konferenci k vícejazyčnosti „Jazyková mozaika“. Konference přinesla inspiraci pro výuku cizích jazyků, využití mateřského jazyka žáků cizinců, věnovala se maturitní zkoušce z cizího jazyka v profilové části a inovativním metodám podporujícím rozvoj jazykových dovedností včetně využití moderních technologií a umělé inteligence.

2.1.7. Primární prevence rizikového chování

Ministerstvo je hlavním gestorem primární prevence rizikového chování, při její realizaci se řídí „Národní strategií primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019–2027“, která byla schválena dne 18. 3. 2019 usnesením vlády č. 190. Ta nastavuje základní rámec politiky primární prevence rizikového chování v České republice. Vláda ČR dne 19. 7. 2023 schválila usnesením č. 548 Akční plán realizace Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2023–2025. Zde jsou rozpracovány do jednotlivých opatření cíle a naplňování politiky primární prevence rizikového chování. Je zde zohledněna nutnost analýzy vstupních dat při realizaci primární prevence, důležitost realizace kvalitních a efektivních programů primární prevence, nezastupitelnost prevence v oblasti duševního zdraví žáků i pedagogických pracovníků a metodická činnost na všech úrovních realizované primární prevence rizikového chování dětí a mládeže.

Koordináční a metodická role ministerstva se doplňuje s rolemi Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky, Rady vlády pro duševní zdraví, Republikového výboru pro prevenci kriminality, Rady vlády pro rovnost žen a mužů a dalších platform meziresortní úrovně, které se také zabývají problematikou prevence rizikového chování. S ohledem

na události, kterými v posledních letech celá společnost prochází (pandemie covid-19, válečný konflikt na Ukrajině, energetická krize), se zvyšuje počet dětí, které vyhledávají péči a podporu v oblasti duševního zdraví³ či se potýkají s problémy způsobenými nedobrym duševním zdravím⁴. Ministerstvo reflektuje tuto skutečnost a prevence duševního zdraví je vnímána jako součást oblasti prevence rizikového chování dětí a mládeže.

Koordinaci aktivit a metodické vedení zabezpečuje ministerstvo ve spolupráci s krajskými školskými koordinátory prevence – pracovníky krajů, dále prostřednictvím metodiků prevence v pedagogicko-psychologických poradnách a školních metodiků prevence (dále jen ŠMP). Pozice ŠMP je v systému školské prevence rizikového chování zcela zásadní a nezastupitelná. ŠMP na základě vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních mj. koordinuje tvorbu, realizaci a evaluaci preventivního programu školy a participuje na realizaci preventivních aktivit školy. Zároveň metodicky vede pedagogické pracovníky školy, koordinuje jejich vzdělávání v oblasti školské prevence a spolupracuje se specializovanými organizacemi.

Na školské prevenci rizikového chování se významně podílí také Státní zdravotní ústav, Národní ústav duševního zdraví, nestátní neziskové organizace a vysoké školy, které realizují ve školách preventivní programy, pořádají vzdělávací aktivity pro pedagogy, vytvářejí či se podílejí na metodických doporučeních pro pedagogické pracovníky v oblasti primární prevence rizikového chování či oblasti duševního zdraví.

Metodickou podporu pedagogům poskytují také Národní pedagogický institut ČR, který pořádá webináře a vzdělávací akce v oblasti prevence rizikového chování a v oblasti podpory duševního zdraví.

V roce 2023 v oblasti školské prevence stále rezonovaly dopady pandemie covidu-19, přetrvávajícího konfliktu na Ukrajině i energetické krize a návazných úsporných opatření. Školy řešily nejčastěji problémy spojené s duševním zdravím (včetně např. sebepoškozování), šikanu, prevenci v oblasti kyberprostoru, problematiku závislostního chování a záškoláctví.

2.1.8. Inovace oborové soustavy

V průběhu roku 2023 byla činnost zaměřena jak na činnosti koncepčního a metodického charakteru, tak na činnosti související s přípravou a projednáváním návrhů soustavy oborů vzdělání SOV v rámci inovace. V říjnu 2023 byla zahájena činnost všech 5 odborných platforem (OP). Na úvodním jednání byli členové OP seznámeni s návrhy koncepce IOS a revizí RVP SOV, s procesními mechanismy inovace OV SOV a dalšími důležitými skutečnostmi souvisejícími i s novými vizemi a prioritami MŠMT týkajícími se vyššího sekundárního vzdělávání s akcentem na posílení všeobecně vzdělávacích oborů vzdělání (př. lycea).

V rámci interního týmu NPI ČR probíhala příprava návrhů IOS pro jednotlivé skupiny oborů vzdělání, kvalifikačních profilů pro navržené obory vzdělání a dalších podkladů a materiálů pro jednání OP/PS; zpracování

³ Mladí lidé hledají pomoc hlavně ve svém okolí, ukazuje nový průzkum [online]. Nevypust' duši, z. s. [vid. 22.3.2024]. Dostupné z: <https://nevypustdu.si.cz/2023/10/20/dusevni-zdravi-zajima-dve-tretiny-deti-vysledky-noveho-pruzkumu-spolecnosti-t-mobile-organizace-nevypust-dusi-a-agentury-g-82-ukazuji-ze-mladi-lide-hledaji-pomoc-hlavne-ve-svem-okoli/>

⁴ Národní monitoring duševního zdraví dětí: 40 % vykazuje známky střední až těžké deprese, 30 % úzkosti. Odborníci připravují preventivní opatření (online). Národní ústav duševního zdraví (vid. 22.3.2024). Dostupné z: <https://www.nudz.cz/pro-media/tiskove-zpravy/narodni-monitoring-dusevniho-zdravi-deti-40-vykazuje-znamky-stredni-az-tezke-deprese-30uzkosti-odbornici-pripravuji-preventivni-opatreni>

a vyhodnocování získaných dat a informací jako důležitých podkladů pro další přemýšlení o IOS. Návrhy IOS byly průběžně posuzovány a projednávány jak v interním metodickém týmu NPI ČR, tak byly projednávány v rámci OP/PS, a to zejména v pracovních skupinách (PS) ustavených v jednotlivých OP v období od října do prosince 2023. Projednávání v některých oblastech/skupinách oborů vzdělání bude ještě pokračovat v dalším období (1.Q 2024) s cílem dojít k rozumnému konsenzu. Celkem bylo ustaveno 18 PS v rámci OP a proběhlo 49 jednání PS. Posouzené návrhy v PS, resp. závěry a výstupy z PS byly předmětem projednání v odborných platformách (v tomto období proběhlo 11 jednání OP). Závěry z jednání OP byly zpracovány a předány týmu NPI ČR.

V NPI ČR probíhaly rovněž pravidelné porady a pracovní jednání s odbornými guaranty (koordinační, metodická), byly projednávány závěry z jednotlivých PS a OP a byly řešeny vzniklé otázky od členů OP/PS související s řešením IOS. Otázky vztahující se k lyceím a maturitním oborům mají být řešeny ve spolupráci s MŠMT (vyjasnit lyceální typ oboru a jeho postavení ve vzdělávacím systému, obory kategorie M). Průběžně probíhala komunikace mezi NPI ČR a MŠMT.

2.1.9. Pokusná ověřování

V roce 2023 probíhala následující pokusná ověřování:

Pokusné ověřování kombinovaného vzdělávání

V roce 2023 pokračovalo pokusné ověřování obsahu, metod a organizace kombinované výuky v základních, středních a základních uměleckých školách. Ověřování navazuje na zkušenosti škol s distančním vzděláváním v době pandemie covid-19. Úspěšná praxe distančního vzdělávání na řadě škol představuje námět na možné obohacení školního vzdělávání.

V dosavadní fázi ověřování vznikla definice základních parametrů kombinované výuky, která by mohla být součástí školského zákona a prováděcích vyhlášek. Definovaly se základní pojmy – kombinovaná výuka, distanční výuka, synchronní a asynchronní výuka. **Kombinovaná výuka byla vymezena jako plánované a systematické střídání výuky ve škole (prezenčně) a mimo školu (distančně).** Protože se jedná o otázku přinášející do systému vzdělávání zcela nové, dosud málo prověřené prvky, je nezbytné dále ověřovat různé organizační modely kombinované výuky v různých podmínkách. Proto byl vytvořen Dodatek č. 3, který pokusné ověřování prodlužuje do 30. 9. 2025 a specifikuje kritéria v podobě, která by mohla být využita pro novelu školského zákona a prováděcí předpisy. Stanovuje také minimální podíl distanční části pro 1. a 2. stupeň ZŠ, pro SŠ a pro ZUŠ. Od školního roku 2024/25 bude do ověřování zapojena i Česká školní inspekce, která bude v rámci komplexní inspekční činnosti zjišťovat vliv kombinované výuky na výsledky vzdělávání žáků ve školách zapojených do pokusného ověřování.

Pilotní projekt kombinované výuky u poskytovatelů vzdělávání v zahraničí

Pro české školy v zahraničí se smlouvou s MŠMT byl vytvořen pilotní projekt kombinované výuky pro období 2023–2025, a to pro žáky 2. stupně. Z 15 smluvních škol se ve školním roce 2023/24 do projektu přihlásilo 5 škol, z toho 4 z Evropy a 1 z USA.

Pokusné ověřování uznávání mezinárodních certifikačních standardů ICT v rámci profilové maturitní zkoušky

Pokusné ověřování uznání vybraných certifikačních standardů ICT v rámci profilové části maturitní zkoušky probíhá od 1. 10. 2020 a bylo dodatkem prodlouženo do 30. 9. 2025. Má za cíl prověřit účelnost uznávání získaných standardů ICT v rámci maturitní zkoušky a také zjistit možnosti a podmínky, za jakých by tyto principy byly ukotveny do školského zákona a prováděcí vyhlášky č. 177/2009 Sb. Za tímto účelem MŠMT stanovilo seznam certifikačních standardů, které mohou část jedné zkoušky případně jednu celou zkoušku nahradit. V případě, že ze závěrů pokusného ověřování bude účelnost této možnosti zřejmá, otevře se tím prostor k nahrazení i dalších odborných, v praxi využitelných certifikátů. Do pokusného ověřování bylo ve školním roce 2022/23 zapojeno celkem 40 škol. Ve školním roce 2023/24 je do pokusného ověřování zapojeno 44 škol.

Pokusné ověřování uznávání Advanced Placement zkoušek v rámci profilové maturitní zkoušky

Pokusné ověřování zaměřené na možnost uznávání Advanced Placement zkoušek v rámci profilové části maturitní zkoušky probíhá od 1. 9. 2022 do 30. 9. 2024. Základním cílem pokusného ověřování je prověřit účelnost uznávání AP zkoušek a zjistit možnosti a podmínky, za jakých lze účelně novelizací školského zákona a prováděcí vyhlášky č. 177/2009 Sb., část profilové zkoušky, nebo celou profilovou zkoušku nahradit výsledkem složené AP zkoušky (zkoušek), doložené mezinárodně uznávaným certifikátem (certifikáty). Ve školním roce 2022/23 bylo do pokusného ověřování přihlášeno celkem 11 škol a ve školním roce 2023/24 pak celkem 23 škol.

Pokusné ověřování systému podpory provázejících učitelů

Provázející učitel je zkušený učitel, který vede studenta učitelství na pedagogické praxi a spolupracuje s ním při realizaci výuky ve třídách, ve kterých vyučuje. Student s provázejícím učitelem výuku připravuje, realizuje a následně reflektuje. V roce 2023 bylo spuštěno pokusné ověřování Systému podpory provázejících učitelů. Jeho cílem je realizovat, ověřit a vyhodnotit podporu provázejících učitelů, kteří vedou studenty učitelství na pedagogických praxích, s cílem zkvalitnit pedagogické praxe budoucích učitelů. Pokusné ověřování probíhá v letech 2023–2025 a přihlašovat se do něj mohou mateřské, základní a střední školy zřizované obcí či krajem, které mají sjednanou spolupráci na zajišťování pedagogických praxí s některou z fakult připravujících učitele, případně s vyšší odbornou školou nebo střední pedagogickou školou připravující učitele a učitelky mateřských škol. V rámci pokusného ověřování získávají provázející učitelé vzdělávání, metodickou podporu a finanční ohodnocení za svou činnost. V roce 2023 se do pokusného ověřování zapojilo 894 učitelů z 303 mateřských, základních a středních škol z většiny krajů České republiky.

Pokusné ověřování alternativní zkoušky profilové části maturitní zkoušky formou komplexní absolventské práce ve středních odborných školách

Ve školním roce 2023/24 pokračuje pokusné ověřování **alternativní zkoušky profilové části maturitní zkoušky formou komplexní absolventské práce** ve středních odborných školách, které bylo dodatkem k vyhlášenému pokusnému ověřování prodlouženo o 2 roky tzn., že pokusné ověřování bude ukončeno v roce 2025. Pokusné ověřování má potvrdit, zda je možné v profilové části maturitní zkoušky ověřovat především komplexní znalosti a dovednosti žáka, nikoliv jen dílčí dovednosti. Komplexní absolventská práce má propojit zkoušky z dalších předmětů profilové části maturitní zkoušky s prací, která je zpracována v reálném pracovním prostředí, a tím ověřit možnost nahrazení profilových

zkoušek komplexní maturitní práci spojenou s obhajobou. V tomto školním roce je do pokusného ověřování zařazeno 14 středních odborných škol.

Pokusné ověřování stupňovitého propojení vybraných oborů H, M, N ve skupině oborů vzdělávání 53- Zdravotnictví

Ve školním roce 2023/24 pokračuje pokusné ověřování **stupňovitého propojení vybraných oborů H, M, N ve skupině oborů vzdělávání 53 – tedy Zdravotnictví** ve středních a vyšších odborných školách, které bylo v srpnu 2023 dodatkem rozšířeno o další zdravotnické obory. Účelem pokusného ověřování je vytvoření efektivní stupňovité a zkrácené vzdělávací cesty v ošetrovatelských oborech vzdělání, kde v rámci studia maturitního oboru vzdělání získá úspěšný absolvent nejprve výuční list (ošetrovatelství I. stupně), následně maturitní zkoušku (ošetrovatelství II. stupně) a následně je bez přijímací zkoušky přijat do 2. ročníku akreditovaného oboru vzdělání vyšší odborné školy zakončeného absolutoriem (ošetrovatelství III. stupně). Každý absolvovaný stupeň vzdělávací cesty zaručí absolventovi nejen kvalifikaci, ale i odpovídající stupeň vzdělání. Tento účel pak naplňuje aktuální potřeby resortu zdravotnictví i individuálních vzdělávacích možností a potřeb každého žáka/studenta. Pokusné ověřování bude ukončeno v r. 2025.

MŠMT v roce 2023 připravilo další pokusné ověřování stupňovitého propojování oborů vzdělání kategorie M, N v oborech 53 – Zdravotnictví. Jedná se o obor Nutriční asistent a Diplomovaný nutriční terapeut. Termín zahájení je stanoven na 1. 9. 2024.

V současné době je ustanovena skupina pro tvorbu nového pokusného ověřování v oborech Laboratorní asistent a Diplomovaný zdravotnický laborant.

Pokusné ověřování organizace a průběhu modelu vzdělávání umožňující dosažení středního vzdělání s výučním listem a středního vzdělání s maturitní zkouškou podle vybraných rámcových vzdělávacích programů oborů středního vzdělání kategorie stupně dosaženého vzdělání L0 a H ve vybraných středních školách (dále jen L0+H)

Účelem pokusného ověřování L0+H je ověření komplementárních oborů středního vzdělání s výučním listem („H“) a středního vzdělání s maturitní zkouškou u vybraných oborů vzdělání („L“). Pokusné ověřování bylo dodatkem prodlouženo o další 3 roky tzn., že pokusné ověřování bude ukončeno v roce 2029. Prodloužením pokusného ověřování dojde k získání významnějšího množství relevantních údajů k vyhodnocení kladů a záporů komplementárních oborů a případného zařazení do přílohy D6 NV č. 211/2010 Sb. Nyní je do pokusného ověřování zařazeno 12 středních škol.

Pokusné ověřování Proměna výuky dějin 20. stol. na českých základních školách (“SINUS CZ”)

V rámci dvouletého projektu byl ověřen model učících se komunit 4-6 učitelů organizovaných zkušeným učitelem (lokálním koordinátorem), ve kterých učitelé společně pracovali na rozvoji badatelské výuky moderních dějin. Vznikl i ucelený soubor badatelských „lekci na klíč“, které pokrývají celý jeden rok výuky moderních dějin. Lekce jsou dostupné na webu: <https://dejepisplus.npi.cz/metodiky/>.

V průběhu školních let 2021/22 a 2022/23 bylo vytvořeno celkem 55 komunit sdružujících přes 400 učitelů na cca 360 základních i středních školách z celkového počtu téměř 5,5 tis. základních a středních škol v České republice. Projekt skončil k 30. 9. 2023 a navázala na něj fáze vyhodnocování.

2.1.10. Vývoj v oblasti středních odborných škol: revize RVP ICT středního odborného vzdělávání

V rámci revize ICT RVP středního odborného vzdělávání (SOV) u všech kategorií oborů vzdělání došlo zejména ke změně: klíčové kompetence na nově Digitální kompetenci; samotného vzdělávacího okruhu na úkor základní práce s digitálními technologiemi na nově Informatické vzdělávání a průřezového tématu (Člověk a digitální svět). Klíčová digitální kompetence a průřezové téma byly změněny ve svém obsahu podle vývoje digitálních technologií a způsobů jejich využívání ve společnosti, v osobním i pracovním životě. Cílem informatického vzdělávání je vést žáky ke schopnosti rozpoznávat informatické aspekty světa a využívat poznatky z informatiky k porozumění a uvažování o přirozených i umělých systémech za procesech, ke schopnosti řešit nejrůznější pracovní a životní situace, cílevědomě a systematicky volit a uplatňovat optimální postupy.

Cílem nastavení průřezového tématu Člověk a digitální svět je začlenit digitální technologie do výuky a do života školy a propojit formální výuku se zkušenostmi žáků z jejich neformálních vzdělávacích aktivit a učení mimo školu. Obsah průřezového tématu byl rozpracován tak, aby rozvoj digitálních kompetencí mohl být začleněn do učebních osnov ostatních vzdělávacích oblastí a okruhů.

MŠMT prostřednictvím NPI ČR poskytuje středním odborným školám metodickou podporu při implementaci nového pojetí ICT kurikula v RVP SOV do ŠVP a další vzdělávací aktivity. Účinnost Opatření ministra je od 1. 9. 2023.

Školy mohly dle své odborné připravenosti zpracovat změny spojené s Informatickým vzděláváním do svých ŠVP na dobrovolné bázi již od 1. 9. 2023. Povinnost vyučovat podle aktualizovaného ICT kurikula je nastavena od 1. 9. 2025 plošně pro všechny ročníky a obory vzdělání.

2.1.11. Vývoj v oblasti konzervatoří

V České republice je 18 konzervatoří. Konzervatoře jako specifický druh školy připravují žáky pro výkon náročných uměleckých nebo uměleckých a umělecko-pedagogických činností v oborech hudba, tanec, zpěv a hudebně dramatické umění. Střední vzdělání s maturitní zkouškou získá žák úspěšným ukončením odpovídající části vzdělávacího programu v konzervatoři nejdříve po 4 letech v denní formě vzdělávání v šestiletém vzdělávacím programu nebo po 8 letech v denní formě vzdělávání v osmiletém vzdělávacím programu. Vyšší odborné vzdělání získá žák konzervatoře úspěšným ukončením šestiletého nebo osmiletého vzdělávacího programu.

Dvanáct konzervatoří je zřizováno kraji, jednu konzervatoř zřizuje MŠMT (Konzervatoř a střední škola Jana Deyla, příspěvková organizace, která tradičně vytváří dobré podmínky ke studiu také pro žáky uvedené v § 16 odst. 9 školského zákona), dvě konzervatoře zřizuje církev a tři konzervatoře soukromý subjekt.

Důležitou složku vzdělávání v konzervatořích tvoří aktivní umělecké působení v rámci školních, regionálních, celostátních i mezinárodních uměleckých projektů.

2.1.12. Vývoj v oblasti vyšších odborných škol

Ve spolupráci s expertní skupinou pro vyšší odborné vzdělávání, AVOŠ a AK VOV vznikla nová verze formulářů pro vyplňování žádostí o akreditace vzdělávacích programů.

Formuláře jsou označeny jako „Žádost o akreditaci vzdělávacího programu A, B a C“. Tyto formuláře vešly v platnost koncem roku 2023. Společně s formuláři byl vydán „Metodický pokyn pro žádost o akreditaci vzdělávacího programu vyššího odborného vzdělávání“. V následujícím roce by měly školy postupně přecházet pouze na tyto formuláře ve všech čtyřech typech žádostí (akreditace VP, prodloužení platnosti, změnu akreditace nebo změnu a prodloužení platnosti). Na základě vydaných nových formulářů uskutečnila Akreditační komise pro VOV a Asociace vyšších odborných škol, ve spolupráci s ministerstvem osvětu na jejich podporu formou semináře, kterého se účastnila i početná skupina kolegů z České školní inspekce, aby se rovněž seznámili s obsahem jednotlivých částí formulářů žádosti.

Ve spolupráci s Asociací vyšších odborných škol byl zpracován v rámci činnosti expertní skupiny pro vyšší odborné školy při MŠMT návrh novely Vyhlášky č. 10/2005 Sb., o vyšším odborném vzdělávání ve znění platných předpisů. Návrh novely vyhlášky se zaměřuje na ustanovení, která nebyla novelizována od roku 2005 a za uplynulé období prošla vývojem, který je nutné zohlednit v organizaci vyššího odborného vzdělávání tak, aby příprava studentů na výkon povolání odpovídala potřebám současné praxe. Především se jedná o opatření, která se zaměřují na sjednocení podmínek organizace vzdělávání především v oblastech jako je stanovení minimálního počtu hodin teoretické a praktické přípravy, hodnocení výsledku vzdělávání dle pravidel kreditního systému ECTS aj. Předpokládaná účinnost je od 1. 9. 2024.

2.1.13. Vývoj v oblasti dalšího vzdělávání

V roce 2023 ministerstvo podporovalo rozvoj dalšího vzdělávání prostřednictvím všech svých nástrojů, které má k dispozici. Pokračoval rozvoj a implementace Národní soustavy kvalifikací. Byly tvořeny nové profesní kvalifikace a ty stávající byly revidovány dle potřeb trhu práce a požadavků ostatních ministerstev. Probíhalo mapování soustavy s ohledem na možnosti jejího využití pro inovaci oborové soustavy. Propagaci i lepší využívání NSK v regionech zajišťovaly aktivity projektu Upskilling. Školám, které se věnují dalšímu vzdělávání, byla poskytována metodická a podpůrná pomoc. Byly vytvořeny vzorové vzdělávací programy pro 30 specifických digitálních kompetencí. V oblasti akreditačních vzdělávacích programů se ministerstvo vedle klasické správní agendy věnovalo nastavení obsahu vzdělávacích kurzů základní digitální uživatelské gramotnosti a českého jazyka pro cizince. V roce 2023 probíhala příprava dlouhodobého záměru vzdělávací soustavy pro roky 2023–2028. Do jeho znění byla navržena a schválena i opatření podporující rozvoj dalšího vzdělávání. Předpokládají se aktivity, které přispějí k zavádění moderních nástrojů do českého prostředí. Patří mezi ně mikrocertifikace, podpora vzdělávání dospělých v základních dovednostech a gramotnostech, modularizace kurzů dalšího vzdělávání i průběžný rozvoj poradenství a metodické podpory pro různé cílové skupiny.

2.2. Dopady ukrajinské krize do vzdělávacího systému regionálního školství

2.2.1. Změny v přijímacích zkouškách do středního vzdělávání v roce 2023 z důvodu ukrajinské krize

Přijímání uchazečů z Ukrajiny (dále též cizinci), kterým bylo v České republice uděleno zvláštní vízum k pobytu nad 90 dnů za účelem strpení pobytu na území České republiky, nebo jim byla udělena dočasná ochrana podle zákona

o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invází vojsk Ruské federace, bylo upraveno zákonem č. 67/2022 Sb., zákon o opatřeních v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invází vojsk Ruské federace, ve znění zákona č. 175/2022 Sb., a zákona č. 199/2022 Sb. a zákona č. 20/2023 Sb., a Opatřením obecné povahy č. j. MSMT-29772/2022-1 ze dne 27. 10. 2022. Při přijímání těchto uchazečů do středních škol platila následující pravidla, která byla obdobného charakteru, jako v předchozím roce:

Doklady

V rámci přijímacího řízení ke střednímu vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři, a to jak do prvního, tak i do vyššího ročníku, musí podle školského zákona uchazeči standardně doložit doklady osvědčující splnění podmínky pro přijetí (získání základního vzdělání, resp. splnění povinné školní docházky, docházku do pátého ročníku základní školy v příslušném školním roce v případě osmiletého oboru konzervatoře a osmiletého gymnázia, docházku do sedmého ročníku základní školy u přijímací řízení do oboru vzdělání šestiletého gymnázia). Jedná se zejména o doklady o jejich předchozím vzdělávání (ročníková vysvědčení nebo potvrzení o hodnocení žáka na konci pololetí základní školou). Případně v návaznosti na přijímací řízení do konkrétní střední školy prokazují uchazeči další kritéria přijímacího řízení, které stanovil ředitel školy. Tyto doklady předkládá uchazeč jak v originálním znění, tak ve formě překladu, pokud ředitel školy nesdělí, že takový překlad nevyžaduje.

Zákon o zvláštních pravidlech v oblasti školství nově umožnil, aby osoby, kterým bylo uděleno zvláštní vízum podle zákona o zvláštních opatřeních a které jsou uchazeči o střední vzdělávání, a nemají požadované doklady, mohly tyto doklady zcela nebo z části nahradit svým čestným prohlášením o skutečnostech, které se jinak těmito doklady prokazují. Vycházelo se z toho, že uchazeči z Ukrajiny zejména z důvodu svého neočekávaného a nepřipraveného odchodu a navazující složité cesty do České republiky je nemusí mít k dispozici. Tato úprava se vztáhla rovněž na přijímání uchazečů do vyššího ročníku.

Podmínka doložení zdravotní způsobilosti pro daný obor vzdělání tím ovšem nebyla dotčena, uchazeči, kteří získali zvláštní vízum, získali rovněž nárok na zdravotní péči. Tito uchazeči museli doložit zdravotní způsobilost pro daný obor vzdělání od obvodního lékaře působícího na území České republiky.

Přijímání do vyššího ročníku

Ředitel školy může v souladu s § 63 školského zákona uchazeče přijmout do vyššího než prvního ročníku vzdělávání ve střední škole a konzervatoři po posouzení dokladů z jeho předchozího vzdělávání. Uchazeče z Ukrajiny, kterým bylo uděleno zvláštní vízum, mohl ředitel školy v souladu s § 4 zákona o zvláštních pravidlech v oblasti školství přijmout a zařadit i do probíhajícího 1. ročníku.

Prominutí zkoušky z českého jazyka

Dle standardní platné právní úpravy dané školským zákonem platí podle § 20 odst. 4, že osobám, které získaly předchozí vzdělání ve škole mimo území České republiky se při přijímacím řízení ke vzdělávání ve středních školách a v konzervatořích promíjí na žádost přijímací zkouška z českého jazyka, pokud je součástí přijímací zkoušky. Opatřením obecné povahy se postavilo na jisto, že úlevy v rozsahu podle § 20 odst. 4 školského zákona se vztahují na všechny cizince s dočasnou ochranou. Vyloučila se tak situace, že by se na některé cizince s dočasnou ochranou

úlevy nevztahovaly, protože se účastnili vzdělávání v průběhu školního roku 2022/23 (v základní škole nebo ve střední škole). V uvedených případech byla přijímací zkouška nahrazena pohovorem ověřujícím znalost českého jazyka nezbytným pro vzdělávání uchazeče v daném oboru vzdělání. U uchazečů, kteří získali zvláštní vízum, bylo doporučeno při hodnocení ústního pohovoru zohlednit jejich současnou situaci a délku pobytu na území České republiky.

Jednotná přijímací zkouška

Uchazeči o střední vzdělání, kterým bylo uděleno zvláštní vízum podle zákona o zvláštních opatřeních, a kteří se hlásili do oborů, kde se povinně koná jednotná zkouška, mohli na základě opatření obecné povahy požádat kromě prominutí jednotné zkoušky ze vzdělávacího oboru Český jazyk a literatura i o konání jednotné zkoušky ze vzdělávacího oboru Matematika a její aplikace dle vlastního výběru v jazyce českém nebo jazyce ukrajinském. Svou volbu uvedli do žádosti o prominutí zkoušky z českého jazyka, anebo do přihlášky na zadní stranu do kolonky „Schopnosti, vědomosti, zájmy, talent uchazeče a další“. Data ministerstva ukázala, že jednotnou zkoušku z matematiky v ukrajinském jazyce konalo v roce 2023 v řádném termínu 2611 uchazečů z Ukrajiny, kteří měli v průměru o 12 p. b. nižší výsledky než čeští uchazeči.

Školní přijímací zkouška

Škola mohla na základě opatření obecné povahy písemný test školní přijímací zkoušky cizincům s dočasnou ochranou na základě žádosti připojené k přihlášce ke vzdělávání ve střední škole zadat v ukrajinském jazyce. Sdělení o tom, zda škola umožní toto zadání v ukrajinském jazyce, ředitel školy zveřejnil v kritériích přijímacího řízení. Pokud škola písemný test školní přijímací zkoušky zadala v českém jazyce, navýšil se automaticky cizinci časový limit pro vypracování testu o 25 % a měl právo použít překladový slovník. Nebylo proto nutné, aby tito uchazeči navštívili školské poradenské zařízení. Návštěva školského poradenského zařízení byla nutná pouze v případě, pokud uchazeč potřeboval uzpůsobení podmínek nad rámec tohoto opatření.

Převod klasifikace

Pro účely přijímacího řízení je ředitel střední školy povinen převést hodnocení ze zahraniční školy na českou hodnotící škálu. Vzdělávání na Ukrajině je hodnoceno dvanáctibodovým systémem, přičemž 12 je nejlepší známka a 1 nejhorší. Ministerstvo zaslalo školám doporučující převodní tabulku známek z Ukrajiny na českou hodnotící škálu.

Redukované hodnocení

Ředitel střední školy hodnotí splnění kritérií přijímacího řízení uchazečem podle hodnocení na vysvědčeních z předchozího vzdělávání, výsledků jednotné zkoušky, pokud je součástí přijímacího řízení, výsledků školní přijímací zkoušky, je-li stanovena, případně dalších skutečností, které osvědčují vhodné schopnosti, vědomosti a zájmy uchazeče. Hodnocení těchto uchazečů bylo v souladu se školským zákonem tvořeno na základě redukovaného hodnocení, které neobsahovalo výsledek testu z českého jazyka a literatury jednotné zkoušky a těch částí školní přijímací zkoušky, které ověřovaly znalost českého jazyka. Uchazeči pak byli zařazeni do výsledného pořadí všech uchazečů na místo shodné s pořadím v rámci redukovaného hodnocení všech uchazečů.

2.2.2. Vzdělávání cizinců v mateřských a základních školách

V rámci předškolního vzdělávání byly nadále finančně podporovány mateřské školy s větším zastoupením cizinců v povinném předškolním vzdělávání. V roce 2023 bylo novelou vyhlášky č. 48/2005 Sb. i nadále umožněno určovat pro jazykovou přípravu větší počet základních škol z důvodu zajištění co největší dostupnosti jazykové přípravy. Ve školním roce 2022/23 fungovalo v základních školách 2 336 skupin pro jazykovou přípravu, do kterých bylo zapojeno 20 917 cizinců.

2.2.3. Vzdělávání cizinců ve středních školách

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy reagovalo novelou vyhlášky č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři, ve znění pozdějších předpisů, na vzrůstající počet žáků cizinců, kteří přicházejí do České republiky v období středoškolského vzdělávání. S účinností od 1. 9. 2022 do 31. 8. 2023 vstoupila v platnost vyhláška č. 250/2022 Sb., která zakotvila možnost jazykové přípravy pro žáky cizince, kteří se vzdělávají v ČR kratší dobu než 12 měsíců. Platnost této vyhlášky byla v srpnu 2023 prodloužena o 1 rok s tím, že se navýšil počet hodin bezplatné jazykové přípravy na max. 400 hodin a rozšířil se okruh žáků, kteří mohou jazykovou přípravu využívat (žáci, kteří se vzdělávají v ČR kratší dobu než 24 měsíců). Výuka probíhá ve skupinách od 5 do 15 žáků v krajskými úřady určených školách zejména v odpoledních hodinách po vyučování. Jazyková příprava může být realizovaná i distanční formou.

Primárně je bezplatná jazyková příprava určená nově příchozím cizincům. Do skupiny mohou být zařazeni na základě posouzení potřebnosti také ostatní žáci (zejména cizinci, kteří se v ČR vzdělávají již delší dobu a také žáci s českým občanstvím, kteří mají s ohledem na dlouhodobý pobyt v zahraničí prokazatelně obdobné integrační potřeby jako žáci cizinci). Tyto žáky lze do skupiny zařadit i do vyššího počtu než 15 žáků, pokud to není na újmu kvality poskytované jazykové přípravy. Ve školním roce 2022/23 bylo pro jazykovou přípravu určeno 94 středních škol, ve kterých se vzdělávalo více než 1 000 žáků, ve školním roce 2023/24 byl počet žáků podobný, určených škol bylo 86. Jazyková příprava je financována z rezervy krajů.

Ministerstvo vnitra na území ČR k 17. 1. 2023 evidovalo 26 460 mladistvých s dočasnou ochranou (většinou se jedná o osoby se státní příslušností Ukrajiny). Do vzdělávání ve středních školách se zapojilo pouze 4 074 ukrajinských žáků s dočasnou ochranou. Pro podporu začlenění ukrajinských mladistvých do škol byl vytvořen leták, který byl přeložen do ukrajinštiny a angličtiny, viz <https://www.msmt.cz/vzdelavani/stredni-vzdelavani/zaci-cizinci-ve-strednich-skolach>. Začlenění mladistvých do společnosti, podpora jejich vzdělávání i duševní pohody byla předmětem několika mezzirezortních jednání i konferencí (např. UNICEF), nicméně s ohledem na to že, gesčně spadají pod několik ministerstev, není jejich podpora zatím koncepční a soustavná.

2.2.4. Úprava některých pravidel v konání maturitní zkoušky v roce 2023 a změny v přihlašování k maturitní zkoušce v roce 2023 k jarnímu a podzimnímu zkušebnímu období 2024 z důvodu ukrajinské krize

MŠMT v roce 2023 stejně jako v roce 2022 vydalo podle ustanovení § 5a odst. 1 písm. b) zákona č. 67/2022 Sb., zákon o zvláštních pravidlech v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaných invazí vojsk Ruské federace (dále jen „zákon o zvláštních pravidlech v oblasti školství“), opatření obecné povahy.

Cizinec konající maturitní zkoušku v roce 2023 mohl při konání didaktického testu z českého jazyka a literatury použít Pravidla českého pravopisu. Minimální rozsah písemné práce z českého jazyka a literatury, kterou cizinec konal podle § 14a odst. 1 vyhlášky v roce 2023, činí 200 slov. Nejnižší počet literárních děl v žákovském seznamu cizince podle § 14b odst. 2 vyhlášky v roce 2024 činil 15 děl. Cizinec konající maturitní zkoušku v roce 2023 mohl při konání ústní zkoušky před zkušební maturitní komisí, s výjimkou zkoušky z cizího jazyka, použít překladový slovník a při konání ústní zkoušky před zkušební maturitní komisí z českého jazyka a literatury mohl dále použít Pravidla českého pravopisu, prodloužena byla doba přípravy k ústní zkoušce před zkušební maturitní komisí, s výjimkou zkoušky z cizího jazyka, na 30 minut. Dále se na jeho žádost prodloužila doba konání písemné zkoušky podle § 17 odst. 2 vyhlášky a doba konání praktické zkoušky podle § 18 odst. 2 a 3 vyhlášky o 25 %. Při konání praktické zkoušky a písemné zkoušky cizinec mohl použít překladový slovník.

Dle opatření obecné povahy vydaného v roce 2023 mohl žák cizinec podle tohoto zákona v přihlášce k maturitní zkoušce k jarnímu zkušebnímu období 2024 nahradit úředně ověřené kopie dokladů o vzdělání vydaných školou mimo území České republiky podle § 4 odst. 3 vyhlášky č. 177/2009 Sb., o bližších podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „vyhláška“), čestným prohlášením, pokud doklady nemá.

2.3. Dotační výzvy pro oblast regionálního školství

2.3.1. Dotační výzva Podpora školního stravování žáků základních škol v roce 2023

Cílem výzvy je podpora školního stravování žáků a žákyň základních škol, jejichž rodina se ocitla v dlouhodobě nepříznivé finanční situaci, a zlepšení podmínek pro řádný průběh povinné školní docházky těchto žáků. Prostředkem k dosažení cíle je podpora spolupráce ministerstva, právnických osob vykonávajících činnost základních škol zapsaných v rejstříku škol a školských zařízení, právnických osob vykonávajících činnost zařízení školního stravování zapsaných v rejstříku škol a školských zařízení a nestátních neziskových organizací, které se ve své hlavní činnosti soustřeďují na aktivity zaměřené na sociální pomoc rodinám v nepříznivé sociální situaci.

Po dosavadních letech fungování předchozích výzev se potvrdila velmi úzká provázanost mezi základní potřebou žáka, tedy pravidelným obědem, a jeho školními výkony. V roce 2023 byla z dotační výzvy poskytnuta pomoc v druhém pololetí školního roku 2022/23 celkem 14 065 žákům z 1 183 ZŠ, v prvním pololetí školního roku 2023/24 16 875 žákům z 1 377 škol v celé České republice. Na rok 2023 byla pro tuto výzvu vyčleněna částka 100 mil. Kč, dotace byla poskytnuta v plné výši.

2.3.2. Výzva na podporu integrace romské menšiny v roce 2023

Cílem Výzvy je podpořit vzdělávání romských dětí a žáků, kteří přicházejí z prostředí, ve kterém jsou vystaveni riziku sociálního vyloučení, ale také nižší šanci na získání kvalitního vzdělání a zajistit základní podmínky, které přispívají k úspěšnému vzdělávání romských žáků na základní škole a podporují úspěšný přechod romských žáků základních škol na střední školy a také napomáhají úspěšné integraci romských a ostatních dětí a žáků prostřednictvím volnočasových aktivit.

Celková alokace v roce 2023 byla určena ve výši 12,9 mil. Kč a 24 žadatelům byly poskytnuty finanční prostředky ve výši 12,9 mil. Kč. Mezi příjemci podpory jednoznačně dominovaly renomované subjekty z řad nestátních neziskových organizací, které se většinou dlouhodobě věnují aktivitám na poli podpory integrace Romů, se zvláštním zřetelem na podporu v oblasti vzdělávání či účelného trávení volného času.

2.3.3. Výzva na podporu romských žáků a studentů středních škol, konzervatoří a vyšších odborných škol v roce 2023

Cílem výzvy je podpora romských žáků a studentů ve studiu, zlepšení jejich vzdělávacích výsledků, zamezení předčasným odchodům ze vzdělávání, zvýšení počtu romských žáků a studentů, kteří úspěšně ukončí vzdělávání na středních školách, konzervatořích a vyšších odborných školách a počet těch, kteří budou motivováni ke vzdělávání na vysokých školách. Zároveň je potřeba podpořit kontinuálně spolupráci s rodinou žáka nebo studenta a i jejím prostřednictvím žáky a studenty motivovat ke vzdělávání. Ve výzvě byly podporovány tyto aktivity:

- aktivita A: zajištění finanční a materiální podpory žáků/studentů (finanční podpora na úplatu za vzdělávání, stravné, cestovné, ubytování a školní potřeby);
- aktivita B: zajištění přímé podpory vzdělávání (personální podpora pro žáky/studenty, kteří žádají o podporu v rámci aktivity A.).

Celková alokace v roce 2023 byla určena ve výši 7 mil. Kč a žadatelům byly poskytnuty finanční prostředky ve výši 4,5 mil. Kč, z čehož bylo podpořeno 24 projektů. Z celkové částky k rozdělení bylo 4,1 mil. Kč využito žadatelem k realizaci aktivity A, a tím podpoře celkem 353 žáků a studentů. Dalších 235 tis. Kč bylo využito k realizaci aktivity B, které se účastnilo 114 žáků a studentů již podpořených v rámci aktivity A. Zbýlých 86 tis. Kč žadatelé využijí na administrativní náklady k zajištění realizace projektu.

2.3.4. Výzva pro podávání žádostí o poskytnutí dotace „Podpora zvýšení účasti dětí na předškolním vzdělávání na rok 2023“

Výzva byla vyhlášena pro podávání žádostí o poskytnutí dotace na zvýšení účasti dětí na předškolním vzdělávání. Věcným zaměřením dotace je podpora předškolního vzdělávání dětí se sociálním znevýhodněním a dětí, jejichž rodina se nachází v dlouhodobé nepříznivé finanční situaci nebo se dočasně ocitla v nepříznivé finanční situaci. Docházka dětí se sociálním znevýhodněním do předškolního vzdělávání je klíčová pro jejich další vzdělávací úspěchy a vyhlášená dotační výzva je tak stěžejní součástí širší iniciativy MŠMT na snižování regionálních disparit ve vzdělávání. Celková alokace byla 20 mil. Kč.

V roce 2023 bylo podpořeno celkem 9 žadatelů, v celkové částce 20 mil. Kč.

2.3.5. Dotační výzva na podporu primární prevence rizikového chování a podporu duševního zdraví ve školách a školských zařízeních pro rok 2023

V roce 2023 byla realizována dotační výzva na podporu primární prevence rizikového chování a podporu duševního zdraví ve shodném rozsahu jako v roce 2022. Z výzvy byly podporovány individuální a krajské projekty. Celková alokovaná částka byla ve výši 39,8 mil. Kč, z toho 7 mil. Kč bylo alokováno pro krajské projekty. Výzva byla zaměřena **na podporu realizace programů** všeobecné, selektivní a indikované primární prevence rizikového chování pro děti, žáky, studenty (dále jen „žáky“), realizaci programů v oblasti duševního zdraví určených pro žáky, **vzdělávání pedagogických pracovníků a/nebo budoucích pedagogů** v oblasti primární prevence rizikového chování, vzdělávání pedagogických pracovníků a/nebo budoucích pedagogů v oblasti duševního zdraví, a dále u **krajských projektů také na podporu krizových intervenčních týmů**.

Cílem výzvy bylo podpořit vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti specifické všeobecné primární prevence rizikového chování a v oblasti wellbeingu tak, aby uměli včas rozeznat rizikové chování žáků a uměli ho ošetřit a celkově posilovali ve třídách pozitivní atmosféru a týmovou spolupráci a vytvářeli vhodné prostředí pro duševní pohodu a zdravý rozvoj žáků. Cílem bylo také podpořit realizaci efektivní primární prevence prostřednictvím programů specifické primární prevence rizikového chování a programů na podporu duševního zdraví žáků ve školách a školských zařízeních.

Ve výzvě bylo podpořeno 13 krajských projektů a 45 individuálních projektů. Na projekty, které podporovaly oblast duševního zdraví bylo dle vyúčtování použito 10,9 mil. Kč a projekty podporující oblast primární prevence rizikového chování byly podpořeny částkou 28,8 mil. Kč.

2.3.6. Dotační výzva na podporu integračních aktivit v regionálním školství v roce 2023

Dotační výzva Podpora integračních aktivit v regionálním školství v roce 2023 sledovala cíl podpořit integrační aktivity zaměřené zejména na oblast vzdělávání dětí a žáků bez dostatečné znalosti českého jazyka. Podporovány byly projekty zaměřené zejména na zvyšování úspěšnosti těchto dětí a žáků v předškolním, základním a středním vzdělávání, zvyšování efektivity vzdělávání v oblasti českého jazyka, integrační mimoškolní aktivity, odstraňování kulturních bariér, zvyšování kompetencí odborných pracovníků v oblasti vzdělávání dětí a žáků s potřebou podpory v českém jazyce a na podporu spolupráce rodiny a školy.

V roce 2023 bylo podpořeno 9 projektů v celkové finanční výši 3 mil. Kč.

2.3.7. Dotační výzva „Na učitelích záleží“ v roce 2023

Projekty ve výzvě „Na učitelích záleží“ byly zaměřeny na posilování prestiže učitelského povolání a zvyšování zájmu o učitelské povolání, na popularizaci studia učitelství a zvyšování atraktivity učitelské přípravy. Cílovou skupinou byli nejen zájemci o povolání učitele, studenti učitelství ale i široká veřejnost. Výzva „Na učitelích záleží“ je jedinou podporou a propagací učitelského povolání a studia učitelství prostřednictvím MŠMT, Celková alokace byla 5 mil. Kč.

Z celkem 37 došlých žádostí bylo v roce 2023 navrženo k podpoře 14 žádostí, z toho 8 v plné výši a 6 ve zkrácené výši. Celková finanční podpora činila 4,9 mil. Kč. Byly podpořeny například aktivity zaměřené na motivaci budoucích učitelů, prezentaci učitelské profese včetně akcí soutěžního charakteru. Každým rokem významně roste zájem o tuto výzvu nejen ze strany žadatelů o dotaci, ale i ze strany veřejnosti.

2.3.8. Dotační výzva Podpora vzdělávacích aktivit národnostních menšin v roce 2023

Cílem výzvy byla podpora vytváření podmínek pro naplňování státní politiky v oblasti vzdělávání v jazycích národnostních menšin, programu podpory vzdělávání dětí a žáků pocházejících z odlišného jazykového a kulturního prostředí, podpora projektu multikulturní výchovy dětí, žáků a mládeže do věku 26 let směřující k posilování vědomí o obecné lidské sounáležitosti, poznávání historie a kultury jiných národů, vedoucí ke vzájemné toleranci a boji proti rasismu a xenofobii. Výzva je vyhlášována v souladu s nařízením vlády č. 98/2002 Sb., kterým se stanoví podmínky a způsob poskytování dotací ze státního rozpočtu na aktivity příslušníků národnostních menšin a na podporu integrace příslušníků romské komunity, ve znění pozdějších předpisů.

MŠMT obdrželo v roce 2023 52 žádostí, které byly po formální kontrole a případných opravách postoupeny komisi k hodnocení. Pro podávání žádostí byl využit on-line systém spravovaný NPI ČR. Po vyplnění žádosti a přidání příloh do systému žadatelé žádost vygenerovali a zaslali ji v určeném termínu DS nebo prostřednictvím pošty na MŠMT. Všichni úspěšní žadatelé byli v souladu s výzvou po jednání výběrové komise vyzváni k úpravě rozpočtu projektů. Výše požadované dotace pro jednotlivé projekty byla krácena tak, aby se míra krácení zvyšovala se snižujícím se bodovým hodnocením projektů. Jako diference krácení za každý bod pod nejvyšší počet bodů byl komisí zvolen koeficient 0,005.

Po hodnocení a jednání výběrové komise bylo podpořeno celkem 46 projektů v celkové částce 12,6 mil. Kč.

2.3.9. Dotační výzvy pro oblast regionálního školství – program 133 330 a 133 340

Program 133 330 – tzv. Prstenec I.

Od roku 2016 probíhá realizace (investičního) programu 133 330 s názvem „Podpora vybraných projektů rozvoje výukových kapacit základního vzdělávání zřizovaného obcí“, tzv. Prstenec I. (dále jen „program 133 330“). Program 133 330 je zaměřen na navýšení kapacit konkrétních 9 základních škol. Do roku 2026 by mělo vzniknout celkem 90 nových kmenových učeben pro cca 2 677 žáků základních škol v lokalitách kolem Prahy, které mají problém se zajištěním povinné školní docházky.

V programu 133 330 byly zcela dokončeny akce v obcích Psáry a Dolní Jirčany, Rudná u Prahy, Čelákovice, Jesenice, v městských částech hlavního města Prahy v Řeporyjích a Čakovicích a výstavba nové svazkové školy v Přezleticích. Výstavba nové svazkové školy v Ondřejově je ve fázi realizace stavebních prací a bude dokončena v roce 2024. Projekt výstavby nové školy v Říčanech byl stavebně zahájen v roce 2023 a bude dokončen v roce 2026.

V programu byl v roce 2023 zveřejněn pouze dodatek č. 1 Výzvy č. 2 s alokací 604 mil. Kč.

Program 133 340 – tzv. Prstenec II.

Od roku 2021 probíhá souběžně s programem 133 330 realizace navazujícího (investičního) programu 133 340 s názvem

„Podpora rozvoje infrastruktury základního vzdělávání zřizovaného obcemi a dobrovolnými svazky obcí“, tzv. Prsteneček II (dále jen „program 133 340“), který je rovněž zaměřen pouze na rozvoj výukových kapacit základního vzdělávání. V roce 2022 byl usnesením vlády č. 925 ze dne 9. 11. 2022 program 133 340 aktualizován z důvodu navýšení cen stavebních prací a materiálu způsobených pandemií a ukrajinskou krizí. Celkový objem výdajů státního rozpočtu na realizaci programu 133 340 byl navýšen o 547 mil. Kč z částky 6,8 mld. Kč na částku 7,4 mld. Kč. Termín ukončení realizace a financování programu 133 340 byl prodloužen o 18 měsíců do 31. 12. 2029. Indikátory programu byly sníženy o 1 021 z 10 896 na 9 875 nových míst pro žáky ZŠ.

Hlavním cílem programu 133 340 je realizace jmenovitě určených projektů na výstavbu plně organizovaných základních škol: Svazková základní škola Drahelčice-Úhonice, Výstavba Svazkové základní školy Pod Beckovem, Svazková základní škola Chýně – Hostovice, Svazková základní škola Český Brod – Doubravčice, Nová svazková základní škola LOŠBATES, Svazková škola Povýmolí v Úvalech. Dalším cílem je realizace dalších projektů na navýšení kapacity základních škol formou přístaveb a dostaveb.

Z výše uvedených nově budovaných staveb základních škol již probíhá výstavba svazkové základní školy Drahelčice-Úhonice, svazkové základní školy Pod Beckovem, svazkové základní školy Chýně – Hostovice a svazkové základní školy LOŠBATES. Tyto nové školy budou otevřeny v září 2025. Svazková základní škola Český Brod – Doubravčice svazková škola Povýmolí v Úvalech jsou v přípravě.

V rámci dalších projektů na navýšení kapacit základních škol již probíhá výstavba u projektů Zvýšení kapacity Základní školy Klecany, Navýšení kapacity ZŠ Na Výsluní Brandýs nad Labem, Přístavba ZŠ Sulice, Přístavba základní školy Nehvizdy, Přístavba základní školy Starý Plzenec a Přístavba - nový pavilon ZŠ Holýšov.

V programu nebyly v roce 2023 zveřejněny žádné výzvy.

2.4. Rovné příležitosti ve vzdělávání a hodnocení jeho průběhu

2.4.1. Vzdělávání dětí, žáků a studentů se SVP

V regionálním školství je uplatňován **princip inkluze** umožňující každému dítěti, žákovi a studentovi (dále jen „žákovi“) vzdělávat se ve škole hlavního vzdělávacího proudu v místě jeho bydliště. Žákům se speciálními vzdělávacími potřebami mohou být na základě doporučení školského poradenského zařízení vycházejícího mj. z odborné psychologické a speciálně pedagogické diagnostiky a písemného informovaného souhlasu zákonného zástupce nebo zletilého žáka či studenta, **bezplatně poskytována podpůrná opatření** (např. personální podpora, pedagogická intervence, předmět speciálně pedagogické péče, speciální či kompenzační pomůcky, úpravy obsahu vzdělávání a mnohé další).

Ve školách, třídách, odděleních či studijních skupinách zřízených samostatně pro žáky se zdravotním postižením se mohou vzdělávat jenom žáci se závažným zdravotním postižením, vzhledem k povaze jejich speciálních vzdělávacích potřeb, k průběhu a výsledkům dosavadního poskytování podpůrných opatření a skutečnosti, že by samotná podpůrná opatření nepostačovala k naplňování jejich vzdělávacích možností a k uplatnění jejich práva na vzdělávání. **Podmínkou pro zařazení je písemná žádost zletilého žáka nebo zákonného zástupce nezletilého, doporučení školského poradenského zařízení a soulad tohoto postupu se zájmem žáka.**

Vzdělávací podmínky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami se pravidelně vyhodnocují. MŠMT každoročně zveřejňuje Statistickou ročenku školství – výkonové ukazatele, která podává mj. informace o počtech dětí, žáků a studentů s různými druhy zdravotního postižení podle druhu školy či třídy, ve které jsou vzděláváni. **Na základě analýzy těchto a dalších údajů jsou přijímána odpovídající opatření**, např. v podobě změn v legislativních předpisech, vydání metodických pokynů aj., jejichž cílem je zkvalitnění inkluzivního vzdělávání.

Průběh inkluzivního vzdělávání sleduje Česká školní inspekce. **V pozitivních zjištěních uváděných ve Výroční zprávě Kvalita vzdělávání ve školním roce 2022/2023 Česká školní inspekce zmiňuje**, že mateřské školy většinou re-spektovaly rovný přístup ke vzdělávání s maximální vstřícností ke všem uchazečům. Poměrně výrazný pozitivní posun byl zaznamenán ve vyhodnocování využívaných podpůrných opatření a jejich úpravě pro dosažení vyšší účinnosti při vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Účinnou podporu všem žákům s potřebou podpůrných opatření poskytovaly zhruba tři čtvrtiny základních škol, přičemž desetina dokonce na výborné úrovni. V rámci poradenských služeb zajišťovaných školou se zvýšil počet školních speciálních pedagogů a velmi mírně i školních psychologů, a to v návaznosti na realizaci modelu institucionalizace podpůrných pedagogických pozic v rámci Operačního programu Jan Amos Komenský. V roce 2023 započala příprava **novely zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)**, ve znění pozdějších předpisů, která zavádí **institucionalizaci školních psychologů a školních speciálních pedagogů v základních školách hlavního vzdělávacího proudu** a její financování ze státního rozpočtu. Přípravováno je rovněž **pilotní ověřování v mateřských a středních školách**, které bude v prvotní fázi financováno z prostředků Operačního programu Jan Amos Komenský. Cílem novely školského zákona je zkvalitnit poradenský systém, zajistit jeho provázanost a inkluzivnější prostředí ve školách. Novela se kromě institucionalizace zaměřuje mj. na definování typů školských poradenských zařízení a jimi poskytovaných činností na úrovni zákona, ukotvení povinnosti základních a středních škol zajistit činnosti školního poradenského pracoviště a nastavení spádovosti pedagogicko-psychologických poraděn vůči základním školám.

V roce 2023 byly v Operačním programu Jan Amos Komenský vyhlášeny dvě **výzvy zaměřené na akční plánování v území** – tvorbu a implementaci místních akčních plánů vzdělávání a implementaci dlouhodobých záměrů krajů. Obě výzvy podporují aktivity zaměřené na **rovné šance a přístup ke kvalitnímu vzdělání** všech dětí, žáků a studentů, včetně dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami. Až do 31. 12. 2025 (v případě středních a vyšších odborných škol až do 31. 1. 2026) lze realizovat projekty v rámci **výzev Šablony pro MŠ a ZŠ I a Šablony pro SŠ a VOŠ I**, z nichž lze čerpat finanční prostředky na personální podporu, vzdělávání a spolupráci pracovníků ve vzdělávání, **podporu dětí a žáků s odlišným mateřským jazykem, inovativní vzdělávání či odborně zaměřená tematická a komunitní setkávání**. Náplň aktivit se může zaměřovat na inkluzi a další témata.

V dubnu 2024 budou vyhlášeny dvě výzvy **Integrovaného regionálního operačního programu podporující rovný přístup k inkluzivnímu vzdělávání a kvalitním poradenským službám**. Pozornost je věnována opatřením umožňujícím přechod žáků do hlavního vzdělávacího proudu a samostatnému způsobu života pomocí rozvoje vzdělávací infrastruktury. Podporována je také infrastruktura školských poradenských zařízení (pedagogicko-psychologické poradny a speciálně pedagogická centra).

MŠMT pravidelně pořádá metodická setkání s Národním pedagogickým institutem ČR a vedoucími pracovníky školských poradenských zařízení, kteří jsou informováni o nejnovějších změnách a připravovaných materiálech, diskutovány jsou záležitosti týkající se činnosti školských poradenských zařízení. NPI ČR prostřednictvím krajských

pracovišť nabízí metodickou podporu školám a školským poradenským zařízením. Podpora jednotlivým krajům je dále zajištěna **sítí krajských koordinátorů péče o žáky s narušenou komunikační schopností a žáky s poruchami autistického spektra**.

NPI ČR v roce 2023 **vzdělávání pedagogů zaměřil na inkluzivní pojetí práce s pestrou třídou, ve které jsou zapojeni i žáci s různými druhy znevýhodnění**. Metodické materiály jsou dostupné zde: Jak na to v pestré třídě. V kontextu metodických materiálů bylo realizováno vzdělávání v online formě i ve formě prezenčního vzdělávání v regionech na jednotlivých krajských pracovištích NPI ČR. Na webovém portálu www.zapojmevsechny.cz jsou dostupné materiály také v tématu **vzdělávání žáků s různými druhy speciálně vzdělávacích potřeb**. V rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků jsou nabízeny různorodé kurzy pro zlepšení práce s dětmi, žáky a studenty se zdravotním postižením v hlavním vzdělávacím proudu, a to v oblasti diagnostiky a nastavování podpůrných opatření, vzdělávání pro začínající speciální pedagogy ve školních poradenských pracovištích/školských poradenských zařízeních aj.

V rámci metodické podpory NPI ČR pro učitele v tématu výuky českého znakového jazyka pro žáky se sluchovým postižením byly v roce 2023 představeny dokončené výstupy kmenové činnosti Metodická podpora pro učitele a Metodická podpora pro učitele II. formou webinaru určeného pro školy zřízené podle § 16 odst. 9 školského zákona. Záznam webinaru je dostupný na webu www.zapojmevsechny.cz. V roce 2023 byly dokončeny pracovní listy směřující k rozvoji sociokulturních kompetencí s jazykovou oporou v českém znakovém jazyce v návaznosti na obsah publikací Výuka českého jazyka pro žáky se sluchovým postižením (1. a 2. část). Jedná se o inspirativní náměty pro práci s žáky se sluchovým postižením v rámci předmětu český jazyk. Prostřednictvím série pracovních listů lze u žáků upevňovat spolu s jazykovými prostředky (gramatikou), čtením a psaním také jejich sociokulturní kompetence. Pracovní listy pro žáky jsou připraveny pro úrovně A0 až B1.

2.4.2. Vzdělávání cizinců

V roce 2023 byli v mateřských, základních i středních školách nejvíce zastoupeni cizinci z Ukrajiny, Vietnamu a Slovenska. Zásadním způsobem se promítl do zastoupení cizinců ve školách v ČR příliv uprchlíků z Ukrajiny kvůli válečnému konfliktu, který vypukl v roce 2022.

V přípravných třídách je ve školním roce 2023/24 celkem 777 cizinců a tvoří 10,6 % všech dětí. V základních školách se ve školním roce 2023/24 vzdělávalo více než 70 tis. cizinců, což je více než dvojnásobný počet oproti školnímu roku 2021/22. Podíl cizinců přesáhl 7 % ze všech žáků základních škol. Ve středních školách se ve školním roce 2023/24 vzdělávalo 17,1 tis. cizinců, což je téměř dvojnásobný počet oproti školnímu roku 2021/22, cizinci tvoří 3,5 % žáků na středních školách.

Nároková jazyková příprava byla poskytována v mateřských i základních školách. Ve středních školách je jazyková příprava umožněna prozatím na dobu určitou do konce školního roku 2023/24, od září 2023 je navýšen možný rozsah jazykové podpory až na 400 hodin.

Každoročně je vyhlášována dotační výzva MŠMT „**Podpora integračních aktivit v regionálním školství**“ s celkovou alokací 3 mil. Kč. V roce 2023 bylo podpořeno 9 projektů zejména nestátních neziskových organizací.

Významnou podporu v oblasti začleňování dětí a žáků cizinců poskytuje dlouhodobě zejména školám NPI ČR. Ve všech krajích působí krajsí koordinátoři podpory pedagogických pracovníků pracujících s dětmi a žáky cizinci

(a s odlišným mateřským jazykem), kteří poskytují spolu s odbornými externími spolupracovníky informační, metodickou a odbornou pomoc. Je zajištěna organizace vzdělávacích aktivit k dané problematice a zároveň poskytována podpora pedagogickým pracovníkům škol a jejich dětem a žákům cizincům, a to zejména při navazování spolupráce s odborníky a partnery ze škol a dalších školských zařízení, s nestátními subjekty a neziskovými organizacemi. V roce 2023 pokračovala podpora ve školách zabezpečením služby adaptačních koordinátorů a pokračovalo rovněž zabezpečení bezplatných tlumočnických a překladatelských služeb pro školy a školská zařízení. NPI ČR provozuje webový portál pro pedagogickou veřejnost <https://cizinci.npi.cz/>, který je průběžně naplňován informacemi, odbornými materiály a články ze všech oblastí vzdělávání cizinců. Jsou zde k dispozici i metodické materiály pro další vzdělávání pedagogických pracovníků.

NPI ČR realizoval v roce 2023 celkem 564 vzdělávacích akcí (prezenčních i distančních) s tématem vzdělávání a integrace cizinců, kterých se účastnilo více než 11 tis. osob. Byla nadále pořádána diskuzní setkání a platformy pro sdílení dobrých praxí. Většina webinářů byla pedagogickým pracovníkům nabízena bezplatně, záznamy z webinářů jsou trvale přístupné na YouTube kanálu NPI ČR. V roce 2023 pokračovala podpora diskuzní facebookové skupiny Učíme cizince – pojďme se poradit, která má v současnosti 1,7 tis. členů. V rámci přípravy nových aktuálních modulů dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků byly připraveny moduly Hry pro rozvoj češtiny jako druhého jazyka, Webinář Specifika práce s dětmi s OMJ v mateřské škole a Webinář Chatbot (GPT) – pomocník učitele při práci s žáky s OMJ. Dále bylo vytištěno aktualizované vydání učebnice češtiny jako druhého jazyka Hezky česky I a II. Učebnice jsou zdarma distribuovány do škol v průběhu celého kroku.

Mezi **cílenou finanční podporu MŠMT zaměřenou specificky na ukrajinské uprchlíky** patřily v roce 2023 zejména:

- finanční podpora zřízení pozice ukrajinského asistenta pedagoga v mateřských, základních a středních školách a konzervatořích (leden–prosinec 2023) – celkově čerpáno 275,2 mil. Kč;
- dotační výzvy na podporu letních jazykových kurzů a adaptačních skupin pro děti cizince migrující z Ukrajiny (blíže viz kapitola 2.3.).

2.4.3. Vzdělávání dětí, žáků a studentů sociálně znevýhodněných a plnění opatření k výkonu rozsudku D. H.

V roce 2023 se ČR věnovala naplňování potřebných opatření za účelem řádného výkonu rozsudku Evropského soudu pro lidská práva ve věci D. H. a ostatní proti České republice. Základním cílem všech opatření je důsledné naplňování zásad školského zákona, Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, Úmluvy o právech dítěte a Ústavy České republiky tak, aby etnicita a sociální zázemí neměly vliv na zařazování žáků do vzdělávacích programů.

Přes snahy o zlepšení situace v mnoha oblastech je stále patrné vyšší zastoupení romských žáků vzdělávajících se dle RVP ZV UV ve třídách zřízených dle § 16 odst. 9 školského zákona. V uplynulém roce byla získána díky realizaci výzkumů a šetření další data potřebná k nastavení relevantních opatření.

V roce 2022 se realizoval projekt „**Analýza příčin vyššího podílu romských žáků vzdělávajících se dle RVP ZV UV ve třídách zřízených dle § 16 odst. 9 školského zákona a návrh souboru opatření pro oblast vzdělávání a další relevantní oblasti**“ (dále „Analýza“) řešiteli PAQ - Prokop Analysis and Quantitative Research, s.r.o. a STEM Ústav empirických výzkumů, z.ú. Hlavním cílem výzkumného projektu bylo zjistit příčiny vzdělávání romských žáků vzdělávaných dle RVP ZV UV a navrhnout soubor doporučení pro oblast vzdělávání i další sektory s cílem snížení počtu

romských žáků ve školách a třídách zřizovaných dle §16 odst. 9 školského zákona. Výsledky výše uvedené Analýzy byly dne 22. 5. 2023 projednány Expertním fórem k výkonu rozsudku D. H. a ostatní pod vedením MŠMT a kanceláře vládního zmocněnce pro zastupování ČR před ESLP.

MŠMT v roce 2023 připravilo soubor opatření v reakci na hlavní zjištění a doporučení Analýzy. Opatření jsou rozdělena do tří tematických okruhů, tzv. projektových karet, které reflektují 10 hlavních doporučení Analýzy. Jednotlivé projektové karty se zaměřují na následující oblasti:

1. Posílení metodického řízení školského poradenského systému

Prvním záměrem projektové karty o reformě poradenského systému je zvýšení efektivity činnosti ŠPZ, a to v oblastech prevence, inkluzivního vzdělávání, řízení a metodické podpory diagnostiky jednotlivých pracovišť. Druhým záměrem je zvýšení kvality a standardizace činnosti ŠPZ s ohledem na diagnostiku LMP a jejího aktuálně nadměrného využívání pro romské žáky.

2. Etnická desegregace

Záměrem projektové karty o etnické desegregaci je snížit počet romských žáků v etnicky segregovaných základních školách. Aktuálně existuje více než 100 základních škol, na kterých představují romští žáci více než třetinu ze všech žáků (v populaci tvoří pouze 3,5 %). K výrazné části segregace dochází ve třídách zřízených podle § 16/9. Plán MŠMT se skládá z: veřejného prohlášení etnické segregace ve školství za nepřijatelnou, identifikace území se segregovanými školami, kontaktování zřizovatelů s výzvou k desegregaci a nabídkou personální, expertní a finanční podpory a dohledu nad realizací místních plánů desegregace.

3. Podpora škol

Cílem projektové karty o podpoře škol je snížit závislost vzdělanostních výsledků žáků na sociálně ekonomickém postavení jejich rodin. Hlavní strategií pro dosažení tohoto cíle je revize systému financování regionálního školství, která bude zohledňovat sociální znevýhodnění žáků. Takto přidělené finanční prostředky by školy měly využít k poskytování komplexní, dlouhodobé a individualizované podpory žáků se sociálním znevýhodněním, a to působením podpůrných personálních pozic a účinným propojováním pedagogické a sociální intervence.

MŠMT si uvědomuje rovněž nezbytnost komplexního přístupu k nerovnostem a intervencí ke snižování nerovností včetně odstraňování bariér k rovnému přístupu ke vzdělávání. Operační program Jan Amos Komenský a Národní plán obnovy jsou programy, které umožňují masivní finanční podporu těmto intervencím a podporují v rámci svých cílů zlepšení podmínek ke vzdělávání u žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí. Sociálně znevýhodnění romští žáci pak jsou jednou z cílových skupin plánovaných programů.

Na zajištění rovného přístupu romských dětí ke vzdělání mají nicméně dopad i širší vlivy, jako je kvalita bydlení související s dlouhodobou výraznou absencí dostupného sociálního bydlení, strukturální změny trhu práce a celková materiální chudoba, často spojená s předlužením a nařízenými exekucemi, ale také s dostupností a absorpční kapacitou potřebných sociálních služeb. S tímto úzce souvisí témata spolupráce s rodinami žáků, spolupráce s poskytovateli sociálních služeb, zejména pak služeb sociální prevence či specificky sociálně aktivizačních služeb pro rodiny s dětmi a rovněž zapojení zřizovatelů.

Pro pozitivní posun v oblasti řešení nerovností ve vzdělávání je tedy nezbytná mezíresortní spolupráce a zapojení dalších významných aktérů do řešení desegregace vzdělávacího systému a podpory společného vzdělávání. K výkonu rozsudku D. H. a ostatní se uskutečnilo v roce 2023 několik setkání zástupců relevantních ministerstev, Úřadu vlády, akademické obce a neziskového sektoru. Pro další naplňování opatření a doporučení i v rámci řešení rovného přístupu ke vzdělávání romských dětí a žáků je nezbytné zapojení zástupců MPSV, krajů a obcí, a to vzhledem k tomu, že ve prospěch romských dětí jsou také využívány standardní mechanismy nárokové podpory určené pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (související s dlouhodobou snahou o prosazování principů inkluzivního vzdělávání a novelizací školského zákona v roce 2016), a to zejména v případě cílové skupiny žáků s potřebou podpůrných opatření z důvodu sociálního znevýhodnění. Dále budou realizovány kroky směřující k jasné identifikaci potřeby podpory a výraznějšímu využívání nárokové podpory ve vztahu k uvedené cílové skupině dětí a žáků s potřebou podpory z důvodu sociálního znevýhodnění, která je výraznou měrou tvořena romskými dětmi a žáky.

2.4.4. Podpora a rozvoj nadání

Vzdělávání a podpora nadaných a mimořádně nadaných žáků je specifikována **ve vyhlášce č. 27/2016 Sb.**, která konkretizuje způsob zjišťování mimořádného nadání, možnosti vzdělávání nadaných žáků, náležitosti individuálního vzdělávacího programu a podpůrná opatření, která mohou být nadaným doporučována školským poradenským zařízením (např. speciální učební pomůcky).

Podpora nadaných je rovněž obsahem většiny školských dokumentů, které navazují na dokumenty Evropské komise, včetně programového prohlášení vlády České republiky a strategických dokumentů ministerstva. Systém podpory nadání v gesci ministerstva vychází z „**Koncepce podpory rozvoje nadání a péče o nadané na období let 2014–2020**“. Tato koncepce řeší vznik, funkci a činnost jednotlivých článků systému podpory rozvoje nadání a péče o nadané (v oblasti kognitivního nadání) od předškolního věku až po oblast celoživotního vzdělávání. Hlavním cílem je podpora maximálního rozvoje a plného využití potenciálu všech žáků.

NPI ČR je pověřen realizací **Systému podpory nadání**. Je členem Síť evropských talentcenter na podporu rozvoje nadání a péče o nadané. NPI ČR nabízí školám, vedení škol, pedagogickým i nepedagogickým pracovníkům, třídním kolektivům i jednotlivým žákům a jejich rodičům řadu **aktivit podporujících rozvoj nadání a péči o nadané**. V každém kraji ČR působí **krajský koordinátor podpory nadání**, který pracuje s **krajskou sítí podpory nadání** a který školám poskytuje informační a metodickou podporu včetně nabídky vzdělávání. Rovněž spolupracuje s dalšími aktéry podporujícími nadání na krajské úrovni: pedagogicko-psychologickými poradnami, krajskými úřady, Českou školní inspekcí atd. Veškeré informace pro žáky, pedagogy a rodiče k Systému podpory nadání jsou dostupné na webu www.talentovani.cz.

Česká školní inspekce v roce 2022 vydala **tematickou zprávu** Podpora vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných žáků v ZŠ a SŠ, která na str. 40 uvádí doporučení pro školy: „Aktivně pracovat na nastavení vnímání nadání žáků jako mimořádně cenné devizy, kterou je třeba identifikovat, podporovat a rozvíjet nejen v zájmu zvýšení efektivity vzdělávání jednotlivých žáků, ale také pro celkové společenské i ekonomické benefity, které nadání žáci mohou později přinést. Akcentovat identifikaci nadání bez vazby na nutnost diagnostiky ve školském poradenském zařízení, a pro práci s nadáním naopak výrazněji využívat podpůrná opatření v prvním stupni. Učinit z práce s nadanými a mimořádně nadanými žáky jednu z hlavních priorit každodenní pedagogické práce učitelů.“ Přičemž nadání se může projevat

v různých oblastech. Je potřebné nabízet různé volitelné předměty a zájmové kroužky a realizovat průběžnou diagnostiku vzdělávacích potřeb žáků, s využitím přiměřených výukových metod a v kombinaci s využíváním formativního hodnocení a portfolií sledovat, jak se žáci rozvíjí. Za účelem sdílení inspirativní praxe mohou školy využít výzvy Operačního programu Jan Amos Komenský, v jejichž rámci lze čerpat finanční prostředky mj. na vzdělávání a spolupráci pedagogických pracovníků. NPI ČR nabízí vzdělávací kurz Jak začít na škole systematicky podporovat nadání aj.

V roce 2023 byla vyhlášena výzva **“Podpora nadaných žáků základních a středních škol v roce 2023”**. V tomto roce byla alokace navýšena z původních **15 mil. Kč na 18 mil. Kč**, kdy bylo umožněno podpořit větší spektrum projektů. **V roce 2023 bylo podpořeno 43 subjektů v celkové výši 16 780 438 Kč a podpořeno bylo téměř 12 tis. nadaných žáků.** Nejvíce subjektů, které se věnují projektům na podporu nadaných žáků, je z řad vysokých škol. Právě tento typ žadatelů podává nejvíce projektů. S ohledem na fakt, že jsou schopni dodat velké množství odborníků, disponují kapacitami odborných učeben a zkušenostmi, se právě tyto projekty nejčastěji dostávají do popředí hodnocených projektů.

Další dotační oblasti, která podporovala rozvoj nadaných žáků, konkrétně v oblasti podpory realizace soutěží, byly v roce 2023 vyhlášeny Výzvy **„Výzva na podporu okresních a krajských kol vědomostních soutěží v roce 2023“**, v rámci které bylo podpořeno **14 žadatelů** v celkové výši vyplacené dotace **15,3 mil. Kč**, vyhlášena byla také **„Výzva na podporu ústředních kol vědomostních soutěží v roce 2023“**, v rámci které bylo podpořeno 22 žadatelů v celkové výši vyplacené dotace 6,8 mil. Kč a současně byla vyhlášena **„Výzva na podporu mezinárodních kol soutěží 2023“**, v rámci které bylo podpořeno **21 žadatelů** v celkové výši vyplacené dotace **3,4 mil. Kč**. Nově byla vyhlášena **„Výzva na podporu sportovních, řemeslných, uměleckých a ostatních soutěží v roce 2023“**, v rámci které bylo podpořeno **38 žadatelů** v celkové výši vyplacené dotace **38 mil. Kč**. Souhrnně se těchto soutěží zúčastnilo na **800 tis. žáků** základních a středních škol.

2.4.5. Genderová rovnost ve vzdělávání

V roce 2023 MŠMT rozpracovalo některé z úkolů uložených prostřednictvím národní Strategie rovnosti žen a mužů 2021–2030 a prostřednictvím resortního Plánu podpory rovnosti žen a mužů MŠMT na léta 2021–2024.

Pokud jde o regionální školství, významným počinem byla v roce 2023 **tvorba Kompetenčního profilu absolventa a absolventky učitelství**. Tato sdílená vize a závazný cíl pro přípravu učitelů a učitelek a současně nástroj na jejich podporu v adaptačním období jednoznačně reflektuje princip genderové rovnosti, a to jak na úrovni učitelů a učitelek a jejich přípravy, tak také na úrovni žáků a žákyň. V nadcházejících letech by měl být tento dokument dále upravován do podoby Kompetenčního rámce učitele a učitelky. Důležitý je už samotný jazyk dokumentu, který byl zvolen tak, že nepoužívá generické maskulinum, ale uvádí ve všech případech mužskou i ženskou formu, tedy např. učitelé a učitelky, žáci a žákyně. V oblasti školství, kde podle statistik převyšují pedagogy nad pedagogy, jsme tento postup považovali za oprávněný, i když neexistuje v ČR jasná shoda ohledně využívání či nevyužívání generického maskulina v českém jazyce (respektive jeho využívání zcela jasně ve veřejném prostoru převažuje). Kompetenční rámec obsahuje řadu kompetencí, které vedou vyučující k genderové citlivosti a k prosazování genderové rovnosti: Např. kompetence 3.1: *„Vytvářím bezpečné prostředí pro učení.“* obsahuje tyto deskriptory: *„2. Komunikuji s žáky a žákyňmi s respektem, tj. partnersky, vstřícně a otevřeně...“* nebo také *„4. Dávám jasně najevo svůj respekt k lidem různého pohlaví či genderu, barvy pleti, národnosti či etnické příslušnosti, náboženství, sexuální orientace, socioekonomického statusu či původu a vedu k respektu*

také žáky a žákyňe. Vědomě pracuji s vlastními předsudky a rozvíjím své interkulturní kompetence.“. Práce s vlastními předsudky na straně vyučujících, tedy také s předsudky týkajícími se genderu žáků a žákyň, se objevuje také v kompetenci 2.2: „Poznávám vzdělávací potřeby žáků a žákyň a plánuji výuku tak, aby každému žákovi a žákyňi umožňovala aktivně se zapojit a dosahovat stanovených cílů.“.

Genderová perspektiva se taktéž více projevila v některých dotačních programech cílených do podpory regionálního školství. Specificky ji obsahovala **dotační výzva „Na učitelích záleží“ v roce 2023**, kde byla obsažena nejen ve vymezení podporovaných aktivit, ale také byla součástí hodnotících kritérií. Rozvoj genderové perspektivy v této výzvě je plánován i pro rok 2024, a to v širším formátu.

Také je třeba zmínit práci na **metodice pro základní školy soustředící se na práci s dětmi s tzv. transgender a nebinární identitou**. Pracovní skupina sestavená za tímto účelem zahájila svou činnost v roce 2023 a v jejím členstvu jsou zastoupeny kromě MŠMT také expertní organizace zabývající se tímto tématem, ať již z hlediska sociálního, právního, zdravotního či psychologického. Cílem je sestavit stručný materiál, na jehož základě se školy, ale také žactvo či rodiče budou moci orientovat v tématu a vyřešit základní otázky k němu se pojící. Podpora otevřeného a bezpečného prostředí pro všechny na základních školách je zastřešujícím prvkem vznikající metodiky.

Národní pedagogický institut v roce 2023 pokračoval v pořádání vzdělávacích akcí pro pedagogické pracovníky a pracovnice. Nabízel následující **akreditované vzdělávací programy v oblasti zvyšování práce s genderovou perspektivou ve vzdělávání**: Genderově podmíněné násilí v online prostředí; Genderová rovnost ve škole – proč a jak o ni usilovat; Využití filmu Zuřivec – prevence domácího a genderově podmíněného násilí na školách v ČR a v rámci projektu SYPO webinář: Gender ve vzdělávání.

V roce 2023 jsme nezapomínali ani na osvětu, která je v oblasti podpory genderové rovnosti důležitější než v oblastech jiných. Celý rok jsme realizovali **seriál na podporu zapojení mužů do vzdělávacích profesí**, neboť diverzita pedagogických sborů a rozmanitost přístupů zásadně koreluje s podporou individuálních přístupů k dětem a kvalitou vzdělávacích institucí. Každý měsíc jsme na sociálních sítích a webu MŠMT uveřejňovali medailonky a rozhovory s učiteli muži, kteří pracují v mateřských školách či na 1. stupních základních škol. Jejich příběhy jsou inspirativní a motivační a získáváme na ně kladné ohlasy. Dobře korespondují se snahou zapojit genderovou perspektivu také do výše uvedeného Kompetenčního profilu absolventa a absolventky učitelství. K osvětě jsme v roce 2023 přispěli také příspěvkem na sociálních sítích u příležitosti Dne žen a dívek ve vědě připadajícího na 11. 2. 2023. Jako již tradičně jsme na sklonku roku realizovali udílení **Ceny Milady Paulové za celoživotní přínos vědě**. Tuto cenu MŠMT vyhlašuje ve spolupráci s NKC-gender a věda již od roku 2009. V roce 2023 byla cena udělena v oblasti bioekonomiky a její laureátkou se stala dne 20. 11. 2023 doc. Ing. Eva Cudlínová, CSc.

V oblasti vysokého školství byla podpora témat etických aspektů, genderové rovnosti, poradenství nebo sociálního, fyzického a duševního zdraví a bezpečí součástí tzv. **Centralizovaného rozvojového programu v návaznosti na Strategický záměr pro oblast vysokých škol**. V roce 2023 pak došlo k rozšíření Strategického záměru pro oblast vysokých škol prostřednictvím jeho Plánu realizace na rok 2024 o téma wellbeingu, které je zastřešující pro dílčí témata rovnosti, sociálního, fyzického a psychického zdraví a bezpečí apod. Díky tomuto kroku je téma explicitně viditelné a je na něj možné i snáze čerpat podporu, např. přes navazující Program na podporu strategického řízení vysokých škol. K podobnému kroku dochází i v rámci vykazování prostřednictvím Výroční zprávy vysokých škol. Do osnovy výročních zpráv byla pro vykazování za rok 2023 nově v textové části přidána samostatná kapitola Wellbeing, která bude fungovat na

stejném principu jako v rámci Strategického záměru pro oblast vysokých škol. Bude tak možné konkrétněji sledovat a vyhodnocovat realizaci nástrojů a opatření např. pro prevenci genderově podmíněného násilí v prostředí vysokých škol, na podporu sladování pracovního a rodinného života apod.

MŠMT bylo v roce 2023 prostřednictvím zástupce odboru vysokých škol součástí **Pracovní skupiny pro rovnost žen a mužů ve výzkumu, vývoji a inovacích při Radě vlády pro výzkum, vývoj a inovace**. V průběhu jednání byla řešena relevantní témata, sdíleny zkušenosti apod. Obecně ve všech metodických dokumentech, podle kterých provádí MŠMT hodnocení výzkumných organizací ve své gesci (resortní výzkumné organizace, vysoké školy) jsou implementovány indikátory zaměřené na kvalitu řízení lidských zdrojů, a to včetně uplatňování genderového hlediska v chodu a řízení těchto výzkumných organizací. Konkrétně se jedná o Postup hodnocení výzkumných organizací v působnosti Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy s výjimkou vysokých škol (2018–2022); Metodiku hodnocení výzkumných organizací v působnosti Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy s výjimkou vysokých škol (2023–2027) a Metodiku hodnocení v segmentu vysokých škol. V roce 2023 pokračovala příprava **aktualizace Metodiky hodnocení výzkumných organizací v segmentu vysokých škol**, jejíž součástí je aktualizace hodnotících kritérií. Tento proces kontinuálně probíhá od ukončení 1. kola kompletního hodnocení dle Metodiky 17+ v segmentu vysokých škol v roce 2021. Cílem je nastavit v modulu 3, který se zaměřuje na hodnocení společenské relevance výzkumu kritéria, která budou zohledňovat dimenzi pohlaví a genderu v obsahu výzkumu. Aktualizovaná Metodika hodnocení v segmentu vysokých škol bude implementována v hodnocení na úrovni poskytovatele, které bude realizováno v roce 2025.

V rámci **úcelové podpory mezinárodní spolupráce ve výzkumu, vývoji a inovacích INTER-EXCELLENCE II (LU)** je dimenze genderu v obsahu výzkumu, vývoje a inovací zavedena jako hodnocené kritérium programu a byla promítnuta do zadávacích dokumentací veřejných soutěží. V roce 2023 to bylo hodnocení ve veřejných soutěžích LUAUS23, LUAUS24, LUAIZ24, LUABA24, LUC23 a LUC24, konkrétně plnění kvalitativního indikátoru programu I-E II Genderová rovnost (Program I-E II, Kap. 16).

Jelikož MŠMT považuje transparentnost a férovost hodnotícího procesu ve výzkumu, vývoji a inovacích (dále jen „VaVaI“) za klíčové, vytvořilo v roce 2023 příručku **Implicitní zkreslení na základě genderu v procesu hodnocení výzkumu, vývoje a inovací**. Prostřednictvím příručky stručně seznamuje členy a členky odborných poradních orgánů a hodnotících komisí s implicitním zkreslením na základě genderu v procesu hodnocení jednotlivců a jejich výsledků VaVaI. Příručka popisuje, jak se dané zkreslení v procesu hodnocení projevuje a jak je možné jeho dopad eliminovat. Cílem příručky je, aby poznatky získané z ilustrativních textů a odkazovaných videí byly aplikovány v procesu hodnocení VaVaI. Současně je záměrem MŠMT, jakožto poskytovatele podpory z veřejných prostředků na VaVaI, aby výsledky podpořených projektů měly pozitivní vliv na společnost a kvalitu života každého a každé z nás. Dále byla vytvořena **příručka Jak zohledňovat genderovou dimenzi v obsahu výzkumu, vývoje a inovací**. Ta nabízí potenciálním uchazečům a uchazečkám o podporu z veřejných prostředků na VaVaI stručný návod, jak vhodnou formou posoudit a zohlednit genderovou dimenzi v návrhu projektu VaVaI. Materiál je také určen hodnotícím a oponentním orgánům či komisím jako součást podkladových materiálů pro hodnocení návrhů projektů VaVaI.

Výrazně k podpoře genderové rovnosti přispěl **Operační program Jan Amos Komenský** (dále jen „OP JAK“). V roce 2023 se genderové hledisko promítlo do dvou nově vyhlášených výzev, a to **02_23_017 Akční plánování v území – MAP a 02_23_018 Akční plánování v území – IDZ**. U obou výzev jsou povinně podporovány rovné příležitosti ve vzdělávání a rozvoj potenciálu každého žáka či žačky, včetně podpory v oblasti genderově nestereotypních přístupů k výuce

ze strany učitelů a učitelek i ze strany žáků a žaček. Výzva č. 018 má jako povinnou aktivitu i kariérové poradenství zahrnující podporu genderově nestereotypního kariérového poradenství. Dále byla vyhlášena výzva OP JAK č. 02_23_019 **Podpora pregraduální přípravy budoucích učitelů a učitelek** (téma vzdělávání v oblasti inkluze, získávání kompetencí pro vzdělávání dětí, žáků a studentů se SVP, s nadáním či mimořádným nadáním, pro zajišťování genderové rovnosti a kulturní senzitivity, s využitím aktivizujících forem; vzdělávání v inkluzi, včetně genderové rovnosti a kulturní senzitivity, podpora studentů se SP). Tato výzva směřuje mimo jiné na podporu pedagogických fakult v přípravě budoucích učitelů a učitelek specificky v tématech spojených s genderovou rovností. Konkrétně v aktivitě 7 („Podpora vzdělávání studentů a VŠ pedagogů podílejících se na přípravě studentů – budoucích učitelů“) zahrnuje aktivity na podporu zajišťování genderové rovnosti ve vzdělávání. Výzva byla vyhlášena s alokací 500 mil. Kč a o jejím vyhlášení specificky informovala resortní koordinátorka genderové rovnosti v MŠMT Asociaci děkanů pedagogických fakult.

V neposlední řadě v roce 2023 probíhal komplexní proces hodnocení a schvalování předložených žádostí o podporu ve výzvě OP JAK **Špičkový výzkum** č. 02_22_006, ve které je za účelem zvýšení kvality a relevance výstupů výzkumu pro celou společnost v rámci předložených žádostí o podporu posuzováno (a v realizovaných projektech bude monitorováno), jak výzkumné organizace přistupují k zohledňování genderové dimenze v rámci navrhovaného výzkumu, a to za účasti tuzemských i zahraničních expertů a expertek.

2.5. Výsledky vzdělávání žáků středních škol

2.5.1. Jednotná přijímací zkouška

Jednotná přijímací zkouška (dále jen „JPZ“) do 1. ročníku oborů středního vzdělání s maturitní zkouškou se realizuje na základě školského zákona. Návaznou legislativní normou, která upřesňuje organizaci a zajištění JPZ v jednotlivých školách a stanovuje pravidla pro podání přihlášky, konání zkoušky i přijetí žáků na základě výsledků, byla v roce 2023 vyhláška č. 353/2016 Sb., o přijímacím řízení ke střednímu vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů. Ve školním roce 2022/23 se přijímací řízení navíc řídilo zákonem č. 67/2022 Sb., zákon o zvláštních pravidlech v oblasti školství v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaných invazí vojsk Ruské federace, ve znění zákona č. 175/2022 Sb., a zákona č. 199/2022 Sb. a zákona č. 20/2023 Sb. (dále jen „zákon o zvláštních pravidlech v oblasti školství“) a rovněž na podkladě uvedeného zákona vydaným Opatřením obecné povahy č. j. MSMT-29772/2022-1 ze dne 27. 10. 2022.

Pro většinu uchazečů se jednotná přijímací zkouška uskutečnila za standardních podmínek, za kterých se konala v předchozích letech, kromě dvou let pandemických. Mimořádné podmínky měli pouze uchazeči s dočasnou ochranou, kterým zákon o zvláštních pravidlech v oblasti školství a následně opatření obecné povahy umožňovalo upravené podmínky k přijímání. Podrobnější informace o úpravě přijímacího řízení jsou popsány v kapitole 2.2.1.

Realizaci JPZ je na základě legislativních předpisů pověřeno Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání (dále jen „Centrum“), přímo řízená organizace MŠMT. JPZ se koná v celostátním měřítku povinně v prvním kole přijímacího řízení do oborů vzdělání ukončených maturitní zkouškou od školního roku 2016/17. JPZ se nekoná v rámci přijímacího řízení do oborů vzdělání, v nichž je jako součást přijímacího řízení stanovena rámcovým vzdělávacím programem talentová zkouška, s výjimkou oborů vzdělání Gymnázium se sportovní přípravou.

Stejně jako v minulých letech i letos měli uchazeči o obory vzdělání bez talentové zkoušky možnost podat do 1. března přihlášku až na dvě střední školy (nebo až na dva obory vzdělání, případně zaměření podle školního vzdělávacího programu v rámci jedné školy), přičemž takovým bylo umožněno konat JPZ v řádném termínu na každé z těchto škol. Pokud se žák v prvním nebo druhém řádném termínu nemohl z vážných důvodů dostavit ke konání testů a omluvil se řediteli školy do 3 pracovních dnů od termínu konání zkoušky, mohl konat JPZ v termínu náhradním.

Uchazeči skládali JPZ formou písemného testu ze vzdělávacího oboru Český jazyk a literatura a vzdělávacího oboru Matematika a její aplikace, přičemž varianty testů byly různé pro čtyřleté a nástavbové obory vzdělání, pro šestiletá gymnázia a pro osmiletá gymnázia.

Stejně jako v předchozím roce i v roce 2022 obsah testů vycházel ze Specifikací požadavků k JPZ a z příslušných vzdělávacích oblastí Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání (RVP ZV), a to v souladu s níže deklarovanými zásadami:

Testy pro uchazeče z 9. ročníku základní školy (čtyřleté obory vzdělání na středních školách) a pro uchazeče o nástavbové obory vzdělání vycházely z celého rozsahu RVP ZV.

Termíny konání písemných testů jednotné přijímací zkoušky

Obory středních škol	1. řádný termín	2. řádný termín	1. náhradní termín	2. náhradní termín
čtyřleté obory a nástavby	13.04.2023	14.04.2023	10.05.2023	11.05.2023
šestiletá a osmiletá gymnázia	17.04.2023	18.04.2023		

Zdroj: databáze MŠMT

Testy pro uchazeče z 5. ročníku základní školy (osmiletá gymnázia) vycházely z rozsahu učiva RVP ZV na 1. stupni základní školy.

Testy pro uchazeče ze 7. ročníku základní školy (šestiletá gymnázia) vycházely z přiměřeného rozsahu učiva z RVP ZV.

Přihlašování uchazečů k jednotné přijímací zkoušce probíhalo prostřednictvím IS CERTIS do projektu Přijímačky 2023, ředitelé škol obdrželi metodický pokyn k přihlašování. K řádnému termínu se přihlásilo 87 120 uchazečů o čtyřleté obory vzdělání a nástavbové studium, 7 310 uchazečů o šestiletá gymnázia a 18 859 uchazečů o gymnázia osmiletá.

Uchazečů s dočasnou ochranou (podle zákona Lex Ukrajina) bylo celkem přihlášeno 2 742. Z toho 2 609 uchazečů podalo přihlášku do čtyřletých oborů vzdělání, 96 uchazečů na osmiletá gymnázia a 37 uchazečů na šestiletá gymnázia.

Náhradní termíny JPZ byly pro rok 2023 vypsány společně pro všechny obory na středu 10. 5. a čtvrtek 11. 5. 2023. Uchazeče, kterým byla uznána omluva z řádného termínu, přihlásil k náhradnímu termínu ředitel školy, přičemž školy měly možnost zanést informaci o omluvě do IS CERTIS. Minimální hranice úspěšnosti v testech nebyla centrálně stanovena.

Pro řádný termín JPZ byla zkušební dokumentace vytištěna v Centru a distribuována přímo do středních škol, ve kterých se jednotné testy konaly. Pro každého uchazeče byl vytištěn jeden testový sešit a jeden personalizovaný

záznamový arch pro každou jím konanou zkoušku. Pro náhradní termíny byla zkušební dokumentace pro jednotlivé uchazeče zpřístupněna středním školám v digitální podobě v IS CERTIS. Pro uchazeče, kteří byli přihlášení k náhradnímu termínu, pak zkušební dokumentaci vytiskli ve střední škole, ve které se zkouška konala.

Testování ve školách proběhlo metodou tužka a papír, přičemž čistý čas na vykonání testu z českého jazyka a literatury byl pro intaktní uchazeče standardních 60 minut a čistý čas na vykonání testu z matematiky byl pro intaktní uchazeče 70 minut, pro uchazeče dle zákona o zvláštních pravidlech v oblasti školství byl čas prodloužen na 90 minut. Uchazečům se speciálními vzdělávacími potřebami ředitelé středních škol upravili podmínky pro konání zkoušky v souladu s platným doporučením školského poradenského zařízení.

Hodnocení odpovědí na otázky s nabídkou odpovědi (uzavřené) se uskutečnilo automaticky, hodnocení úloh bez nabídky odpovědi (otevřené úlohy) provádělo 271 raterů matematiky a 135 raterů českého jazyka a literatury, a to prostřednictvím speciální webové aplikace. Každá odpověď byla posouzena na základě jednotných metodik nezávisle dvěma posuzovateli, pokud se dvojice raterů neshodla v hodnocení výřezu nebo zápis žákovského řešení byl nečitelný či nejednoznačný, o výsledném hodnocení úlohy rozhodli superrateri. Superrateri byli předmětoví koordinátoři a metodici Sekce evaluačních nástrojů Centra doplnění vybranými zkušenými ratery. Pro zajištění supervize hodnocení bylo v případě matematiky potřeba 12 superraterů a v případě českého jazyka a literatury 7 superraterů.

Hodnocení ratery bylo u řádného termínu zahájeno 13. 4. a ukončeno 26. 4. 2023, u náhradního termínu bylo hodnocení zahájeno 10. 5. a ukončeno 14. 5. 2023. Celkem bylo v součtu za řádné i náhradní termíny posouzeno více než 6,52 milionu výřezů (odpovědí žáků). Výsledky JPZ konaných v řádném termínu předalo Centrum ředitelům středních škol dne 28. 4. 2023, z náhradního termínu to bylo dne 18. 5. 2023.

Centrum poskytovalo žákům, školám i veřejnosti informační podporu a pravidelně aktualizovalo informace o JPZ prostřednictvím oficiálních webových stránek www.ceremat.cz. Na těchto stránkách byly v části Jednotná přijímací zkouška zveřejňovány informace týkající se zkoušky v roce 2023 – informace k podávání přihlášek, k termínům zkoušek, legislativní úpravy, zveřejněny byly Specifikace požadavků k JPZ, k dispozici byly i testy z předchozích let. Pro sdílení informací mezi uchazeči a jejich rodiči byl provozován facebookový profil Jednotné přijímačky.

Informační podpora školám je stejně jako v případě maturitních zkoušek zajištěna prostřednictvím informačního systému Certis, jehož součástí je i tzv. directmailing, tedy hromadně zasílané e-mailové zprávy, které obsahují nezbytné informace k JPZ. Pro uchazeče z Ukrajiny byly připraveny speciální metodické pokyny a materiály. Veřejnosti i školám byl každý pracovní den k dispozici i HelpDesk Centra.

Žáci 9., 7. a 5. ročníků základních škol měli možnost využít jako jednu z forem přípravy na přijímací zkoušky do maturitních oborů středních škol (pro čtyřleté, šestileté i osmileté studium) také elektronickou verzi testů k JPZ. Centrum připravilo webovou aplikaci TAU (Trénuj a uč se), ve které si uchazeči zdarma mohou zkoušet testy. Současně uchazeči mohou využít aplikaci České školní inspekce, InspIS SETmobile, která je zdarma ke stažení do chytrých telefonů a tabletů.

Pro rok 2023 bylo v rozpočtu Centra alokováno na realizaci JPZ 25,8 mil. Kč.

2.5.2. Obory ukončené maturitní zkouškou

Legislativní úprava maturitní zkoušky

V roce 2023 se maturitní zkouška realizovala dle ustanovení školského zákona, vyhlášky č. 177/2009 Sb., o bližších

podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou, ve znění pozdějších předpisů a také na základě opatření obecné povahy ze dne 27. 11. 2023 pro osoby, které disponovaly dočasnou ochranou (více v kapitole 2.2.2).

Společná část maturitní zkoušky se stejně jako v minulých letech skládala z povinné zkoušky z českého jazyka a literatury a druhé povinně volitelné zkoušky, kdy žáci volili mezi matematikou a cizím jazykem.

Zkoušku z cizího jazyka mohli maturanti konat z pěti cizích jazyků (anglického, německého, ruského, francouzského a španělského jazyka). Dále se ve společné části mohli žáci přihlásit až ke dvěma nepovinným zkouškám z nabídky zkušebních předmětů pro povinně volitelné zkoušky nebo k nepovinné zkoušce matematika rozšiřující.

Průběh maturitní zkoušky

Didaktické testy společné části se v jarním zkušebním období 2023 konaly 2.–4. 5. 2023. V podzimním zkušebním období 2023 se didaktické testy společné části konaly 4.–6. 9. 2023 ve spádových školách.

Náklady na přípravu maturitní zkoušky

Celkové roční provozní náklady na centrální zajištění všech zkušebních období společné části maturitní zkoušky v roce 2023 činily 68,3 mil. Kč, a to včetně nepovinné zkoušky matematika rozšiřující, která se stala od roku 2021 součástí společné části maturitní zkoušky.

Informační podpora maturitní zkoušky 2023

Informační podpora maturitní zkoušky byla poskytována několika způsoby v souladu se zaměřením na odlišné cílové skupiny. Centrum stejně jako v minulých letech pravidelně aktualizovalo informace o maturitní zkoušce uvedené na oficiálních webových stránkách <https://maturita.cermat.cz/>.

Na webových stránkách byly zveřejněny také nejdůležitější dokumenty stanovující obsah zkoušek společné části (katalogy požadavků), způsob jejich hodnocení (kritéria hodnocení) i časový rozvrh konání didaktických testů (jednotné zkušební schéma). Webové stránky dále nabízely aktuální informace o jednotlivých zkušebních předmětech, o pravidlech pro konání maturitní zkoušky pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a informace o odborné přípravě a školení pedagogů, kteří vykonávali funkce zajišťující konání maturitní zkoušky ve škole.

Užitečným informačním kanálem pro veřejnost byl v roce 2023 také facebookový profil Udělám maturitu, který sledovalo přes 48 tisíc uživatelů. V období maturitní zkoušky se tak vzhledem k jeho sledovanosti jedná o velmi efektivní způsob komunikace s cílovou skupinou. Kromě publikování oficiálních informací o maturitní zkoušce slouží profil standardně také k zodpovídání dotazů veřejnosti.

Vyjma webových stránek a facebookového profilu připravilo Centrum také čtyři tematická čísla Maturitního zpravodaje, který obsahoval nejpodstatnější informace o organizaci maturitní zkoušky. Publikace byly zpřístupněny široké veřejnosti na webových stránkách <https://maturita.cermat.cz/>.

Informační podpora pro školy byla zajištěna primárně pomocí tzv. directmailingu, tedy hromadně zasílaných e-mailových zpráv, díky nimž byly školám poskytovány nezbytné informace o organizačním zajištění maturitní zkoušky. Pro komunikaci se školami byl využíván i samotný informační systém Centra. Veřejnosti i školám byl každý pracovní den k dispozici také HelpDesk Centra na e-mailové adrese info@cermat.cz nebo na tel. čísle 224 507 507.

Další informační podpora byla poskytována také na webových stránkách <https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statni-maturita>.

Hodnocení zkoušek společné maturitní zkoušky

Ve školním roce 2022/23 se zkoušky společné části maturitní zkoušky konaly formou didaktického testu, jejich hodnocení bylo stejné jako v předchozích letech centrálně zajišťováno Centrem.

V jarním zkušebním období 2023 bylo prostřednictvím elektronického systému vyhodnoceno více než 1,12 mil. výřezů otevřených testových úloh, na jejichž hodnocení se podílelo celkem 195 raterů. V podzimním zkušebním období bylo nutné ohodnotit více než 89,8 tis. výřezů otevřených úloh. Na hodnocení v tomto zkušebním období se podílelo 45 raterů. Hodnocení odpovědí na otázky s nabídkou odpovědi (uzavřené úlohy) se uskutečnilo stejně jako v případě jednotné přijímací zkoušky automaticky.

Přezkoumání výsledku hodnocení a průběhu zkoušek maturitní zkoušky

Každý, kdo konal zkoušku společné části, anebo byl z této zkoušky vyloučen, mohl písemně požádat MŠMT o přezkoumání maturitní zkoušky. Každý, kdo konal zkoušku profilové části maturitní zkoušky, anebo byl z konání této zkoušky vyloučen, mohl písemně požádat krajský úřad o přezkoumání průběhu a výsledku této zkoušky.

- Podle evidence Centra bylo v jarním zkušebním období podáno celkem 1 065 žádostí o přezkoumání výsledku didaktického testu, a to k 1 085 dílčím zkouškám. MŠMT kladně posoudilo tři didaktické testy, v devíti případech umožnilo opakování zkoušky.
- V podzimním zkušebním období bylo podle evidence Centra podáno 369 žádostí o přezkoumání výsledku či průběhu didaktického testu k 379 dílčím zkouškám. Kladně vyřízeny byly dvě žádosti, v devíti případech bylo umožněno opakování zkoušky.

Ministerstvo i v roce 2023 zveřejnilo pro jarní zkušební období i pro podzimní zkušební období na webových stránkách podrobné informace pro žadatele, jak o přezkoumání zkoušek požádat, včetně formuláře pro podání přihlášky.

Přihlášení k maturitní zkoušce

K maturitní zkoušce se v jarním zkušebním období 2023 přihlásilo celkem 80 607 žáků, což je o 4,7 % více než v předchozím roce. V rámci přihlášek podaných prvomaturanty v roce 2023 jich bylo 69 887 podáno žáky v denní formě vzdělávání a 3 375 (4,6 %) žáky v ostatních formách. Podíl jiných než denních forem vzdělávání pokračuje v klesajícím trendu, který je pozorovatelný od roku 2017.

Gymnázia zaujímají 30,3 % (22 197) prvomaturantů.

Volba předmětů maturitní zkoušky

Po desetiletém období poklesu zájmu o zkoušku z matematiky se nyní tento trend zastavil, a podíl volby tak poprvé od roku 2012 zaznamenal růst. V jarním zkušebním období 2023 zvolilo zkoušku z matematiky 12 696 prvomaturantů, tj. 17,8 % všech přihlášených ke 2. povinné zkoušce.

Růst zájmu o zkoušku z anglického jazyka se naopak zastavil, přihlášku k ní podalo 57 106 prvomaturantů, a její podíl se tak dostal na hodnotu 80,0 %.

Německý jazyk si zvolilo 886 prvomaturantů (1,2 %), což je nejméně v celém sledovaném období od roku 2011, pokračuje tak klesající tendence u volby tohoto předmětu.

Ruský jazyk si v roce 2023 vybralo celkem 497 prvomaturantů (0,7 %), její zastoupení je tak opět nejnižší z celého sledovaného období.

Francouzský jazyk byl v roce 2023 volbou pro pouhých 82 prvomaturantů.

Španělský jazyk si vybralo v jarním zkušebním období 2023 celkem 137 prvomaturantů.

Neúčast u maturitní zkoušky

Z celkového počtu 80 607 maturantů přihlášených k jarnímu zkušebnímu období 2023 zkoušku nekonalo 5 699, tj. 7,1 %. Oproti roku 2022 klesla míra neúčasti o 1,5 p. b. Mezi prvomaturanty, kterých se přihlásilo 73 285, se ke zkoušce nedostavilo 4 400, tj. 6,0 %. Oproti roku 2019, kdy MZ nekonalo 6 096 žáků, činí pokles podílu nekonajících 2,7 p. b.

NEÚSPĚŠNOST U MATURITNÍ ZKOUŠKY

Celková neúspěšnost u maturitní zkoušky

Hrubá neúspěšnost žáků u maturitní zkoušky byla v letech 2020 a 2021 ovlivněna pandemickou situací a následnými opatřeními. Celkově tak hrubá neúspěšnost u maturitní zkoušky v letech 2020 a 2021 klesla. Zároveň byla i odlišná struktura neúspěšných – narostl podíl žáků, kteří u zkoušky neuspěli, a došlo k poklesu podílu těch, kteří zkoušku nekonali.

V jarním zkušebním období 2022 se podíl maturantů, kteří v jarním zkušebním období nezískali maturitní vysvědčení, opět zvýšil, a v roce 2023 pozorujeme meziroční pokles tohoto ukazatele. V jarním zkušebním období 2023 neuspělo či zkoušku nekonalo 25,2 % všech přihlášených, což je o 4,3 p. b. méně než v roce předchozím.

Čistá neúspěšnost všech, kteří maturitní zkoušku konali, činila 19,5 %. Mezi prvomaturanty se míra čisté neúspěšnosti dostala na úroveň 17,3 %. Opravná či náhradní zkouška skončila neúspěchem pro 44,8 % konajících.

Neúspěšnost u společné části maturitní zkoušky

Společnou část maturitní zkoušky konalo v jarním zkušebním období 2023 celkem 67 790 prvomaturantů, z nichž 9,2 % ve zkoušce neuspělo. Pod republikovým průměrem čisté neúspěšnosti ve společné části maturitní zkoušky se pohybovali v roce 2023 tradičně prvomaturanti z gymnázií (neúspěšnost gymnázií je pod 2% hranicí), pod průměrem skončila také lycea (4,9 %), obory SOŠ technické (7,3 %). Kolem celorepublikového průměru se pohybují ekonomické a umělecké obory středních odborných škol (8,2, resp. 8,7 %). S větším odstupem nad republikovým průměrem jsou technologické obory SOŠ, hotelové a podnikatelské, pedagogické a humanitní a zemědělské obory SOŠ (11,8–15,7 %). Neúspěšnost 18 % vykázaly technické obory SOU, více než pětina maturantů pak neuspěla na netechnických SOU. Výrazněji nad republikovým průměrem se nacházejí technické nástavby (25,6 %) a netechnické nástavby (32,3 %).

Zkoušku z českého jazyka a literatury konalo v jarním zkušebním období roku 2023 celkem 67 811 prvomaturantů. Čistá neúspěšnost u nich dosáhla hodnoty 6,0 %, tj. o 3,5 p. b. méně než v roce předchozím.

Matematiku si jako předmět druhé povinné zkoušky v roce 2023 zvolilo 17,8 % prvomaturantů a zkoušku nakonec konalo 12 250 žáků. Čistá neúspěšnost v jarním zkušebním období činila 12,4 %, tj. o 2,3 p. b. více než v roce 2022. **Anglický jazyk** si zvolilo v jarním zkušebním období roku 2023 celkem 80,0 % prvomaturantů, zkoušku pak konalo 53 764 z nich. Celková čistá neúspěšnost činila 3,0 %.

Německý jazyk si v roce 2023 si zvolilo 1,2 % prvomaturantů, zkoušku pak konalo 826 žáků. Čistá neúspěšnost pak v jarním zkušebním období 2023 dosáhla 23,7 %.

Stav po dvou zkušebních obdobích 2023

Hrubá neúspěšnost prvomaturantů v roce 2023 činila po podzimním zkušebním období 9,9 %, po dvou zkušebních obdobích tak maturitní vysvědčení nezískalo 7 278 z celkem 73 339 přihlášených (v roce 2022 skončilo bez maturitního vysvědčení 9 003 prvomaturantů z celkem 71 952 přihlášených, tj. 12,5 %). Z původní „jarní“ hodnoty 22,2 %, klesla hrubá neúspěšnost prvomaturantů na zmíněných 9,9 %, celkový pokles oproti jaru tak činí 12,3 p. b.

Čistá neúspěšnost prvomaturantů, kteří v roce 2023 konali alespoň jednou maturitní zkoušku, dosáhla po podzimním období úrovně 6,7 % (v roce 2022 bylo po podzimním období neúspěšných 8,3 % prvomaturantů, kteří zkoušku konali).

V případě prvomaturantů, kteří se na jaře nebo na podzim hlásili ke **společné části** maturitní zkoušky, dosáhla čistá neúspěšnost po podzimním období hodnoty 4,8 %. Z 69 488 konajících zkoušky bylo úspěšných 66 142 žáků. V případě **profilové části** bylo neúspěšných po podzimním období pouze 3,2 % prvomaturantů. Meziročně se čistá neúspěšnost ve společné části snížila o 1,4 p. b., v profilové části pak o 0,7 p. b.

Neúspěšnost po podzimním zkušebním období je ve společné části maturitní zkoušky v průměru téměř 1,5krát vyšší než v profilové části, v roce 2019 však podíl neúspěšných ve společné části činil 3,7násobek podílu neúspěšných v části profilové. Odstup obou částí MZ je tak v roce 2023 z celého sledované období vůbec nejvyšší. Příčinou snižování odstupu výsledků společné a profilové části maturitní zkoušky v letech 2021–2023 je změna modelu společné části maturitní zkoušky a z toho plynoucí nárůst neúspěšnosti v profilové části maturitní zkoušky a pokles neúspěšnosti v části společné.

2.5.3. Obory ukončené závěrečnou zkouškou s výučním listem

Ve školním roce 2022/23 proběhly závěrečné zkoušky již ve standardním legislativním režimu. Všechny školy při nich využily zadání připravená v Centru pro zjišťování výsledků vzdělávání (CZVV) ve spolupráci se zkušenými pedagogy daných oborů vzdělání.

Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání i v tomto roce připravilo pro školy metodickou příručku **Závěrečná zkouška podle jednotného zadání ve škole**. Pracovníci CZVV věnovali zvýšenou péči také závěrečným zkouškám pro žáky se závažnějším zdravotním postižením (např. sluchové, kombinované vady) a poskytovali poradenství školám v těchto otázkách.

K červnovému termínu se zaregistrovalo celkem 499 škol, které vyučují obory vzdělání kategorie vzdělání H a E. Ke zkouškám bylo přihlášeno 31 513 žáků v rámci 114 oborů vzdělání (82 oborů vzdělání kategorie H a 32 oborů vzdělání kategorie E). V oborech kategorie H se jednalo o 28 837 žáků, v oborech kategorie E to bylo 2 676 žáků.

Po ukončení závěrečných zkoušek může škola přes portál dobrovolně poskytnout zpětnou vazbu ohledně výsledků žáků u závěrečných zkoušek. V roce 2023 poskytlo zpětnou vazbu 34 % škol a týkaly se pouze 24,6 % registrovaných

žáků (výsledky za 7 760 žáků, z toho 6 772 žáků v oborech kat. H a 988 žáků v oborech kat. E. Tyto výsledky poskytlo 148 škol za 88 oborů vzdělání, 59 oborů kat. H a 29 oborů kat. E). Získali jsme tak informace, že nejtěžší pro žáky i v roce 2023 byla písemná zkouška a naopak nejlepších výsledků je dosaženo u praktické zkoušky.

2.6. Změny v oblasti zájmového vzdělávání

2.6.1. Střediska volného času a školní kluby

Od 1. 1. 2023 je účinná vyhláška č. 111/2022 Sb., kterou se mění vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů, a vyhláška č. 310/2018 Sb., o krajských normativních, ve znění vyhlášky č. 572/2020 Sb. Cílem změny bylo zpřesnění definice pravidelné docházky ve vyhlášce o zájmovém vzdělávání. Pravidelnou docházkou se tak nyní rozumí přihlášení se k zájmovému vzdělávání, které je realizováno alespoň 1 hodinu týdně nebo alespoň 2 hodiny za 2 týdny, přičemž vzdělávání musí probíhat nejméně 5 po sobě jdoucích měsíců v období školního vyučování, avšak mimo školní prázdniny. Vyhláška o krajských normativních pak upouští od možnosti financování středisek volného času na tzv. potenciálního účastníka a sjednocuje jednotky výkonu pro financování středisek volného času a školních klubů zřizovaných krajem, obcí nebo dobrovolným svazkem obcí.

2.7. Další vzdělávání

2.7.1. Implementace a rozvoj Národní soustavy kvalifikací

Existence a implementace Národní soustavy kvalifikací vyplývá ze zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání. V roce 2023 probíhaly všechny zákonem určené procesy navazující na předchozí období. Soustava profesních a úplných profesních kvalifikací byla rozšiřována a probíhalo ověřování a konání zkoušek z profesních kvalifikací. Hlavní gesci při definování kvalifikačních a hodnotících standardů PK měl Národní pedagogický institut ČR, který dále spolupracoval s příslušnými autorizujícími orgány i zástupci zaměstnavatelů. V průběhu roku 2023 byla celá Národní soustava kvalifikací analyzována s ohledem na její možnosti využití pro probíhající inovaci oborové soustavy a následnou tvorbu nových rámcových vzdělávacích programů.

Na základě plánu tvorby a revizí profesních kvalifikací (dále jen PK) probíhaly práce na 7 nových PK a revizích 32 stávajících PK a bylo dokončováno 8 nových PK a 16 revizí PK z let minulých. Do systému bylo nově zařazeno 9 nových PK a 31 revidovaných PK. Profesní kvalifikace Instruktor/instruktorka odborného výcviku byla nově uvedena v novele zákona o pedagogických pracovnících jako alternativa pro dokládání odborné způsobilosti pro výkon dotčeného povolání.

Celkově bylo v systému Národní soustavy kvalifikací ke konci roku 2023 k dispozici 1 448 profesních kvalifikací, pro které byly nově vytvořeny i specifické anotace (viz. narodnikvalifikace.cz). Oprávnění konat zkoušky z profesních kvalifikací existovalo pro 3 857 jedinečných autorizací (oprávnění pro fyzické nebo právnické osoby konat zkoušky vydávané ve správním řízení na 5 let s možností prodloužení). Celkový počet držitelů osvědčení byl 340 135 osob, s tím, že roční přírůstek 35 202 držitelů osvědčení byl jedním z největších za sledované období (tj. od roku 2007). Počet osob,

kteře dosáhly stupně vzdělání na základě vykonání závěrečné zkoušky po doložení příslušné skupiny profesních kvalifikací dle §113c školského zákona, byl 90.

Rozvojem prošel webový portál **vzdelavaniaprace.cz**, který je určen k popularizaci Národní soustavy kvalifikací a problematiky dalšího vzdělávání obecně. Nově zde byl zpřístupněn převodník mezi profesními kvalifikacemi a živnostmi, který poskytuje rychlý přehled o tom, které konkrétní profesní kvalifikace umožňují získání živnostenského oprávnění dle živnostenského zákona.

2.7.2. Akreditované rekvalifikační vzdělávání

Na základě zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, a vyhlášky č. 176/2009 Sb., kterou se stanoví náležitosti žádosti o akreditaci vzdělávacího programu, organizace vzdělávání v rekvalifikačním zařízení a způsob jeho ukončení, akredituje MŠMT rekvalifikační vzdělávací programy. Cílem tohoto vzdělávání je získání nové kvalifikace a zvýšení, rozšíření nebo prohloubení dosavadní kvalifikace, včetně jejího udržování nebo obnovování. Akreditace má platnost 3 roky.

Rekvalifikační programy jsou realizovány dle standardizovaných obsahů, kdy jsou navázány na profesní kvalifikace v Národní soustavě kvalifikací a jsou ukončené zkouškou z profesní kvalifikace.

MŠMT takto platně akreditovalo:

- v roce 2021 celkem 285 rekvalifikačních programů;
- v roce 2022 celkem 322 rekvalifikačních programů;
- v roce 2023 celkem 293 rekvalifikačních programů směřujících k profesní kvalifikaci.

V oblastech, pro které profesní kvalifikace nebyly vytvořeny, jsou akreditovány rekvalifikační programy jako tzv. „čisté rekvalifikace“. Jedná se o rekvalifikační programy reagující na aktuální potřeby trhu práce. Obsah těchto kurzů si tvoří vzdělávací zařízení sama a zkouška probíhá před 3členou zkušební komisí.

MŠMT takto platně akreditovalo:

- v roce 2021 celkem 466 rekvalifikačních programů;
- v roce 2022 celkem 447 rekvalifikačních programů;
- v roce 2023 celkem 516 rekvalifikačních programů.

Kromě správního řízení v oblasti udělovaných akreditací vytváří MŠMT kompletní metodiku pro udělování akreditací a poskytuje podporu pro úřady práce, živnostenské úřady a širokou veřejnost. V roce 2023 byl vytvořen sylabus pro akreditaci nového rekvalifikačního programu v oblasti **digitální gramotnosti**, jehož cílem je naučit účastníka základy digitálních kompetencí a pracovat s vlastním digitálním zařízením (např. smartphone, tablet, PC, notebook) na základní uživatelské úrovni, umět využívat další aplikace zařízení, používat elektronickou identitu, přihlásit se do internetového bankovníctví, umět si zřídit a využívat datovou schránku, znát pravidla kyberbezpečnosti atd. (Informace jsou dostupné na webu MŠMT <https://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/akreditace-rekvalifikacniho-kurzu-digitalni-gramonost>)

V roce 2023 byl také vytvořen sylabus pro akreditaci nového rekvalifikačního programu **Českého jazyka pro cizince pro pokročilé**. Cílem tohoto vzdělávání je naučit jeho absolventy pokročile písemně a ústně komunikovat ve všech oblastech, které se jich bezprostředně dotýkají, a rozumět běžným výrazům z různých oblastí osobního i pracovního

života. Program navazuje na již dříve MŠMT vytvořené programy Český jazyk pro cizince – základní kurz a Český jazyk pro cizince – navazující kurz (informace jsou dostupné na webu MŠMT, <https://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/nove-akreditovane-rekvalifikacni-kurzy-cesky-jazyk-pro>).

Veškeré informace z oblasti akreditace rekvalifikačních programů jsou zveřejňovány na webových stránkách ministerstva, včetně odpovědí na nejčastější dotazy veřejnosti, aktualizace povinných hodinových dotací kurzů nebo Data-báze udělených akreditací.

2.8. Realizace opatření vzdělávací politiky v oblasti digitálního vzdělávání

2.8.1. Inovace ve vzdělávání v kontextu digitalizace

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy navázalo na revizi Rámcového vzdělávacího programu (RVP) v oblasti Informatiky a novou klíčovou digitální kompetenci, která se prolíná do všech vzdělávacích oblastí a vybavilo školy digitálními technologiemi a zároveň vybavilo učitele digitálními kompetencemi, což jsou dva důležité faktory, které implementaci revize RVP do vzdělávání zajistí.

V roce 2023 MŠMT investovalo do rozvoje digitálního vzdělávání cca. 1,16 mld. Kč, a to díky Národnímu plánu obnovy (NPO) a jeho komponentě 3.1 Inovace ve vzdělávání v kontextu digitalizace.

Investice komponenty 3.1 Inovace ve vzdělávání v kontextu digitalizace se skládají ze tří hlavních intervencí.

V rámci první intervence NPI ČR zahájil projekt zaměřený na implementaci nových RVP na úrovni škol, včetně školení pro učitele o tom, jak rozvíjet informatické myšlení a digitální kompetence žáků. Projekt probíhá v období 2022–2025 s celkovou alokací 385 mil. Kč. Projekt má dvě hlavní aktivity: První je poskytování školení a konzultací školám o tom, jak zavádět nové RVP na úrovni škol a rozvíjet informatické myšlení a digitální kompetence žáků. Školení jsou poskytována celému školnímu kolektivu: ředitelům, učitelům informatiky, učitelům ostatních předmětů. K 31. 12. 2023 celkem projekt podpořil 4 174 škol a 22 344 jednotlivců se 3 501 vzdělávacími aktivitami. Druhou aktivitou je vytvoření sítě „IT guru“, kteří školám poskytují rady a konzultace k procesu digitalizace a nákupu digitálních zařízení. Celkem projekt podpořil 784 unikátních škol (k 31. 12. 2023).

Tento projekt v roce 2024 pokračuje s oběma hlavními aktivitami, tzn. se školením poskytovaným školám zdarma tak, aby školy zvládly zavést úspěšně nové Školní vzdělávací programy podle revizí v RVP a byly schopny úspěšně využívat novou klíčovou digitální kompetenci ve všech vzdělávacích oblastech a zároveň nový obsah Informatiky. Zároveň pokračuje bohatá aktivita IT guru. Více také na webu: <https://www.edu.cz/digitalizujeme/>, <https://www.edu.cz/digitalizujeme/it-guru/> nebo <https://revize.edu.cz/>.

V rámci druhé intervence byly školám poskytnuty finanční prostředky na nákup digitálních učebních pomůcek pro žáky v souladu s jejich novým Školním vzdělávacím programem za účelem rozvoje jejich informatického myšlení a digitálních kompetencí (celkem 689,4 mil. Kč). V roce 2023 byly podpořeny ty základní školy a gymnázia, které nebyly podpořeny v roce 2022, a zároveň ostatní střední školy včetně odborných škol a konzervatoří.

V rámci třetí intervence byly školám poskytnuty finanční prostředky na nákup digitálních zařízení k prevenci digitální propasti (celkem 446,9 mil. Kč v roce 2023). Prostředky byly rozděleny podle koeficientu, který zohledňuje

socioekonomickou situaci každé školy. Cílem je podpořit 70 tis. studentů a zřídit fondy mobilních digitálních zařízení v 80 % škol. Tato intervence bude pokračovat i v roce 2024.

V návaznosti na činnost meziresortní skupiny pro digitální vzdělávání byl počátkem roku 2023 ustanoven Výbor pro digitální vzdělávání pod Radou vlády pro informační společnost, jehož cílem je koordinovat činnost a postup relevantních aktérů na úrovni státní/veřejné správy, soukromého a neziskového sektoru v oblasti rozvoje agend digitálního vzdělávání, jehož hlavním garantem je ministerstvo školství. V rámci činnosti Výboru byl vypracován strategický rámec pro rozvoj digitálního vzdělávání, který navazuje na přijaté strategické dokumenty za předchozí období a reflektuje prioritní témata na národní, ale i evropské úrovni (Akční plán digitálního vzdělávání 2023–2027, Evropská digitální dekáda). Mezi další témata, kterými se v roce 2023 Výbor zabýval, patří např. příprava odborníků v ICT a kybernetické bezpečnosti, podpora vyššího zastoupení žen v ICT, prevence digitální propasti či rozvoj digitálního wellbeingu.

Klíčovým aktérem v propojování organizací v tématu digitální dovednosti a pracovních míst je DigiKoalice při NPI ČR. DigiKoalice pomáhá společnému úsilí rozvoje digitálních dovedností dětí a dospělých v propagaci digitálního vzdělávání a zároveň pracovních míst, a strukturovanému dialogu mezi všemi zúčastněnými stranami. V roce 2023 například DigiKoalice koordinovala aktivity Evropského týdne programování (tzv. Codeweek), spolupodílela se na vytvoření rozcestníku AI do škol (<https://aidoskol.cz>), aktualizovala katalog Kyberprevence nebo pokračovala ve sdílení dobré praxe a inspirace v oblasti digitálního vzdělávání. Více viz <https://digikoalice.cz/>.

2.9. Podpora celkového zdraví dětí, žáků a studentů

Moderní doba spojená se sedavým způsobem života a nízkou pohybovou aktivitou, vysoký podíl digitálních technologií v životě současné společnosti, dynamické události a dynamický rozvoj v mnoha oblastech dopadajících na emocionální kondici, s tím vším související nárůst civilizačních onemocnění, komplikací v oblasti duševního zdraví a významné snížení celkové odolnosti populace jsou důležitými faktory, s nimiž musí intenzivně pracovat i veřejná politika. Role školy a školního prostředí, kde děti a mladí lidé tráví značnou část dne, je pro podporu řešení těchto témat zcela zásadní. V roce 2023 stále rezonovaly dopady pandemie nemoci covid-19, přetrvávajícího konfliktu na Ukrajině i energetické krize a návazných úsporných opatření. Školy řešily nejčastěji problémy spojené s duševním zdravím (včetně např. sebe-poškozování), šikanou, prevencí v oblasti kyberprostoru, problematikou závislostního chování a záškoláctvím.

Jednou z důležitých priorit Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy je **maximalizovat podporu celkového zdraví** a odolnosti dětí, žáků a studentů a významně **podporovat preventivní aktivity** v těchto oblastech. Tyto oblasti pak ministerstvo ukotvilo také do Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2023–2027, což je zcela zásadní strategický dokument obsahující soubory konkrétních opatření a aktivit. Témata podpory fyzického zdraví, duševního zdraví a celkové odolnosti dětí, žáků a studentů tak figurují přímo mezi explicitně vyjmenovanými prioritami resortu pro následujících 5 let. Současně MŠMT v roce 2023 výrazně akcelerovalo práce související s podporou řešení těchto stěžejních témat.

V roce 2023 začalo MŠMT ve spolupráci s partnery připravovat **národní plán podpory pohybu dětí, žáků a studentů** ve školách a školských zařízeních. Jde o první národní koncepci tohoto typu. Plán podpory pohybu vychází primárně z principu nízkoprahovosti a staví na několika provázaných pilířích. Těmi jsou podpora aktivního pohybu dětí a žáků během celého školního dne (např. podpora aktivního transportu do škol, koncept aktivních přestávek, dostupnost

školních sportovišť po výuce apod.), excelence výuky a pojetí tělesné výchovy (např. široká metodická podpora a moderní vzdělávací programy pro učitele, doplnění výuky projektovými aktivitami pro podporu pohybu, důraz na zdravotní tělesnou výchovu a podporu pohybu u dětí, žáků a studentů s různými hendikepy apod.), pohybové a sportovní aktivity v zájmovém vzdělávání (např. podpora pohybu ve školních družinách a školních klubech) nebo problematika školního a vysokoškolského sportu.

MŠMT se v roce 2023 intenzivně věnovalo také problematice **duševního zdraví**. Spolupracovalo např. s Národním ústavem duševního zdraví a Českou školní inspekcí na výzkumu duševního zdraví českých žáků, jehož výsledky potvrdily nezbytnost intenzivních a systémových opatření. Proto vedle stávajících aktivit, které ministerstvo v této oblasti vykonává, začalo připravovat s partnery z dalších resortů **národní plán podpory dětského duševního zdraví**, připravovat systém pro posílení kapacit a odborných kompetencí pracovníků škol, školských poradenských zařízení i středisek výchovné péče nebo ověřovalo nastavení systémového ukotvení školních psychologů. Současně ministerstvo připravovalo návrh jejich udržitelného financování. Intenzivně bylo připravováno i rozšíření konceptu **týmů duševního zdraví** v území a posílení významu **nespecifické primární prevence** ve školách. Ministerstvo v těchto tématech usiluje o širokou spolupráci, do níž je zapojena třeba i zmocněnkyně vlády pro lidská práva, Národní ústav duševního zdraví, zástupci akademické sféry, dalších ministerstev nebo nevládních organizací a iniciativ.

Nadále pokračoval proces tvorby rámcových vzdělávacích programů, kde je velký důraz kladen na zajištění základních předpokladů **zdravého klimatu školy**. Pro oblast **wellbeingu** je navrženo průřezové téma Péče o wellbeing, jehož cílem je podpořit aplikaci získaných znalostí, dovedností a postojů v oblasti seberozvoje a aktivní péče o sebe (vlastní wellbeing) a o druhé (wellbeing druhých), a to i v kontextu využívání digitálních technologií. Zaměřuje se také na vytváření vzdělávacího prostředí naplňujícího základní a vývojové potřeby žáků, podporujícího adaptaci na změnu a s ní související rozvoj **odolnosti jedince**. Dále podporuje rozvíjení základních interakčních dovedností souvisejících se způsobem výuky napříč vzdělávacími obsahy (dílní dovednosti spolupráce, diskuze, naslouchání apod.). Přispívá k porozumění sobě samému, plánování a rozhodování.

Důležitou složkou celkového zdraví a zdravého životního stylu je také oblast stravování a výživy. Také v této oblasti se ministerstvo školství podílí na různých aktivitách, které podpoří další **zvyšování kvality systému školního stravování**. Ministerstvo klade důraz i na výchovnou a socializační rovinu školního stravování a intenzivní spolupráci se zřizovateli škol, kteří podmínky pro školní stravování silně ovlivňují. Ve spolupráci se Státním zdravotním ústavem pak ministerstvo připravovalo např. metodiku pro poskytování dietní stravy v rámci školního stravování.

Právě Státní zdravotní ústav je pro ministerstvo školství ve všech těchto tématech velmi důležitým partnerem, se kterým intenzivně spolupracuje. Ať už jde o oblast podpory pohybových aktivit ve školách, podporu duševního zdraví nebo oblast výživy a stravování, se Státním zdravotním ústavem je MŠMT v pravidelném a úzkém pracovním kontaktu, společně promýšlí vhodné formy podpory a koordinuje svoje přístupy. V rámci této spolupráce proběhla např. i příprava konceptu širší implementace programu s názvem **Škola podporující zdraví**, který Státní zdravotní ústav úspěšně realizuje už řadu let.

V roce 2023 byly nadále realizovány i aktivity vedoucí k **posílení primární prevence** v oblasti **podpory a ochrany zdraví** v různých rovinách. Mnohem větší akcent na prevenci je navíc plně v souladu s daty a zjištěními, které má Česká republika pro nastavování veřejných politik dlouhodobě k dispozici, a resort školství je připraven na rozvoji a podpoře takových aktivit maximálně participovat.

MŠMT pokračovalo v roce 2023 i v široké meziresortní spolupráci a bylo členem různých poradních a pracovních orgánů věnujících se podpoře pohybu a fyzického zdraví, wellbeingu či podpoře duševního zdraví. Zástupci MŠMT jsou tak členy např. meziresortní pracovní skupiny pro rozvoj pohybových aktivit, meziresortní pracovní skupiny pro školní stravování, pracovních skupin v rámci iniciativy Aktivní Česko nebo Národní rady pro duševní zdraví, která v pravidelných intervalech projednává plnění opatření Národního akčního plánu pro duševní zdraví 2020-2030. Aktivně se zástupci MŠMT účastnili také meziresortní koordinační skupiny pro dětské duševní zdraví a meziresortní pracovní skupiny pro zajištění dostupnosti psychoterapie, psychoterapeutických a psychosociálních intervencí k zajištění dostupnosti psychoterapie a poradenství ve školách a školských poradenských zařízeních.

2.10. Individuální projekty systémové v rámci OP JAK

2.10.1. IPs Datově-analytická podpora pro hodnocení a řízení vzdělávací soustavy v ČR

Hlavním cílem projektu Datově-analytická podpora pro hodnocení a řízení vzdělávací soustavy v ČR (zkráceně IPs Data), který byl zahájen k 1. 3. 2023 na sekci informatiky, statistiky a analýz MŠMT v partnerství s Českou školní inspekcí (ČŠI), je **vytvářet podklady pro hodnocení kvality a efektivity vzdělávání a vzdělávací soustavy všech stupňů** (MŠ, ZŠ, SŠ, VOŠ, VŠ) a pro přijímání efektivních vzdělávacích politik a intervencí na různých úrovních řízení vzdělávání. Projekt je v souladu s programovým prohlášením Vlády České republiky a s dalšími strategickými dokumenty ČR. **Svou realizací přispěje k naplnění vybraných opatření Strategie 2030+** (opatření 4.2 “Lepší využití dat a zvýšení relevance a kvality vzdělávacího výzkumu” a 4.3 „Snižování nepedagogické zátěže škol“), **Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR** (cíl F4 „Důsledně pracovat se všemi relevantními daty a informacemi kvalitativního charakteru, příslušná zjištění, závěry a doporučení systematicky vyhodnocovat a diskutovat.“) a typových aktivit **specifického cíle 2.3 Operačního programu Jan Amos Komenský (OP JAK)**.

Díky dodaným výstupům bude posílena konsolidace datové politiky MŠMT, dojde ke snížení administrativní zátěže a efektivnějšímu využívání finančních prostředků při získávání a zpracování analytických dat. **To umožní další snižování vzdělanostních nerovností, zvyšování spravedlivosti v přístupu ke vzdělání a celkové zvyšování kvality vzdělávací soustavy.**

V roce 2023 proběhl pilotní sběr dat šetření **TALIS 2024**. Toto šetření mapuje v mezinárodním kontextu názory a postoje učitelů a ředitelů škol k tématům profesního rozvoje, výuky, pedagogického vedení apod. V ČR bylo do pilotního sběru dat TALIS 2024 **zapojeno 33 škol** (vzorek obsahoval víceletá gymnázia, a především ZŠ v zastoupení všech 14 krajů). Učitelů **dotazník vyplňovalo 600 učitelů**. Zrealizovány byly hlavní sběry dat pro ICILS 2023 (mapuje úroveň počítačové a informační gramotnosti) a TIMSS 2023 4. a 8. ročník (mezinárodní šetření pro srovnání výsledků v uvedených ročnících víceletých gymnáziích v matematice a přírodovědných předmětech). Do hlavního sběru ICILS bylo zapojeno **220 škol**, v jehož rámci bylo do testování **zapojeno 8 100 žáků a 3 200 učitelů**. Do **TIMSS 4. ročník** bylo **zapojeno 215 škol, 8 100 žáků a jejich rodičů, 450 učitelů a ředitelů**. Obdobně do **TIMSS 8. ročník** bylo **zapojeno 220 škol, 9 200 žáků, 1 800 učitelů**. Započaly též přípravy **inspirativní publikace k PIRLS 2021**, která bude nabízet didaktickou inspiraci pro učitele a ředitele škol a přinese inspiraci pro rozvoj čtenářských dovedností v mezipředmětovém kontextu u žáků 1. st. ZŠ.

Současně probíhaly práce na **sekundární analýze mezinárodního šetření PIRLS 2021 v ČR**, která přinese pohled zaměřený na učitele jako mentora a faktory vedoucí k vyššímu zájmu, oblibě a sebedůvěře žáka ve čtení.

Prostřednictvím propojení dat ze statických částí výkonových výkazů za jednotlivé školy i školská zařízení za období 2015-2022 bylo započato **budování datového modelu školy a probíhala tvorba prohlížečky dat, která zvýší uživatelský komfort pro jejich využívání**.

V rámci přípravy národních šetření probíhala rešerše zdrojů v tématu wellbeing dětí, žáků a studentů. Dále probíhala příprava na realizaci mimořádného šetření mezi pedagogy MŠ, ZŠ a SŠ. Ve spolupráci s pracovníky kmenové činnosti MŠMT, dále ČŠI a NPI ČR, bylo zpracováno **14 krajských analytických zpráv pro tvorbu dlouhodobých záměrů v jednotlivých krajích**. Zprávy jsou dostupné online na webu edu.cz. Na základě rešeršních prací byl vytvořen a zveřejněn **Přehled odkazů na národní data o vzdělávání**, který je přístupný na webu edu.cz. Pro účely pracovníků MŠMT, správních úřadů a škol vznikl **Harmonogram sběrů dat v regionálním školství**, který je zveřejněný na edu.cz a **Přehled všech výkazů, metodických pokynů a dodatků pro rok 2023**, který je též zveřejněn na webu edu.cz.

Projekt byl v počáteční fázi představen odborné i laické veřejnosti na **tiskové konferenci a na platformě 1. odborného panelu** bylo řešeno téma přechodu žáků mezi základní a střední školou. Panelové diskuze se zúčastnilo téměř **120 zástupců z různých zainteresovaných stran**, včetně MŠMT, ČŠI, NPI ČR, dalších resortních organizací, odborníků z akademické sféry, krajů, měst, obcí, neziskových organizací a škol, včetně žáků ZŠ.

2.10.2. Střední článek podpory

Projekt Střední článek podpory zahájil realizaci k 1. 7. 2023. Hlavními cíli projektu jsou komplexní systém podpory škol v oblasti managementu, správy organizace a vedení lidí, pomoc pro zřizovatele a propojování aktérů ve vzdělávání.

Střední článek podpory představuje cílenou metodickou podporu v celé škále nepedagogických oblastí:

- od školské legislativy;
- rozpočtu a financování;
- pracovněprávní problematiky přes správní řízení;
- dokumentaci;
- výkaznictví až po řízení školy, komunikaci se zřizovatelem;
- vedení lidí a mnohé další.

Školám a zřizovatelům pomáhá formou bezplatných individuálních i skupinových konzultací, usnadňuje práci ředitelům, propojuje aktéry ve vzdělávání, poskytuje pravidelný informační servis se stručným přehledem legislativních novinek a změn ve školství, zajišťuje obousměrnou komunikaci mezi jednotlivými aktéry a MŠMT.

Nejpodstatnější role Středního článku podpory spočívá především v přímé terénní podpoře a poradenství. Cílem je ředitele a zřizovatele oslovit, navštívit, zjistit, co potřebují, nabídnout pomoc, navrhnout řešení nebo zodpovědět dotazy, ke kterým by jinak dlouho hledali informace, a také předávat jejich podněty na MŠMT a další subjekty ve vzdělávání.

Samotnému projektu předcházela dvouletá pilotáž, která měla ověřit, zda je tento typ podpory přínosný a vhodný, což se díky evaluaci potvrdilo. Projekt Střední článek podpory je financovaný z Operačního programu Jan Amos Komenský.

V jednotlivých krajích se během druhé poloviny roku 2023 začaly formovat týmy odborníků, které budou školám i zřizovatelům k dispozici. Regionální metodici, kteří v území působí, jsou lidé z praxe, lokální prostředí škol a jejich potřeby dobře znají (jsou problémy, které řeší školy napříč celou republikou, jiné jsou spíš oblastní). Ředitelé a zřizovatelé se na pracovníky Středního článku podpory mohou z nepedagogické oblasti obrátit prakticky s jakýmkoli dotazem – pokud odpověď nebudou znát hned, informaci zjistí, zprostředkují kontakt s dalšími odborníky na ministerstvu, případně nasměrují na jinou organizaci, která s řešením pomůže.

Každý kraj vede krajský koordinátor (vedoucí pracovník MŠMT), jehož prvním úkolem je vybudovat si tým složený z regionálních metodiků a koordinátora spolupráce. Dalším úkolem je navázat spolupráci s krajskými úřady (odborníky školství), zástupci ČŠI a NPI ČR, realizátory MAP a dalšími významnými aktéry ve vzdělávání, a pomáhat ředitelům a zřizovatelům základních a mateřských škol.

Ke komunikaci s řediteli a zřizovateli škol využívá Střední článek podpory kromě datových schránek také facebookový profil (www.facebook.com/stredniclanek/) a metodický portál edu.cz, kde zveřejňuje veškeré potřebné informace.

Důležitým zdrojem jsou také infoservisy, které jsou obvykle publikovány každé první pondělí v měsíci. Jedná se o přibližně půlhodinová videa se shrnutím toho nejdůležitějšího z regionálního školství. Je také možné obracet se s metodickými dotazy na helplinku a e-mail, na kterém jsou pracovníci k dispozici každý pracovní den. Tuto možnost podpory využívá denně několik desítek ředitelů.

V rámci projektu se chystá uspořádání několika odborných panelů, webinářů, seminářů a dalších akcí. Ve všech krajích vznikají od roku 2023 tzv. Platformy spolupráce, jejichž cílem je propojení nejdůležitějších aktérů ve vzdělávání a nastavení smysluplné spolupráce, která v konečném důsledku přinese užitek zejména školám. V přípravě jsou mj. také vybrané metodiky a vzorové dokumenty.

2.10.3. Podpora kurikulární práce škol

Hlavním cílem projektu Podpora kurikulární práce škol (zkráceně IPs Kurikulum) je **podpora škol v modernizaci vzdělávání**, a to nejen v souvislosti s revizemi rámcových vzdělávacích programů, ale i v rovině obecné modernizace vzdělávacího procesu v mateřských a základních školách směrem ke kompetenčně orientovanému vzdělávání. Školství se mění a směřuje od memorování faktů ke kompetenčně pojatému vzdělávání tak, aby si děti do budoucna uměly poradit v rychle se měnícím světě. A to nejen v profesním, ale také v osobním životě. Učitele i ředitele má projekt podpořit například v týmové spolupráci, ve vzájemném učení a kolegiální podpoře. Zkušenosti NPI ČR ukazují, že zájem o obor i o možnosti sdílet své zkušenosti s kolegy je mezi učiteli enormní.

Bez ohledu na širší dopad jde z pohledu revize RVP ZV a RVP PV o základní součást **podpory implementace revidovaných RVP**.

Projekt je postaven na **čtyřech základních pilířích**:

- 1. Modelové školní vzdělávací programy** – v rámci projektu budou připraveny tři verze modelových ŠVP, a to s tradičními předměty, s integrovanými předměty a s rozdělením výuky po tématech (nikoli po předmětech).
- 2. Metodické kabinety** – cílem je podpořit učitele a školy v práci s kurikulem a modernizaci výuky na principu učící se komunity, poskytnout platformu pro profesní setkávání a výměnu zkušeností. Cílem však není vytváření učebních materiálů, to bude předmětem zamýšleného projektu Škola hrou.

Národní metodický kabinet bude působit jako stálý metodický orgán, který se bude podílet na formování vzdělávací politiky – spoluvytvářet kurikulum, poskytovat zpětnou vazbu z terénu přímo řízeným organizacím MŠMT a dalším subjektům ovlivňujícím školské politiky (ČŠI apod.), formulovat metodická/metodologická doporučení pro územní kabinety. Kromě toho budou členové kabinetu poskytovat konkrétní metodickou podporu. Členy Národního metodického kabinetu jsou zástupci MŠMT, vysokých škol, ČŠI, NPI ČR, CERMATu, asociací a dalších organizací a předsedové sekcí územního kabinetu za kraj.

Územní metodické kabinety budou působit jako metodická centra pedagogické kvality a kolegiální podpory. Představují místo sdílení, vzájemného učení a spolupráce mezi členy kabinetu navzájem, ale i mezi členy kabinetu a ostatními pedagogy, to vše s využitím principů učící se komunity. Každé setkání obsahuje společně pravidelné plánování a v následujícím setkání dochází k reflektování toho, co se podařilo a co je případně potřeba udělat jinak. Členy územních metodických kabinetů jsou aktivní učitelé, odborníci na danou vzdělávací oblast, zástupci školního poradenského pracoviště, vysokých škol, NS MAS a další přizvaní zástupci organizací působících ve školství v daném území dle potřeby či zájmu.

Metodické kabinety jakožto učící se komunity budou podporovat učitele v tom, aby při výuce stanovovali nejen cíle oborové, ale také aby žáky vedli k získávání kompetencí potřebných pro život. To může pozitivně ovlivnit snižování nerovností v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a umožní maximální rozvoj potenciálu dětí a žáků.

Členové územních metodických kabinetů budou působit ve 35 územích. Každý kabinet se bude dělit na šest sekcí:

- Jazyk a komunikace;
- Kultura, umění a zdraví;
- Matematika a Informatika;
- Předškolní a prvostupňové vzdělávání;
- Přírodní vědy;
- Společenské vědy.

V roce 2023 probíhala výběrová řízení členů územních metodických kabinetů a jmenování členů národního kabinetu, všechny ostatní aktivity projektu byly zahájeny až se začátkem roku 2024.

- 3. Podpora škol při proměně vzdělávání** – cílem je podpořit pedagogické týmy škol při práci se ŠVP tak, aby ŠVP bylo kvalitním nástrojem kontinuálního rozvoje poskytovaného vzdělávání a sloužilo pedagogickému týmu. Součástí této aktivity jsou nejrůznější formy online i prezenční podpory, balíček podpory sestavený na míru přímo škole. Mezi hlavní výstupy projektu budou patřit webináře, workshopy, kolegiální hospitace, konzultace, odborné panely, odborné konference, metodické materiály a další.

Spolupráce a komunikace

Pro řešení klíčových nadoborových témat již začaly probíhat odborné panely (zahájili jsme diskuzi o formativním hodnocení). Jejich prostřednictvím umožňujeme výměnu zkušeností, sdílení inspirativní praxe a aktuálních informací. Spolupráci navazujeme s významnými aktéry ve vzdělávání jako jsou NS MAS, realizátoři MAP, IDZ, IPs Data a Střední článek, krajské vzdělávací instituce, vysoké školy a další.

- 4. Veřejná databáze otevřených vzdělávacích zdrojů** – nalezení, hodnocení a systemizace existujících otevřených vzdělávacích zdrojů (nikoli vytváření nových). Na základě analýzy vzdělávacích materiálů na různých portálech

a úložištích bude postupně vytvořena přehledná databáze, která bude obsahovat více než 3 tis. vzdělávacích zdrojů ohodnocených proškolenými hodnotiteli podle předem vybrané metodiky hodnocení. Tyto zdroje budou připraveny k okamžitému použití ve výuce.

Pro zajištění územní dostupnosti je každý kraj rozdělen na 1–4 území dle počtu škol a učitelů a podle dopravní obslužnosti. Území spravuje tzv. **garant území**, který je kontaktní osobou projektu pro školy, pedagogy, vzdělavatele, zřizovatele i další zájemce o spolupráci z území. Garant území koordinuje činnost územních metodických kabinetů, navazuje kontakty se školami, zajišťuje vzdělávací programy ve svém území, spolupracuje na krajských odborných panelech apod. Dále předává aktuální informace z projektu a zajišťuje zpětnou vazbu. Dalšími komunikačními nástroji s cílovou skupinou jsou sociální sítě projektu, zejména Facebookový profil [pojtdedal.npi](https://npj.cz/projekty/53036-podpora-kurikularni-prace-skol) a web NPI.cz <https://npj.cz/projekty/53036-podpora-kurikularni-prace-skol>. Projekt vydává také pravidelný newsletter.

2.11. Projekty realizované v rámci OPZ

2.11.1. Projekt Upskilling – Systémové prostředí k prohlubování kompetencí

Ke konci roku 2023 byl ukončen projekt Upskilling (zahájen v roce 2019), jehož cílem bylo podpořit a doplnit stávající systémové prvky, které umožňují prohlubování kompetencí dospělých v rámci dalšího vzdělávání v České republice.

Byla realizována následující opatření:

- podpora sítě autorizovaných osob, které mají právo organizovat a provádět zkoušky z profesních kvalifikací, zejména z zkoušky vedoucí k tzv. úplné profesní kvalifikaci na úrovni EQF 3 a 4 zkoušky z profesních kvalifikací zahrnujících rozvoj digitálních kompetencí;
- pilotáž možností fungování vzájemných vazeb mezi klíčovými aktéry na celostátní i regionální úrovni a zajištění doplnění potřebné datové báze nezbytné pro jejich kvalifikované rozhodování;
- příprava nástrojů pro podporu digitální gramotnosti, zejména pak v oblasti nepřenositelných digitálních kompetencí (v návaznosti na Strategii digitální gramotnosti v České republice na období 2015–2020);
- zajištění informovanosti cílových skupin (úřady práce, autorizované osoby, zaměstnavatelé);
- zajištění sběru dat pro druhý cyklus mezinárodního šetření PIAAC.

Na základě vytvořených Doporučení pro optimalizaci sítě autorizovaných osob pro 14 krajů proběhly plánované optimalizační kroky v každém kraji, jejichž cílem bylo rozšířit krajské sítě autorizovaných osob prostřednictvím získání nových autorizací. Takto bylo získáno 220 nových autorizací, čímž byl naplněn stanovený indikátor. V rámci fáze pilotáže funkčnosti optimalizované sítě autorizovaných osob byla navázána systémová spolupráce s Generálním ředitelstvím úřadu práce za účelem získání vzorku osob pro pilotáže, které se zúčastnilo 360 osob a jejich výsledky byly vyhodnoceny a zpracovány pro každý kraj zvlášť.

V rámci aktivit směřujících k rozvoji digitálních kompetencí byly dokončeny úplné sady dokumentů pro 30 vzdělávacích programů k vybraným digitálním kompetencím na podporu získání profesních kvalifikací pro

digitální pracovní místa (syllabus, metodická příručka a vzdělávací program). Během roku 2023 prošly všechny dokumenty tzv. pilotáží (ověřením na vzorku 180 účastníků vzdělávání), která proběhla v 7 krajích České republiky a podílelo se na ní 36 lektorů. Přípomínky z pilotáže byly zapracovány do konečné podoby vzdělávacích programů a sady programů jsou k dispozici v elektronickém prostředí NPI ČR (<https://www.npi.cz/projekty/4597-systemove-prostredi-k-prohlubovani-kompetenci>).

V projektu byl zajišťován sběr dat pro 2. cyklus mezinárodního výzkumu dovedností dospělých PIAAC, který pořádá Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj a účastní se ho více než 30 zemí světa. Od září 2022 do července 2023 bylo dotázáno více než 5 tis. respondentů v náhodně vybraných domácnostech České republiky. Mezinárodní zpracování výsledků bude probíhat až do konce roku 2024. V prosinci 2024 bude zveřejněna mezinárodní zpráva a datové soubory za zúčastněné země. Podrobnější informace k výzkumu jsou k dispozici na www.piaac.cz.

V rámci realizace klíčové aktivity Zvýšení povědomí u cílových skupin proběhlo v roce 2023 druhé kolo výzkumného šetření, které mapovalo nejenom dopad předešlých aktivit (workshopy, promo akce, setkávání krajských aktérů atd.), ale v porovnání s výsledky z 1. kola přímo změřilo zvýšení míry povědomí o NSK u cílových skupin – středních škol, úřadů práce a zaměstnavatelů. Na konci roku proběhla závěrečná konference projektu.

3.

Vybraná témata vysokého školství

Vzdělávání v roce 2023 v datech

- V roce 2023 pokračoval trend růstu celkového počtu studujících na vysokých školách, zároveň se i zvyšoval počet zahraničních studentů v prostředí českých vysokých škol.
- V oblasti vysokého školství pokračoval proces přípravy novely zákona o vysokých školách, po většinu roku 2023 probíhalo meziresortní připomínkové řízení, kdy MŠMT vypořádalo všechny zásadní připomínky vyjma rozporů ohledně konkrétních připomínek Kanceláře veřejného ochránce práv a Akademie věd České republiky.
- V září 2023 proběhl pro zástupce vysokých škol i odbornou veřejnost 4. ročník konference Dny vzdělávací činnosti vysokých škol, který se tentokrát konal s podtitulem Student*ka na prvním místě se zaměřením mj. na roli a postavení studujících v rámci fungování vysokých škol či vzdělávacího procesu.
- MŠMT se ve spolupráci s veřejnými vysokými školami podílelo na rozvoji diskuze v tématu sociálního bezpečí a podpoře wellbeingu všech aktérů vzdělávání na vysokých školách.
- V roce 2023 jmenoval prezident republiky 163 nových profesorek a profesorů.

3.1. Hlavní události v oblasti vysokého školství v roce 2023

Ke dni 31. 12. 2023 provozovalo v České republice činnost 57 vysokých škol, z čehož bylo 26 veřejných, 2 státní a 28 soukromých. V roce 2023 nastoupilo ke studiu na vysoké škole 65 681 studujících, kteří se ke studiu na vysokou školu zapsali vůbec poprvé (tzv. poprvé zapsaní), což je o 1 226 studentů více než v roce 2022. Pokračuje tak trend nárůstu počtu poprvé zapsaných studujících na vysokých školách z posledních let. Příčinou pokračujícího nárůstu počtu studentů vysokých škol je skutečnost, že se do věkové skupiny 18–20 let, která nejčastěji zahajuje vysokoškolské studium, dostávají demograficky silné ročníky. Celkově k 31. 12. 2023 studovalo na vysokých školách v České republice 308 640 studentů (o 4 364 studentů více než v předcházejícím roce). Stejně jako v loňském roce tedy stále roste počet studentů na vysokých školách, přičemž v dalších letech je možné vzhledem k demografickému vývoji a pokračujícímu nástupu populačně silných ročníků očekávat zvyšující se počet uchazečů o studium na vysoké škole i samotného počtu studentů. V roce 2023 se rovněž opět mírně zvýšil počet zahraničních studentů na českých vysokých školách, kterých bylo 55 493 (o 869 více než v předcházejícím roce), podíl studentů ze Slovenské republiky činí přibližně 39,3 %. Celkově tak pokračuje trend mírného nárůstu počtu zahraničních studentů a v celkovém dopadu i rozvoj internacionalizace českého vysokého školství, které různými způsoby nabízí příležitosti k vysokoškolskému vzdělání i studentům ze zahraničí.

Všechny zainteresované aktéry v rámci systému vysokého školství v roce 2023 významně zastihl další vývoj v přípravě novely zákona o vysokých školách, která bude mít dopad zejména na oblast doktorského studia a působení zahraničních vysokých škol na území České republiky. Tato legislativní změna byla připravována již od roku 2019, přičemž v mezidobí se s odkazem na další události (pandemie onemocnění covid-19, vliv mezinárodního prostředí aj.) postupně objevovala další témata, kterým by se novela mohla věnovat, a zpracování a projednávání jednotlivých dílčích podnětů mezi MŠMT, orgány reprezentace vysokých škol, Národním akreditačním úřadem pro vysoké školství a dalšími relevantními aktéry byly důkladně diskutovány po celou dobu přípravy této legislativní změny. V 1. čtvrtletí roku 2023 proběhl sběr připomínek v rámci meziresortního připomínkového řízení, kdy své připomínky uplatnilo více než 20 připomínkových míst, přičemž tyto připomínky byly zpravidla tzv. zásadní povahy s nutností dalších jednání s danými správními úřady či dalšími institucemi veřejné moci. Ve 2. a 3. čtvrtletí následně proběhlo vypořádání připomínek s jednotlivými připomínkovými místy. S výjimkou připomínek Kanceláře veřejného ochránce práv a Akademie věd

České republiky byly veškeré připomínky vypořádány bez rozporu. Dne 10. 11. 2023 byla do eKLEPu (Elektronické knihovny legislativního procesu) následně vložena verze pro jednání vlády, kterou do konce prosince 2023 projednalo 6 komisí Legislativní rady vlády.

Aktuální témata a výzvy v oblasti vysokého školství a budoucí vývoj v této oblasti vzdělávání diskutovala odborná veřejnost na konferenci Dny vzdělávací činnosti vysokých škol 2023 pořádané MŠMT, jež se konala ve dnech 7. a 8. 9. 2023 v prostorách Národní technické knihovny v Praze. Cílem konference bylo nabídnout všem členům akademické obce, studentům či zájemcům z řad odborné veřejnosti prostor pro sdílení zkušeností s výukou a diskuzi o budoucnosti vysokého školství. Mezi hlavní témata konference s podtitulem Student*ka na prvním místě patřila mj. role studentů ve vzdělávání na vysokých školách či jejich postavení v rámci fungování vysokých škol či wellbeing studujících i pracovníků vysokých škol či jejich potenciální vliv na podobu vzdělávacího procesu, ale rovněž i udržitelné chování vysokých škol nebo role umělé inteligence ve vzdělávání. V rámci diskuzí o strategických záležitostech týkající se vysokého školství na této konferenci mj. vystoupili zástupci vedení MŠMT, managementu vysokých škol a fakult či zástupci Národního akreditačního úřadu pro vysoké školství a dalších relevantních aktérů z oblasti vysokého školství či IT ve vazbě na diskutované téma role umělé inteligence. MŠMT zároveň ve spolupráci s některými vysokými školami (Vysoká škola chemicko-technologická v Praze, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Univerzita Pardubice) organizovalo k dílčím tématům vysokého školství i další tematické semináře. Konkrétně se tyto semináře zaměřovaly na některé témata změn v oblasti doktorského studia připravované v rámci novely zákona o vysokých školách (viz výše) z hlediska budoucí podoby doktorského studia či jeho internacionalizace, nebo na prezentaci výsledků mezinárodního šetření Eurostudent VIII, kterého bylo MŠMT národním koordinátorem.

V souvislosti s šetřením Eurostudent VIII realizovaným na národní úrovni Centrem pro studium vysokého školství, v. v. i., byly v roce 2023 představeny výsledky tohoto šetření zaměřeného na postoje a životní podmínky vysokoškolských studentů a jejich sociálně-ekonomické podmínky během studia. Toto šetření probíhalo v roce 2022 napříč zeměmi Evropské unie i v dalších zapojených zemích. Podle zjištěných dat je pro české vysokoškolské studenty zpravidla vysoce potřebná nutnost podpory ze strany rodičů, ale také vlastní iniciativa formou placené práce během studia, což je jeden z charakteristických prvků českého vysokého školství. Česká republika dlouhodobě patří k zemím s nejvyšším podílem studujících, kteří mají během studia placenou práci, přičemž během semestru pracuje přibližně 70 % procent studujících. Šetření v této problematice zároveň ukázalo, že studující chtějí věnovat více času placené práci a nechťejí měnit časovou dotaci zejména v oblasti výuky. Tyto aspekty byly zkoumány rovněž se zaměřením na reflexi zkušenosti s pandemickou situací, konkrétně s online výukou a digitalizací studia, přičemž rozvoj distančních metod vzdělávání je zároveň jednou z priorit Strategického záměru ministerstva pro oblast vysokých škol na období od roku 2021.

V souladu se snahou ministerstva dlouhodobě podporovat, rozvíjet a oceňovat kvalitu vzdělávací činnosti vysokých škol byla i v roce 2023 udělena Cena ministra školství, mládeže a tělovýchovy za vynikající vzdělávací činnost na vysoké škole za rok 2023. Laureáty třetího ročníku tohoto ocenění se stali:

- **prof. Ing. Radek Cibulka, Ph.D.** z Fakulty chemické technologie Vysoké školy chemicko-technologické v Praze (VŠCHT), který je hlavním autorem v celosvětovém měřítku jedinečné, mezinárodně oceněné Elektronické interaktivní cvičebnice organické chemie, kterou využívá každoročně okolo pěti tisíc nových uživatelů, ať již v angličtině

či češtině. Díky svému mimořádnému vědeckému přehledu i nadhledu je studenty ceněným pedagogem, který se zásadně podílel na současné koncepci výuky organické chemie a příbuzných oborů na VŠCHT.

- **prof. RNDr. Jan Černý, Ph.D.** z Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy, jenž byl nominován pro svou dlouhodobou a příkladnou péči o talentované studenty prostřednictvím organizace biologické olympiády a European Union Science Olympiad (EUSO). Zároveň je i výjimečným popularizátorem vědy, videa jeho přednášek viděly stovky tisíc lidí, dlouhodobě spolupracuje také s Českým rozhlasem.
- **Ing. Petr Dvořák, Ph.D.** působící na Fakultě strojírenského inženýrství Vysokého učení technického v Brně, který disponuje vynikajícími pedagogickými schopnostmi. S maximálním nasazením se snaží o zkvalitnění a modernizaci vzdělávání a současně zajišťuje přátelské prostředí při výuce, kde se studenti cítí bezpečně, nebojí se udělat chybu a jsou motivováni k vlastnímu rozvoji.
- **Ing. Ondřej Havelka** z Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické Technické univerzity v Liberci, jenž byl nominován za vynikající pedagogickou činnost vedoucí k modernizaci vzdělávacích nástrojů a zajišťování vysoké úrovně mezioborovosti, mimo jiné do své výuky originálním způsobem zapojil řadu programů umělé inteligence.
- **Mgr. et Mgr. Markéta Košátková, Ph.D.** působící na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity, která se dlouhodobě snaží o transformaci vzdělávacího prostředí podporou studujících nejen v akademické excelenci, ale také v osobnostně-sociálním rozvoji. Akcentuje internacionální rozměr edukace, výuku v mezinárodních týmech, kulturně-senzitivní přístup a extrakurikulární dobrovolnické aktivity. Významným pilířem jejího pedagogického působení jsou strukturální nerovnosti ve vzdělávání, které reflektuje se studujícími prostřednictvím praxí se sociálně znevýhodněnými rodinami.

V návaznosti na další strategický rozvoj oblasti vysokého školství, plnění priorit Strategického záměru ministerstva pro oblast vysokých škol na období od roku 2021 a aktuálních témat a výzev v této oblasti připravilo MŠMT v roce 2023 *Program podpory rozvoje oblasti vysokého školství pro rok 2024*. Záměrem ministerstva je zajistit v maximální možné míře podporu aktivit cílících na strategický rozvoj veřejných vysokých škol, jejich propagaci a spolupráci v oblastech definovaných v Programu. Tato iniciativa vzniká v návaznosti na dosavadní Centralizované rozvojové programy realizované ve spolupráci více vysokých škol, přičemž od roku 2024 budou vysoké školy své priority financované v rámci tohoto Programu realizovat v rámci samostatných projektů důležitých pro danou vysokou školu na individuální bázi, což umožní více systémový rozvoj vysokých škol. I nadále je ale vysokým školám otevřena a doporučena možnost spolupráce na úrovni diskuze, plánování či implementace konkrétních aspektů jejich strategického rozvoje. Program je rozdělen na dvě části, přičemž vyjma individuálních projektů vysokých škol bude jeho druhá část zaměřena na přípravu implementaci reformy doktorského studia a na práci na rozvoji lidských zdrojů včetně potenciálního nastavení mechanismů mzdové koheze u akademických i neakademických pracovníků vysokých škol. MŠMT bude zároveň v těchto tématech plnit koordinační, konzultační a kontrolní roli a dále se podílet na moderování následné diskuze k daným problematikám.

3.1.1. Bezpečnost na vysokých školách

Mimo výše zmíněné aktivity se MŠMT v oblasti vysokého školství v roce 2023 zaměřovalo na rozvoj sociálního bezpečí na vysokých školách, přičemž v této problematice podpořilo několik iniciativ nebo se podílelo na jejich realizaci. Podle

MŠMT je ve 21. století wellbeing a sociální bezpečí všech osob účastnících se vysokoškolského vzdělávání nezbytnou součástí, přičemž ve spolupráci s vysokými školami a dalšími relevantními partnery se k tomu MŠMT snaží činit patřičné kroky, jelikož je nutné dbát o potřeby a pohodlí těchto osob a jejich práva chránit před odsouzením či neetickým chováním. V tomto směru je nutné postupně diskutovat, plánovat a implementovat mechanismy, které by podobným situacím předcházely či jim zabránily – od budování sociálně bezpečného prostředí pro vzdělávání, přes aktivní diskuzi kulturních a etických témat až po profesionalizaci různých forem poradenství na vysokých školách.

MŠMT v rámci Centralizovaného rozvojového projektu *Prevence neetického jednání na akademické půdě a podpora kompetencí v péči o oběti*, kterého se účastnilo všech 26 veřejných vysokých škol, podpořilo iniciativy vedoucí ke společné diskuzi veřejných vysokých škol o roli a o podobě emočního a sociálního bezpečí a jeho rozvoji, přičemž vysoké školy mezi sebou sdílely vlastní příklady dobré praxe a vzájemnou inspiraci na témata ukotvení tematiky genderové rovnosti a nediskriminace, role etických komisí a podobných platforem určených k prošetření neetického jednání na akademické půdě či roli prevence genderově podmíněného násilí a jiného neetického či jinak nevhodného chování v pracovním prostředí vysokých škol a vědeckých institucí. V kontextu těchto iniciativ rovněž v návaznosti na podobné aktivity v rámci společného projektu v roce 2022 proběhlo šetření mezi cizojazyčnými studenty o jejich vnímání sociálního bezpečí a prevence etického jednání na akademické půdě.

Jedním ze závěrečných výstupů výše popsaného projektu je shrnutí doporučení pro ustanovení tzv. ombuds-osob do vysokoškolského prostředí v návaznosti na postupné vnímání nutnosti řešení neetického jednání a jeho prevence a řešení na vysokých školách. V tomto kontextu se české vysoké školy začaly v posledních letech více zabývat také možnostmi zřízení k těmto činnostem specifických fór či iniciativ (rozvoj činnosti etických komisí či antidiskriminačních platforem aj.) nebo ustanovením specifických pozic, které by v těchto situacích měly mít kompetenci dané jednání nezávisle posoudit a navrhnout případná řešení a další kroky v rámci instituce. Nemalá část vysokých škol se rozhodla zřídit institut ombudsmana či ombudsmanky nebo osoby v podobném postavení (např. koordinátor sociálního bezpečí). Procesy vzniku těchto funkcí, nastavení jejich postavení a fungování probíhaly do jisté míry živelně a na jednotlivých vysokých školách velmi rozdílně. V rámci výše popisovaného projektu se tedy vysoké školy za podpory a účasti zástupců MŠMT na části společných pracovních jednání rozhodly tomuto tématu věnovat specifickou pozornost ve snaze uchopit toto téma systematicky. Mezi diskutované aspekty mělo být mj. postavení ombudsmana/ombudsmanky v rámci organizační struktury vysokých škol či fakult, způsob ustanovení této pozice a způsob zvolení/jmenování konkrétní osoby či návazné kompetence.

Těmto diskuzím napomohla i konference Evropské sítě vysokoškolských ombudsmanů ENOHE, která se konala 14.–16. června v Praze na Univerzitě Karlově pod záštitou MŠMT, na níž mj. se svým projevem k tomuto tématu vystoupila vrchní ředitelka sekce vysokého školství, vědy a výzkumu MŠMT prof. Radka Wildová. Mezi hlavní témata konference patřila kooperace podpory vytváření sociálního prostředí ve spolupráci se studenty, profesionalizace poradenství a emočního bezpečí či kulturní a etická témata a jejich reflexe ve vysokoškolském prostředí. Na konferenci vystoupili za Českou republiku například i zástupci Univerzity Karlovy či Univerzity Palackého v Olomouci. Na konferenci navazoval seminář pro zástupce vedení vysokých škol a fakult s prezidentem ENOHE (European Network of Ombudsmen in Higher Education) Josefem Leidenfrostem organizovaný MŠMT o možnostech implementace struktur posilujících sociální bezpečí a pozic ombudsmanů a ombudsmanek na vysokých školách a fakultách. Významným tématem byla

problematika rozvoje sociální dimenze práce a působení v akademické sféře jako integrální součásti vysokoškolského prostředí. Zároveň byly diskutovány cesty profesionalizace poskytování podpory a bezpečného prostředí či pracovně-právní problematika působení ombudsmanů a ombudsmanek na vysokých školách či fakultách. V kontextu připravované novely zákona o vysokých školách (viz výše) byla rovněž tato otázka diskutována. V průběhu druhé poloviny roku 2023 se zástupci MŠMT účastnili i dalších akcí zaměřených na tuto problematiku na národní a mezinárodní úrovni, mj. na konferenci, kterou k tématu předcházení genderově podmíněného násilí v akademickém prostředí organizovalo Španělsko v rámci svého předsednictví Radě Evropské unie. Po mnoha diskuzích o legislativním uchopení snah o posilování sociálního bezpečí na vysokých školách byla z podnětu Kanceláře veřejného ochránce práv a zmocněnkyně vlády pro lidská práva do připravované novely zákona včleněna problematika zřízení tzv. kontaktních míst. Vysokým školám se stanoví povinnost zřídit kontaktní místo určené pro poskytování informací o opatřeních pro vyrovnání příležitostí studovat na vysoké škole, pro předcházení a řešení případů diskriminace a zajišťování rovného zacházení a bezpečného prostředí na vysoké škole; a zveřejňovat ve veřejné části svých internetových stránek údaj o tomto místě.

Dne 21. 12. 2023 MŠMT i celou společnost zasáhla tragická událost masové střelby na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy. Ta byla svým rozsahem naprosto bezprecedentním útokem na akademickou obec a také na hodnoty a bezpečnost české společnosti. MŠMT hluboce soucítí s pozůstalými obětí a vyjadřuje podporu vedení Univerzity Karlovy a její Filozofické fakulty v krocích, které učinily. Takřka okamžitě po útoky nabídlo MŠMT této vysoké škole své podpůrné možnosti, které by pomohly se s celou situací vypořádat. MŠMT si uvědomuje, že se vzhledem k povaze tohoto šokujícího činu jedná o problematiku širšího rozměru. Do budoucna se chce dále podílet na iniciování a podněcování dalších opatření ve vztahu k posílení bezpečnosti na vysokých školách, a to jak z hlediska emočního a sociálního bezpečí, tak i z charakteru fyzického bezpečí pohybu v prostorách akademických institucí, k čemuž v roce 2024 bude činit další kroky.

3.2. Dopady ukrajinské krize do vzdělávacího systému vysokého školství

Ruská vojenská agrese na Ukrajině přinesla do sektoru vysokoškolského vzdělání dopady na mnoho oblastí od poskytování vzdělávání či ubytování, variací podpory pro ukrajinské studující či akademické pracovníky nebo finanční zajištění či změnu legislativy. Celý sektor, jak vysoké školy a jejich součásti, tak MŠMT, Dům zahraniční spolupráce a další relevantní instituce a osoby, musel v roce 2022 při začátku ruské invaze na Ukrajinu zareagovat velmi rychle a komplexně, přičemž informací bylo k dispozici velice omezené množství a situace byla po celou dobu relativně proměnlivá. V průběhu roku 2023 byla ze strany MŠMT poskytována ukrajinským občanům v oblasti vysokoškolského vzdělávání náležitá podpora z hlediska uplatňování legislativních změn, které byly v návaznosti na tuto situaci v roce 2022 přijaty (tzv. Lex Ukrajina) – konkrétně se jedná o osvobození od poplatků za provedení nostrifikace, usnadnění dokazování předešlého vzdělání či individuální nastavení podmínek přijímacího řízení pro vysoké školy či fakulty ve vztahu k zájemcům o studium z Ukrajiny. Kvalitu, operativnost a smysluplnost postupu ministerstva při integraci a vzdělávání ukrajinských dětí, žáků a studentů průběžně oceňovalo i mezinárodní prostředí, jako je Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě či Evropská komise a Evropský parlament.

Informační a metodickou podporu zajišťovalo MŠMT zejména v rámci jednání se zástupci vysokých škol, dále prostřednictvím webových stránek, buď vlastních nebo na portálu Studyin.cz, který je provozován Domem zahraniční

spolupráce. Portál obsahuje informace ke stipendiím, informace pro vědce a akademické pracovníky nebo další užitečné odkazy, kde hledat pomoc, a to nejen z oblasti vzdělávání (zajištění bydlení, jazykové kurzy, pracovní možnosti, neziskové organizace atd.), dále lze na portálu nalézt i seznam a mapu českých vysokých škol, a to včetně kontaktů. Veškeré informace jsou dostupné v angličtině a ukrajinštině, podobné spektrum informací rovněž pro vědecké pracovníky poskytuje portál Researchin.cz. K 31. 12. 2023 české vysoké školy evidovaly 6 780 studujících s ukrajinským občanstvím. Nejvíce studujících v současnosti působí na Univerzitě Karlově, České zemědělské univerzitě v Praze, Vysoké škole ekonomické v Praze a na Českém vysokém učení technickém v Praze.

MŠMT vyhlásilo v návaznosti na aktivity v předchozím roce výzvu k předkládání žádostí o poskytnutí dotace pro veřejné vysoké školy za účelem podpory výuky českého jazyka pro ukrajinské studenty a pedagogické pracovníky s cílem podpořit v akademickém roce 2023/24 integraci Ukrajinců – migrantů s vízem strpění nebo udělenou dočasnou ochranou v České republice. Cílem těchto aktivit je rozvoj jejich komunikačních kompetencí v českém jazyce obecného i odborného zaměření vedoucí k jejich potenciálnímu studiu na veřejné vysoké škole ve studijních programech realizovaných v českém jazyce. Jazykové kurzy byly zaměřeny primárně na jazykovou přípravu a rozvoj potenciálu primárně mladých ukrajinských uprchlíků pro Českou republiku pro jejich vzdělávání či uplatnění na trhu práce nebo pro jejich návrat na Ukrajinu a její obnovu. Příjemcem podpory z této dotační výzvy mohly být veřejné vysoké školy, přičemž celková alokace výzvy činila 12,5 mil. Kč.

3.3. Národní plán obnovy pro oblast vysokých škol

Komponenta 3.2.1 Transformace vysokých škol financuje reformu vysokých škol s cílem adaptace na nové formy učení a měnící se potřeby trhu práce. Veřejné vysoké školy, které jsou příjemci finančních zdrojů této komponenty, byly v roce 2023 ve druhém roce realizace svých projektů. V následujícím roce by tedy měly vysoké školy přistupovat k finálním fázím jejich realizace.

Cílem reforem a investic do podpory zelených dovedností a udržitelnosti na univerzitách (komponenta 7.4) je modernizovat nabídku vzdělávání na veřejných univerzitách tím, že budou vytvořeny nové studijní programy, kurzy a příležitosti k celoživotnímu učení zaměřené na zelené dovednosti. Komponenta 7.4 přispívá k řešení výzev souvisejících s ekologickou transformací vzdělávacího systému, a to zejména podporou rozvoje zelených dovedností u studentů vysokých škol a obyvatelstva obecně. Očekávané výstupy obou komponent jsou popsány níže.

3.3.1. Komponenta 3.2 1

V souvislosti s komponentou 3.2 1 se hovoří o transformaci vysokých škol, která je zaměřená na obsah a formu výuky. Jde o reflektování nových trendů a měnících se potřeb trhu práce, důraz se klade na digitalizaci. Jednou z prvních fází příprav projektového prostředí této komponenty bylo určení prioritních odvětví studijních programů, které se řešilo konzultacemi se sociálními partnery. Definované progresivní obory a na ně zaměřené studijní programy s významným podílem praxe se staly jedním z pilířů realizované komponenty.

Téma digitální transformace přivedlo akademické prostředí k novým formám učení, které též bylo podpořeno investicemi do potřebných technologií i nezbytných stavebních úprav. Důležitou součástí transformace vysokých škol se stala posílení jejich tzv. třetí role a rozvoj kapacit, které by jim umožnily poskytovat rekvalifikační kurzy a kurzy pro zvýšení kvalifikace, zejména pro pracovníky v oblastech náročných znalostí.

Konečným výstupem této komponenty bude 35 nových studijních programů, z nichž 15 se bude týkat prioritních, rychle rostoucích odvětví s vysokou přidanou hodnotou, která trpí nedostatkem vysoce kvalifikovaných odborníků, jako je např. kybernetická bezpečnost, umělá inteligence, Průmysl 4.0 nebo služby elektronické veřejné správy. Dalších dvacet studijních programů bude akreditováno s profesním profilem. Mezi povinné minimum výstupů se též řadí 20 nových kurzů celoživotního vzdělávání. V této oblasti dojde též k rozvoji systému mikro-certifikace dalšího vzdělávání. Tyto a další aktivity veřejných škol spojených s jejich transformací byly podpořeny částkou 3 mld. Kč.

Ministerstvo se v uplynulém roce intenzivně věnovalo rozvoji stabilního projektového prostředí s důrazem na rozvoj informačního systému pro monitorování a kontrolu projektových činností souvisejících s realizací schválených projektů. Součástí rozvoje projektového prostředí byla též významná podpora komunikace a obousměrného přenosu informací mezi vlastníkem komponenty (odborem vysokého školství) a příjemci (veřejné vysoké školy). Reforma a doprovodné investice budou dokončeny do 31. 3. 2026. Výstupy jednotlivých vysokých škol budou publikovány průběžně na webu MŠMT a též prezentovány v rámci dalších veřejných prezentací ministerstva.

3.3.2. Komponenta 7.4

V rámci komponenty 7.4 Národního plánu obnovy byla vyhlášena 8. 11. 2023 výzva pro veřejné vysoké školy, která navazovala na schválený akt aktualizovaný (Council Implementing Decision, dále jen „CID“) Radou EU. Podpořeny budou projekty zaměřené na vytváření nově akreditovaných studijních programů, vytváření předmětů v rámci stávajících studijních programů a vytváření kurzů celoživotního vzdělávání. Všechny studijní programy, předměty a kurzy budou přispívat k rozvoji zelených dovedností a udržitelnosti. Příjemcům je doporučeno provázat své projekty s obecně platnými globálními metodikami Sustainable Development Goals a European Green Deal, které se využívají na podporu implementace udržitelnosti v rámci dalších programů EU. V souladu s uvedenými dokumenty a prováděcími rozhodnutími CID zpracují vysoké školy strategie udržitelnosti a zelené transformace a naváží strategická partnerství s partnery z veřejného a soukromého sektoru. Všechny uvedené aktivity bude možné z Národního plánu obnovy podpořit do konce roku 2025. Celková výše alokace pro veřejné vysoké školy činí 960 mil. Kč.

Součástí komponenty 7.4 a jejího financování je také alokace prostředků na expertní reformu systému financování VŠ ve výši 40 mil. Kč. Cílem této reformy je upravit systém tak, aby lépe zohledňoval aktuální potřeby veřejných VŠ, ale také společenskou poptávku v některých klíčových oblastech vzdělávání. Reforma spočívá jak v revizi institucionální podpory a možnosti zavedení kontraktového financování, tak v reformě kvalitativních indikátorů se zohledněním strategických priorit MŠMT i jednotlivých VŠ.

Konkrétní klíčové aktivity „zelené“ výzvy korespondují s požadavky Evropské komise dle Prováděcího rozhodnutí rady CID a dalších prováděcích rozhodnutí, přičemž se jedná o následující aktivity:

Klíčová aktivita KA1 – Nově akreditované studijní programy

V rámci této klíčové aktivity bude podpořena tvorba nově akreditovaných studijních programů (bakalářských, magisterských, doktorských) s akademickým i profesním profilem. Podpora se týká zejména přípravy žádosti o novou akreditaci studijního programu a tvorby studijních opor. Dále bude možné podpořit investice do materiálně-technického zabezpečení nových studijních programů, které budou součástí projektu této výzvy, za předpokladu, že jsou to investice nezbytné pro zajištění vyššího souladu mezi kompetencemi absolventů těchto studijních programů a aktuálních i budoucích požadavků trhu práce.

Harmonogram dokončení: Q4/2025.

Klíčová aktivita KA2 – Tvorba nových/inovovaných předmětů ve studijních programech

Počet nových/inovovaných předmětů (povinných a/nebo povinně volitelných) ve stávajících studijních programech (bakalářských, magisterských a/nebo doktorských) v hodnotě alespoň 5 kreditů dle ECTS v případě jednosemestrálního kurzu, a v případě dvousemestrálního kurzu v minimální hodnotě 2x3 ECTS.

Harmonogram dokončení: Q4/2025.

Klíčová aktivita KA3 – Kurzy CŽV

KA3 je zaměřena na tvorbu nových kurzů celoživotního vzdělávání orientovaných na výkon povolání, kurzů zaměřených na rozšiřování a prohlubování dovedností (upskilling a reskilling). Nově vytvářené kurzy budou koncipovány v souladu s Doporučením Rady ze dne 16. 6. 2022 o evropském přístupu k mikrocertifikátům pro celoživotní učení a zaměstnanost a s ohledem na implementaci mikrocertifikátů v ČR.

Harmonogram dokončení: Q4/2025.

Klíčová aktivita KA4 – Strategie udržitelnosti a zelené transformace

Vytváření strategií udržitelnosti a zelené transformace na vysokých školách. Podmínkou pro čerpání příspěvku na podporu realizace projektů v rámci této výzvy je závazek žadatele vytvořit novou strategii udržitelnosti a zelené transformace nebo evaluovat či aktualizovat již existující. Strategie stanoví vizi, prioritní oblasti a cíle, které jsou nezbytné pro podporu ekologické transformace vysokých škol v krátkodobém a střednědobém horizontu, včetně plánu vzdělávání v oblasti zelených dovedností. Investice v této klíčové aktivitě jsou možné pouze v souvislosti s audity či studii (např. energetické, vodní, analýzy odpadu apod.), které budou v rámci přípravy a realizace strategií pořízeny.

Harmonogram dokončení: Q4/2024.

Klíčová aktivita KA5 – Strategická partnerství

Navazování strategických partnerství v rámci vědecko-výzkumné spolupráce, spolupráce s aplikační sférou (praxe, exkurze, zapojení excelentních pracovníků a odborníků do výuky apod.), spolupráce se státní a veřejnou sférou, vzdělávacími institucemi, výzkumnými organizacemi apod., a to na národní i mezinárodní úrovni. Podmínkou pro čerpání

příspěvku je uzavření spolupráce s minimálně 1 národním a/nebo mezinárodním partnerem, který bude spolupracovat na realizaci výše uvedeného výběru klíčových aktivit.

Harmonogram dokončení: Q2/2025.

Z dokumentu CID vyplývá České republice závazek naplnit minimálně stanovené podmínky pro čerpání podpory, a to konkrétně 20 nově akreditovaných studijních programů, 50 nových předmětů stávajících studijních programů, 20 kurzů celoživotního vzdělávání, 20 strategií udržitelnosti a zelených dovedností a 20 strategických partnerství.

3.4. Vyhodnocení činnosti Národního akreditačního úřadu v roce 2023

Národní akreditační úřad pro vysoké školství (dále jen „NAÚ“) vznikl k 1. 9. 2016 nabytím účinnosti zákona č. 137/2016 Sb., kterým se novelizoval zákon o vysokých školách. Mezi jeho hlavní funkce patří rozhodování o akreditacích ve správních řízeních a hodnocení kvality vysokoškolského vzdělávání.

V průběhu roku 2023 NAÚ pokračoval ve své činnosti zaměřené zejména na rozhodování o žádostech o akreditaci. **V roce 2023 obdržel jednu žádost o institucionální akreditaci, 193 žádostí o akreditaci studijního programu a 233 žádostí o akreditaci oboru habilitačního a jmenovacího řízení.** V případě studijních programů byl počet obdržených žádostí srovnatelný s žádostmi doručenými v r. 2022. Pokračoval však nárůst počtu žádostí o akreditaci oboru habilitačního a jmenovacího řízení, což souvisí s dobou platnosti jejich předchozí akreditace. V roce 2023 NAÚ také vedl správní řízení o zavedení nápravných opatření u 15 studijních programů, přičemž u dvou studijních programů došlo k odnětí akreditace a u jednoho studijního programu k omezení akreditace. NAÚ dále vedl řízení k nápravnému opatření u šesti oborů habilitačního řízení či řízení ke jmenování profesorem. Ve vztahu k institucionální akreditaci vedl NAÚ jedno řízení o zavedení nápravného opatření, které vyústilo v odnětí institucionální akreditace v jedné oblasti vzdělávání v doktorském typu studijních programů. V roce 2023 dále obdržel jednu žádost o stanovisko k určení typu vysoké školy. Úkolem NAÚ je rovněž poskytovat součinnost ministerstvu v záležitostech, k nimž dle zákona o vysokých školách vydává své stanovisko. V rámci této agendy obdržel jednu žádost o stanovisko k žádosti o tuzemské oprávnění působit jako pobočka mimoevropské zahraniční vysoké školy a jednu žádost o stanovisko k žádosti o státní souhlas působit jako soukromá vysoká škola.

V čele NAÚ stáli jeho předseda Ing. Robert Plaga, Ph.D. a místopředsedové PhDr. Tomáš Fliegl a Radek Špicar, M. Phil. V průběhu roku 2023 nedošlo k žádné personální obměně v Radě NAÚ.

Rada působící jako výkonný orgán NAÚ pravidelně zasedala a vykonávala kompetence dané zákonem o vysokých školách. **Proběhlo osm řádných zasedání a jedno mimořádné zasedání,** na kterých Rada projednávala záležitosti koncepčního i metodického charakteru a rozhodovala ve správních řízeních. Rada rovněž diskutovala o aktuálních otázkách spjatých se zajišťováním kvality vysokoškolského vzdělávání a dosavadními zkušenostmi s fungováním NAÚ.

Orgánem NAÚ je pětičlenná Přezkumná komise, které zákon o vysokých školách dává pravomoc rozhodovat o odvoláních proti rozhodnutím Rady NAÚ ve správních řízeních vedených v prvním stupni. V roce 2023 Přezkumná komise zasedala třikrát.

Z hlediska přípravy legislativy v oblasti vysokého školství NAÚ započal přípravu návrhu **úpravy systému vnějšího zajišťování kvality vysokoškolského vzdělávání** tak, aby byly vyřešeny překážky v naplňování ESG (Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area). Vhodnou cestou k tomuto cíli se stal, po vzoru mnoha evropských zemí, záměr vyčlenit problematiku zajišťování kvality ze zákona o vysokých školách do samostatného zákona. NAÚ inicioval zahájení jednání o podobě věcného záměru takového zákona se zástupci ministerstva jako gestora zákona i se stakeholdery. Vycházel přitom jak z dosavadních zkušeností s implementací systému zajišťování kvality (tak, jak je nastaven současnou legislativou), tak z přenositelných příkladů dobře fungujících systémů v zahraničí.

NAÚ se věnoval taktéž další koncepční a metodické činnosti. Vydal **Zásady pro studijní programy s profesním profilem**, které představují shrnutí specifických předpisů vztahujících se ke studijním programům s profesním profilem a deklarují praxi v souvislosti s jejich přípravou, posuzováním a uskutečňováním. Dále NAÚ zveřejnil **Metodický pokyn k využívání prvků distančního vzdělávání v prezenční formě studia**, jehož cílem je definovat rámec využití prvků distančního vzdělávání ve studijních programech akreditovaných pro prezenční formu studia.

Přezkumná komise NAÚ se po šesti letech svého působení rozhodla zrevidovat a novelizovat **Jednací řád Přezkumné komise NAÚ**. Jednací řád byl zjednodušen tak, aby došlo k zefektivnění v projednávání předložených věcí. Do jednacího řádu byla mimo jiné zapracována pozitivní zkušenost s distanční a hybridní formou jednání komise.

V r. 2023 NAÚ intenzivně rozvíjel téma kvality výuky a pedagogických kompetencí vyučujících na vysokých školách. Uspořádal konferenci **Jak se vlastně učí na vysoké škole**, jejímž partnerem byla Ostravská univerzita. Konference měla za cíl formulovat návrhy na zvýšení kvality vzdělávání na vysokých školách zaměřené na hodnocení, podporu a oceňování pedagogické práce akademických pracovníků s cílem zajištění dostatku času, kompetencí a motivace pro kvalitní výuku. Zahraniční experti na politiky a praxe v oblasti výuky a pedagogických kompetencí ze Švédska a Německa prezentovali své zkušenosti z domovských univerzit, na nichž je tato oblast soustavně rozvíjena. Jejich poznatky byly reflektovány zástupci českých vysokých škol na panelové diskusi. Pro dosažení cíle zvýšení kvality vzdělávání a rozvoje efektivní výuky se přítomní zástupci NAÚ, ministerstva, České konference rektorů, Rady vysokých škol a Studentské komory Rady vysokých škol shodli na potřebě prosazovat konkrétní opatření.

Rada NAÚ v roce 2023 pokračovala v doplňování osob do Seznamu hodnotitelů, který byl ustaven v počátcích činnosti NAÚ. V průběhu roku Rada vyhlásila **dvě výzvy pro předkládání návrhů osob k zařazení do Seznamu hodnotitelů a na jejich základě zapsal do Seznamu hodnotitelů 211 nových hodnotitelů**. Kromě toho bylo k 1. 1. 2023 zapsáno 1 178 osob, které byly vybrány z výzvy k podávání návrhů na zařazení osob do Seznamu hodnotitelů vypsané ještě v roce 2022 a která se zaměřovala na doplnění Seznamu hodnotitelů v souvislosti s koncem šestiletého období zápisu u velké části dosavadních hodnotitelů. Kromě osob, u nichž uplynulo šest let od zápisu do Seznamu hodnotitelů, bylo několik osob v souladu se Statutem NAÚ ze Seznamu hodnotitelů vyřazeno na vlastní žádost, v případě studentů automaticky z důvodu ukončení studia. **Na konci roku 2023 bylo v Seznamu hodnotitelů zapsáno 1 659 osob** (oproti 1 459 osobám na konci roku 2022). Jelikož některé osoby byly zapsány

do více oblastí vzdělávání, celkový počet hodnotitelů ve všech oblastech vzdělávání činil dohromady 2 386, což je výrazný nárůst oproti 1 878 hodnotitelů na konci roku 2022. Lze proto konstatovat, že se podařilo úspěšně překlenout období končícího zápisu velké části hodnotitelů a zajistit kontinuitu Seznamu hodnotitelů, z něhož jsou jmenovány osoby do poradních orgánů NAÚ. Z osob zapsaných do Seznamu hodnotitelů byly v r. 2023 sestavovány zpravidla pětičlenné hodnotící komise pro posuzování věcí ve správním řízení vedených NAÚ i pro další záležitosti upravené Statutem NAÚ.

V roce 2023 se konala **dvě školení hodnotitelů** formou webináře zaměřeného zejména na metodiku posuzování a výklad standardů pro akreditace. Tyto webináře absolvovalo více než 600 osob zapsaných do Seznamu hodnotitelů. Zároveň NAÚ poskytl všem hodnotitelům školicí materiály, které představují ucelený přehled o právním ukotvení hodnotící činnosti, o procesu při posuzování žádostí o akreditaci a o základních principech posuzování podle standardů pro akreditace. Jejich součástí tvoří i komentované příklady zpracování stanovisek hodnotících komisí jako podkladů pro rozhodování Rady NAÚ.

Zákon o vysokých školách zmocňuje NAÚ k výkonu kontroly dodržování právních předpisů při uskutečňování akreditovaných činností na vysokých školách a k provádění vnějšího hodnocení vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností vysokých škol. V roce 2023 Rada dokončila dříve zahájenou kontrolu na jedné vysoké škole podle zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), a Zásad NAÚ pro výkon kontroly dodržování právních předpisů.

Rada zahájila v roce 2023 čtyři vnější hodnocení vzdělávací, tvůrčí a s nimi souvisejících činností vysokých škol. Jedno vnější hodnocení vzešlo z dřívějšího podnětu ministra k vyhodnocení dosavadních zkušeností s institucionální akreditací jako novým prvkem systému zajišťování kvality vysokoškolského vzdělávání zavedeného novelou zákona o vysokých školách v roce 2016. Při tomto hodnotícím procesu se uplatnilo inovované pojetí vnějších hodnocení zaměřených na institucionální akreditaci s využitím nové metodiky postupu. Proces vnějšího hodnocení akcentoval zhodnocení funkčnosti nastavení a implementace vnitřního systému zajišťování kvality za pomoci, kromě jiného, analýzy vzorku studijních programů. Důraz byl rovněž kladen na získání poznatků přímo na místě při rozhovorech s různými skupinami aktérů v rámci vysoké školy. Další tři vnější hodnocení byla zahájena z jiných důvodů. Vnější hodnocení nebyla v průběhu roku 2023 ukončena, avšak Rada uzavřela dvě již dříve zahájená hodnocení vysokých škol s udělenou institucionální akreditací. Výstupem z vnějších hodnocení jsou veřejně dostupné zprávy.

V oblasti mezinárodních aktivit byl NAÚ nadále **přidruženým členem ENQA (European Association for Quality Assurance in Higher Education)**, která je hlavní asociací akreditačních agentur v Evropském prostoru vysokého školství. O plné členství v této organizaci může žádat NAÚ až při plném sladění činnosti s ESG a podmínkou pro přijetí do ENQA je úspěšné absolvování vnějšího hodnocení mezinárodním expertním panelem. NAÚ měl v roce 2023 rovněž status **člena CEENQA (Central and Eastern European Network of Quality Assurance Agencies in Higher Education)**, která sdružuje akreditační agentury ve středoevropském a východoevropském regionu a je cennou platformou pro vzájemné sdílení zkušeností a dobré praxe. Zástupci NAÚ se v roce 2023 zúčastnili valných shromáždění a dalších setkání a aktivit sdružení ENQA a CEENQA.

V září 2023 NAÚ hostil v pořadí třetí **fórum akreditačních agentur zemí Visegrádské čtyřky (V4QA)**. Středoevropské akreditační agentury jednaly o společných problémech a o perspektivách dalšího vývoje systémů zajišťování kvality na národní i na evropské úrovni. Jedním z hlavních témat bylo, podobně jako v předchozím roce, vnější hodnocení agentur ze strany ENQA a ze strany Světové federace pro lékařské vzdělávání (World Federation for Medical Education), kterými zapojené agentury procházejí. Ze zasedání vzešla také reflexe zástupců partnerských akreditačních agentur k přípravě úprav systému vnějšího zajišťování kvality.

NAÚ vyvíjel mezinárodní aktivitu i v oblasti uznávání lékařského vzdělávání v USA. NAÚ se intenzivně věnoval přípravě na získání statusu uznání od **Světové federace pro lékařské vzdělávání (World Federation for Medical Education - WFME)**. Přestože americká strana ustoupila od původní podmínky, že bez statusu uznání od WFME nebudou diplomy z českých lékařských fakult nadále uznávány v USA, NAÚ nadále pokračoval v implementaci kritérií WFME do své činnosti a v přípravě na hodnocení mezinárodním panelem WFME. Rada v r. 2023 přijala soubor metodických materiálů pro akreditaci studijních programů Všeobecné lékařství, který integruje Globální standardy WFME pro zajištění kvality všeobecného lékařského vzdělávání vydané WFME. Zahájila také vnější hodnocení Lékařské fakulty v Olomouci zaměřené na studijní program Všeobecné lékařství podle těchto nových požadavků. Kromě toho byl zahájen samotný proces získání statusu uznání od WFME, v jehož rámci NAÚ odevzdal komplexní podklady o své činnosti a národním systému zajišťování kvality lékařského vysokoškolského vzdělávání. Proces bude pokračovat v r. 2024 a zahrnuje i návštěvu mezinárodního panelu WFME v České republice.

Další aktivitou, do níž se NAÚ v mezinárodním prostředí zapojil, je **Podpůrná skupina k zajišťování kvality (Peer Support Group C on Quality Assurance)**, jež byla vytvořena jako jedna ze tří podpůrných skupin ustavených v rámci implementace Boloňského procesu. Skupina sdružuje většinu zemí z Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání (EHEA) a vytváří platformu pro koordinované aktivity jednotlivých skupin států směřující k větší míře naplňování cílů Boloňského procesu. NAÚ se v rámci této skupiny věnuje zejména problematice „mikrocertifikátů“ (microcredentials) a tvorby jednotného evropského rámce pro jejich implementaci. Mezi další témata řešená podpůrnou skupinou patří i internacionalizace posuzování kvality v evropském vysokoškolském prostoru, mj. také ve vztahu ke studijním programům uskutečňovaným ve spolupráci vysokými školami z vícero zemí, digitalizace v oblasti zajišťování kvality a role umělé inteligence.

4.

Vzdělávání v roce 2023 v číslech – statistický přehled

Vzdělávání v roce 2023 v datech

4.1. Úvod

V roce 2023 se vzdělávací soustava musela stále přizpůsobovat vlně uprchlíků, kteří v České republice požádali o dočasnou ochranu v souvislosti s válkou na Ukrajině. Ve struktuře vzdělávacího systému České republiky sice opět nedošlo k žádným podstatným změnám, všechny stupně vzdělávací soustavy zůstaly zachovány. V souvislosti s pohybem osob s dočasnou ochranou zůstala primární závislost vývoje počtu osob ve formální vzdělávací soustavě na demografickém vývoji příslušných věkových skupin lehce oslabena.

V předškolním vzdělávání bylo ve školním roce 2023/24 celkem 371 833 dětí, z toho většina v mateřských školách (98,0 %, 364 491 dětí), zbytek docházel do přípravných tříd základních škol (7 074 dětí) nebo do přípravného stupně základních škol speciálních (268 dětí). K 30. 9. 2023 se v předškolním vzdělávání nacházelo 6 052 ukrajinských dětí s přiznaným azylem nebo dočasnou ochranou (z toho 5 697 v mateřských školách).

V základním vzdělávání se ve školním roce 2023/24 vzdělávalo 1 042 229 žáků. Z nich 96,0 % (1 000 346 žáků) navštěvovalo základní školy, z toho 1. stupeň základních škol 572 583 žáků a 2. stupeň základních škol 427 763 žáků. Přibližně 9,2 tis. žáků z 5., resp. 2,4 tis. žáků ze 7. ročníku základní školy přešlo před zahájením školního roku do oborů víceletých gymnázií a konzervatoří. Celkem 4,0 % žáků plnilo povinnou školní docházku ve víceletých oborech gymnázií a konzervatoří (41 478 žáků, z toho 4 781 žáků v 1.–2. ročníku šestiletých gymnázií, 36 697 žáků v 1.–4. ročníku osmiletých gymnázií a 278 žáků v 1.–4. ročníku osmiletých konzervatoří). Zbývají žáci navštěvovali kurzy k získání základního vzdělání (127 žáků). K 30. 9. 2023 základní vzdělávání navštěvovalo 37 161 ukrajinských žáků s přiznaným azylem nebo dočasnou ochranou (z toho 37 074 se vzdělávalo v základních školách a 87 v oborech víceletých gymnázií a konzervatoří).

Ve středním vzdělávání ve školním roce 2023/24 bylo 423 499 žáků, z toho 101 051 v oborech středního vzdělání a středního vzdělání s výučním listem a 322 448 žáků v oborech středního vzdělání s maturitní zkouškou. Mezi žáky úrovně středního vzdělávání nezapočítáváme žáky plnící povinnou školní docházku v nižší stupni víceletých gymnázií. V oborech víceletých gymnázií (v ročnících odpovídajících střednímu vzdělávání) se ve školním roce 2023/24 vzdělávalo 42 316 žáků. U oborů víceletých gymnázií se jako nově přijatí označují žáci nejnižšího ročníku odpovídajícího střednímu vzdělávání, tedy 3. ročníku šestiletých a 5. ročníku osmiletých gymnázií. Ve středním vzdělávání se 6 877 žáků (tedy pouze 1,6 %) vzdělávalo v jiné než denní formě vzdělávání. K 30. 9. 2023 se ve středním vzdělávání nacházelo 4 826 žáků s přiznaným azylem nebo dočasnou ochranou (z toho 362 v oborech gymnázií, 2 225 v ostatních oborech s maturitní zkouškou a 2 239 v oborech bez maturitní zkoušky).

V nástavbovém a zkráceném studiu se ve školním roce 2023/24 vzdělávalo 19 781 žáků, z toho 72,5 % v nástavbovém studiu (14 344). V těchto typech studia jsou nejvíce zastoupeny jiné formy vzdělávání než denní – celkově se v nich vzdělává více než dvě pětiny žáků (43,7 %, 8 645 žáků), což nenajdeme na žádné jiné vzdělávací úrovni. K 30. 9. 2023 nástavbové a zkrácené studium navštěvovalo 12 ukrajinských žáků s přiznaným azylem nebo dočasnou ochranou.

V konzervatořích se ve školním roce 2023/24 vzdělávalo 3 534 žáků – konzervatoře jsou nejméně zastoupeným druhem škol v České republice. Do této úrovně také nejsou započítáni žáci plnící v konzervatořích povinnou školní docházku. Stejně jako v případě středního vzdělávání není výrazně zastoupen segment jiných forem vzdělávání než denní (v jiných formách vzdělávání bylo 202 žáků, tzn. 5,7 %). K 30. 9. 2023 se v konzervatořích vzdělávalo 84 ukrajinských žáků s přiznaným azylem nebo dočasnou ochranou.

Vyšší odborné vzdělávání se v České republice uskutečňuje na vyšších odborných školách, kde se ve školním roce 2023/24 vzdělávalo 21 676 studentů. Na rozdíl od středních škol a konzervatoří se značná část z nich vzdělává v jiné než denní formě vzdělávání (8 496 studentů, což je 39,2 %). K 31. 10. 2023 bylo na vyšších odborných školách 63 ukrajinských studentů s přiznaným azylem nebo dočasnou ochranou.

Na vysokých školách v akademickém roce 2023/24 studovalo 308 640 studentů, z nich 188 291 v bakalářských studijních programech, 33 968 v „dlouhých“ magisterských programech, 68 947 v navazujících magisterských programech a 19 775 v doktorských studijních programech. Téměř pětina z celkového počtu studentů (19,1 %) realizovala svoje studium v kombinované nebo distanční formě studia (58 824). Zde je třeba poznamenat, že studenti vysokých škol mohou souběžně studovat programy různých úrovní (např. bakalářský a „dlouhý“ magisterský), což vede k tomu, že součet studentů jednotlivých úrovní nedává celkový počet studentů na vysokých školách. Počet studentů vysokých škol s přiznaným azylem nebo dočasnou ochranou se nesleduje.

Tabulka 1: Souhrnná data za Českou republiku – nově přijatí, děti/žáci/studenti a absolventi ve školním/akademickém roce 2023/24 – podle úrovně vzdělávání

		Nově přijatí ³⁾			Děti/žáci/studenti			Absolventi za školní rok 2022/23		
		celkem	v tom forma vzdělávání		celkem	v tom forma vzdělávání		celkem	v tom forma vzdělávání	
			denní	ostatní		denní	ostatní		denní	ostatní
Celkem	
Předškolní vzdělávání		.	.	x	371 833	371 833	x	x	x	x
v tom	mateřské školy	115 682	115 682	x	364 491	364 491	x	x	x	x
	přípravné třídy ZŠ	.	.	x	7 074	7 074	x	x	x	x
	přípravný stupeň ZŠ speciální	.	.	x	268	268	x	x	x	x
Základní vzdělávání		117 168	117 168	x	1 042 229	1 042 131	98	121 695	121 695	x
v tom	základní školy – 1. stupeň	117 168	117 168	x	572 583	572 583	x	.	.	x
	základní školy – 2. stupeň	.	.	x	427 763	427 763	x	110 589	110 589	x
	obory 6letých gymnázií (nižší ročníky odpovídající PŠD)	x	x	x	4 781	4 781	x	2 349	2 349	x
	obory 8letých gymnázií (nižší ročníky odpovídající PŠD)	x	x	x	36 697	36 697	x	8 680	8 680	x
	obory 8letých konzervatoří (nižší ročníky odpovídající PŠD)	x	x	x	278	278	x	77	77	x
	kurzy k získání základního vzdělání ²⁾	x	x	x	127	29	98	x	x	x

		Nově přijatí ³⁾			Děti/žáci/studenti			Absolventi za školní rok 2022/23			
		celkem	v tom forma vzdělávání		celkem	v tom forma vzdělávání		celkem	v tom forma vzdělávání		
			denní	ostatní		denní	ostatní		denní	ostatní	
Střední vzdělávání celkem		128 290	126 650	1 640	423 499	416 622	6 877	83 229	82 029	1 200	
střední vzdělávání		1 072	1 056	16	2 841	2 815	26	696	686	10	
střední vzdělávání s výučním listem		37 768	37 380	388	98 210	96 563	1 647	22 085	21 541	544	
střední vzdělávání s maturitní zkouškou		89 450	88 214	1 236	322 448	317 244	5 204	60 448	59 802	646	
v tom	obory gymnázií	25 707	25 645	62	97 005	96 743	262	21 612	21 576	36	
	v tom	4leté	14 678	14 616	62	54 689	54 427	262	11 869	11 833	36
		6leté (vyšší ročníky odpovídající střednímu vzdělávání) ⁵⁾	2 349	2 349	-	8 931	8 931	-	2 038	2 038	-
		8leté (vyšší ročníky odpovídající střednímu vzdělávání) ⁵⁾	8 680	8 680	-	33 385	33 385	-	7 705	7 705	-
	ostatní obory bez gymnázií	63 743	62 569	1 174	225 443	220 501	4 942	38 836	38 226	610	
Nástavbové a zkrácené studium		11 079	6 745	4 334	19 781	11 136	8 645	6 055	3 568	2 487	
v tom	nástavbové studium	7 661	5 491	2 170	14 344	9 864	4 480	3 395	2 649	746	
	zkrácené studium pro získání středního vzdělání s maturitní zkouškou	1 443	30	1 413	3 081	41	3 040	1 192	20	1 172	
	zkrácené studium pro získání středního vzdělání s výučním listem	1 975	1 224	751	2 356	1 231	1 125	1 468	899	569	
Vzdělávání v konzervatořích		699	645	54	3 534	3 332	202	409	361	48	
v tom	obory 8leté konzervatoře (vyšší ročníky) ⁵⁾	77	77	x	278	278	x	61	61	x	
	obory 6leté konzervatoře	622	568	54	3 256	3 054	202	348	300	48	

		Nově přijatí ³⁾			Děti/žáci/studenti			Absolventi za školní rok 2022/23		
		celkem	v tom forma vzdělávání		celkem	v tom forma vzdělávání		celkem	v tom forma vzdělávání	
			denní	ostatní		denní	ostatní		denní	ostatní
Vyšší odborné vzdělávání		9 159	5 947	3 212	21 676	13 180	8 496	3 786	2 468	1 318
Vysokoškolské studium ^{1, 4)}		62 370	55 311	7 079	308 640	252 047	58 824	63 224	50 290	12 983
z toho v programech	bakalářských		50 461	7 368	188 291	155 296	33 862	33 752	27 710	6 059
	magisterských		6 794	373	33 968	32 050	1 922	4 468	4 276	192
	magisterských navazujících		21 782	6 275	68 947	51 627	17 771	22 771	17 009	5 779
	doktorských		2 748	669	19 775	14 371	5 437	2 273	1 315	958

Zdroj: databáze MŠMT

Komentáře:

Údaje za školní rok 2023/24, studenti VŠ k 31. 12. 2023, poprvé zapsaní a absolventi za celý kalendářní rok - stav SIMS k 22. 1. 2024

- ¹⁾ Studenti vysokých škol ve fyzických osobách.
- ²⁾ Kurzy k získání základního vzdělání jsou realizovány v základních a středních školách.
- ³⁾ U vysokých škol údaj znamená počet poprvé zapsaných. Do celkového počtu se započítávají pouze poprvé zapsaní (počet prvních zapsání) na VŠ do bakalářských a 4-6letých magisterských studijních programů.
- ⁴⁾ U distančního a kombinovaného studia včetně studentů na studijních pobytech.
- ⁵⁾ Jako nově přijatí jsou u vyššího stupně víceletých gymnázií a konzervatoří označeni žáci nejnižšího ročníku odpovídajícího vyššímu stupni (3. ročník oborů 6letých gymnázií, 5. ročník oborů 8letých gymnázií a konzervatoří).

4.2. Regionální školství v roce 2023

4.2.1. Předškolní vzdělávání

- Ve školním roce 2023/24 poskytovalo předškolní vzdělávání 5 398 mateřských škol, tj. o 24 škol více než v předchozím školním roce.
- V mateřských školách se vzdělávalo 364 491 dětí, což představuje pokles o 4 714 dětí oproti školnímu roku 2022/23.
- Mateřské školy vykazaly 43 715 žádostí o přijetí, jimž nebylo vyhověno, tj. o 5 750 žádostí méně než v předešlém školním roce.
- V mateřských školách bylo evidováno 10 501 ukrajinských dětí, z toho 5 697 azylantů⁵.

Předškolní vzdělávání poskytují mateřské školy, mateřské školy při zdravotnických zařízeních, přípravné třídy na základních školách a přípravný stupeň základních škol speciálních a je určeno zpravidla dětem od dvou do šesti let, případně do doby jejich vstupu na základní školu.

Tabulka 2: Mateřské školy – školy, třídy, děti, učitelé a poměrové ukazatele ve školním roce 2019/20–2023/24

	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
Školy	5 304	5 317	5 349	5 374	5 398
Třídy	16 295	16 526	16 800	17 120	17 248
Děti	364 909	357 598	360 490	369 205	364 491
z toho dívky	175 540	172 011	173 628	178 049	176 147
Učitelé (přepočtení na plně zaměstnané)	32 372,6	33 156,7	33 830,8	34 634,5	35 068,8
z toho dívky	32 171,5	32 938,4	33 598,4	34 399,5	34 829,7
Průměrný počet dětí na školu	68,8	67,3	67,4	68,7	67,5
Průměrný počet dětí na třídu	22,4	21,6	21,5	21,6	21,1
Průměrný počet dětí na úvazek učitele	11,3	10,8	10,7	10,7	10,4

Zdroj: databáze MŠMT

⁵ Azylanti, osoby požívající doplňkové ochrany, žadatelé o udělení mezinárodní ochrany (podle zákona č. 325/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů) a osoby požívající dočasné ochrany (zákon č. 221/2003 Sb., ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 65/2022 Sb.). V případě cizinců z Ukrajiny se jedná především o osoby s udělenou dočasnou ochranou (zákon č. 65/2022 Sb.), neboť počty ukrajinských azylantů ve školách byly před současným válečným konfliktem minimální. Platí pro celou publikaci.

Ve školním roce 2023/24 poskytovalo předškolní vzdělávání 5 398 mateřských škol, tj. o 24 škol více než v předchozím školním roce. Ve srovnání s rokem 2019/20 je to o 94 mateřských škol více. Nejvyšší nárůst zaznamenaly školy privátního sektoru, u tohoto zřizovatele se počet škol meziročně zvýšil o 11 mateřských škol a také školy zřízené obcemi, 11 škol bylo nově zřízeno obcemi (svazkem obcí).

Počet dětí v mateřských školách se snížil, a to meziročně o 4 714 dětí, tj. z 369 205 na 364 491 dětí (pokles o 1,3 %). V porovnání s rokem 2019/20 je v mateřských školách o 418 dětí méně (tj. o 0,1 %). Nejvíce dětí meziročně ubylo ve školách zřízených obcemi (svazkem obcí), a to 5 001, ve školách zřízených privátním sektorem je meziročně o 324 dětí více.

Průměrný počet dětí na školu se meziročně snížil na hodnotu 67,5, v minulém školním roce byla tato hodnota 68,7 dítěte na školu. Průměrný počet dětí na třídu se meziročně snížil na 21,1 dítěte na třídu, v minulém školním roce byla tato hodnota 21,6 dítěte na třídu.

Vzestupnou tendenci má přepočtený počet učitelů, který vzrostl z 32 372,6 ve školním roce 2019/20 na současných 35 068,8 (tj. navýšení o 8,3 %), oproti loňskému roku vzrostl počet úvazků o 1,3 %. Od školního roku 2019/20 rovněž stoupl počet úvazků mužů, a to z 201,1 na letošních 239,1, což ale stále představuje pouze 0,7 % všech úvazků učitelů v mateřských školách.

Průměrný počet dětí na úvazek učitele se ve sledovaném období snižoval, a to z 11,3 v roce 2019/20 na 10,4 dítěte na úvazek učitele v letošním školním roce.

Z hlediska věkového složení se nejvíce dětí vyskytuje ve skupině tříletých až pětiletých, procentuální zastoupení této skupiny v počtu všech dětí v mateřských školách je 85,3 %. V absolutních číslech to představuje 310 979 dětí. V roce 2019/20 bylo v této věkové skupině 300 514 dětí, což bylo 82,4 % všech dětí v mateřských školách.

Počínaje školním rokem 2017/18 se zavedlo povinné předškolní vzdělávání pro děti, které do začátku školního roku dosáhnou pěti let. Tato povinnost trvá až do zahájení povinné školní docházky dítěte, netýká se dětí s hlubokým mentálním postižením. Povinné předškolní vzdělávání lze plnit i jiným způsobem než pravidelnou denní docházkou (v rozsahu stanoveném prováděcím právním předpisem), a to podle § 34a, odstavce 5 školského zákona. Ve sledovaném období stoupl počet pětiletých dětí ze 104 522 dětí (28,6 % z celkového počtu dětí v mateřských školách) v roce 2019/20 až na současných 111 933 dětí (30,7 %). Počet dětí vzdělávaných podle § 34b školského zákona (individuální vzdělávání) se od loňského roku zvýšil z 2 525 na 2 673 dětí.

Počet tříletých dětí se oproti loňskému roku snížil, a to z 96 361 na 93 991 dětí, což představuje pokles podílu této věkové skupiny z 26,1 % na 25,8 % z celkového počtu dětí v mateřských školách. Od roku 2019/20 se snížilo zastoupení této věkové skupiny o 0,1 p. b.

Procentuální zastoupení šestiletých a starších dětí navštěvujících mateřskou školu (děti, které by již měly navštěvovat základní školu – jedná se tedy o děti s odloženou povinnou školní docházkou) oproti minulému školnímu roku kleslo z 6,0 % na 5,9 %, v absolutních číslech se jedná o 21 379 šestiletých a starších dětí.

Pokud má mateřská škola dostatečný počet volných míst, mohou do ní docházet také děti mladší tří let (v Tabulce 3 součet řádků mladší tří let, 2leté, mladší 2let). Od školního roku 2019/20, kdy 43 020 dětí této věkové skupiny představovalo již 11,8 % z celkového počtu dětí v mateřských školách, se procentuální zastoupení dětí mladších tří let snížilo na 8,8 % (32 133 dětí) v letošním školním roce. Od školního roku 2014/15 jsou samostatně sledovány i děti dvouleté a mladší dvou let. Děti narozených mezi 1. 1. 2021 až 31. 8. 2021 (2leté) je 11 108, tj. 34,6 % všech dětí mladších tří let, jedná se o nárůst o 299 dětí oproti roku předchozímu (10 809 dětí, 33,7 % všech dětí mladších tří let). Je to současně o 6 604 dětí méně oproti roku 2019/20, kdy 2letých dětí bylo 17 712, což představovalo 41,2 % všech dětí mladších tří let.

Děti narozených v období mezi 1. 9. 2021 a 30. 9. 2021 (ml. 2 let) je v tomto školním roce 206 (0,6 % všech dětí mladších tří let), a těch, které se narodily v období od 1. 9. 2020 do 31. 12. 2020, je 20 819 (64,8 % všech dětí mladších tří let).

Tabulka 3: Mateřské školy – děti ve školním roce 2019/20–2023/24 – podle věku

		2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 ¹⁾
Děti		364 909	357 598	360 490	369 205	364 491
v tom	mladší 2 let		255	244	214	206
	2leté		12 667	11 540	10 809	11 108
	mladší 3 let		21 664	20 930	21 085	20 819
	3leté		93 075	94 403	96 361	93 991
	4leté		102 494	102 985	107 031	105 055
	5leté		106 305	107 541	111 603	111 933
	6leté		20 973	22 724	21 966	21 241
	starší 6 let		165	123	136	138

Zdroj: databáze MŠMT

Komentáře:

¹⁾ Děti mladší tří let jsou děti pro školní 2023/24 narozené 1. 9. 2020 až 31. 12. 2020, děti 2leté jsou narozené 1. 1. 2021 až 31. 8. 2021, děti mladší 2 let jsou narozené 1. 9. 2021 až 30. 9. 2021.

Od roku 2019/20, kdy bylo evidováno 36 277 žádostí o přijetí, jimž nebylo vyhověno, stoupl počet těchto žádostí ve školním roce 2023/24 na 43 715, tj. o 20,5 %. **Letošní meziroční pokles o 5 750 zamítnutých žádostí o přijetí do mateřské školy** (nejedná se o počet nepřijatých dětí, neboť zákonní zástupci dětí mohou podat neomezený počet přihlášek do MŠ) představuje meziroční pokles o 11,6 %.

Předškolní vzdělávání se uskutečňuje rovněž v přípravných třídách základních škol. Ty jsou určeny dětem v posledním roce před zahájením povinné školní docházky, u kterých je předpoklad, že zařazení do přípravné třídy vyrovná jejich vývoj, přednostně děti, kterým byl povolen odklad povinné školní docházky. Přípravné třídy zřizuje obec, svazek obcí nebo kraj a od školního roku 2015/16 i církev.

Počet základních škol, ve kterých jsou přípravné třídy zřízeny, meziročně vzrostl z 418 na 459 škol. Rovněž se zvýšil i počet přípravných tříd, a to z 507 na 563 tříd, což představuje meziroční nárůst o 11,0 %. **Oproti roku 2022/23 vzrostl i počet dětí v přípravných třídách, a to na 7 074 dětí.** Jedná se o nárůst o 9,5 % (v absolutní hodnotě o 611 dětí).

Procentuální zastoupení dívek v přípravných třídách od roku 2019/20 stoupl z 36,2 % až na 38,9 % v letošním školním roce.

Přípravný stupeň základní školy speciální připravuje děti se středně těžkým a těžkým mentálním postižením, se souběžným postižením více vadami nebo s autismem. Dítě může být přijato nejdříve ve věku pěti let, a to i v průběhu

školního roku, a na přípravném stupni setrvává až do zahájení povinné školní docházky, přičemž jeho docházka do přípravného stupně nesmí přesáhnout tři školní roky.

Ve sledovaném období se počet základních škol speciálních s přípravným stupněm zvýšil z 35 škol v roce 2019/20 až na 39 škol ve školním roce 2023/24. Meziročně letos stoupl i počet tříd přípravného stupně, a to z 47 na 52 tříd. Počet dětí se zvýšil ze 196 v roce 2019/20 na současných 268.

Procentuální zastoupení dívek v přípravném stupni se pohybuje od 30,1 % v roce 2019/20 přes 32,1 % v roce 2022/23 až po současných 26,5 %.

Tabulka 4: Přípravné třídy ZŠ a přípravný stupeň ZŠ speciální – školy, třídy, děti, z toho dívky ve školním roce 2019/20–2023/24

	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
Přípravné třídy základní školy					
Školy	294	304	362	418	459
Třídy	341	349	417	507	563
Děti	4 377	4 424	5 282	6 463	7 074
z toho dívky	1 586	1 618	1 986	2 429	2 752
Přípravný stupeň základní školy speciální					
Školy	35	35	34	36	39
Třídy	34	38	36	47	52
Děti	196	187	210	268	268
z toho dívky	59	48	63	86	71

Zdroj: databáze MŠMT

4.2.2. Základní vzdělávání

- Ve školním roce 2023/24 poskytovalo základní vzdělávání 4 276 základních škol, což je o 15 škol více než v předchozím školním roce.
- Na základních školách se vzdělávalo 1 000 346 žáků, jedná se o pokles o 7 432 žáků oproti školnímu roku 2022/23.
- Počet žáků 1. stupně se meziročně zvýšil o 2 656 žáků, a to na 572 583 žáků.
- Počet žáků 2. stupně se meziročně snížil o 10 088 žáků, a to na 427 763 žáků.
- Počet žáků plnících povinnou školní docházku na nižším stupni víceletých gymnázií poklesl na 41 478, což je o 181 žáků méně než ve školním roce 2022/23. Na nižším stupni osmiletého vzdělávání na konzervatoři se v roce 2023/24 vzdělávalo 278 žáků, což představuje meziroční pokles o 8 žáků.
- V základních školách bylo evidováno 47 858 ukrajinských žáků, z toho 37 074 azylantů.

Ve školním roce 2023/24 došlo k nárůstu počtu základních škol, a to o 15 škol. Průměrná velikost školy ve sledovaném období vzrostla z 227,3 žáka na školu v roce 2019/20 na 233,9 ve školním roce 2023/24. Počet žáků na třídu se snížil z 19,8 v roce 2019/20 na 19,4 v letošním školním roce.

Tabulka 5: Základní školy – školy, třídy, žáci a učitelé ve školním roce 2019/20–2023/24

	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
1. stupeň					
Školy	4 176	4 194	4 220	4 241	4 255
Třídy	29 035	29 213	29 304	29 924	30 360
Žáci	563 346	555 089	545 711	569 927	572 583
Učitelé (přepočtení na plně zaměstnané)	33 463,7	34 057,3	34 421,8	35 352,1	36 237,4
2. stupeň					
Školy	2 778	2 803	2 830	2 866	2 881
Třídy	19 082	19 988	20 746	21 266	21 181
Žáci	389 600	407 259	418 860	437 851	427 763
Učitelé (přepočtení na plně zaměstnané)	33 577,2	35 477,6	36 903,5	38 373,7	38 745,0
ZŠ celkem					
Školy	4 192	4 214	4 238	4 261	4 276
Třídy	48 117	49 201	50 050	51 190	51 541
Žáci	952 946	962 348	964 571	1 007 778	1 000 346
Učitelé (přepočtení na plně zaměstnané)	67 040,9	69 534,9	71 325,3	73 725,8	74 982,4

Zdroj: databáze MŠMT

V roce 2023/24 se meziročně zvýšil přepočtený počet učitelů o 1,7 %, a to na 74 982,4 (tj. o 1 256,6 úvazku více než v minulém školním roce) a za celé sledované období se přepočtený počet učitelů zvýšil o 11,8 % (tj. o 7 941,5 úvazku).

Průměrná velikost školy na 1. stupni se od roku 2019/20 snižovala, a to ze 134,9 až na 129,3 žáka na školu v roce 2021/22. V loňském a letošním roce tento ukazatel vzrostl na 134,4 žáka na školu v loňském a 134,6 žáka na školu v letošním školním roce. Ve třídě se průměrně vzdělávalo 18,9 žáka, na začátku sledovaného období byla hodnota tohoto podílu 19,4. Meziročně se zvýšil přepočtený počet učitelů, a to na 36 237,4 učitele, což je o 885,3 úvazku více než v předchozím školním roce a o 2 774 více než na začátku sledovaného období (nárůst o 8,3 %).

Průměrná velikost školy na 2. stupni se zvětšila ze 140,2 žáka na školu v roce 2019/20 na 148,5 v letošním školním roce. Ve třídě se průměrně vzdělávalo 20,2 žáka, ve školním roce 2022/23 to bylo 20,6 žáka na třídu. Přepočtený počet učitelů ve školním roce 2023/24 vzrostl, a to na 38 745,0, což je o 1,0 % více než v předchozím školním roce a o 15,4 % více než v roce 2019/20.

Ve školním roce 2023/24 bylo do 1. ročníku základních škol přijato celkem 117 168 žáků, což je o 0,4 % méně než v předchozím školním roce.

Ve věku šesti let nastoupilo povinnou školní docházku 88 288 žáků, to je v porovnání s rokem 2022/23 o 0,8 % více, oproti roku 2019/20 o 8,4 % více. V roce 2019/20 představovali šestiletí žáci 76,4 % nově přijatých žáků, v letošním roce zastoupení této věkové skupiny kleslo na 75,4 %.

Žáků starších šesti let (jedná se o žáky, kteří nastoupili po odkladu povinné školní docházky) nastoupilo celkem 28 147, to je o 4,0 % méně než v předchozím školním roce a o 14,5 % více než v roce 2019/20. Procentuální zastoupení této věkové skupiny na celkovém počtu nově přijatých do 1. ročníku ve školním roce 2019/20 dosahovalo 23,1 %, v letošním roce je to 24,0 %. Skupina žáků mladších šesti let představovala v prvních třech letech sledovaného období 0,5 % z nově přijatých, ve školním roce 2022/23 a 2023/24 je to 0,6 %, což je v letošním školním roce v absolutním čísle 733 žáků.

Tabulka 6: Základní školy – nově přijatí do 1. ročníku a žáci, kteří ukončili povinnou školní docházku ve školním roce 2019/20–2023/24

		2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
Nově přijatí do 1. ročníku základní školy		106 625	108 630	108 143	117 607	117 168
v tom	mladší 6 let	564	587	563	700	733
	6letí	81 475	82 293	81 863	87 596	88 288
	starší 6 let	24 586	25 750	25 717	29 311	28 147
Žáci, kteří ukončili povinnou školní docházku ¹⁾		88 737	94 407	101 312	110 589	.
v tom	7. ročník	769	645	593	693	.
	8. ročník	3 323	2 768	3 317	3 081	.
	9.-10. ročník	84 498	90 781	97 147	106 619	.
	nezařazení do ročníku	138	203	242	193	.

Zdroj: databáze MŠMT

Komentář:

¹⁾ Bez žáků, kteří odešli do víceletých středních škol a osmiletých konzervatoří.

Specifickou oblastí základního vzdělávání je předčasné ukončení školní docházky do základní školy před dosažením základního vzdělání. Data za ukončení školní docházky jsou vykazována za rok zpětně. Ve školním roce 2022/23 předčasně ukončilo povinnou školní docházku v 7. a 8. ročníku 3 774 žáků, což je 3,4 % všech odchodů ze základní školy, v roce předchozím to bylo 3 910 žáků, tj. 3,9 %. Na začátku sledovaného období byl tento podíl 4,6 %, tj. 4 092 žáků v absolutním čísle. Do těchto údajů se nezapočítávají žáci, kteří odešli do víceletých gymnázií a osmiletých oborů konzervatoří.

Pro ty, kteří nemají ukončené základní vzdělání, základní a střední školy organizují kurzy pro získání základního vzdělání. V letošním školním roce se konalo 14 kurzů, což je o 4 kurzy více než v loňském školním roce. Počet žáků v těchto kurzech stoupl z 93 v minulém školním roce na 127 účastníků v letošním školním roce. Ve školním roce 2019/20 se 33 kurzů účastnilo 236 žáků.

4.2.3. Střední školy

- Ve školním roce 2023/24 se v 1 304 středních školách vzdělávalo 484 758 žáků.
- V oborech zakončených maturitní zkouškou (včetně zkráceného a nástavbového studia) se nacházelo 78,7 % žáků, v oborech zakončených výučním listem (včetně zkráceného studia) 20,7 % a v oborech středního vzdělávání 0,6 % žáků středních škol.
- Ve všeobecně vzdělávacích oborech se vzdělávala zhruba třetina žáků středních škol.
- V nástavbovém studiu ve školním roce 2023/24 bylo celkem 14 344 žáků.
- Ve středních školách bylo evidováno 9 643 ukrajinských žáků, z toho 4 869 azylantů.

Středoškolské vzdělávání je v českém vzdělávacím systému poskytováno středními školami všeobecného nebo odborného charakteru a žáci mohou jeho úspěšným absolvováním získat **střední vzdělání, střední vzdělání s maturitní zkouškou či střední vzdělání s výučním listem.**

Od školního roku 2021/22 jsou přijímáni žáci do oborů, ve kterých lze získat střední vzdělání s výučním listem a střední vzdělání s maturitní zkouškou (L0+H). Tyto komplementární obory vzdělání byly stanoveny v příloze D6 nařízení vlády č. 211/2010 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání, a to nařízením vlády č. 354/2020 Sb.

Ve školním roce 2023/24 bylo nově přijato do 1. ročníku středních škol 139 916 žáků. Vzdělávání ve středních školách je v daném školním roce realizováno na 1 304 školách, účastní se ho 484 758 žáků a počet absolventů za předchozí školní rok se rovnal 89 284. V denní formě se vzdělává 96,8 % žáků. Pokud jde o genderový pohled, pak dívky tvoří 49,5 % všech vzdělávajících se osob na středních školách. V oborech středního vzdělání ukončených výučním listem činil jejich podíl 35,5 %, v oborech středního vzdělání s maturitní zkouškou byl podíl dívek vyšší a činil 53,5 %, v nástavbovém studiu tvořily dívky 44,8 %.

Ve všeobecně vzdělávacích oborech se vzdělávala zhruba třetina (32,5 %) žáků středních škol, žáci v oborech gymnázií tvoří 28,6 % z celkového počtu žáků středních škol a 3,9 % žáků se vzdělává v oborech lyceí. Ve srovnání s loňským školním rokem podíl žáků gymnaziálních oborů na celkovém počtu žáků ve středních školách mírně klesl, a to o 0,8 p. b.

Tabulka 7: Střední školy – školy, žáci, nově přijatí do 1. ročníku a absolventi ve školním roce 2023/24 – podle druhu vzdělávání včetně zkráceného a nástavbového studia

Druh vzdělávání		Školy ¹⁾			Žáci ²⁾				
		celkem	v tom forma vzdělávání		celkem	z celku dívky	v tom forma vzdělávání		
			denní	ostatní			denní	ostatní	
Střední školy – celkem		1 304	1 293	205	484 758	239 725	469 236	15 522	
v tom vzdělávání	střední	147	146	1	2 841	1 243	2 815	26	
	střední s výučním listem	503	497	36	100 566	35 741	97 794	2 772	
	z toho zkrácené	53	44	14	2 356	335	1 231	1 125	
	střední s mat. zkouškou	1 094	1 085	97	367 007	196 321	358 763	8 244	
	v tom	víceleté	306	306	-	83 794	44 562	83 794	-
		4leté	1 039	1 030	77	280 132	148 882	274 928	5 204
		zkrácené	37	5	32	3 081	2 877	41	3 040
	nástavbové studium	257	208	106	14 344	6 420	9 864	4 480	

Druh vzdělávání		Nově přijatí do 1. ročníku				Absolventi za školní rok 2022/23				
		celkem	z celku dívky	v tom forma vzdělávání		celkem	z celku dívky	v tom forma vzdělávání		
				denní	ostatní			denní	ostatní	
Střední školy – celkem		139 916	67 686	133 942	5 974	89 284	43 403	85 597	3 687	
v tom vzdělávání	střední	1 072	466	1 056	16	696	323	686	10	
	střední s výučním listem	39 743	14 764	38 604	1 139	23 553	7 942	22 440	1 113	
	z toho zkrácené	1 975	289	1 224	751	1 468	192	899	569	
	střední s mat. zkouškou	91 440	49 138	88 791	2 649	61 640	33 799	59 822	1 818	
	v tom	víceleté	11 576	6 030	11 576	-	9 743	5 341	9 743	-
		4leté	78 421	41 795	77 185	1 236	50 500	27 320	49 854	646
		zkrácené	1 443	1 313	30	1 413	1 192	1 121	20	1 172
	nástavbové studium	7 661	3 318	5 491	2 170	3 395	1 339	2 649	746	

Zdroj: databáze MŠMT

Komentář:

¹⁾ Počet škol celkem není součtem počtů škol podle jednotlivých druhů třídění, protože školy mohou realizovat svou činnost souběžně v různých druzích, formách a oborech vzdělávání.

²⁾ Včetně žáků nižších ročníků víceletých oborů gymnázií.

Tabulka 8: Střední školy – žáci, nově přijatí do 1. ročníku a absolventi ve školním roce 2019/20–2023/24 – podle kategorie dosaženého vzdělání

Studijní druh		Kategorie dosaženého vzdělání	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
Žáci			423 838	432 906	446 254	463 200	484 758
v tom	Střední vzdělání	C	2 462	2 450	2 539	2 534	2 593
		J	257	270	224	228	248
	Střední vzdělání s výučním listem	E	10 429	10 431	10 238	10 499	11 123
		H	78 354	80 210	81 018	84 555	89 443
	Střední vzdělání s maturitní zkouškou	K	130 725	131 799	133 321	135 929	138 483
		M (lyceum)	15 140	15 640	16 655	17 778	19 048
		M	150 551	155 754	163 621	172 186	182 575
		LO	22 400	22 814	23 686	25 030	26 901
	Nástavbové studium	L5	13 520	13 538	14 952	14 461	14 344
	Nově přijatí do 1. ročníku			116 183	118 293	125 167	133 416
v tom	Střední vzdělání	C	815	845	825	893	955
		J	127	121	101	114	117
	Střední vzdělání s výučním listem	E	3 926	3 878	3 735	4 313	4 532
		H	29 073	28 861	28 652	33 254	35 211
	Střední vzdělání s maturitní zkouškou	K	24 120	24 070	24 724	25 298	26 254
		M (lyceum)	3 958	4 348	4 708	5 001	5 335
		M	41 245	43 177	47 353	49 756	52 025
		LO	5 909	5 845	6 699	7 212	7 826
	Nástavbové studium	L5	7 010	7 148	8 370	7 575	7 661

Studijní druh		Kategorie dosaženého vzdělání	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
Absolventi			84 462	90 012	85 492	89 284	.
v tom	Střední vzdělání	C	611	496	644	626	.
		J	82	99	66	70	.
	Střední vzdělání s výučním listem	E	2 426	2 400	2 243	2 197	.
		H	20 814	21 608	21 026	21 561	.
	Střední vzdělání s maturitní zkouškou	K	21 274	21 360	21 024	21 612	.
		M (lyceum)	3 477	3 352	3 428	3 525	.
		M	29 254	32 788	30 285	32 189	.
	Nástavbové studium	L0	3 725	4 559	3 913	4 109	.
	L5	2 799	3 350	2 863	3 395	.	

Zdroj: databáze MŠMT

Komentář: Data včetně zkráceného studia.

Počet žáků vzdělávajících se v oborech gymnázií se ve srovnání s předešlým rokem zvýšil o 1,9 % a činil 138 483 žáků. V pětiletém sledovaném období počet žáků vzrostl o 7 758, tj. o 5,9 %. **V oborech lyceí se vzdělávalo 19 048 žáků**, tj. o 7,1 % více než v minulém školním roce (nárůst o 1 270 žáků) a o 25,8 % více než ve školním roce 2019/20 (nárůst o 3 908 žáků). Pokud jde o genderový pohled, pak **v oborech gymnázií jsou dívky zastoupeny z 56,3 %** (tj. o 0,3 p. b. méně než v minulém školním roce) a **v oborech lyceí představují dívky 63,5 %** z celkového počtu zde se vzdělávajících osob.

Počet nově přijatých žáků do oborů gymnázií (včetně víceletých oborů) se v roce 2023/24 proti předešlému školnímu roku, kdy bylo do oborů gymnázií nově přijato 25 298 žáků, **zvýšil, a to na 26 254**, což představuje nárůst o 3,8 %. V porovnání s rokem 2019/20 narostl počet nově přijatých žáků o 8,8 % (tj. o 2 134 žáků). **Do oborů vzdělání lyceí bylo přijato 5 335 žáků, tj. o 6,7 % (o 334 žáků) více** než v předchozím školním roce a o 34,8 % (o 1 377 žáků) více než v roce 2019/20.

V roce 2022/23 **absolvovalo v oborech gymnázií 21 612 žáků**, ve srovnání s předchozím rokem tak došlo k nárůstu o 2,8 % (o 588 absolventů), oproti roku 2019/20 se počet absolventů zvýšil o 1,6 % (o 338 absolventů). **V oborech vzdělání lyceí absolvovalo 3 525 žáků**, přičemž počet absolventů těchto oborů vzdělání ve srovnání s předchozím rokem vzrostl o 97 absolventů, což je meziročně o 2,8 % více. Ve srovnání s rokem 2019/20 je to o 48 žáků více, tj. nárůst o 1,4 %.

V odborných oborech vzdělání se ve středních školách ve školním roce 2023/24 vzdělávalo 327 227 žáků. Největší zastoupení, a to 64,0 %, mají obory středního vzdělání s maturitní zkouškou, 30,7 % obory středního vzdělání s výučním listem, žáci nástavbového studia představují 4,4 % a 0,9 % žáků se vzdělává v oborech středního vzdělání.

Tabulka 9: Střední vzdělávání s maturitní zkouškou všeobecného charakteru – žáci, nově přijatí do 1. ročníku a absolventi ve školním roce 2019/20–2023/24

Studijní druh		2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
Žáci		145 865	147 439	149 976	153 707	157 531
z toho dívky		84 482	85 192	86 417	88 233	90 065
v tom	obory gymnázií	130 725	131 799	133 321	135 929	138 483
	z toho dívky	74 754	75 195	75 769	76 952	77 968
	obory lyceí	15 140	15 640	16 655	17 778	19 048
	z toho dívky	9 728	9 997	10 648	11 281	12 097
Nově přijatí do 1. ročníku		28 078	28 418	29 432	30 299	31 589
z toho dívky		16 500	16 698	17 301	17 591	18 294
v tom	obory gymnázií	24 120	24 070	24 724	25 298	26 254
	z toho dívky	14 017	13 944	14 277	14 442	14 928
	obory lyceí	3 958	4 348	4 708	5 001	5 335
	z toho dívky	2 483	2 754	3 024	3 149	3 366
Absolventi		24 751	24 712	24 452	25 137	.
z toho dívky		14 865	14 835	14 600	15 007	.
v tom	obory gymnázií	21 274	21 360	21 024	21 612	.
	z toho dívky	12 569	12 656	12 390	12 768	.
	obory lyceí	3 477	3 352	3 428	3 525	.
	z toho dívky	2 296	2 179	2 210	2 239	.

Zdroj: databáze MŠMT

Z hlediska meziročního porovnání **došlo ke zvýšení počtu žáků středního vzdělávání s výučním listem o 5,8 %**, za sledované pětileté období pak stoupl počet žáků o 13,3 %. **Počet žáků středního vzdělávání s maturitní zkouškou se meziročně zvýšil o 6,2 %**, oproti roku 2019/20 se zvýšil o 21,1 %. **V nastavbovém studiu se vzdělávalo 14 344 žáků**, což bylo o 0,8 % méně než v předchozím roce a o 6,1 % více v porovnání se školním rokem 2019/20.

Zastoupení dívek mezi žáky středního vzdělávání odborného charakteru se ve sledovaném období pohybovalo od 45,1 % v roce 2019/20 až po letošních 45,7 %. Ve školním roce 2023/24 byl v případě středního vzdělávání s výučním listem podíl dívek 35,5 %, u žáků středního vzdělávání s maturitní zkouškou pak byly dívky zastoupeny z 50,7 %.

V oborech středního vzdělání představovalo zastoupení dívek 43,8 % a v nástavbovém studiu se z celkového počtu žáků vzdělávalo 44,8 % dívek.

Ve srovnání se školním rokem 2022/23 se o 5,1 % zvýšil počet nově přijatých do oborů středního vzdělání s maturitní zkouškou, v případě oborů středního vzdělání s výučním listem došlo k nárůstu o 5,8 %, nárůst o 1,1 % zaznamenalo nástavbové studium a počet nově přijatých do oborů středního vzdělání stoupl o 6,5 %. V porovnání s rokem 2019/20 se o 26,9 % zvýšil počet nově přijatých do oborů středního vzdělání s maturitní zkouškou, nárůst o 20,4 % vykazaly obory středního vzdělání s výučním listem a k nárůstu o 9,3 % došlo u nástavbového studia. Počet nově přijatých u oborů středního vzdělání oproti roku 2019/20 vzrostl o 13,8 %.

Počet absolventů oborů středního vzdělání odborného charakteru byl za školní rok 2022/23 ve srovnání s předchozím rokem vyšší o 5,1 %. Na úrovni oborů středního vzdělání s maturitní zkouškou došlo meziročně ke zvýšení o 6,7 % a oproti roku 2019/20 k navýšení o 10,7 %. V případě středního vzdělávání s výučním listem se počet absolventů zvýšil meziročně o 1,2 % a oproti roku 2019/20 stoupl o 1,3 %. Absolventů nástavbového studia bylo ve srovnání s předchozím rokem o 18,6 % více, ve srovnání s rokem 2019/20 jejich počet stoupl o 21,3 %.

Jak je z údajů zřejmé, počty žáků a nově přijatých v oborech středního vzdělání odborného charakteru od roku 2019/20 rostou, počty absolventů v loňském roce poprvé ve sledovaném období klesly, ale v letošním školním roce znamenaly meziroční nárůst.

Tabulka 10: Střední vzdělávání odborného charakteru – žáci, nově přijatí do 1. ročníku a absolventi ve školním roce 2019/20–2023/24

Studijní druh		2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
Žáci		277 973	285 467	296 278	309 493	327 227
z toho dívky		125 325	129 322	134 460	140 883	149 660
v tom	obory středního vzdělávání	2 719	2 720	2 763	2 762	2 841
	z toho dívky	1 292	1 267	1 248	1 213	1 243
	obory středního vzdělání s VL	88 783	90 641	91 256	95 054	100 566
	z toho dívky	30 590	31 472	31 847	33 311	35 741
	obory středního vzdělání s MZ	172 951	178 568	187 307	197 216	209 476
	z toho dívky	87 534	90 647	94 800	99 917	106 256
	obory nástavbového studia	13 520	13 538	14 952	14 461	14 344
	z toho dívky	5 909	5 936	6 565	6 442	6 420

Studijní druh		2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
Nově přijatí do 1. ročníku		88 105	89 875	95 735	103 117	108 327
z toho dívky		39 386	40 357	43 029	46 689	49 392
v tom	obory středního vzdělávání	942	966	926	1 007	1 072
	z toho dívky	464	433	424	424	466
	obory středního vzdělání s VL	32 999	32 739	32 387	37 567	39 743
	z toho dívky	11 730	11 623	11 510	13 488	14 764
	obory středního vzdělání s MZ	47 154	49 022	54 052	56 968	59 851
	z toho dívky	24 306	25 191	27 518	29 430	30 844
	obory nástavbového studia	7 010	7 148	8 370	7 575	7 661
	z toho dívky	2 886	3 110	3 577	3 347	3 318
Absolventi		59 711	65 300	61 040	64 147	.
z toho dívky		26 002	29 323	27 129	28 396	.
v tom	obory středního vzdělávání	693	595	710	696	.
	z toho dívky	321	286	310	323	.
	obory středního vzdělání s VL	23 240	24 008	23 269	23 553	.
	z toho dívky	7 751	8 088	7 948	7 942	.
	obory středního vzdělání s MZ	32 979	37 347	34 198	36 503	.
	z toho dívky	16 778	19 542	17 723	18 792	.
	obory nástavbového studia	2 799	3 350	2 863	3 395	.
	z toho dívky	1 152	1 407	1 148	1 339	.

Zdroj: databáze MŠMT

Komentář: Data včetně zkráceného studia.

4.2.4. Konzervatoře

- Ve školním roce 2023/24 se v České republice vzdělávalo 3 812 žáků v 18 konzervatořích.
- Do prvních ročníků konzervatoří bylo přijato 686 žáků.
- Obory konzervatoří absolvovalo ve školním roce 2022/23 celkem 409 žáků.
- V konzervatořích bylo evidováno 144 ukrajinských žáků, z toho 95 azylantů.

Na konzervatoři lze dosáhnout buď středního vzdělání s maturitní zkouškou, a to nejdříve po čtyřech letech v denní formě šestiletého vzdělávacího programu nebo po osmi letech v denní formě vzdělávání v osmiletém vzdělávacím programu, nebo vyššího odborného vzdělání v konzervatoři (složením absolutoria po úspěšném ukončení šestiletého nebo osmiletého vzdělávacího programu). Do osmiletého oboru Tanec jsou žáci přijímáni ke vzdělávání po pátém ročníku základní školy.

I ve školním roce 2023/24 působilo v České republice celkem 18 škol, které vyučovaly umělecké obory v šestiletém a v osmiletém vzdělávacím programu konzervatoří.

V uvedených školách se vzdělávalo 3 812 žáků, tj. o 25 méně než v roce 2022/23 a o 24 méně než na počátku sledovaného období. **Denní formu vzdělávání navštěvovalo 3 610 žáků,** v tom v šestiletém vzdělávacím programu se vzdělávalo v denní formě 3 054 žáků, z toho 1 841 dívek, a osmiletý vzdělávací program obor Tanec navštěvovalo celkem 556 žáků, z toho 479 dívek.

Ke vzdělávání na konzervatoři bylo ve školním roce 2023/24 nově přijato do 1. ročníku 686 žáků, tj. o 44 žáků více než roce minulém a o 39 více než v roce 2019/20. Do denní formy vzdělávání bylo přijato 632 žáků.

Tabulka 11: Konzervatoře – školy, žáci, nově přijatí do 1. ročníku, absolventi a učitelé ve školním roce 2019/20–2023/24

	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
Školy	18	18	18	18	18
Žáci	3 836	3 902	3 880	3 837	3 812
z toho dívky	2 441	2 486	2 483	2 450	2 452
Nově přijatí do 1. ročníku	647	691	631	642	686
z toho dívky	388	444	400	396	425
Absolventi	378	392	387	409	.
z toho dívky	239	255	249	273	.
Učitelé (přepočtení na plně zaměstnané)	1 069,8	1 023,0	1 097,8	1 092,1	1 084,1
z toho dívky	539,0	522,3	582,5	543,7	548,4

Zdroj: databáze MŠMT

Ve školním roce 2022/23 absolvovalo konzervatoř 409 žáků, což je o 22 žáků více než v roce předchozím a o 31 více než na začátku sledovaného období. V denní formě vzdělávání absolvovalo 361 žáků.

Přepočtený počet učitelů na plně zaměstnané byl v letošním školním roce 1 084,1, z toho 548,4 bylo úvazků žen. Oproti loňským hodnotám se jedná o pokles o 8,0 úvazku celkem a o nárůst o 4,7 úvazku u žen. Podíl úvazků žen na celkovém přepočteném počtu učitelů je v rozmezí od 49,8 % v loňském školním roce až po 53,1 % ve školním roce 2021/22. V letošním školním roce činí podíl úvazku žen na celkovém přepočteném počtu učitelů 50,6 %.

4.2.5. Vyšší odborné školy

- V roce 2023/24 se na 151 vyšších odborných školách vzdělávalo 21 676 studentů.
- Vyšší odborné školy nově přijaly do prvních ročníků 9 159 studentů.
- Ve školním roce 2022/23 absolvovalo vyšší odborné školy 3 786 absolventů.
- Ve vyšších odborných školách bylo evidováno 269 ukrajinských studentů, z toho 63 azylantů.

Vzdělání ve vyšších odborných školách spadá do sektoru terciárního, nevysokoškolského vzdělávání. Studium na VOŠ je určeno absolventům středních škol, kteří se chtějí po maturitě nadále vzdělávat, ale nevyhovuje jim příliš teoreticky zaměřené vzdělávání na vysoké škole, případně se chtějí vzdělávat v oborech, které vysoké školy dosud nenabízí. Vyšší odborné školy rozvíjí a prohlubují znalosti a dovednosti studenta získané ve středním vzdělávání a poskytují odborné vzdělání a praktickou přípravu pro výkon náročných činností.

Vyšší odborné školy nabízejí studium ve 3–3,5letých oborech v denní formě vzdělávání, v ostatních formách vzdělávání se studijní délka může prodloužit na čtyři roky. Vyšší odborné vzdělávání je ukončeno absolutoriem, po jehož úspěšném složení absolvent získává titul diplomovaný specialista (DiS.).

Tabulka 12: Vyšší odborné školy – struktura přihlášených podle skupin oborů ve školním roce 2019/20–2023/24

Skupiny oborů	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
Přírodní vědy a nauky	0,4%	0,0%	0,4%	0,2%	0,4%
Technické vědy a nauky	10,4%	9,2%	7,8%	7,8%	6,8%
Zemědělsko-lesnické a veterinární vědy a nauky	1,9%	1,9%	4,4%	5,7%	4,6%
Zdravotnictví, lékařské a farmaceut. vědy a nauky	33,6%	35,2%	35,9%	34,9%	36,7%
Humanitní a spol. vědy a nauky	6,1%	5,4%	4,3%	3,7%	4,0%
Ekonomické vědy a nauky	8,9%	8,9%	7,5%	6,9%	6,1%
Právní vědy a nauky	7,6%	6,0%	5,2%	4,9%	4,9%
Pedagogika, učitelství a soc. péče	30,6%	31,2%	33,5%	35,3%	30,2%
Vědy a nauky o kultuře a umění	4,6%	6,0%	5,4%	6,0%	6,2%
Vojenské vědy a nauky	0,1%	0,1%	0,1%	0,0%	0,1%

Zdroj: databáze MŠMT

Komentář: Jeden uchazeč se může hlásit zároveň na více oborů.

Struktura přihlášených na vyšší odborné školy se během sledovaného pětiletého období výrazně neměnila. Největší zájem je stále o studium zdravotnických a pedagogických oborů. Ve zdravotnických oborech je podíl přihlášených 36,7 %. Jedná se o meziroční nárůst o 1,8 p. b., od roku 2019/20 je tento podíl o 3,1 p. b. vyšší. Podíl počtu přihlášených v pedagogických oborech v letošním roce dosáhl 30,2 %, což znamená meziroční pokles o 5,1 p. b.

Podíl přihlášených v ekonomických a technických oborech ve sledovaném období stále klesá. V ekonomických oborech se snížil podíl přihlášených z počátečních 8,9 % na současných 6,1 %. Zájem o technické obory poklesl během pětiletého období o 3,6 p. b. (z počátečních 10,4 % přihlášených v roce 2019/20 na 6,8 % přihlášených v letošním roce).

Ve školním roce 2023/24 zajišťovalo vyšší odborné vzdělávání 151 vyšších odborných škol, z toho 64,2 % škol bylo zřizovaných kraji a nezanedbatelný podíl tvořily školy zřizované privátním sektorem (27,2 % škol). Od školního roku 2019/20 se snížil počet škol o 9.

Na vyšších odborných školách se v letošním školním roce vzdělávalo 21 676 studentů, tj. o 5,0 % více než v minulém školním roce. V celém sledovaném období roste zastoupení žen, studujících žen bylo ve školním roce 2019/20 celkem 74,6 %, v letošním roce je to již 77,4 % (nárůst o 2,8 p. b.). V denní formě vzdělávání se vzdělávalo 13 180 studentů, v ostatních formách vzdělávání (dálkové, distanční a kombinované) 8 496 studentů.

Počet nově přijatých studentů do prvního ročníku rostl až do školního roku 2021/22. Ve školním roce 2022/23 bylo přijato o 2,9 % méně než v roce předchozím. Pro školní rok 2023/24 bylo přijato 9 159 studentů, což je o 2,1 % více než ve školním roce 2022/23. Do denní formy vzdělávání bylo přijato 5 947 studentů a do ostatních forem 3 212 studentů.

Studium ve vyšších odborných školách absolvovalo ve školním roce 2022/23 celkem 3 786 studentů (z toho 2 468 v denní formě vzdělávání). Jedná se o meziroční pokles o 3,1 % (resp. nárůst o 2,0 % u denní formy vzdělávání).

Tabulka 13: Konzervatoře – školy, žáci, nově přijatí do 1. ročníku, absolventi a učitelé ve školním roce 2019/20–2023/24

	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
Školy	160	156	151	150	151
Žáci	17 954	18 458	20 096	20 639	21 676
z toho dívky	13 387	13 894	15 421	15 939	16 778
Nově přijatí do 1. ročníku	7 687	7 900	9 240	8 968	9 159
z toho dívky	5 728	5 867	7 034	6 772	6 921
Absolventi	3 683	3 621	3 906	3 786	.
z toho dívky	2 861	2 804	3 123	3 055	.
Učitelé (přepočtení na plně zaměstnané)	1 274,7	1 241,5	1 243,4	1 280,9	1 311,9
z toho dívky	862,9	819,7	821,4	865,1	892,0

Zdroj: databáze MŠMT

4.2.6. Zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy

- Ve školním roce 2023/24 poskytovalo náhradní rodinnou, ochrannou a preventivně výchovnou péči 202 školských zařízení.

- V dětských domovech se nacházelo 4 298 dětí, v dětských domovech se školou 744 dětí, ve výchovných ústavech 991 dětí a v diagnostických ústavech 363 dětí.

Účelem těchto zařízení je zajišťovat nezletilým osobám zpravidla ve věku 3–18 let výchovu, kterou by za normálních okolností měla zajišťovat rodina. Tato zařízení mohou svým klientům nabízet rovněž vzdělávání.

Ve školním roce 2023/24 poskytovalo péči v České republice celkem 202 zařízení ústavní a ochranné výchovy (z toho 137 zařízení, tj. 67,8 % tvořily dětské domovy). Počet zařízení se oproti předchozímu školnímu roku snížil o 1 zařízení.

Tabulka 14: Zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy – zařízení, děti, z toho dívky ve školním roce 2019/20–2023/24

		2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
Zařízení pro výkon ústavní-ochranné výchovy		203	203	203	203	202
v tom	dětský domov	137	137	138	138	137
	dětský domov se školou	28	28	28	28	28
	výchovný ústav	25	25	25	25	25
	diagnostický ústav	13	13	12	12	12
Děti		6 553	6 446	6 234	6 355	6 396
v tom	dětský domov	4 345	4 303	4 247	4 261	4 298
	dětský domov se školou	805	740	699	733	744
	výchovný ústav	1 012	1 035	923	980	991
	diagnostický ústav	391	368	365	381	363
z toho dívky		2 826	2 781	2 665	2 735	2 809
v tom	dětský domov	2 058	2 055	2 018	2 027	2 054
	dětský domov se školou	228	190	187	215	236
	výchovný ústav	366	380	318	332	367
	diagnostický ústav	174	156	142	161	152

Zdroj: databáze MŠMT

V zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy bylo ve školním roce 2023/24 umístěno celkem 6 396 dětí, z toho většina v dětských domovech (67,2 %) a výchovných ústavech (15,5 %). Počet umístěných dětí nevykazoval ve sledovaném období velké změny, kolísal od 6 234 dětí ve školním roce 2021/22 až po 6 553 dětí ve školním roce 2019/20. Žádné významné odchylky v počtu umístěných dětí nejsou patrné ani v případech jednotlivých typů zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy.

4.2.7. Zařízení zájmového vzdělávání

- Ve školním roce 2023/24 působilo v České republice 4 207 družin, které navštěvovalo 361 566 žáků.
- Ve školních družinách bylo evidováno 13 676 ukrajinských žáků, z toho 8 887 azylantů.
- 643 školních klubů poskytovalo služby 47 232 žákům.
- Ve školních klubech bylo evidováno 1 180 ukrajinských žáků, z toho 816 azylantů.
- Ve školním roce 2023/24 do 513 základních uměleckých škol a 1 131 poboček docházelo 262 149 žáků.
- Ve 336 střediscích volného času (326 domů dětí a mládeže a 10 stanic zájmových činností) bylo evidováno 264 777 účastníků (263 258 v domovech dětí a mládeže a 1 519 ve stanicích zájmové činnosti).

Mezi zařízení zájmového vzdělávání pro potřeby výroční zprávy jsme zařadili školní družiny a kluby, základní umělecké školy a střediska volného času.

Školní družiny a kluby

Ve školním roce 2023/24 poskytovalo služby 4 207 školních družin, ve kterých bylo zapsáno k pravidelné denní docházce 361 566 účastníků, z toho 351 422 z 1. stupně základních škol (tj. 61,4 % všech žáků 1. stupně). Počet žáků 1. stupně zapsaných k pravidelné denní docházce do školní družiny stoupl meziročně o 8 747 (tj. o 2,6 % více), podíl počtu zapsaných žáků z 1. stupně na počtu žáků 1. stupně ZŠ se od loňského školního roku zvýšil o 1,3 p. b. V porovnání s rokem 2019/20 dochází do školní družiny o 22 970 žáků z 1. stupně ZŠ více (o 7,0 % více), podíl počtu zapsaných žáků z 1. stupně ZŠ na počtu žáků 1. stupně ZŠ je oproti tomuto roku letos vyšší o 3,1 p. b.

O žáky ve školních družinách pečovalo v tomto školním roce celkem 16 903 vychovatelů (12 025,6 přepočtených na plně zaměstnané, tj. o 3,2 % úvazků vychovatelů více než ve školním roce 2022/23) a 2 864 ostatních pedagogických pracovníků (805,1 přepočtených na plně zaměstnané).

Ve školním roce 2023/24 působilo v České republice 643 školních klubů, tj. o 8 klubů více než v loňském školním roce a o 40 více než v roce 2019/20. Ve školních klubech bylo zapsáno 47 232 žáků, z toho 29 777 žáků z 2. stupně a nižších ročníků víceletých středních škol a konzervatoří, což představovalo 6,3 % všech žáků 2. stupně základních škol a nižších stupňů víceletých středních škol a osmiletých konzervatoří (tj. o 0,3 p. b. více než ve školním roce 2022/23 a o 0,5 p. b. méně než v roce 2019/20).

Ve školních klubech bylo v tomto školním roce evidováno 2 031 vychovatelů (433,2 přepočtených na plně zaměstnané, tj. o 2,6 % úvazků vychovatelů více než ve školním roce 2022/23) a 1 584 ostatních pedagogických pracovníků (159,7 přepočtených na plně zaměstnané).

Tabulka 15: Školních družiny a kluby – družiny, kluby, žáci a jejich podíl vzhledem k odpovídající školské populaci ve školním roce 2019/20–2023/24

	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
Školní družiny					
Počet školních družin	4 099	4 128	4 159	4 186	4 207
Zapsaní žáci ve školních družinách	336 027	330 471	333 838	352 050	361 566
z celku počet zapsaných žáků z 1. stupně ZŠ	328 452	322 944	325 343	342 675	351 422
Podíl počtu zapsaných žáků z 1. stupně ZŠ na počtu žáků 1. st. ZŠ	58,3%	58,2%	59,6%	60,1%	61,4%
Školní kluby					
Počet školních klubů	603	606	612	635	643
Zapsaní žáci ve školních klubech	46 544	41 526	44 066	46 020	47 232
z celku počet zapsaných žáků z 2. stupně a nižších ročníků víceletých středních škol a konzervatoří	29 415	27 037	27 878	29 019	29 777
Podíl počtu zapsaných žáků z 2. stupně a nižších ročníků víceletých středních škol a konzervatoří na počtu žáků 2. stupně ZŠ, nižších ročníků víceletých středních škol a konzervatoří	6,8%	6,0%	6,1%	6,0%	6,3%

Zdroj: databáze MŠMT

Základní umělecké školy

Základní umělecké školy poskytují vzdělání v oborech: hudebním, tanečním, výtvarném a literárně-dramatickém. Nejvíce vyhledávané jsou hudební obory.

Od školního roku 2019/20 se zvýšil počet škol i jejich poboček, a to na 513 základních uměleckých škol (navýšení o 3,0 %) a 1 131 poboček (navýšení o 12,5 %) v letošním školním roce.

Po dvouletém snížení počtu žáků v letech 2020/21 a 2021/22 došlo v loňském i letošním roce v uvedených školách a jejich pobočkách opět k nárůstu počtu žáků na současných 262 149 žáků, což představuje meziroční nárůst o 4 684 žáků (o 1,8 %). Dívky jsou zastoupeny ze 69,9 %, což je v absolutním čísle 183 327 dívek.

Nejvíce žáků navštěvovalo hudební obory, a to 64,2 % žáků základních uměleckých škol, ve výtvarných oborech se realizovalo 21,0 % žáků, v tanečních 10,4 % žáků a v literárně-dramatických oborech 4,4 % žáků.

Žáky v základních uměleckých školách ve školním roce 2023/24 vzdělávalo 13 376 interních učitelů (9 225,8 přepočtených na plný úvazek) a 992 externích učitelů (325,6 přepočtených na plný úvazek). Vzhledem k roku 2022/23 je to navýšení úvazků o 1,1 % u interních učitelů a o 19,4 % u externích učitelů. Ženy tvoří 60,9 % interních učitelů (fyzických osob) a 60,8 % externích učitelů (fyzických osob).

Tabulka 16: Základní umělecké školy – školy, pobočky, žáci, z toho dívky a absolventi v jednotlivých oborech ve školním roce 2019/20–2023/24

		2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
Počet škol		498	502	507	510	513
Počet poboček		1 005	1 100	1 114	1 106	1 131
Počet žáků		254 314	250 852	248 853	257 465	262 149
v tom	v tanečním oboru	27 728	26 314	24 691	26 149	27 306
	ve výtvarném oboru	51 127	50 445	49 355	53 423	55 113
	v literárně-dramatickém oboru	10 437	10 273	10 449	11 123	11 527
	v hudebním oboru	165 022	163 820	164 358	166 770	168 203
z toho dívky		177 389	174 722	172 722	179 006	183 327
v tom	v tanečním oboru	26 083	24 866	23 367	24 750	25 886
	ve výtvarném oboru	39 164	38 936	38 153	41 411	42 816
	v literárně-dramatickém oboru	7 243	7 195	7 477	7 999	8 385
	v hudebním oboru	104 899	103 725	103 725	104 846	106 240
Absolventi		18 770	18 872	19 528	20 537	.
z toho dívky		13 293	13 354	13 612	14 347	.

Zdroj: databáze MŠMT

Střediska volného času

Ve školním roce 2023/24 poskytovalo pravidelnou výchovnou, vzdělávací a zájmovou činnost 336 středisek volného času, to je o dvě více než v minulém školním roce. Počet zájmových útvarů se ve srovnání s rokem 2022/23 zvýšil o 6,9 %, a to na 30 762 útvarů. Ve střediscích volného času se pravidelné činnosti účastnilo 264 777 dětí, žáků, studentů a ostatních účastníků, z nichž největší podíl tvořili žáci (72,5 %) a děti (17,2 %). Počet účastníků meziročně vzrostl, a to o 6,4 %.

Zaměříme-li se na jednotlivé typy středisek volného času, pak v roce 2023/24 bylo evidováno 326 domů dětí a mládeže s 237 315 účastníky a 30 603 zájmovými útvary. V 10 stanicích zájmových činností bylo v letošním roce evidováno 159 zájmových útvarů a 1 388 účastníků.

Tabulka 17: Střediska volného času – střediska, zájmové útvary a přijatí účastníci ve školním roce 2019/20–2023/24

		2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
Střediska volného času		334	333	331	334	336
Útvary zájmové činnosti		30 096	26 969	27 821	28 777	30 762
Přijatí účastníci		310 043	261 268	282 996	248 877	264 777
v tom	děti	40 657	35 267	42 026	42 752	45 585
	žáci	237 631	199 952	213 279	179 805	192 024
	studenti ¹⁾	2 097	2 217	1 467	857	1 094
	ostatní ²⁾	29 658	23 832	26 224	25 463	26 074

Zdroj: databáze MŠMT

Komentář:

¹⁾ Pouze studenti VOŠ, studenti VŠ jsou uvedeni v řádku "ostatní".

²⁾ Ostatními účastníky mohou být např. studenti VŠ, pedagogičtí pracovníci, zákonní zástupci nezletilých účastníků, popřípadě další fyzické osoby (§ 1 vyhlášky č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů), přijatí k pravidelné činnosti na základě písemné přihlášky.

4.2.8. Pracovníci v regionálním školství

- V regionálním školství působilo 295 tis. zaměstnanců – 215 tis. pedagogů a téměř 80 tis. nepedagogů.
- Z celkového počtu pedagogických pracovníků bylo 158 tis. učitelů a 6,5 tis. učitelů odborného výcviku (včetně řídicích pracovníků).
- Průměrná hrubá měsíční mzda/plat zaměstnanců činila 41 950 Kč, což představuje meziroční nárůst o 1 750 Kč (tj. více o 4,4 %). Pedagogičtí pracovníci pobírali plat 46 500 Kč (meziroční zvýšení o 1 400 Kč, tj. více o 3,1 %), průměrný plat nepedagogických zaměstnanců byl ve výši 29 700 Kč (meziroční nárůst o 2 600 Kč, tj. více o 9,6 %).
- Průměrná hrubá měsíční mzda/plat učitelů (bez učitelů odborného výcviku) činila 49 800 Kč, meziročně tak došlo k nárůstu o 1 600 Kč (tj. o 3,3 %).

V regionálním školství bylo v roce 2023 zaměstnáno 295 tis. osob. V porovnání s předchozím rokem vzrostl počet zaměstnanců přepočtený na plně zaměstnané o 9,2 tis. (tj. o 3,2 %). K největšímu absolutnímu meziročnímu nárůstu počtu zaměstnanců došlo v případě základních škol (o 4,6 tis., tj. o 4,1 %) a středních škol (o 1,7 tis., tj. o 3,2 %). Opět došlo k poklesu počtu zaměstnanců u vyšších odborných škol (v roce 2023 klesl počet o 7 osob, tj. o 0,6 %).

Počet pedagogických pracovníků se meziročně zvýšil o 7,9 tis. (tj. o 3,8 %) na 215 tis. a počet nepedagogických zaměstnanců meziročně vzrostl o 1,3 tis. (tj. o 1,6 %) na 80,0 tis.

Nejvyšší podíl pedagogických pracovníků v regionálním školství tvoří učitelé (včetně řídicích pracovníků, bez učitelů odborného výcviku) – v roce 2023 jich zde pracovalo 158,2 tis. (tj. 73,6 % všech pedagogických pracovníků a 53,7 % všech zaměstnanců v regionálním školství). Meziročně se celkový počet učitelů zvýšil o 3,9 tis. (tj. o 2,5 %).

Učitelé na základních školách představují 47,8 % všech učitelů (75,6 tis. v roce 2023), 22,8 % učitelů vzdělává na středních školách (36,1 tis. v roce 2023), dalších 22,3 % tvoří učitelé v mateřských školách (35,3 tis. v roce 2023).

Na konzervatořích vzdělává necelé 1 % učitelů, stejně tak necelé 1 % učitelů působí na vyšších odborných školách. Meziročně došlo k nejvyššímu nárůstu počtu učitelů v případě základních škol (o 1,9 tis., tj. o 2,6 %), středních a mateřských škol (o 1,1 tis. osob u středních škol, tj. 3,4 % a o 0,6 tis. osob u mateřských škol, tj. 1,8 %).

Tabulka 18: Průměrné přepočtené počty zaměstnanců a učitelů v regionálním školství podle druhů škol v letech 2019–2023

	zaměstnanci				
	2019	2020	2021	2022	2023
Regionální školství ¹⁾	260 970,8	269 199,3	276 282,6	285 553,7	294 705,9
Mateřské školy	46 113,6	47 931,3	49 143,2	50 756,2	52 276,5
Základní školy	98 429,8	102 960,9	106 834,8	111 749,0	116 385,2
Střední školy	49 753,2	50 740,5	51 856,3	53 364,1	55 073,0
Konzervatoře	1 148,1	1 162,9	1 191,8	1 192,6	1 211,8
Vyšší odborné školy	1 259,3	1 175,3	1 174,7	1 181,6	1 175,0

	učitelé ²⁾				
	2019	2020	2021	2022	2023
Regionální školství ¹⁾	260 970,8	269 199,3	276 282,6	285 553,7	294 705,9
Mateřské školy	46 113,6	47 931,3	49 143,2	50 756,2	52 276,5
Základní školy	98 429,8	102 960,9	106 834,8	111 749,0	116 385,2
Střední školy	49 753,2	50 740,5	51 856,3	53 364,1	55 073,0
Konzervatoře	1 148,1	1 162,9	1 191,8	1 192,6	1 211,8
Vyšší odborné školy	1 259,3	1 175,3	1 174,7	1 181,6	1 175,0

Zdroj: databáze MŠMT

Komentáře:

¹⁾ Jako regionální školství je označována ta část školské soustavy, jejíž fungování upravuje zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Do regionálního školství se řadí všechny školy s výjimkou škol vysokých a školská zařízení všem těmto školám sloužící. Jedná se o školy a školská zařízení zřizovaná MŠMT, kraj, obcemi nebo svazky obcí, a dále školy privátního sektoru a církevní školy a školská zařízení zapsaná do rejstříku škol a školských zařízení. Údaje se týkají zaměstnanců odměňovaných platem podle § 109 odst. 3 či mzdou podle § 109 odst. 2 zákoníku práce. Údaje zahrnují všechny zdroje financování (státní rozpočet včetně ESF, doplňkovou činnost a ostatní zdroje). Údaje o mateřských školách, základních školách, středních školách a konzervatořích jsou uvedeny včetně škol určených pro děti/žáky se speciálními vzdělávacími potřebami/zdravotním postižením (§ 16 odst. 9 školského zákona). Údaje jsou uvedeny včetně zaměstnanců, kteří pobírají příplatky za vedení (§ 124 ZP) a včetně řídicích pracovníků.

²⁾ Bez učitelů odborného výcviku.

V roce 2023 dosáhla průměrná hrubá měsíční mzda/plat (včetně nenárokové složky platu) u zaměstnanců regionálního školství částky 41 947 Kč a v případě učitelů hodnoty 49 833 Kč. Z hlediska meziročního srovnání průměrná hrubá měsíční mzda/plat vzrostla v případě zaměstnanců regionálního školství o 4,4 % (tj. o 1 722 Kč) a v případě učitelů o 3,5 % (tj. o 1 666 Kč). V 2023 byli nejlépe odměňováni učitelé vyšších odborných škol s průměrnou hrubou měsíční mzdou/platem 56,1 tisíc Kč a učitelé středních škol s průměrnou hrubou měsíční mzdou/platem 54,0 tisíc Kč. Následovali učitelé základních škol s průměrnou hrubou měsíční mzdou/platem ve výši 52,1 tisíc Kč a učitelé na konzervatořích se 51,4 tisíc. Kč. Dlouhodobě nejnižší průměrnou hrubou měsíční mzdou/plat pobírají učitelé v mateřských školách, v roce 2023 byla na úrovni 40,9 tisíc Kč. Nejvyšší absolutní i relativní meziroční nárůst byl zaznamenán v případě učitelů vyšších odborných škol (o 2 004 Kč, tj. o 3,7 %), středních škol (o 1 870 Kč, tj. o 3,6 %) a základních škol (o 1 699 Kč, tj. o 3,4 %). Nejnižší absolutní i relativní meziroční nárůst průměrné hrubé mzdy/platu byl u učitelů mateřských škol (1 229 Kč, tj. o 3,1 %).

Nároková složka platu zaměstnanců regionálního školství, kterou tvoří platový tarif a různé nárokové příplatky, činila v roce 2023 u všech zaměstnanců v průměru 34 500 Kč, u pedagogických pracovníků 38 600 Kč a u nepedagogických zaměstnanců 22 900 Kč. Meziročně nároková složka vzrostla v případě všech zaměstnanců průměrně o 600 Kč (tj. 1,8 %), v případě pedagogů vzrostla o 200 Kč (tj. 0,5 %) a u nepedagogů o 1 600 Kč (tj. o 7,5 %).

Platový tarif všech zaměstnanců v regionálním školství činil v roce 2023 průměrně 26 000 Kč, u pedagogů 28 300 Kč a v případě nepedagogů 19 400 Kč. Meziročně tak došlo k navýšení u všech zaměstnanců průměrně o 500 Kč (tj. o 2,0 %), v případě pedagogů o 100 Kč (tj. o 0,4 %) a u nepedagogů o 1 300 Kč (tj. o 7,2 %).

Nenároková složka platu zaměstnanců regionálního školství, která se skládá z osobního příplatku a odměny, činila v roce 2023 u všech zaměstnanců v průměru 7 500 Kč, u pedagogických pracovníků 7 900 Kč a u nepedagogických zaměstnanců 6 300 Kč. V roce 2023 meziročně vzrostla v případě všech zaměstnanců průměrně o 1 100 Kč (tj. o 17,2 %), v případě pedagogů o 1 200 Kč (tj. o 17,9 %) a v případě nepedagogů o 1 000 Kč (18,9 %).

Tabulka 19: Průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců a učitelů v regionálním školství podle druhů škol v letech 2019–2023

	zaměstnanci				
	2019	2020	2021	2022	2023
Regionální školství ¹⁾	33 530 Kč	36 858 Kč	39 597 Kč	40 175 Kč	41 947 Kč
Mateřské školy	29 885 Kč	32 172 Kč	34 405 Kč	34 940 Kč	36 261 Kč
Základní školy	36 164 Kč	39 797 Kč	42 900 Kč	43 087 Kč	44 674 Kč
Střední školy	37 809 Kč	41 860 Kč	45 408 Kč	46 508 Kč	48 617 Kč
Konzervatoře	38 879 Kč	42 753 Kč	45 700 Kč	46 765 Kč	48 702 Kč
Vyšší odborné školy	37 881 Kč	42 944 Kč	46 262 Kč	48 727 Kč	50 826 Kč

	učitelé ²⁾				
	2019	2020	2021	2022	2023
Regionální školství ¹⁾	40 172 Kč	44 060 Kč	47 590 Kč	48 167 Kč	49 833 Kč
Mateřské školy	34 155 Kč	36 591 Kč	39 198 Kč	39 709 Kč	40 938 Kč
Základní školy	42 070 Kč	46 210 Kč	49 975 Kč	50 351 Kč	52 050 Kč
Střední školy	42 438 Kč	46 931 Kč	51 018 Kč	52 122 Kč	53 992 Kč
Konzervatoře	41 350 Kč	45 278 Kč	48 564 Kč	49 646 Kč	51 327 Kč
Vyšší odborné školy	41 734 Kč	47 431 Kč	51 398 Kč	54 098 Kč	56 102 Kč

Zdroj: databáze MŠMT

Komentáře:

¹⁾ Jako regionální školství je označována ta část školské soustavy, jejíž fungování upravuje zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Do regionálního školství se řadí všechny školy s výjimkou škol vysokých a školská zařízení všem těmto školám sloužící. Jedná se o školy a školská zařízení zřizovaná MŠMT, kraji, obcemi nebo svazky obcí, a dále školy privátního sektoru a církevní školy a školská zařízení zapsaná do rejstříku škol a školských zařízení. Údaje se týkají zaměstnanců odměňovaných platem podle § 109 odst. 3 či mzdou podle § 109 odst. 2 zákoníku práce. Údaje zahrnují všechny zdroje financování (státní rozpočet včetně ESF, doplňkovou činnost a ostatní zdroje). Údaje o mateřských školách, základních školách, středních školách a konzervatořích jsou uvedeny včetně škol určených pro děti/žáky se speciálními vzdělávacími potřebami/zdravotním postižením (§ 16 odst. 9 školského zákona). Údaje jsou uvedeny včetně zaměstnanců, kteří pobírají příplatky za vedení (§ 124 ZP) a včetně řídicích pracovníků.

²⁾ Bez učitelů odborného výcviku.

Z pohledu dalších profesí pedagogických pracovníků bylo v regionálním školství v roce 2023 zaměstnáno 27,3 tis. asistentů pedagoga, 16,9 tis. vychovatelů, 6,5 tis. učitelů odborného výcviku, 2,3 tis. speciálních pedagogů a 1,5 tis. psychologů. Nejvyšší meziroční nárůst počtu zaměstnanců přepočtených na plně zaměstnané byl zaznamenán v případě asistentů pedagoga, jejich počet vzrostl o 2,9 tis. (tj. o 11,7 %).

Průměrná hrubá měsíční mzda/plat asistentů pedagoga se v roce 2023 meziročně zvýšila o 962 Kč (tj. o 3,2 %) na úroveň 30 784 Kč, což je nejnižší částka z uvedených profesí pedagogických pracovníků. Nejlépe placenými pedagogickými pracovníky jsou učitelé s průměrnou hrubou měsíční mzdou/platem 49 833 Kč, následují speciální pedagogové s průměrnou hrubou měsíční mzdou/platem 48 108 Kč a dále psychologové, kteří v roce 2023 měsíčně pobírali v průměru 47 098 Kč.

Tabulka 20: Zaměstnanci v regionálním školství podle profesí v letech 2019–2023

	průměrný přepočtený počet				
	2019	2020	2021	2022	2023
Pedagogičtí pracovníci v RgŠ¹⁾	185 290,2	192 463,4	198 349,3	207 104,9	214 990,2
Učitelé ²⁾	141 165,6	145 765,4	149 264,8	154 269,1	158 180,0
Vychovatelé	15 311,7	15 671,1	16 004,9	16 494,5	16 943,7
Učitelé odborného výcviku	5 659,4	5 803,4	6 029,9	6 270,6	6 509,5
Asistenti pedagoga	17 965,6	19 831,2	21 554,6	24 392,7	27 252,8
Speciální pedagogové ³⁾	1 835,0	1 959,5	2 007,1	2 083,6	2 318,6
Psychologové ⁴⁾	1 237,8	1 285,0	1 302,1	1 356,3	1 522,8
Trenéři ⁵⁾	169,9	177,4	182,8	187,6	190,5
Ostatní pedagogové ⁶⁾	1 945,3	1 970,3	2 003,2	2 050,6	2 072,3
Nepedagogičtí zaměstnanci v RgŠ⁷⁾	75 680,6	76 735,9	76 731,2	78 448,7	79 715,7

	průměrná hrubá měsíční mzda/plat				
	2019	2020	2021	2022	2023
Pedagogičtí pracovníci v RgŠ¹⁾	38 095 Kč	41 602 Kč	44 759 Kč	45 117 Kč	46 499 Kč
Učitelé ²⁾	40 172 Kč	44 060 Kč	47 592 Kč	48 167 Kč	49 833 Kč
Vychovatelé	34 213 Kč	37 282 Kč	39 591 Kč	39 961 Kč	41 232 Kč
Učitelé odborného výcviku	36 311 Kč	39 182 Kč	42 237 Kč	42 683 Kč	44 368 Kč
Asistenti pedagoga	25 289 Kč	27 538 Kč	29 647 Kč	29 822 Kč	30 784 Kč
Speciální pedagogové ³⁾	40 596 Kč	43 382 Kč	46 458 Kč	47 063 Kč	48 108 Kč
Psychologové ⁴⁾	39 240 Kč	41 912 Kč	45 157 Kč	45 983 Kč	47 098 Kč
Trenéři ⁵⁾	36 687 Kč	40 650 Kč	44 362 Kč	44 831 Kč	46 738 Kč
Ostatní pedagogové ⁶⁾	38 386 Kč	40 911 Kč	43 157 Kč	44 041 Kč	46 192 Kč
Nepedagogičtí zaměstnanci v RgŠ⁷⁾	22 353 Kč	24 959 Kč	26 265 Kč	27 126 Kč	29 669 Kč

Zdroj: databáze MŠMT

Komentáře:

Jako regionální školství je označována ta část školské soustavy, jejíž fungování upravuje zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů. Do regionálního školství se řadí všechny školy s výjimkou škol vysokých a školská zařízení všem těmto školám sloužící. Jedná se o školy a školská zařízení zřizovaná MŠMT, kraji, obcemi nebo svazky obcí, a dále školy privátního sektoru a církevní školy a školská zařízení zapsaná do rejstříku škol a školských zařízení. Údaje se týkají zaměstnanců odměňovaných platem podle § 109 odst. 3 či mzdou podle § 109 odst. 2 zákoníku práce. Údaje zahrnují všechny zdroje financování (státní rozpočet včetně ESF, doplňkovou činnost a ostatní zdroje). Údaje o mateřských školách, základních školách, středních školách a konzervatořích jsou uvedeny včetně škol určených pro děti/žáky se speciálními vzdělávacími potřebami/zdravotním postižením (§ 16 odst. 9 školského zákona). Údaje jsou uvedeny včetně zaměstnanců, kteří pobírají příplatky za vedení (§ 124 ZP) a včetně řídicích pracovníků.

- ¹¹ Pedagogičtí pracovníci (§ 2 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů) jsou seřídění do skupin profesí – učitelé, učitelé odborného výcviku, vychovatelé, asistenti pedagoga, speciální pedagogové, psychologové, trenéři a ostatní pedagogové.
- ²¹ Učitelé bez učitelů odborného výcviku.
- ³¹ Nezapočítávají se učitelé se speciálně pedagogickou kvalifikací.
- ⁴¹ Pouze psychologové podle § 2 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů.
- ⁵¹ Pouze trenéři podle § 2 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů.
- ⁶¹ Do roku 2015 včetně spadají do této kategorie asistenti pedagoga, speciální pedagogové, psychologové, trenéři, pedagogové volného času, pedagogové v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a metodici prevence v pedagogicko-psychologické poradně, pedagogové volného času. Od roku 2016 patří do této kategorie trenéři, pedagogové v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a metodici prevence v pedagogicko-psychologické poradně. Od roku 2017 tuto kategorii tvoří pedagogové v zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a metodici prevence v pedagogicko-psychologické poradně.
- ⁷¹ Nepedagogičtí zaměstnanci jsou technickohospodářští pracovníci, provozní zaměstnanci, obchodně provozní zaměstnanci a ostatní zaměstnanci.

4.3. Vysoké školství v roce 2023

4.3.1. Vysokoškolské vzdělávání

Vysokoškolským vzděláváním je myšleno vzdělávání, které směřuje k získání vysokoškolského vzdělání a akademického titulu podle § 44 až 47a zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

K 31. 12. 2023 uskutečňovalo vzdělávací činnost 26 veřejných vysokých škol a 28 soukromých vysokých škol. K tomuto dni studovalo na veřejných a soukromých vysokých školách 308 640 studentů, tedy srovnatelně, jako v předšlém roce. Na veřejných vysokých školách k 31. 12. 2023 studovalo 280 175 studentů, na soukromých vysokých školách 29 082 studentů. U počtů studentů veřejných vysokých škol ani u počtů studentů soukromých vysokých škol nebyla zaznamenána žádná významná změna.

Ke studiu v bakalářských a nenavazujících magisterských studijních programech na veřejných a soukromých vysokých školách se v období od 1. 11. 2022 do 31. 10. 2023 přihlásilo 104 596 uchazečů s českým občanstvím⁶. Ti si podali 246 787 přihlášek. Přijímacích zkoušek se zúčastnilo 97 645 uchazečů, tj. 93,4 %. Z těchto uchazečů jich bylo přijato ke studiu 78 750, a z nich se pak do studia zapsalo 75 215.

Tabulka 21: Počet přihlášených, přijatých a zapsaných ke studiu na veřejné a soukromé vysoké školy v letech 2019 až 2023

Vysoké školy veřejné a soukromé	2019	2020	2021	2022	2023	Index 2023/2022	Index 2023/2019
Počet přihlášených	98 127	98 868	102 355	100 748	104 596	1,04	1,07
z toho ženy	54 829	55 454	58 491	57 189	59 867	1,05	1,09
Počet přihlášených, kteří se dostavili k přijímacímu řízení	91 750	94 769	97 078	93 791	97 645	1,04	1,06
z toho ženy	50 747	52 798	54 964	52 675	55 318	1,05	1,09
Počet přijatých	77 485	79 800	79 621	76 138	78 750	1,03	1,02
z toho ženy	41 545	42 830	42 860	40 840	42 642	1,04	1,03
Počet zapsaných	72 730	75 605	75 265	72 713	75 215	1,03	1,03
z toho ženy	38 805	40 478	40 420	38 863	40 648	1,05	1,05
Úspěšnost (v %, příp. rozdíl v procentních bodech)	84,5%	84,2%	82,0%	81,2%	80,6%	0,99	0,95
Úspěšnost mužů (v %, příp. rozdíl v procentních bodech)	87,7%	88,1%	87,3%	85,8%	85,3%	0,99	0,97
Úspěšnost žen (v %, příp. rozdíl v procentních bodech)	81,9%	81,1%	78,0%	77,5%	77,1%	0,99	0,94

Zdroj: databáze MŠMT

Komentáře:

Jedná se o uchazeče o studium bakalářských a magisterských studijních programů veřejných a soukromých vysokých škol s českým státním občanstvím. Úspěšnost je počítána jako podíl počtu přijatých a počtu přihlášených, kteří se dostavili k přijímacím zkouškám.

⁶ Od roku 2004 se sledují všichni uchazeči bez rozdílu státní příslušnosti. Údaje o přijímacím řízení na VŠ se však uvádějí pouze za občany České republiky, neboť u cizinců chybí jednoznačný identifikátor, který je pro zpracování dat nezbytný.

Tabulka 22: Přijímací řízení ke studiu na veřejné a soukromé vysoké školy podle typu studijních programů v letech 2019 až 2023

Vysoké školy veřejné a soukromé	2019		2020		2021	
	bakalářské	magisterské	bakalářské	magisterské	bakalářské	magisterské
Prezenční forma studia						
Počet podaných přihlášek	150 663	28 140	151 937	26 969	161 621	28 755
Počet přihlášených	71 323	13 049	72 137	12 472	72 971	13 123
Počet uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení	67 384	11 725	69 415	11 523	69 819	11 865
Počet přijatých	56 935	5 699	58 321	5 605	57 376	5 698
Počet zapsaných	81 818	5 081	53 893	5 037	53 310	5 201
Ostatní formy studia						
Počet podaných přihlášek	31 347	1 297	31 396	1 145	36 781	1 726
Počet přihlášených	25 792	988	26 104	919	29 033	1 340
Počet uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení	22 632	837	24 308	825	26 334	1 154
Počet přijatých	18 228	507	19 114	472	19 750	475
Počet zapsaných	16 140	459	17 095	432	17 119	423

Vysoké školy veřejné a soukromé	2022		2023	
	bakalářské	magisterské	bakalářské	magisterské
Prezenční forma studia				
Počet podaných přihlášek	150 663	28 140	151 937	26 969
Počet přihlášených	71 323	13 049	72 137	12 472
Počet uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení	67 384	11 725	69 415	11 523
Počet přijatých	56 935	5 699	58 321	5 605
Počet zapsaných	81 818	5 081	53 893	5 037
Ostatní formy studia				
Počet podaných přihlášek	31 347	1 297	31 396	1 145
Počet přihlášených	25 792	988	26 104	919
Počet uchazečů, kteří se dostavili k přijímacímu řízení	22 632	837	24 308	825
Počet přijatých	18 228	507	19 114	472
Počet zapsaných	16 140	459	17 095	432

Zdroj: databáze MŠMT

Komentář:

Jedná se o uchazeče o studium bakalářských a magisterských studijních programů veřejných a soukromých vysokých škol s českým státním občanstvím.

Ke studiu na veřejné vysoké škole bylo přijato 77,9 % uchazečů o studium, kteří se zúčastnili přijímacích zkoušek, ke studiu na soukromé vysoké škole pak bylo přijato 94,1 % uchazečů o studium, kteří se zúčastnili přijímacích zkoušek. Rozdílnost těchto poměrů, kterým se někdy říká úspěšnost v přijímacím řízení, je dána jednak rozdílností uchazečů o studium dané věkem uchazečů a formou studia, do které se hlásí, v nenavazujících magisterských studijních programech, a jednak odlišností v organizaci vlastního přijímacího řízení.

Většinu uchazečů o studium v prezenční formě studia tvoří devatenáctiletí a dvacetiletí, kteří představují 72 % zájemců o toto studium. V ostatních formách studia tato skupina představuje 19,5 % uchazečů, a naopak zde dominují uchazeči starší třiceti let, kteří představují 36,6 % uchazečů o studium v distanční či kombinované formě studia.

Z celkového počtu 104 720 uchazečů tvoří ženy 57,2 %, v počtu přijatých pak představují ženy 54,1 %. Převaha žen ve vzdělávání roste spolu se stupněm vzdělávání, aby se pak na nejvyšším stupni vzdělávání (doktorském) poměr mužů a žen obrátil.

Vzhledem k organizaci přijímacího řízení ke studiu na vysoké škole mohou být procenta přijatých uchazečů ve skutečnosti vyšší, protože část uchazečů nesplní základní podmínku k přijetí ke studiu na vysoké škole, tedy nezíská střední vzdělání s maturitní zkouškou, a tito by se tedy neměli počítat mezi oprávněné uchazeče. Tyto uchazeče však nelze odlišit, protože vysoké školy splnění této základní podmínky kontrolují většinou až u zápisu do studia.

Pro vysledování přechodu z nižšího stupně vzdělávání do studia na vysokých školách chybí základní informace o počtech žáků, kteří úspěšně složili maturitní zkoušky. Matriky žáků jsou v tomto směru nespolehlivé, protože počty maturantů nemají žádný vliv na financování středních škol. Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání, které jediné má kompletní a přesné informace o těchto počtech, neboť maturitní vysvědčení se tisknou na podkladě dat dodávaných středním školám tímto centrem, zase poskytuje pouze informace o úspěšnosti v dílčích zkouškách.

Počet studentů poprvé zapsaných do studia na veřejné nebo soukromé vysoké škole v České republice mírně vzrostl. V roce 2023 činil tento počet poprvé zapsaných do studia v bakalářských nebo nenavazujících magisterských studijních programech 62 423, což je oproti předchozímu roku nárůst o necelá tři procenta.

V roce 2023 absolvovalo studium na veřejných a soukromých vysokých školách celkem 63 224 studentů. Proti předchozímu roku se jedná o nárůst o 7,8 %. V předchozích letech celkový počet absolventů klesal. Na veřejných vysokých školách počet absolventů vzrostl o 8,1 % (52 547 absolventů v roce 2022 ve srovnání se 56 809 absolventů v roce 2023). Na soukromých vysokých školách došlo k nárůstu celkového počtu absolventů o 4,1 % (6 172 absolventů v roce 2022 proti 6 422 absolventům v roce 2023).

Tabulka 23: Počet studentů, poprvé zapsaných a absolventů veřejných a soukromých vysokých škol v letech 2019 až 2023

Vysoké školy veřejné a soukromé	2019	2020	2021	2022	2023	
Počet škol ¹⁾	59	57	58	54	54	
Počet studentů	288 574	298 978	303 613	304 276	308 640	
z toho ženy	160 994	165 960	168 928	169 055	170 938	
z toho ve studijních programech	bakalářských	170 033	178 492	182 127	183 831	188 291
	magisterských	30 859	31 808	32 507	33 207	33 968
	magisterských navazujících	68 911	69 418	69 959	69 045	68 947
	doktorských	20 870	21 597	21 332	20 467	19 775

Vysoké školy veřejné a soukromé		2019	2020	2021	2022	2023
Počet poprvé zapsaných		60 055	64 534	65 470	64 455	65 681
z toho ženy		33 276	35 050	35 588	34 753	35 468
z toho ve studijních programech	bakalářských	52 894	57 090	57 423	56 100	57 835
	magisterských	6 549	6 758	6 894	7 136	7 169
	magisterských navazujících	27 202	28 346	28 292	26 705	27 995
	doktorských	4 158	4 321	3 967	3 500	3 418
Počet absolventů		64 253	62 960	60 597	58 714	63 224
z toho ženy		38 405	37 439	35 969	34 663	37 302
z toho ve studijních programech	bakalářských	32 541	32 536	31 889	31 026	33 752
	magisterských	4 569	4 404	4 253	4 358	4 468
	magisterských navazujících	24 893	24 223	22 414	21 322	22 771
	doktorských	2 309	1 847	2 084	2 044	2 273

Zdroj: databáze MŠMT

Komentáře:

Podle stavu SIMS k 22. 1. 2024.

Počet studentů k 31.12. příslušného roku, počet poprvé zapsaných a absolventů za kalendářní rok.

V celkovém počtu poprvé zapsaných jsou zahrnuti jen bakalářské a dlouhé magisterské studijní programy.

¹⁾ Počet institucí, které vykazaly alespoň jednoho studenta v některém vzdělávacím programu.

4.3.2. Pracovníci ve veřejném vysokém školství

- Ve veřejných vysokých školách působilo 43,4 tis. zaměstnanců, z toho 18,9 tis. akademických pracovníků.
- Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnanců veřejných vysokých škol činila 53,7 tis. Kč, což představuje meziroční nárůst o 4,7 %.
- Průměrná hrubá měsíční mzda akademických pracovníků veřejných vysokých škol činila 65,0 tis. Kč, meziročně došlo k navýšení o 3,4 %

Ve veřejných vysokých školách bylo v roce 2023 zaměstnáno 43,4 tis. pracovníků, z toho 21,8 tis. žen (50,2 %) a 21,6 tis. mužů (49,8 %). Meziročně byl zaznamenán pokles celkového počtu zaměstnanců veřejných VŠ o 244, tj. o 0,6 %. Počet zaměstnanců veřejných vysokých škol, kteří jsou placeni ze státního rozpočtu (tj. z kap. 333-MŠMT), se oproti předchozímu roku zvýšil téměř o 1,2 tis. osob na 31,8 tis. Počet zaměstnanců placených z doplňkové činnosti a ostatních aktivit se celkově snížil o více než 1,4 tis. osob (tj. 10,9 %) na 11,6 tis., z nichž zaměstnanci placení ze strukturálních fondů EU tvořili 11,6 % (1,3 tis.).

V roce 2023 působilo na veřejných vysokých školách 18,9 tis. akademických pracovníků (z toho 36,9 % žen) a 5,1 tis. vědeckých pracovníků (z toho 36,1 % žen). Oproti předchozímu roku se počet akademických pracovníků zvýšil o 1 % (rozdíl činil přibližně 178 úvazků). Z pohledu profesního zařazení tvořili z celkového počtu akademických pracovníků 49,2 % odborní asistenti (9,3 tis.), 21,7 % docenti (4,1 tis.), 11,6 % profesori (2,2 tis.), 8,6 % tvořili asistenti (1,6 tis.), 5,6 % lektori (1,1 tis.) a 3,3 % výzkumní, vývojoví a inovační pedagogičtí pracovníci (617).

Zaměstnanci veřejných vysokých škol pobírali v roce 2023 průměrně 53 656 Kč, z toho ženy 45 783 Kč a muži 61 578 Kč. Meziroční nárůst průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců veřejných vysokých škol činil 4,7 % (tj. 2 428 Kč).

Akademičtí pracovníci veřejných vysokých škol pobírali 65 000 Kč (ženy 56 116 Kč, muži 70 194 Kč). Meziročně se průměrná hrubá měsíční mzda akademických pracovníků zvýšila o 3,4 % (tj. 2 128 Kč).

Podle profesního zařazení akademických pracovníků pobírali nejvyšší průměrnou hrubou měsíční mzdu profesori – 102 069 Kč (ženy 93 744 Kč a muži 103 629 Kč). Nejnižší průměrnou hrubou měsíční mzdu pobírali asistenti – 44 858 Kč (ženy 43 399 Kč a muži 46 254 Kč).

Tabulka 24: Průměrné přepočtené počty zaměstnanců a průměrné hrubé měsíční mzdy zaměstnanců veřejných vysokých škol podle rozpočtové skladby a podle profesního zařazení zaměstnanců za rok 2022

Kategorie zaměstnanců		Průměrný přepočtený počet zaměstnanců za rok 2023			Průměrná hrubá měsíční mzda za rok 2023		
		celkem	ženy	muži	celkem	ženy	muži
Zaměstnanci celkem¹⁾		43 411,5	21 773,3	21 638,2	53 656 Kč	45 783 Kč	61 578 Kč
V I o m	veřejné vysoké školy	24 979,5	13 742,8	11 236,7	48 606 Kč	42 795 Kč	55 713 Kč
	koleje	382,8	262,0	120,7	31 274 Kč	30 253 Kč	33 491 Kč
	menzy	209,3	146,4	62,9	29 079 Kč	27 162 Kč	33 539 Kč
	vysokoškolský zemědělský, lesní statek	10,0	4,5	5,5	35 718 Kč	30 517 Kč	39 937 Kč
	výzkum, vývoj a inovace z prostředků kap. 333 - MŠMT	6 252,3	2 343,3	3 909,0	67 905 Kč	57 542 Kč	74 118 Kč
	výzkum, vývoj a inovace z ostatních zdrojů	5 546,1	1 929,6	3 616,4	53 233 Kč	45 439 Kč	57 392 Kč
	doplňková činnost	1 583,6	766,7	816,9	59 141 Kč	44 354 Kč	73 020 Kč
	ostatní zdroje (granty, apod.) mimo V, V a I	3 104,9	1 977,8	1 127,2	67 063 Kč	55 230 Kč	87 825 Kč
	prostředky strukturálních fondů EU	1 343,1	600,2	742,9	54 613 Kč	50 206 Kč	58 174 Kč

Kategorie zaměstnanců		Průměrný přepočtený počet zaměstnanců za rok 2023			Průměrná hrubá měsíční mzda za rok 2023		
		celkem	ženy	muži	celkem	ženy	muži
Akademičtí pracovníci¹⁾		18 949,6	6 991,6	11 958,1	65 000 Kč	56 116 Kč	70 194 Kč
v tom	pedagogičtí pracovníci V, V a I ²⁾	616,9	198,5	418,5	66 993 Kč	58 006 Kč	71 256 Kč
	profesoři	2 199,3	347,1	1 852,2	102 069 Kč	93 744 Kč	103 629 Kč
	docenti	4 121,1	1 111,5	3 009,6	77 794 Kč	71 651 Kč	80 063 Kč
	odborní asistenti	9 325,3	3 951,4	5 373,9	56 101 Kč	52 879 Kč	58 471 Kč
	asistenti	1 625,5	794,6	830,8	44 858 Kč	43 399 Kč	46 254 Kč
	lektoři	1 061,5	588,5	473,0	46 380 Kč	42 852 Kč	50 769 Kč
Vědečtí pracovníci¹⁾		5 076,9	1 835,0	3 241,9	53 002 Kč	45 595 Kč	57 194 Kč
Ostatní pracovníci ¹⁾		19 385,0	12 946,8	6 438,2	42 737 Kč	40 229 Kč	47 782 Kč

Zdroj: databáze MŠMT

Komentáře:

¹⁾ Bez ohledu na zdroj financování (tj. včetně prostředků strukturálních fondů EU, doplňkové činnosti a ostatních aktivit).

²⁾ Výzkumní, vývojoví a inovační pracovníci podílející se na pedagogické činnosti.

³⁾ Technicko-hospodářští, provozní a obchodně provozní pracovníci celkem.

4.4. Tematické okruhy

- Ve školním roce 2023/24 se nadále zvyšoval podíl dětí se zdravotním postižením integrovaných do běžných tříd mateřských škol, v základních a středních školách podíl integrovaných žáků do běžných tříd meziročně rovněž stoupl.
- Většina žáků základních, středních škol a konzervatoří a studentů vyšších odborných škol se učí anglickému jazyku, za kterým následuje jazyk německý.
- V mateřských školách jsou nejčastěji využívána podpůrná opatření Pomůcky pro rozvoj řeči, komunikačních schopností a logopedickou podporu (dle potřeby žáka) a na základních školách je nejčastěji vykazováno podpůrné opatření Předmět speciálně pedagogické péče (1 hodina) a na středních školách je nejčastějším poskytovaným podpůrným opatřením Základní materiální a didaktické vybavení pro žáka se SVP (vč. spotřebního materiálu).
- V loňském školním roce došlo vlivem válečného konfliktu na Ukrajině ke značnému nárůstu počtu dětí, žáků a studentů s ukrajinským státním občanstvím, což mělo vliv na celkový růst podílu cizinců na všech úrovních vzdělávání. Ve školním roce 2023/24 je zastoupení cizinců v regionálním školství 5,8 %.

Zdravotně postižené děti a žáci

Mateřské školy navštěvovalo ve školním roce 2023/24 celkem 13 727 dětí se zdravotním postižením, z nichž 50,2 % mělo diagnostikována závažnou vadu řeči. Do běžných tříd mateřských škol bylo individuálně integrováno 50,9 % dětí se zdravotním postižením. Podíl dětí se zdravotním postižením na celkovém počtu dětí v celém sledovaném období nepatrně stoupá, a to od 3,2 % v roce 2019/20 až po letošních 3,8 %.

Ve školním roce 2023/24 se v základních školách vzdělávalo 122 822 žáků se zdravotním postižením, tj. 12,3 % všech žáků navštěvujících základní školu. Podíl žáků se zdravotním postižením individuálně integrovaných do běžných tříd základních škol z celkového počtu zdravotně postižených vzrostl ze 75,7 % ve školním roce 2019/20 na 76,5 % v roce 2020/21. V letech 2021/22 a 2022/23 tento podíl činil 75,4 % a 75,9 %. Letos se podíl žáků se zdravotním postižením individuálně integrovaných do běžných tříd základních škol z celkového počtu zdravotně postižených zvýšil na 76,5 %. Z celkového počtu zdravotních postižení převažují závažné vývojové poruchy učení, které se vyskytují u 42,1 % žáků se zdravotním postižením.

Střední školy ve školním roce 2023/24 navštěvovalo 29 762 žáků se zdravotním postižením, tedy 6,3 % žáků středních škol v denní formě vzdělávání. Z celkového počtu žáků se zdravotním postižením bylo individuálně integrováno do běžných tříd středních škol 71,5 % žáků, tj. o 1,8 p. b. více než v roce 2022/23. Z hlediska postižení se u žáků nejvíce vyskytovaly závažné vývojové poruchy učení (50,2 %) a mentální postižení (15,2 %, z toho 79,1 % žáků s lehkým mentálním postižením).

V konzervatořích se nacházel jen malý počet zdravotně postižených (2,4 % žáků konzervatoří denní formy vzdělávání), jednalo se především o žáky se závažnými vývojovými poruchami učení (63,2 % všech zdravotně postižených žáků) a závažnými vývojovými poruchami chování (11,5 %).

Tabulka 25: Počty a procentuální zastoupení dětí a žáků se zdravotním postižením – podle druhu integrace ve školním roce 2019/20–2023/24

	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
Mateřské školy					
Individuálně integrované děti do běžných tříd MŠ	4 694	4 841	5 326	6 252	6 993
Podíl individuálně integrovaných na celkovém počtu dětí MŠ	1,3%	1,4%	1,5%	1,7%	1,9%
Počty dětí ve speciálních třídách MŠ	7 001	6 706	6 722	6 779	6 734
Podíl dětí ve speciálních třídách na celkovém počtu dětí MŠ	1,9%	1,9%	1,9%	1,8%	1,8%
Základní školy					
Individuálně integrovaní žáci do běžných tříd ZŠ	84 010	87 306	84 344	89 512	94 013
Podíl individuálně integrovaných na celkovém počtu žáků ZŠ	8,8%	9,1%	8,7%	8,9%	9,4%
Počty žáků ve speciálních třídách ZŠ	26 930	26 802	27 511	28 445	28 809
Podíl žáků ve speciálních třídách na celkovém počtu žáků ZŠ	2,8%	2,8%	2,9%	2,8%	2,9%

	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
Střední školy¹⁾					
Individuálně integrovaní žáci do běžných tříd SŠ	17 056	17 319	16 266	18 764	21 283
Podíl individuálně integrovaných na celkovém počtu žáků SŠ	4,2%	4,2%	3,8%	4,2%	4,5%
Počty žáků ve speciálních třídách SŠ	7 996	7 890	8 005	8 146	8 479
Podíl žáků ve speciálních třídách na celkovém počtu žáků SŠ	2,0%	1,9%	1,9%	1,8%	1,8%

Zdroj: databáze MŠMT

Komentáře:

¹⁾ Údaje za denní formu vzdělávání.

Tabulka 26: Počty a procentuální zastoupení žáků s lehkým mentálním postižením (LMP) v oboru Základní škola – podle druhu integrace ve školním roce 2019/20–2023/24

	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
Žáci s LMP celkem	16 132	16 247	16 861	17 575	17 868
z celku ve speciálních třídách	12 066	11 960	12 323	12 833	13 108
Podíl žáků s LMP ve speciálních třídách	74,8%	73,6%	73,1%	73,0%	73,4%
z celku v běžných třídách	4 066	4 287	4 538	4 742	4 760
Podíl žáků s LMP v běžných třídách	25,2%	26,4%	26,9%	27,0%	26,6%

Zdroj: databáze MŠMT

Komentáře:

Počet žáků s evidovaným LMP bez ohledu na jiná evidovaná postižení (více vad, autismus) a nárok na zvýšené financování.

Ve sledovaném období se až do školního roku 2022/23 zvyšoval podíl žáků s LMP v běžných třídách. V roce 2019/20 bylo do běžných tříd ZŠ integrováno 25,2 % žáků s LMP, v roce 2022/23 již tyto žáci představovali 27,0 %, tj. nárůst o 1,8 p. b. V letošním školním roce došlo ke snížení podílu žáků s LMP v běžných třídách, a to meziročně o 0,4 p. b., na hodnotu 26,6 %.

Děti, žáci a studenti s priznaným podpurným opatřením s kódem NFN

V mateřských školách bylo k 30. 9. 2023 vykázáno 7 535 dětí v běžných i speciálních třídách, kterým bylo vydáno doporučení školským poradenským zařízením a byla jim poskytnuta podpora ve vzdělávání v souladu s § 16 Zákona č. 561/2004, o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) nebo jim v 1. stupni podporu poskytuje škola.

V základních školách bylo evidováno 55 973 žáků s poskytnutou podporou ve vzdělávání, z toho 18 602 dívek. Zároveň z hlediska druhů škol je na základních školách zastoupen největší počet žáků s přiznaným podpůrným opatřením.

Střední školy vykázaly 1 762 žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními, z toho u 570 dívek.

V konzervatořích bylo evidováno 9 žáků s poskytnutými podpůrnými opatřeními ve vzdělávání a ve vyšších odborných školách se nacházel jen malý počet studentů (celkem 6), kterým byla poskytnuta podpora ve vzdělávání.

Tabulka 27: Počty dětí, žáků a studentů s přiznaným podpůrným opatřením s kódem normované finanční náročnosti (NFN) ve školním roce 2023/24

Druh školy	Děti/žáci/studenti s přiznaným PO s kódem NFN	
	celkem	z toho dívky/ženy
Mateřské školy	7 535	2 143
Základní školy	55 973	18 602
Střední školy	1 762	570
Konzervatoře	9	1
Vyšší odborné školy	6	2

Zdroj: databáze MŠMT

Komentáře:

Údaje podle stavu k 30. 9. 2023, u VOŠ k 31. 10. 2023.

Změny v poskytování vykázaných podpůrných opatření v časovém období od 1. 8. 2022 do 31. 7. 2023 podle druhu školy jsou patrné z Tabulky 28.

Tabulka 28: Nejčastěji školami vykázané kódy podpůrných opatření (PO) v období od 1. 8. 2022 do 31. 7. 2023

Kód PO	Název podpůrného opatření	Celkem PO
MŠ		
U3C207A01	Pomůcky pro rozvoj řeči, komunik. schop. a logoped. podporu (dle potřeby žáka)	790
04B501A40	Asistent pedagoga podle § 5 odst. 3 (úvazek 40 hod.)	562
03B501A30	Asistent pedagoga podle § 5 odst. 3 ve škole (úvazek 30 hod.)	475
U3C201A01	Základní mater. a didaktické vybavení pro žáka se SVP (vč. spotřeb. materiálu)	434
U3C206A01	Pomůcky pro rozvoj jemné motoriky či grafomotoriky	330

Kód PO	Název podpůrného opatření	Celkem PO
ZŠ		
02D601A01	Předmět speciálně pedagogické péče (1 hodina)	8 479
U2C201A01	Základní mater. a didaktické vybavení pro žáka se SVP (vč. spotřeb. materiálu)	2 672
U3C201A01	Základní mater. a didaktické vybavení pro žáka se SVP (vč. spotřeb. materiálu)	2 053
U2C208A01	Pomůcky pro rozvoj čtení a psaní (v libovolné rovině dle potřeby žáka)	1 643
B3C208A01	Speciální učebnice pro výuku žáků s mentálním postižením	1 590
SŠ		
U4C201A01	Základní mater. a didaktické vybavení pro žáka se SVP (vč. spotřeb. materiálu)	167
U3C201A01	Základní mater. a didaktické vybavení pro žáka se SVP (vč. spotřeb. materiálu)	86
U4C208A01	Pomůcky pro učení se českému jazyku nebo do výuky českého jazyka	84
04B501A40	Asistent pedagoga podle § 5 odst. 3 (úvazek 40 hod.)	73
U4C209A01	Pomůcky pro učení se matematice nebo do výuky matematiky	65

Zdroj: databáze MŠMT

Komentáře:

Jedná se o počet PO v tzv. čistém saldu, tedy počet zahájených PO minus počet ukončených PO daného kódu.

Výuka cizích jazyků

Cizí jazyk se učilo v základní škole ve školním roce 2023/24 celkem 883 322 žáků. Nejvyšší podíl žáků se věnoval anglickému jazyku (99,6 % žáků základních škol) a německému jazyku (25,7 %).

Ve středních školách v denní formě vzdělávání se učilo cizí jazyk 455 680 žáků. Anglickému jazyku se věnovalo 98,9 % a německému jazyku 37,4 % žáků učících se cizí jazyk ve středních školách v denní formě vzdělávání. Z celkového počtu žáků učících se cizí jazyk v denní formě vzdělávání se 45,5 % žáků středních škol učilo jeden jazyk, 53,4 % si osvojovalo dva cizí jazyky a 1,1 % se věnovalo třem a více cizím jazykům.

V konzervatořích se z 3 174 žáků učících se cizí jazyk v denní formě vzdělávání věnovalo anglickému jazyku 94,6 % žáků, německému jazyku 27,4 % žáků a italskému jazyku 14,8 % žáků. Z celkového počtu žáků učících se cizí jazyk se učilo 46,7 % žáků jeden jazyk, 52,0 % si osvojovalo dva cizí jazyky a 1,4 % se věnovalo třem a více cizím jazykům.

Ve vyšších odborných školách v denní formě vzdělávání se učilo cizí jazyk 12 988 studentů. Nejvyšší podíl studentů denní formy vzdělávání se věnoval anglickému jazyku (99,4 %) a německému jazyku (11,9 %). Z celkového počtu studentů učících se cizí jazyk se 82,8 % studentů učilo jeden jazyk, 15,8 % si osvojovalo dva cizí jazyky a 1,4 % se věnovalo třem a více jazykům.

Tabulka 29: Regionální školství – žáci/studenti učící se cizí jazyky ve školním roce 2023/24

		ZŠ	SŠ	Konzervatoře	VOŠ
Žáci/studenti celkem¹⁾		883 322	455 680	3 174	12 988
z toho žáci/studenti učící se	anglický jazyk	879 640	450 625	3 004	12 907
	francouzský jazyk	10 365	21 363	445	98
	německý jazyk	226 994	170 536	871	1 548
	ruský jazyk	47 843	25 322	17	359
	španělský jazyk	18 656	39 737	102	430
	italský jazyk	569	872	471	28
	latinský jazyk	.	7 574	46	962
	klasickou řečtinu	.	-	-	.
	jiný evropský jazyk	1 270	248	-	7
	jiný cizí jazyk	76	337	-	29
Průměrný počet jazyků na žáka/studenta ²⁾			1,53	1,37	1,24
Průměrný počet jazyků na počet žáků/studentů učících se cizí jazyk			1,57	1,56	1,26

Zdroj: databáze MŠMT

Komentáře:

¹⁾ Každý žák je započítán pouze jednou bez ohledu na to, kolika cizím jazykům se učí.

²⁾ Žáci SŠ a konzervatoří a studenti VOŠ v denní formě vzdělávání.

Vzdělávání cizinců

Ve školním roce 2023/24 meziročně vzrostl počet vzdělávajících se cizinců o 0,9 %, což je v absolutní hodnotě 920 cizinců. V předchozím školním roce 2022/23 došlo vlivem válečného konfliktu na Ukrajině ke značnému nárůstu počtu dětí, žáků a studentů s ukrajinským státním občanstvím, což mělo vliv na celkový růst podílu cizinců na všech úrovních vzdělávání. Počet cizinců v loňském školním roce meziročně vzrostl o 100,4 % (v absolutní hodnotě 53 856 cizinců, přičemž 49 892 byli azylanty z Ukrajiny).

V mateřských školách se ve školním roce 2023/24 vzdělávalo 19 409 cizinců, tedy 5,3 % všech dětí mateřských škol. Počet dětí (cizinců) se meziročně snížil o 0,8 %. K nejpočetnější skupině cizinců patřili Ukrajinci (54,1 %), Vietnamci (13,1 %) a Slováci (11,8 %). Ukrajínští azylanty tvořili 29,4 % všech cizinců v mateřských školách.

V základních školách se v roce 2023/24 vzdělávalo 70 662 cizinců (7,1 % žáků základních škol). Meziročně poklesl počet cizinců o 2,9 %. Největší skupinu tvořili cizinci se státním občanstvím Ukrajina (67,7 %), Vietnam (8,9 %) a Slovensko (8,4 %). Ukrajínští azylanté včetně osob s dočasnou a doplňkovou ochranou tvořili 52,5 % všech cizinců v základních školách.

Do středních škol docházelo ve školním roce 2023/24 celkem 17 184 cizinců (3,5 % žáků středních škol). Oproti minulému roku došlo k nárůstu o 21,6 %. Ve středních školách byli nejvíce zastoupeni Ukrajinci (56,1 %), Slováci (13,1 %) a Vietnamci (12,2 %). Ukrajínští azylanté tvořili 28,3 % všech cizinců ve středních školách.

V konzervatořích tvořili cizinci 7,1 % všech žáků. Počet dětí (cizinců) se meziročně snížil o 4,3 %. V konzervatořích byli nejpočetnější skupinou Ukrajinci (53,5 %), Slováci (23,0 %) a Rusové (7,1 %). Ukrajínští azylanté tvořili 35,3 % všech cizinců v konzervatořích.

Ve vyšších odborných školách se počet cizinců meziročně zvýšil o 15,7 %. Podíl studentů (cizinců) na celkovém počtu studentů vyšších odborných škol je v letošním školním roce 4,1 %. Ve vyšších odborných školách jsou mezi studenty (cizinci) zastoupeni nejvíce Slováci (33,8 %), Ukrajinci (30,5 %), a Rusové (20,0 %). Ukrajínští azylanté tvořili 7,1 % všech cizinců ve vyšších odborných školách.

Tabulka 30: Regionální školství – počty cizinců ve školním roce 2019/20–2023/24 – podle úrovně vzdělávání

		2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
Regionální školství		48 916	50 942	53 630	107 486	108 406
v tom	mateřské školy	11 942	11 864	12 103	19 567	19 409
	základní školy	26 527	28 380	30 543	72 748	70 662
	střední školy	9 496	9 751	10 053	14 128	17 184
	konzervatoře	219	210	210	281	269
	vyšší odborné školy	732	737	721	762	882
Podíl na celkovém počtu dětí/žáků/studentů		2,8%	2,9%	3,0%	5,8%	5,8%
v tom	mateřské školy	3,3%	3,3%	3,4%	5,3%	5,3%
	základní školy	2,8%	2,9%	3,2%	7,2%	7,1%
	střední školy	2,2%	2,3%	2,3%	3,1%	3,5%
	konzervatoře	5,7%	5,4%	5,5%	7,4%	7,1%
	vyšší odborné školy	4,1%	4,0%	3,6%	3,7%	4,1%

Zdroj: databáze MŠMT

Tabulka 31: Regionální školství – počty cizinců-Ukrajinců ve školním roce 2019/20–2023/24 – podle úrovně vzdělávání

		2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
Regionální školství – Ukrajinci						
z toho	mateřské školy	2 963	2 932	3 053	10 718	10 501
	s trvalým pobytem	2 799	2 814	2 841	3 234	3 947
	azylanti ¹⁾	13	13	13	6 904	5 697
	základní školy	7 569	8 408	9 646	50 849	47 858
	s trvalým pobytem	6 050	6 649	7 305	7 880	8 104
	azylanti ¹⁾	61	59	63	39 478	37 074
	střední školy	2 909	2 995	3 112	7 062	9 643
	s trvalým pobytem	2 313	2 468	2 627	2 971	3 485
	azylanti ¹⁾	29	18	9	3 457	4 869
	konzervatoře	39	40	42	136	144
	s trvalým pobytem	11	14	15	17	19
	azylanti ¹⁾	-	-	-	88	95
	vyšší odborné školy	172	157	166	215	269
	s trvalým pobytem	99	90	105	102	127
	azylanti ¹⁾	-	-	1	51	63

Zdroj: databáze MŠMT

Komentáře:

¹⁾ Azylanti – azylanti, osoby požívající doplňkové ochrany, žadatelé o udělení mezinárodní ochrany (podle zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů) a osoby požívající dočasné ochrany (zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invází vojsk Ruské federace, ve znění pozdějších předpisů).

Seznam použitých zkratk:

CARDS	Czech Academic and Research Discovery Services
CZK	Česká koruna
ČR	Česká republika
EOSC	European Open Science Cloud
ESF	Evropský sociální fond
ESF+	Evropský sociální fond plus
ERDF	Evropský fond pro regionální rozvoj
EU	Evropská unie
EUR	Euro
HMP	Hlavní město Praha
IPs	Individuální projekt systémový
ITI	Integrované teritoriální investice
MAP	Místní akční plány rozvoje vzdělávání
MHMP	Magistrát hlavního města Prahy
MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NDI	Národní datová infrastruktura
NRIS3	Národní RIS3 strategie 2023+
NS MAS	Národní síť Místních akčních skupin České republiky
OP JAK	Operační program Jan Amos Komenský
OP VVV	Operační program Výzkum vývoj a vzdělávání
SP	Specifické potřeby
SŠ	Střední škola
SYPO	Systém podpory profesního rozvoje učitelů a ředitelů
VaV	Výzkum a vývoj
VOŠ	Vyšší odborná škola
VŠ	Vysoká škola
ZŠ	Základní škola

